V Всеукраїнська
науково-практична конференція

«РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
MIEDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W LOMZY
(RZECZPOSPOLITA POLSKA)
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА»
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ГЛУХІВСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Матеріали
V Всеукраїнської науково-практичної конференції

4 квітня 2025 року

Глухів - 2025

УДК 378.011.3-051:377]:055.336.5(072)
Р64

Рекомендовано до друку та розповсюдження вченою радою
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
(протокол №11 від 30 квітня 2025 року)

Відповідальні за випуск:

Самусь Тетяна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Маринченко Євгеній Олегович – доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Тексти матеріалів подано в авторській редакції. За зміст і достовірність матеріалів несуть відповідальність автори.

Р64 Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (4 квітня 2025 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2025. 324 с.

У збірнику представлено матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій».

Для науковців, педагогів професійного навчання, студентів, аспірантів, а також широкого кола читачів, які цікавляться проблемами професійної освіти України.

УДК 378.011.3-051:377]:055.336.5(072)

©Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ЗМІСТ

Авраменко Євгеній Володимирович
ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АГРОІНЖЕНЕРІВ……...14
Байдулін Валерій Борисович
ТЕХНОЛОГІЯ КОНСУЛЬТУВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ З БІЗНЕС КАР'ЄРИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ……17
Бахтіярова Халідахон Шамшитдінівна
ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ТРЕНДИ І ПЕРСПЕКТИВИ……..21
Бершадська Катерина Юріївна
ПРОЄКТУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ……..24
Bielova-Oleynik Yuliia Yuriivna
USE OF CREATIVE APPROACHES IN FORMING PROFESSIONAL ABILITIES OF A FUTURE TEACHER OF TECHNOLOGY……27
Бєсєдін Павло Володимирович
КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНІВ ГОТОВНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ВЕТЕРАНАМИ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ……..29
Бикова Тетяна Борисівна
ДУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ ФАХОВОГО МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ……32
Богуца Юлія Михайлівна
ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ЯК ЧИННИКА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ……35
Бойко Лідія Костянтинівна
РИЗИКИ ТА ПЕРЕВАГИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ……37
Бур'янов Владислав Вячеславович
ІННОВАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗВО ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ……40
Бурлаченко Роман Андрійович
МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ У СУЧАСНИХ СТРАТЕГІЯХ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ……42
Буц Людмила Вікторівна
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ БІОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ……44
Ван Сяоган
ФАХОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ……46
Ваніна Наталія Миколаївна
РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ПІДВИЩЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ РЕГІОНІВ……..48

Василишин Марія Володимирівна
СУЧАСНИЙ ВИКЛАДАЧ ОЧИМА СТУДЕНТІВ……50
Владимирова Наталія Володимирівна, Бринь Дмитро Володимирович
ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ ТА ОСНОВ МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ……52
Вовк Богдан Іванович
ВИКОРИСТАННЯ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У МЕТОДИЦІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПЕДАГОГІВ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ П(ПТ)О……55
Вовк Людмила Анатоліївна
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ….59
Газука Тетяна Анатоліївна
МОЛЕКУЛЯРНА ГАСТРОНОМІЯ ЯК ОДИН З ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗПТО…….61
Галісевич Вадим Григорович
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ……...63
Геращенко Неля Миколаївна
ФОРМУВАННЯ В СТУДЕНТІВ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ…….66
Герлянд Тетяна Миколаївна
ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ…..68
Головкін Василь Васильович
МІСЦЕ НЕТРАДИЦІЙНИХ ЛЕКЦІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ…….71
Гоменюк Дмитро Васильович
ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ……73
Горожанкіна Оксана Юріївна, Пінтяк Ольга Василівна
МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДО ФОЛЬКЛОРУ В УЧНІВ НУШ……..77
Гречка Максим, Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович
ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕННЯ НАВИЧОК ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ……..80
Гриценок Інна Антонівна
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ……82

Грідіна Наталія Олексіївна
РОЛЬ НАУКОВИХ ШКІЛ У РОЗРОБЦІ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ…….86
Груздьова Катерина Ігорівна
РОЛЬ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ НАУКОВОГО СВІТОГЛЯДУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ……88
Дерев'янчук Кирило Ярославович, Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович
ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІНИ……91
Деркач Олексій Андрійович
ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ У ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ……93
Дехтярьова Світлана Василівна
ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН СЕРВІСІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНФОРМАТИКИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ……..95
Дробітько Михайло Олександрович
ЗМІСТ І СТРУКТУРА ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ…….97
Дубасенюк Олександра Антонівна
СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ШКОЛИ……..100
Дядюшкін Роман Вікторович, Дубасенюк Олександра Антонівна
ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ТА ПІДГОТОВКА ІТ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПРОВІДНИЙ ЧИННИК СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ ОСВІТНІХ ВЕБ-РЕСУРСІВ……104
Жигірь Вікторія Іванівна, Забєліна Таїсія Віталіївна
ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 015.33 «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ЕНЕРГЕТИКА, ЕЛЕКТРОТЕХНІКА ТА ЕЛЕКТРОМЕХАНІКА)»…….....106
Заїка Олексій Михайлович
ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ……109
Зінченко Володимир Павлович, Хабенко Микола Євгенович
ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІРНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ……...112
Каленський Андрій Анатолійович
ВРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ В СФЕРІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ БУДІВЕЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ…….115

Карпець Петро Васильович
ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ…….118
Ковальов Андрій Сергійович
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ДИСТАНЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АГРОІНЖЕНЕРІВ……..121
Ковальова Ольга Іванівна
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОНЛАЙН-ДОШОК У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ КОЛЕДЖУ…….124
Колтакова Милана Юріївна
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ…….....126
Корзюкова Людмила Петрівна
СТИЛЬ ТА КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА НАУКОВОГО СТУДЕНТСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК РОЗВИТОК ФАХОВОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ……128
Косар Інна Олександрівна, Сікірніцька Тетяна Миколаївна
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ…….131
Косенко Дмитро Сергійович, Вєтрова Ольга Дмитрівна
ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ……..133
Костель Володимир Миколайович
СПІВПРАЦЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ З ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ…….136
Котило Альона Олександрівна
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ…….139
Кравець Світлана Григорівна
ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УКРАЇНІ……142
Красильников Сергій Романович
РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ТА ЙОГО КОРЕКТНЕ ВИКОРИСТАННЯ……...145
Красильникова Ганна Володимирівна, Кочаток Наталія Дмитрівна
ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ П(ПТ)О……147
Криворучко Віталій Олександрович
МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ……...149

Курило Ольга Юріївна
МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ НАНОТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ……151
Курчатова Анжеліка Віталіївна
МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗДО……...153
Кучер Олег Анатолійович
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……156
Лазарєва Тетяна Анатоліївна, Лазарєв Микола Іванович, Цихановська Ірина Василівна
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДО РОЗРОБКИ БІЗНЕС-ПЛАНУ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА……158
Лі Ліньі
ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ……160
Лебедєв Констянтин Сергійович, Муковоз Микола Іванович
ЗАЛУЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗВО……..162
Лозовський Віталій Іванович
ЦИФРОВІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ……..165
Максимович Олександр Миколайович
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ……..166
Малайко Андрій Сергійович
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ……..169
Маринченко Євгеній Олегович
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ……..172
Матюха Богдан Вадимович
ФОРМУВАННЯ НАПОЛЕГЛИВОСТІ У ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ЇХНЬОЇ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ……174
Мозуль Ірина Вікторівна
ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ……..176

Моложон Каріна Олександрівна
ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ: СВІТОВИЙ КОНТЕКСТ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ МДПУ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО……..179
Мороз Людмила Володимирівна, Ясногурська Людмила Михайлівна, Мічуда Наталія Михайлівна, Краля Іванна Вікторівна
ПОНЯТТЯ СУТНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА……184
Мороз Людмила Володимирівна, Ясногурська Людмила Михайлівна, Мічуда Наталія Михайлівна, Ковалюк Владислав Вікторович
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНИХ МОВ…….187
Мошенець Наталія Сергіївна
КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВА ФОРМУВАННЯ ЙОГО КОМПЕТЕНТНОСТІ……..190
Муковоз Микола Іванович
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ……...195
Муковоз Микола Сергійович
ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ...197
Назарак Михайло Степанович, Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович
ВИКЛАДАННЯ ІНФОРМАТИКИ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС……...199
Натеса Денис Миколайович
ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ……201
Недух Роман Ігорович
УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ ТЕОРІЇ ПОКОЛІНЬ……...204
Опанасенко Віталій Петрович
КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНІ ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ ЕЛЕМЕНТ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ……208
Остапенко Анна Вікторівна
ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В ІСЛАНДІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ……..210
Пальгуй Інна Вікторівна
СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ: ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК У ПРОФЕСІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ……...213

Паскар Андрій, Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович
ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ ТА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ РОЗРОБКИ ТА ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ З ОПОРУ МАТЕРІАЛІВ……..216
Пахомов Ілля Володимирович, Овчаренко Віолетта Левонівна
ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ НА РОЗВИТОК ЇХ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСЕРНОСТІ……..218
Пащенко Тетяна Миколаївна
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БУДІВЕЛЬНИКІВ……...221
Петренко Максим Віталійович
ФОРМУВАННЯ СТАРТАП-КУЛЬТУРИ У СТАРШОКЛАСНИКІВ: РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ……224
Пискун Оксана Миколаївна
ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНИЙ СКЛАДНИК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА……..226
Пілюгіна Тамара Володимирівна
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЦИФРОВУ ЕРУ……..229
Подворнюк Ольга Олександрівна
МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА: СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ…….231
Приходько Наталія Анатоліївна
ОСОБИСТІСНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ……234
Рибак Ольга Петрівна
«ЦИФРОВИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР» ТА «ЦИФРОВЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ» СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА……..237
Рожков Олександр Миколайович
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗВО…….240
Рожкова Анастасія Юріївна
ЦИФРОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ: ВИХОВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНИХ ЦИФРОВИХ ГРОМАДЯН У СУЧАСНОМУ СВІТІ……..243
Руда Олена Олександрівна
EDTECH ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ: ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК РЕСУРС ПЕДАГОГІЧНОГО ЗРОСТАННЯ……..245
Самусь Тетяна Володимирівна
ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ НА РИНКУ ПРАЦІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗВО…….247

Свірнюк Катерина Олегівна
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ……249
Сергеєва Лариса Миколаївна
ЗЕЛЕНІ НАВИЧКИ (GREEN SKILLS) Є АКТУАЛЬНИМИ ДЛЯ ВСІХ ПРОФЕСІЙ……251
Середіна Інна Анатоліївна
ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦЯ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ…….255
Сєврюкова Валентина Єгорівна
ПІДГОТОВКА КОМПЕТЕНТНОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВИМОГ ЧАСУ ТА РЕАЛІЙ СИСТЕМИ ОСВІТИ……..258
Синиця Ніна Олексіївна
ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ СТУДЕНТАМИ ФАХОВИХ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖІВ……260
Ситніков Олег Миколайович
ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ……...264
Сідельник Надія Валеріївна
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ……..263
Скібіна Олена Володимирівна
ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ……265
Смирнова Ірина Олександрівна
ШКОЛА ІТ НМЦ ПТО У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЯК ПРОСТІР РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ……...268
Сорока Валерій Вікторович
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРСОНАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ…….271
Сорока Юрій Миколайович
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ……..273
Строілова Дар'я Володимирівна
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ: ЯК ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІНЮЮТЬ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ……..…276

Тарасюк Ірина Володимирівна
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВЗ МЕНЕДЖМЕНТУ ДО КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ……..279
Токмаков Антон Володимирович
ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ……...281
Туряниця Зоя Василівна, Коропець Сергій Михайлович
ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ТА ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ…….284
Фань Пейсі
ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД…….287
Федоров Олег Валерійович
ВИХОВАННЯ В ПРОЦЕСІ ОСВІТИ КУЛЬТУРИ РОБОТИ ЗІ СТРУКТУРОВАНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ……289
Федотенко Людмила Григорівна
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГА ХХІ СТОЛІТТЯ ЧЕРЕЗ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. ВИМОГИ РИНКУ ПРАЦІ ТА РЕАЛІЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ……293
Франкевич Любов Семенівна, Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович
ВИКЛАДАННЯ БУДІВЕЛЬНИХ ДИСЦИПЛІВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС…….296
Хе Шицзя
ТЕХНОЛОГІЯ РЕФЛЕКСИВНОГО ДІАЛОГУ ЯК ІННОВАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ……398
Хоменко Олександр Григорович
ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ……300
Храпач Дмитро Миколайович
МОТИВАЦІЯ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДО ВИВЧЕННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ…….303
Цимбалюк Світлана Миколаївна
ДОСВІД РОБОТИ ЦЕНТРІВ ПІДТРИМКИ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ: ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ…….306
Чіка В’ячеслав Юрійович
ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ’ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ……308

Шевель Борис Олександрович
ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ……311
Шустик Ігор Сергійович
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМАТИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР……313
Євтушенко Данило Сергійович
ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА…….315
Ющенко Валентина Михайлівна
ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ УМОВАХ……318
Ямковий Олександр Юрійович
КЛАСИФІКАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ КОЛЕДЖІВ……320

Авраменко Євгеній Володимирович,
аспірант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АГРОІНЖЕНЕРІВ

Цифровізація економіки, зокрема аграрного сектору, вимагає наявності кваліфікованих фахівців із агроінженерії, які володіють необхідними цифровими компетентностями. В умовах активної діджиталізації сільськогосподарського виробництва рівень цифрової підготовки майбутніх агроінженерів безпосередньо впливає не лише на врожайність і якість продукції, а й на загальну ефективність функціонування підприємства, його енергоефективність, дотримання екологічних стандартів, рентабельність та багато інших важливих аспектів.

Проте варто відзначити, що одним з основних викликів цифровізації аграрного сектору є дефіцит кадрів, які володіють необхідними цифровими навичками. Тому підготовка майбутніх фахівців з агроінженерії, здатних ефективно вирішувати комплексні виробничі завдання на технологічному та експлуатаційному рівнях, з використанням сучасних сільськогосподарських технологій та техніки, оснащених цифровими засобами, є одним із найважливіших завдань для вищої та фахової передвищої освіти [1].

Погляди вчених на трактування терміну «цифрова компетентність» відрізняються в залежності від підходів і акцентів у дослідженнях.

О. Спірін розглядає цифрову компетентність як «здатність особистості ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології для задоволення власних індивідуальних потреб і вирішення важливих суспільних, зокрема професійних, завдань у певній галузі». Це визначення підкреслює практичну складову використання цифрових технологій для конкретних цілей. Водночас дослідники Л. Гаврілова і Я. Топольник, аналізуючи трактування цього терміну у працях західних учених (С. Скотт, А. Мартін, А. Феррарі), звертають увагу на еволюцію його значення – від технічного аспекту використання інформаційно-комунікаційних технологій до більш загального і комплексного підходу. Вони зазначають, що у сучасному розумінні цифрова компетентність охоплює не лише знання і вміння, а й ставлення, здібності, стратегії, цінності та обізнаність, які необхідні для ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових медіа. Це включає виконання завдань, вирішення проблем, комунікацію, управління інформацією, співробітництво, створення і поширення контенту, а також побудову знань у різних сферах діяльності. Важливою є здатність діяти ефективно, результативно, критично, творчо, самостійно, гнучко, етично та рефлексивно у процесах роботи, навчання, відпочинку, спільної діяльності та забезпечення споживчих потреб, що дозволяє також реалізувати права особистості [1, 3].

І. Гребеник у своїй статті «Формування цифрової компетентності керівників навчальних закладів» виокремлює кілька ключових аспектів цього

поняття. За її визначенням, цифрова компетентність передбачає наявність високого рівня функціональної грамотності в сфері інформаційно-комунікаційних технологій, здатність ефективно і обґрунтовано застосовувати ці технології для вирішення професійних завдань, а також розуміння ІКТ як основи нової парадигми, спрямованої на розвиток учнів як суб'єктів інформаційного суспільства.

Дослідниця також визначає кілька складових цифрової компетентності на прикладі керівника освітнього закладу:

1) мотиваційна складова – це психологічний компонент, який передбачає усвідомлену потребу у освоєнні та впровадженні найкращого управлінського і педагогічного досвіду;

2) змістовно-процесуальна складова – теоретичний компонент, що включає психолого-педагогічні знання про місце Інтернет-технологій у системі управління школою, інформатизації навчально-виховного процесу та закладу в цілому. Це також включає вміння визначати та обґрунтовувати доцільність використання ІКТ та Інтернет-технологій на різних етапах управління навчальним закладом і забезпечення якості навчального процесу;

3) конструктивна складова – практичний компонент, який передбачає вміння ефективно використовувати ІКТ та Інтернет-ресурси для управління, навчання та самовдосконалення [1, 3].

У своїх дослідженнях В. Тюріна та І. Данченко визначають цифрову компетентність як специфічну інтегративну якість особистості, що включає знання про інформаційні та цифрові технології, етичні та правові принципи їх використання, а також необхідність критичного, відповідального, впевненого застосування та взаємодії з ними в процесі навчання, професійної діяльності та участі в суспільному житті [2].

На думку С. Литвинової, цифрова компетентність передбачає наявність у особистості здатностей ефективно використовувати цифрові технології в освіті та повсякденному житті. Це включає раціональне застосування комп'ютерних засобів для вирішення завдань, пов'язаних з обробкою інформації, її пошуком, систематизацією, зберіганням, поданням і передаванням. Також важливим аспектом є здатність будувати інформаційні моделі і досліджувати їх за допомогою цифрових технологій, а також оцінювати процеси й досягнуті результати технологічної діяльності.

Отже, сучасне розуміння цифрової компетентності передбачає здатність безпечно використовувати цифрові технології і застосовувати їх у професійній діяльності, забезпечуючи ефективність і відповідальність у цих процесах.

У Стандарті фахової передвищої освіти, фаховий молодший бакалавр галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство спеціальності Н7 Агроінженерія в запропонованому переліку компетентностей і програмних результатів навчання простежується спрямованість на формування компетентностей пов'язаних з використанням цифрових технологій під час виконання виробничих завдань аграрної галузі, а саме: здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК3); здатність до застосування знань з технічних характеристик, будови, робочих процесів машин і обладнання для реалізації

технологічних процесів виробництва (СК1); здатність до використання технічних засобів автоматики і систем автоматизації у виробництві (СК6); здатність застосовувати цифрові технології для вирішення технічних завдань у виробництві (СК7); здатність до використання техніки і обладнання відповідно до вимог екології, принципів оптимального природокористування й охорони довкілля (СК9); розуміти будову, принцип дії машин, систем та обладнання виробництва (РН 8); використовувати цифрові технології, системи автоматизації та контролю технологічних процесів у виробництві (РН10); оцінювати роботу машин і засобів механізації за критеріями екологічності та вживати заходів зі зниження негативного впливу техніки на екосистему (РН12) [3, 4].

Згідно з теорією організації змісту освіти В. Краєвського, цифрову компетентність можна розглядати як багатокомпонентну структуру, що включає чотири основні компоненти:

1) мотиваційно-цільовий компонент – цей компонент вказує на наявність внутрішнього мотиву, готовності та інтересу до роботи з цифровими технологіями та засобами. Важливим аспектом є визначення і усвідомлення цілей діяльності, що забезпечує спрямованість і ефективність використання технологій;

2) когнітивний компонент – передбачає наявність необхідних знань і вмінь для використання цифрових технологій у професійній діяльності. Це включає розуміння того, як саме цифрові технології можуть бути застосовані в аграрному виробництві, а також вміння правильно їх використовувати в процесі роботи;

3) операційно-діяльнісний компонент — цей компонент демонструє практичне застосування набутих знань і вмінь. Він полягає у використанні цифрових технологій та обладнання на практиці, що забезпечує ефективність і продуктивність у професійній діяльності, підвищуючи якість роботи в аграрному секторі;

4) рефлексійний компонент – важливим є готовність до вирішення проблем, пов’язаних з використанням цифрових технологій на виробництві. Це включає аналіз власної діяльності, самопроєктування та визначення шляхів підвищення особистої цифрової компетентності.

Отже, на основі аналізу українського та зарубіжного досвіду, можна виділити чотири основні компоненти в структурі цифрової компетентності майбутніх агроінженерів: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексійний. Ці компоненти разом забезпечують комплексний підхід до формування цифрових навичок, необхідних для ефективної роботи в аграрному секторі.

Список використаних джерел:

1. Авраменко Є. В., Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх агроінженерів щодо використання AgTech-інновацій у сільському господарстві. «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»): журнал. 2023. № 10(24) 2023. С. 188 – 197.

2. Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Реалізація проектної технології під час вивчення педагогами професійного навчання технічних дисциплін циклу професійної підготовки. Наукові інновації та передові технології (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка») : журнал. 2022. № 9(11) 2022. С. 167 – 178.

3. Авраменко Є. В. Сутність та структура цифрової компетентності майбутніх агроінженерів. «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»): журнал. 2024. № 8(36) 2024. С. 455 – 466.

4. Самусь Т. В. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах змішаного навчання. «Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»: журнал. 2024. № 5 (33) 2024. С. 875 – 885.

Байдулін Валерій Борисович,
молодший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України

ТЕХНОЛОГІЯ КОНСУЛЬТУВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ З БІЗНЕС КАР'ЄРИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ

В умовах воєнного стану і зростання рівня безробіття в Україні підприємництво стає основним видом трудової діяльності більшості громадян. Для забезпечення повоєнного розвитку Української держави, відбудови частково зруйнованих галузей господарства, зростання добробуту українського народу необхідно відновлювати ефективну економіку, що вбачається можливим на основі активізації малого та середнього підприємництва. Підприємництво й бізнес справедливо вважаються творчою, пошуковою й водночас ризикованою соціальною діяльністю й у більшості країн світу з ринковою економікою є одним із найпрестижніших занять. У такому контексті особливо важливою є проблема підготовки майбутніх фахівців до ведення власного бізнесу. На жаль, значна частина здобувачів професійної освіти вважають, що стати успішним підприємцем без знань і спеціальної підготовки нескладно. Проте ті з них, хто завершив навчання у ЗП(ПТ)О дуже швидко переконуються, що основні знання та навички потрібні як тим, хто має власний бізнес, так і тим, хто наймається на роботу, продає товар, і хто його купує. Але й за умови успішного опанування теоретичними знаннями з «Основ фінансової грамотності та підприємницької діяльності», більшість учнів відчувають потребу в консультуванні щодо успішної реалізації набутих знань на практиці, а також вибору напрямів самореалізації в майбутній кар'єрі та бізнесі. Відтак виникає явище, що з часом стає інтегрованим процесом, який органічно поєднує підприємницьку діяльність і кар'єрне зростання. Таке явище ми означаємо поняттям «бізнес-кар'єра».

Консультування з бізнес-кар'єри за певних умов повинно здійснюватися системно, ґрунтуючись на нормативно-законодавчій базі, що визначає засади та напрями консультування як системи призначеної забезпечити реалізацію державної політики у сфері відтворення, раціонального використання та

розвитку трудового потенціалу країни у цей непростий період, досягненню збалансованості попиту і пропозиції на ринку праці.

Консультування з бізнес-кар'єри розглядаємо як процес взаємодії здобувача професійної освіти з консультантом, що здійснюється з метою надання своєчасної допомоги індивіду в розв'язанні проблем планування і розвитку його професійної кар'єри. При цьому планування і розвиток професійної та бізнес-кар'єри включає процеси вибору майбутньої діяльності, її опанування, а також соціального й економічного адаптування. Таке консультування передбачає конкретизацію мети, якої прагне досягнути молода людина у професійній діяльності, а також розроблення конкретного сценарію, згідно з яким вона зможе реалізувати кар'єрні плани, та розвиток навичок самоуправління кар'єрою. Навички самоуправління професійною та бізнес-кар'єрою розглядаються, як здатність людини планувати власну кар'єру в мінливому середовищі ринку праці, соціальної і організаційної невизначеності. Така модель вимагає від людини постійного саморозвитку та удосконалення, відповідно до запитів ринку праці, більшої активності і самостійності у вирішенні питань, пов'язаних із фаховою діяльністю.

Консультування молоді з майбутньої бізнес-кар'єри можна розглядати як засіб підвищення їхньої конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному ринках праці. Таке консультування сприятиме зниженню суспільних витрат на професійну підготовку молоді за рахунок формування чіткого розуміння професійно-освітньої траєкторії. Необхідно враховувати, що переважна частина молоді на старті професійного і життєвого самовизначення не здатна зробити вибір, який рівною мірою задовольняв би її інтереси і потреби, а також – потреби суспільства. Тому одним із завдань ЗП(ПТ)О є створення умов, що забезпечуватимуть молодому поколінню можливості пошуку і реалізації найбільш ефективних, соціально прийнятних і затребуваних стратегій розвитку бізнес-кар'єри. Аналогічна проблема в сучасних умовах часто постає і перед робітниками, які, в переважній більшості, не підготовлені до зміни професії (спеціальності), насамперед, в психологічному плані. Одним із завдань системи професійної освіти є формування в особистості готовності до таких змін та психолого-педагогічної підтримки професійного розвитку, вибору майбутнього виду бізнес діяльності; готовності до здійснення практичних заходів з оволодіння новими професіями та до постійного професійного розвитку.

Значною проблемою для проведення таких консультацій є накопичення, опрацювання, систематизація відповідної інформації. Важливим є відбір достовірних джерел інформації. На сучасному етапі, в період інформатизації суспільства, використання мережі Інтернет забезпечує якість цієї діяльності викладачів і учнів ЗП(ПТ)О.

Всесвітня мережа Інтернет дозволяє комплексно вирішувати різні завдання щодо організації цієї роботи. Тут можна знайти комплекси тестових методик, професіограми; словник професій та довідники навчальних закладів, кадрових агенцій, центрів зайнятості тощо, блоки засобів інтерактивного спілкування для забезпечення консультацій кваліфікованих спеціалістів; інформацію щодо працевлаштування (база даних резюме та вакансій, законодавчі акти) для

батьків. В українському сегменті мережі Інтернет існує значна кількість ресурсів, які інформують про умови вступу до навчальних закладів, напрями навчання і підготовки, освітні портали, ресурси працевлаштування, тестувальні ресурси тощо [2, с. 46].

Перевагами використання мережі Інтернет у процесі такого консультування є: інтерактивний режим отримання максимально об'єктивних відомостей про індивідуальні характеристики особистості; вільне отримання інформації про працевлаштування; можливість самооцінки професійно-значущих особистісних якостей щодо подальшої підприємницької діяльності; швидкий доступ до методичних матеріалів для професійного консультування молоді для вчителів загальноосвітніх шкіл, викладачів вищих і професійних навчальних закладів, педагогів, психологів та батьків.

Освітні ресурси мережі, на які ми можемо звернути увагу – це освітні портали, в контенті яких наявна будь-яка інформація. На таких порталах представлено каталоги освітніх ресурсів, закладів освіти різних рівнів акредитації, є докладна інформація про системи освіти найбільш розвинутих країн; гранти, виставки, конференції. Прикладами таких ресурсів є Освітній портал (http://osvita.org.ua/), Educational Network Ukraine (http://www.ednu.kiev.ua/).

Ресурси щодо працевлаштування є одними з найпоширеніших серед засобів мережі Інтернет. За допомогою таких сайтів існує можливість отримати відомості про ярмарки вакансій, найбільш затребувані спеціальності, їх особливості та додаткові вимоги, пропозиції роботи, встановити контакт із роботодавцем, потенційним інвестором, партнером: «Робота – кар'єра професіонала» (http://www.rabota.ua/), «Робота 2022» (http://jobsearch.com.ua/), «Work.ua» (http://www.work.ua/).

Тестувальні ресурси пропонують перелік різних психологічних тестів із метою подальшого надання рекомендацій щодо вибору майбутньої діяльності: «Профорієнтація – зроби свідомий вибір» (prof.osvita.org.ua, http://vubor-profesii.org.ua/). За допомогою онлайн-тестування молодь має змогу дізнатися про рівень інтелектуального розвитку, характер, здібності, власні психофізіологічні особливості й визначити, яким чином можливо використати індивідуальні можливості під час вибору майбутньої діяльності. Перевагою такого тестування є те, що результати можна одразу переглянути і вони, в свою чергу, допоможуть самовизначитися у майбутньому професійному напрямку.

Відповідно до аналізу використаних джерел існує класифікація подібних ресурсів стосовно питань професійного та бізнес консультування, професійної орієнтації та працевлаштування молоді, що можуть бути використані українськими користувачами мережі Інтернет а саме: сайти, що надають інформацію про працевлаштування; ресурси з надання послуг у професійному консультуванні; сайти державних структур із працевлаштування населення [3, с. 223].

В мережі Інтернет існують ресурси з професійного консультування, що допомагають зробити вибір щодо професійного майбутнього та отримати швидку допомогу від консультантів з професійної та бізнес кар'єри через інтерактивне

спілкування: портал професійного консультування (http://www.profi.org.ua/), інтернет-проект «Профосвіта» (http://prof.osvita.org.ua/), молодіжно-інформаційна консультативна служба «Світ професій» (http://www.4uth.gov.ua/trade/).

Головне завдання цих ресурсів – допомогти сучасній молоді свідомо підходити до вибору майбутньої діяльності в залежності від індивідуальних психологічних схильностей, показати реальну ситуацію на ринку праці. Вони покликані допомогти користувачам визначитися з майбутньою діяльністю; показати зв'язок між бажаною кар'єрою та необхідною освітою; розкрити тенденції розвитку ринку праці в різних регіонах України; розкрити специфіку різних спеціальностей; виправити негативний імідж «непрестижних» професій; надати користувачам необхідну контактну інформацію державних і недержавних організацій, що займаються питаннями працевлаштування [4, с. 240].

Віртуальне інформаційне середовище функціонально ідентифікується як простір «надання інформаційної, методичної, організаційної допомоги усім учасникам; формування єдиного підходу до організації консультування з професійної кар'єри, відповідно до сучасних потреб; надання можливості кожному поділитися досвідом та напрацюваннями задля впровадження передового досвіду; спільного створення, зібрання та обміну сучасними, безкоштовними, вільно розповсюджуваними ресурсами; опанування нових інформаційних технологій; упровадження нових організаційних форм діяльності» [5].

Актуальність такого віртуального простору для консультування з питань молодіжного підприємництва важко переоцінити. Основними перевагами створення такого середовища є: 1) можливості постійного доступу суб'єктів до інформації, що знаходиться у мережі Інтернет; 2) самостійна пошукова діяльність, спрямована на оволодіння необхідною організаційною та навчальною інформацією; 3) збір і накопичення передового, зокрема іноземного, досвіду, а також доступ до інформації, що необхідна для підвищення якості і ефективності професійної освіти; 4) зручна, економічна та ефективна взаємодія, співробітництво, як на організаційному, так і на міжособистісному рівнях.

Особливостями здійснення такого консультування є: 1) достатній рівень комп'ютерної письменності усіх, хто бере участь у процесі; 2) уміння представити зміст відповідно обраній формі (зокрема, інтернет- тренінгу, тестуванню тощо); 3) наявність відповідної матеріально-технічної бази (необхідне комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення, доступ до мережі Інтернет на достатній швидкості); 4) моделювання змістовного віртуального інформаційного середовища, представленого навчальними, довідковими та ін. ресурсами мережі Інтернет з використанням мультимедійних засобів [7].

Таким чином, маємо достатні підстави вважати, що консультування з професійної та бізнес кар'єри у віртуальному інформаційному середовищі загалом є важливим і необхідним в умовах сучасного інформаційного простору та має вагоме психолого-педагогічне значення.

Список використаних джерел:

1. Базиль, Л. О., & Орлов, В. Ф. (2022). Проблеми консультування з питань розвитку молодіжного підприємництва. Professional Pedagogics, 1(24), 18-26. https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.18-26
2. Берко, А. Ю., & Коляса, У. Я. (2010). Інформаційне забезпечення інтелектуальних систем професійної орієнтації. У В. В. Пасічник (Ред.), Інформаційні системи та мережі: [збірник наукових праць] (с. 41-49). Видавництво Національного університету "Львівська політехніка".
3. Виноградська, А. М. (2007). Основи підприємництва: навч. посіб. (2-ге вид., перероб. і доп.). Кондор.
4. Кузьмінська, О. Г. (2012). Персональне освітнє середовище – перший крок до віртуальної освіти [Електронний ресурс]. У Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми (Психологія нового тисячоліття): междунар. наук.-практ. Інтернет-конф., 28 травня 2012 р.: тези доповідей. https://surl.li/nxyvrq.
5. Освіта Тернопільщини [Електронний ресурс]. (n.d.). https://surl.li/lxfodm.
6. Алєксєєва, С. В., Базиль, Л. О., Гриценок, І. А., та ін. (2020). Підготовка майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу: теорія і практика: монографія. Полісся.
7. Чумак, В. В. (2012). Впровадження дистанційних технологій у процес розв'язування студентами психологічних задач [Електронний ресурс]. У Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми (Психологія нового тисячоліття): междунар. наук.-практ. Інтернет-конф., 28 травня 2012 р.: тези доповідей. https://surl.li/dmjjir.

Бахтіярова Халідахон Шамшитдінівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри філософії та педагогіки
Національного транспортного університету

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ТРЕНДИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Стрімкий розвиток цифрових технологій стає частиною економічного, політичного та культурного життя людини. Повсюдне поширення цифрових технологій торкнулося і системи освіти. У разі швидкого розвитку інформаційної сфери, підвищення мобільності багатьох сфер життя завдання цифровізації освітньої системи виявляється дуже актуальною.

Освіта у XXI столітті покликана поєднувати традиційні педагогічні прийоми та методи з новими, заснованими на застосуванні сучасних технологій з метою формування у здобувачів освіти необхідних знань, умінь та навичок.

Коли говорять про вплив цифровізації на процес навчання, найчастіше перераховують переваги використання цифрових технологій, до яких насамперед відносять: миттєвий доступ до потрібної інформації; формують важливі навички роботи з науковими джерелами; допомагають педагогу

автоматизувати або спросити виконання низки стомливих обов'язків; забезпечують більшу доступність освіти шляхом використання дистанційної освіти. До того ж додають переваги забезпечення прозорості діяльності освітніх організацій; можливість здійснення об'єктивного контролю за процесом виконання завдань оптимізацію взаємодії між викладачем та здобувачами освіти.

Розглядаючи вплив нових технологій на освіту, можна виділити чотири тренди, пов'язаних із цифровізацією вищої освіти. Це, перш за все,

1) впровадження цифрових технологій у традиційні освітні програми, нормативні та вибіркові компоненти, тобто формування моделі змішаного навчання;

2) зміна підходу до управління освітніми організаціями;

3)створення віртуального (цифрового) освітнього середовища;

4) розвиток онлайн-освіти.

Останнім часом через воєнну ситуацію, в якої опинилася освіта України дуже широкого поширення набуло онлайн навчання, яке пов'язане з цілеспрямованим використанням цифрових технологій з метою організації онлайн курсів на спеціально для цього створених інтернет-порталах. Це значно урізноманітнює освітній процес, робить його більш активним, цікавим та гнучким.

Сьогодні вже можна констатувати, що онлайн навчання позитивно впливає на активізацію інтересу здобувачів освіти до навчання, підвищує їхню залученість до освітнього процесу, а також покращує якість підготовки до майбутньої професійної діяльності. Така модель навчання надає більш справедливий доступ до вищої освіти ширшому колу бажаючих її отримати, надає можливість здобувачам освіти свідомо обирати найбільш зручну форму засвоєння матеріалу та формувати оптимальний розклад занять, забезпечуючи тим самим індивідуальні освітні траєкторії.

Практика роботи в умовах цифровізації вищої освіти, показує, що впроваджувані цифрові технології та інструменти успішно реалізуються у навчанні ,змінюють як освітнє середовище, так і мотивацію учасників освітнього процесу, а також вдосконалюють форми та методи взаємодії в площині «здобувач освіти-викладач», Для викладачів робота онлайн означає оволодіння новими навичками, і, найголовніше, потребує зміни особистісної поведінки, оскільки їм доводиться виступати у новій якості та вирішувати нові педагогічні завдання, необхідні для успішної роботи у новому освітньому середовищі.

Слід також зазначити, що цифровізація не може не торкнутися системи управління закладом освіти загалом. Вона стає більш гнучкою, демократичною та відкритою для освітніх інновацій.

Але не все педагогічне співтовариство захоплено сприймає цифровізацію, іноді зустрічаються скептичні оцінки цифровізації освіти, засновані на тому, що вона порушує стабільність освітнього процесу, веде до зміни запитів до змісту, форм та технологій навчання [1]. Також наголошується, що не завжди українські виші мають можливість використовувати цифрові технології в бажаному обсязі [2].

З’ясувалося, що до найбільш актуальних проблем цифрової трансформації сфери педагогічної освіти дослідники відносять наступні фактори: цифрову та психологічну перевантаженість педагогів та здобувачів освіти в умовах інформаційно-освітнього середовища; недостатньо високий рівень цифрової грамотності та цифрової культури педагогічних кадрів; небезпека інтелектуального регресу особистості педагога та втрати соціальної значущості професії викладача загалом; зниження ролі виховної діяльності при переході закладів освіти до дистанційного формату навчання, недостатність «живого» навчального, професійного та міжособистісного спілкування.

Можна сміливо стверджувати, що широкомасштабне застосування нових технологій підкреслило цінність прямих міжособистісних відносин, поєднання традиційних методів та цифрових технологій може підвищити якість освітнього процесу. З огляду на це, застосування новітніх технологій має бути поміркованим та вибірковим. До того ж, цифровізація не підміняє та не скасовує безпосередню комунікацію між викладачем та здобувачем освіти.

Отже, слід зазначити, що цифровізація у сфері вищої освіти є складним процесом, що володіє як позитивними, так і негативними наслідками, що вимагає глибокого аналізу та ефективного управління для забезпечення сталого розвитку закладів освіти. Наукові дослідження в галузі освіти та інформаційних технологій підтверджують багатогранний характер цифровізації та її вплив на систему освіти України.

Список використаних джерел:

1. Железнякова Е. Ю., Зміївська І. В. Цифрова платформа як інструмент цифровізації освіти. Бізнес Інформ. 2024. № 3. С. 129–135. URL: https://surl.li/flpmry.

2. Струтинська О. В. Трансформація освіти в умовах розвитку цифрового суспільства: європейський досвід та перспективи для України. Наук. вісн. Південноукр. нац. пед. ун-ту ім. К.Д. Ушинського. Одеса. 2020.Вип. 3. С. 71–88. URL: https://surl.li/qttpsm.

Бершадська Катерина Юріївна,
студентка Навчально-наукового інституту педагогіки і
психології Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Мозуль Ірина Вікторівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики початкової освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПРОЄКТУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Інклюзивна освіта є важливим напрямом розвитку сучасної педагогічної науки, що забезпечує рівний доступ до навчання для всіх студентів, включаючи осіб з обмеженими можливостями. У вищій освіті цей підхід потребує розробки адаптованих методик навчання, створення відповідного середовища та впровадження сучасних технологій. Інклюзивна освіта у закладах вищої освіти (ЗВО) базується на кількох ключових принципах, які забезпечують рівний доступ до якісної освіти для всіх студентів, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей.

Доступність є фундаментальним принципом інклюзивної освіти. Вона охоплює фізичну, інформаційну та академічну складові.

Фізична доступність передбачає наявність у навчальних закладах інфраструктури, яка враховує потреби студентів з обмеженими можливостями: пандуси, ліфти, спеціально обладнані аудиторії та санітарні кімнати. Це забезпечує безперешкодний доступ до всіх приміщень університету.

Інформаційна доступність включає адаптацію навчальних матеріалів для студентів з різними потребами: використання шрифтів Брайля, аудіокниг, субтитрованих відеоматеріалів та інших ресурсів, які роблять інформацію зрозумілою та доступною.

Академічна доступність полягає в адаптації навчальних програм, розробці індивідуальних навчальних планів, проведенні додаткових консультацій та забезпеченні підтримки під час навчання [1]. Це дозволяє студентам з особливими освітніми потребами (ООП) повноцінно залучатися до освітнього процесу та досягати успіхів у навчанні.

Індивідуалізація навчально-виховного процесу є невід’ємною складовою інклюзивної освіти. Вона передбачає врахування унікальних потреб, здібностей та інтересів кожного студента. Розробка персоналізованих навчальних маршрутів дозволяє студентам опановувати матеріал у власному темпі та відповідно до своїх можливостей. Використання спеціальних методик викладання, таких як диференційоване навчання, сприяє ефективному засвоєнню знань. Забезпечення додаткової підтримки через тьюторство або менторство допомагає студентам долати труднощі та досягати поставлених цілей. Цей підхід сприяє розвитку потенціалу кожного студента та його успішній інтеграції в академічне середовище [2].

Міждисциплінарна співпраця є ключовим елементом успішної інклюзивної освіти. Вона передбачає залучення до освітнього процесу фахівців із різних галузей: психологів, логопедів, соціальних працівників, медичних працівників та інших спеціалістів. Спільна робота цих професіоналів дозволяє комплексно оцінювати потреби студентів з ООП та розробляти ефективні стратегії підтримки. Наприклад, психологи можуть надавати емоційну підтримку та допомагати в адаптації до навчального середовища, тоді як логопеди працюють над розвитком мовленнєвих навичок. Соціальні працівники сприяють вирішенню соціально-побутових питань, що можуть впливати на навчання. Такий комплексний підхід забезпечує гармонійний розвиток студентів та їхню інтеграцію в освітнє середовище.

Розвиток інклюзивної культури у ЗВО є важливим аспектом створення сприятливого середовища для всіх студентів. Це включає формування толерантного ставлення, поваги до різноманітності та взаємної підтримки серед студентів і викладачів [1]. Проведення освітніх заходів, тренінгів з питань інклюзії, організація волонтерських ініціатив та створення інклюзивних спільнот сприяють підвищенню обізнаності та формуванню позитивного ставлення до студентів з ООП. Розвиток інклюзивної культури допомагає подолати стереотипи та упередження, забезпечуючи комфортне та підтримуюче середовище для всіх учасників освітнього процесу.

Однак впровадження інклюзивної освіти у ЗВО стикається з низкою викликів. Недостатньою є спеціалізована підготовка викладачів до роботи з особами з особливими освітніми потребами (ООП). Багато науково-педагогічних працівників не мають достатньої обізнаності і практичного досвіду для роботи зі студентами з ООП. Відсутність спеціальних курсів та тренінгів у програмах підготовки педагогів призводить до труднощів у адаптації освітнього процесу і навчального середовища під потреби таких здобувачів вищої освіти. Викладачі можуть не володіти методиками інклюзивного навчання, що робить процес взаємодії з ООП менш ефективним і результативним. Це може спричиняти труднощі у викладанні матеріалу, оцінюванні засвоєних знань і сформованих умінь та створенні доступного середовища для навчання.

Задля вирішення цієї проблеми необхідно впроваджувати спеціальні освітні програми, що передбачають підготовку науково-педагогічних кадрів до роботи в умовах інклюзивної освіти. Такі програми повинні включати тренінги з комунікації, адаптації матеріалів та використання технологій, що допомагають студентам з ООП. Окрім того, важливим є проведення регулярних семінарів та практикумів, де викладачі можуть обмінюватися досвідом і розробляти нові підходи до навчання здобувачів освіти з інвалідністю.

Також важливою є співпраця ЗВО з інклюзивними центрами та громадськими організаціями, які спеціалізуються на підтримці осіб з ООП. Це дасть можливість викладачам отримувати актуальну інформацію про потреби таких студентів та ефективні методи навчання [2]. Запровадження системи менторства, коли досвідчені викладачі діляться своїм досвідом із колегами, може суттєво покращити рівень підготовки педагогів до роботи у сфері інклюзивної освіти.

У підсумку, недостатня підготовка викладачів є одним із головних викликів інклюзивної освіти у ЗВО. Для її подолання необхідно реформувати освітні програми, розширити професійну підготовку викладачів, що є основою створення інклюзивного освітнього середовища. Важливо впроваджувати спеціалізовані курси та тренінги з інклюзивної педагогіки, які дозволять педагогам зрозуміти потреби студентів з ООП та ефективно працювати з ними. Підвищення кваліфікації викладачів включає освоєння новітніх педагогічних технологій, адаптацію навчальних матеріалів та розвиток комунікативних навичок для роботи в інклюзивному середовищі. Це сприятиме формуванню толерантного ставлення серед студентів та покращенню якості освітнього процесу [3].

Також сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) відкривають нові можливості для підтримки інклюзивного навчання. Використання мультимедійних навчальних матеріалів робить освітній процес більш доступним та цікавим для студентів з ООП. Спеціалізоване програмне забезпечення, таке як екранні читачі та системи розпізнавання голосу, допомагає студентам з порушеннями зору та слуху долати бар’єри у навчанні. Дистанційне навчання забезпечує гнучкість та доступність освіти, дозволяючи студентам з ООП отримувати знання без фізичних обмежень.

Адаптація оцінювання також є важливим аспектом інклюзивного навчання. Індивідуальні освітні маршрути дозволяють враховувати особливості кожного студента та забезпечувати персоналізований підхід до навчання. Застосування альтернативних методів оцінювання, таких як усні іспити, презентації, есе або проєкти замість традиційних письмових тестів чи письмових робіт, допомагає студентам з ООП продемонструвати свої знання та навички найбільш ефективним способом, а адаптація системи оцінювання і підходів до нього допомагає створити більш інклюзивне освітнє середовище, де кожен студент матиме можливість продемонструвати свої здібності відповідно до своїх можливостей. Наприклад, для студентів з порушеннями слуху чи мови можуть бути організовані усні іспити або презентації замість традиційних письмових тестів, адже це дозволяє знизити стрес і бар’єри, що можуть виникнути у разі використання стандартних форм оцінювання, та забезпечує справедливі умови для всіх студентів [4].

Практична підготовка є важливим елементом у підготовці майбутніх педагогів до роботи в інклюзивних освітніх установах. Обов’язковими є практики в закладах, що спеціалізуються на роботі з людьми з ООП, оскільки вони дозволяють студентам отримати безпосередній досвід та знання про особливості цієї роботи. Волонтерська діяльність також є важливим інструментом для розвитку навичок, необхідних для ефективної взаємодії з людьми з різними потребами. Залучення студентів до реальних навчальних ситуацій та робота з людьми з ООП допомагає їм краще зрозуміти їхні потреби та стати більш чутливими до різноманіття. Це дає можливість сформувати у студентів необхідні компетенції для створення інклюзивного середовища в майбутній професійній діяльності.

Таким чином, вдосконалення інклюзивного навчання в ЗВО є багатогранним процесом, що включає підготовку викладачів, впровадження новітніх технологій, адаптацію системи оцінювання та покращення практичної підготовки майбутніх педагогів. Це дозволяє створити оптимальне інклюзивне середовище, в якому всі учасники освітнього процесу будуть успішно впроваджувати і реалізовувати сучасні методи, прийоми і форми навчання, в ході якого кожен здобувач освіти матиме рівні можливості для навчання, виховання і розвитку, не зважаючи на особливості розвитку чи стану здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Іванова Т. В. Адаптація навчальних програм у ЗВО для студентів з особливими освітніми потребами. Київ: Освітня книга, 2020. 200 с.
2. Коваль Н. І. Інклюзивна освіта: проблеми та перспективи розвитку вищої освіти. Львів: Середовище, 2018. 240 с.
3. Луценко Л. І., Кравчук В. І. Інклюзивне навчання у вищій освіті. Київ: Нова освіта, 2018. 320 с.
4. Методичні рекомендації щодо організації інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах: офіційний документ / Міністерство освіти і науки України. Київ, 2019. 45 с.
5. Педагогіка. Інклюзивне навчання у вищих навчальних закладах / за ред. Н. І. Коваль. Київ: Академія, 2020. 40 с.

Bielova-Oleynik Yuliia Yuriivna,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department
of Vocational Education and Technologies,
Berdyansk State Pedagogical University

USE OF CREATIVE APPROACHES IN FORMING PROFESSIONAL ABILITIES OF A FUTURE TEACHER OF TECHNOLOGY

High-quality professional training of a future specialist in the field of technological education involves the search for new methods and means of teaching, the use of innovative technologies for organizing the educational process. This issue is especially acute during distance learning, when it is quite difficult to encourage a student [2].

Thus, in order to form professional competencies and create a modern educational environment, the Department of Professional Education and Technologies of Berdyansk State Pedagogical University is working on the development of thorough professionally-oriented classes that would correspond to the content of modern educational programs for training technology teachers and would solve the problems of forming professional competencies.

For several years in a row, we have been conducting research on the application of modern creative design technologies in the educational process. In particular, the use of stabilized plants and flowers in interior design.

One of the components of the professional training of a specialist who is educated under the educational program 014. Secondary education (Work-based training and technology) is design education, which involves the development of aesthetic taste, the formation of creative thinking, design and technological skills, and design activity skills. Namely, the study of the properties of stabilized plants and flowers, their diversity, the possibilities of their combination in compositions, their design and technological properties make it possible to form the above-mentioned professional qualities of a designer in future technology teachers [1; 3]. While working with stabilized plants and flowers, students have the opportunity to study the laws of composition, the basics of color science, develop knowledge, skills and abilities in phytodesign, floristry, master the competencies of an interior designer for various purposes and a decorator-decorator, etc. As is known, the basis of design education is creativity, which we define as creative, innovative activity. It also becomes obvious that in order to form creativity, it is necessary to use creative teaching methods that are oriented towards the creation of students' own design products [3].

Below we present how, in our opinion, creative teaching methods should be selected and applied so that they give a positive result of the educational process:

- creative methods should be based on the involvement of training participants in project-technological and design activities;
- the educational process is rarely an independent activity of the learner, so it must take place in a group;
- participants in the educational process come to classes with a huge baggage of practical design experience, and creative teaching methods allow the teacher and the group to use this experience appropriately;
- the learning process must prepare its participants to solve creative tasks that may arise in various situations, so creative methods much better prepare each student for independent solution of design problems and creative tasks;
- each of the participants in the study group is distinguished by a unique style of developing design projects, therefore creative methods allow for an individual approach to each person, and the use of these differences helps to increase the creative potential of the entire group;
- learning gives the best results when it is least disconnected from previous experience and daily practice, and creative methods help bring the educational process closer to the specific experience of the group;
- the most common problem of effective learning is passivity and apathy of participants, and creative methods, in turn, are a denial of passivity, as they help learners to reveal their own talents;
- creative methods involve considerable flexibility, the main thing in them is the result, not the implementation of a pre-defined didactic plan.

Applying creative teaching methods in parallel with studying the technology of using stabilized plants for interior design, students master knowledge of ekibana, study the art of creating decorative phytocompositions from moss, a natural material, and become familiar with the basics of phytotherapy. In addition, students learn to develop design projects for floral walls, paintings, panels of both relief and three-dimensional

structures, and to produce creative design projects for the decoration of premises for various purposes.

Accordingly, when studying the above, the content of classes differs from traditional university studies. Forms of organizing classes become more attractive to students due to their modernity and demand in the labor market and the opportunity to organize their own entrepreneurial activities. Due to the non-traditional nature of conducting classes and studying creative modern technologies in design, the popularity of such classes among students is growing, interest in mastering knowledge, skills, and abilities is increasing, and success in forming professional competencies of future teachers of technology and labor training is only increasing.

Summarizing the results of research in the field of creativity, we can summarize the following:

1. Creativity is the ability to respond adaptively to the need for new approaches and products.

2. The creation of a new creative product largely depends on the personality of the performer and the strength of his internal motivation.

3. The specificity of the individual, creative process of the product is their originality, validity, adequacy of the task and suitability.

4. Creative products can be very diverse in nature.

Список використаних джерел:

1. Коберник О. Розробка творчих проектів на уроках технічної праці // Трудова підготовка в закладах освіти. 2002. № 1. С. 41-45.

2. Марущак О., Король В., Луп’як Д. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя технологій. // Наукові записки. Серія: Проблеми мктодики фізико-математичної і технологічної освіти. 2016. Випуск 7 (1). С. 88-91.

3. Овчарук О. В. Розвиток компетентнісного підходу : стратегічні орієнтири міжнародної спільноти. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики. К.: «К.І.С». 2004. С. 6-15.

Бєсєдін Павло Володимирович,
аспірант Інституту професійної освіти
Національної академії педагогічних наук України

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНІВ ГОТОВНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ВЕТЕРАНАМИ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Зростання кількості військовослужбовців, зумовлене російсько-українською війною, актуалізує потребу в соціальних педагогах, здатних надавати комплексну допомогу ветеранам військової служби [1, с.109]. Специфіка такої діяльності вимагає чіткого окреслення критеріїв, за якими можна оцінювати рівні готовності фахівців до цієї роботи.

Готовність соціальних педагогів до взаємодії з ветеранами військової служби розглядається як інтегративне професійно-особистісне утворення, що охоплює знання про психофізіологічні особливості ветеранів, систему ціннісних орієнтацій, фахові вміння та навички супроводу й реабілітації [6, с.298]. Дослідники наголошують на багатокомпонентній структурі такої готовності, яка включає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і особистісний (ціннісно-світоглядний) аспекти [2, с.114; 7, с.17]. Деякі автори пропонують додатково виділяти орієнтаційно-оцінний критерій, що відповідає за здатність до рефлексії та гнучкого коригування дій у процесі роботи з клієнтами [4, с.338].

Актуальним є визначення конкретних показників кожного з означених критеріїв. Так, мотиваційний критерій передбачає виявлення внутрішньої зацікавленості спеціаліста у допомозі ветеранам, розуміння суспільної цінності такої діяльності та сталого прагнення до професійного розвитку [2, с.115; 7, с.17]. Його оцінюють переважно за допомогою анкет, бесід, спостереження за діяльністю студента чи молодого фахівця.

Когнітивний (теоретичний) критерій відображає рівень обізнаності з питань військової культури, травматичного бойового досвіду, державних програм соціального захисту та психологічних особливостей військовослужбовців, які впливають на їхню адаптацію до мирного життя [1, с.110]. Для його визначення застосовують тестування, інтерв'ю, аналіз академічних досягнень у відповідних дисциплінах, а також оцінювання вміння студента логічно та послідовно викладати теоретичні концепти під час практичних занять.

Важливою складовою є діяльнісний (практичний) критерій, що охоплює сформованість умінь і навичок соціально-педагогічної допомоги, профілактичної та корекційно-розвивальної роботи з ветеранами, залучення їх до суспільно корисних заходів і проєктів [5, с.174]. Практична перевірка відбувається через аналіз діяльності здобувачів освіти у профільних установах, а також у процесі розв'язання кейсів і моделювання проблемних ситуацій.

Особистісний (ціннісно-світоглядний) критерій визначає систему морально-етичних установок, емпатію, відкритість до потреб ветеранів і здатність до безоціночного сприйняття різних життєвих історій [8, с.210]. Його оцінюють з використанням психологічних методів виявлення толерантності, емпатії, мотивації альтруїзму, а також аналізу есе та спостереження за реакціями фахівця у стресових чи конфліктних ситуаціях.

За потреби дослідники розглядають орієнтаційно-оцінний критерій, що забезпечує здатність соціального педагога враховувати суб'єктивний досвід ветерана, оцінювати ефективність взаємодії та коригувати власну професійну стратегію [1]. Запропонований критерій свідчить про готовність до систематичного рефлексивного аналізу, участі в супервізії та відкритості до професійних зауважень з боку досвідченіших колег.

Спираючись на перелічені критерії, автори виокремлюють три рівні готовності: елементарний (низький), базовий (середній) та високий (достатній). Так, на елементарному рівні переважають фрагментарні знання та недостатньо розвинуті вміння при ще неусталеній мотивації [9, с.200]. Для базового рівня

характерне засвоєння теоретичних знань за наявності стійкого професійного інтересу, але з потребою вдосконалення практичного інструментарію. Високий (достатній) рівень свідчить про інтеграцію теоретичного та практичного компонентів, сформовану систему цінностей і готовність до рефлексивного переосмислення власних дій [5, с.174; 7, с.21].

Для забезпечення максимальної валідності та надійності розроблених критеріїв варто залучати експертів із числа наукових і практичних фахівців, представників ветеранських організацій і самих ветеранів. Ефективною є процедура «Делфі», що дає змогу після кількох раундів обговорення сформувати узгоджений перелік критеріїв і способів їх оцінювання [3, с.24]. Відтак оновлену модель апробують на вибірці студентів чи молодих спеціалістів, що дозволяє виявити недоліки, скоригувати формулювання та оптимізувати методики дослідження.

Отже, критерії оцінки рівнів готовності соціальних педагогів до роботи з ветеранами військової служби охоплюють мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний і, за необхідності, орієнтаційно-оцінний аспекти. Їхнє комплексне застосування дає змогу цілісно та об’єктивно визначити стан професійної підготовки майбутніх фахівців, а також виявити напрями вдосконалення освітніх програм і методичного супроводу. Це суттєво підвищує шанси успішної адаптації ветеранів та їх продуктивної інтеграції у життя громади.

Список використаних джерел:

1. Бєсєдін П. В. Суть та структура готовності соціальних педагогів до роботи з ветеранами військової служби. Перспективи та інновації науки. 2024. № 7(41). С. 108–118.

2. Галатир І. А. Критерії готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи з соціальними сиротами. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: зб. наук. пр. 2010. Вип. ТІ. С. 114–120.

3. Каленський А. Емпіричні методи дослідження системи розвитку професійно-педагогічної етики. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2015. № 11(1). С. 20–25.

4. Каленський А. А. Розвиток професійно-педагогічної етики у майбутніх викладачів спеціальних дисциплін : монографія. Київ : ЦП «Компринт», 2016. 424 с.

5. Каленський А. А. Критерії готовності педагогічних працівників до стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів. Теорія і методика професійної освіти. 2017. № 13. С. 173–183.

6. Моренко О. М. Критерії готовності майбутніх соціальних працівників до професійного самовдосконаленняю. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2019. № 86. С. 297–302.

7. Савицька А. Ю. Дослідження стану готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з соціально виключеною молоддю. Педагогічна Академія наукові записки. 2024. № 13. С. 15–27.

8. Філь О. В. Критерії готовності майбутніх соціальних педагогів до використання казкотерапії як професійного інструменту. Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. 2009. № 2. С. 207–212.

9. Чусова О. М. Діагностика підготовленості майбутніх соціальних педагогів до роботи з молодшими школярами девіантної поведінки. Наука і освіта. 2014. № 3. С. 199–203.

Бикова Тетяна Борисівна,
доктор філософії, викладач фахових дисциплін
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ДУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ ФАХОВОГО МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Забезпечення розвитку потенціалу вітчизняного ринку праці шляхом набуття досвіду узгодження інтересів роботодавців, здобувачів освіти за закладів освіти є цільовим вектором дуального навчання [1].

Починаючи з 2013 року, Міністерство освіти і науки України активізує роботу щодо запровадження дуальної форми здобуття освіти як повноправної складової освітнього процесу. Провідниками запровадження елементів дуальної форми здобуття освіти стали заклади, що спеціалізуються на підготовці фахівців з інформаційних технологій, механічної та електричної інженерії, аграрних наук та продовольства [2].

Вітчизняний досвід впровадження дульного навчання в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти обумовлює високу значимість ключових осіб, діяльність яких має бути спрямована на забезпечення ефективної комунікації між закладом освіти, роботодавцем та здобувачем освіти. Такими дійовими особами від закладу освіти є координатор та куратор дуального навчання, а на рівні роботодавця – координатор та наставник.

Функція організації здобуття освіти за дуальною формою навчання зазвичай належить координатору від закладу освіти. Його типовими завданнями є:

– пошук потенційних роботодавців та дослідження можливостей надання ними робочих місць для студентів дуального навчання;

– організація переговорного процесу з метою подальшого укладання двосторонніх (заклад-роботодавець) та тристоронніх (заклад-роботодавець-студент) договорів;

– агітація й відбір студентів та потенційних вступників для дуального навчання;

– організація заходів, що спрямовані на узгодження змісту освітньо-професійних програм відповідним професійним стандартам;

– координування процесів розроблення та узгодження програми навчання студентів на робочих місцях та відповідних індивідуальних навчальних планів;

– постійний контакт зі студентами дуального навчання та представниками роботодавців з метою вирішення поточних проблем;

– організація поточного та підсумкового контролю відповідності вимогам освітньо-професійної програми результатів навчання на робочих місцях тощо.

Натомість, організаційно-методичний супровід навчання здобувачів освіти на робочому місці здійснює координатор дуальної освіти від роботодавця. Його функції реалізуються через перелік таких основних завдань:

– участь у процесах створення, перегляду та удосконалення освітньо-професійної програми, за якою буде реалізовуватись дуальне навчання;

– участь здобувачів освіти у відборі для дуального навчання та формуванні їх індивідуальних навчальних планів;

– проведення заходів з адаптації та супроводу студентів на робочому місці;

– участь в оцінюванні та аналізі результатів навчання студентів дуального навчання;

– ініціювання заходів щодо поліпшення процесів та результатів реалізації дуального навчання тощо.

Операційний функціонал контролю здобувачів освіти дуального навчання на предмет виконання індивідуального навчального плану й програми практичного навчання на робочому місці належить куратору від закладу освіти. Відповідний педагогічний працівник надає допомогу студентам у складанні та корегуванні індивідуального навчального плану; підтримує постійний зв’язок зі студентом, що навчається за дуальною формою, представниками роботодавця та викладачами освітніх компонентів освітньо-професійної програми, забезпечуючи ефективні шляхи їх співпраці задля досягнення якості виконання індивідуального навчального плану.

Особлива роль в забезпеченні успіху дуального навчання, на нашу думку, належить наставнику – працівнику роботодавця, який також контролює виконання індивідуального навчального плану студентом дуального навчання на робочому місці відповідно до програми практичного навчання. Однак його специфічними обов’язками є:

– забезпечення умов адаптації здобувача освіти на робочому місці;

– безпосереднє керівництво процесом навчання та виконання посадових обов’язків за майбутньою професією відповідної кваліфікації студентом дуального навчання;

– оцінювання результатів навчання, досягнутих студентом як у процесі теоретичного й практичного навчання у закладі освіти, так і на робочому місці.

Аналіз можливостей та проблем запровадження дуального навчання на рівні професійно-педагогічного фахового закладу освіти, що здійснює підготовку майбутніх фахових молодших бакалаврів за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), дозволяє зробити висновок про

наявність протиріч, що гальмують процес прийняття відповідних рішень. Необхідно зважати на вимогу професійного стандарту «Майстер виробничого навчання», що висуває вимогу допуску за відповідною професією – «наявність документа про вищу освіту ступеня не нижче фахового молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста)» та диплому кваліфікованого робітника з розрядом не нижче встановленого освітньою програмою для випускників закладу професійної (професійно-технічної) освіти [3].

Наразі ресурсні протиріччя можуть виникати через нестачу кваліфікованих педагогічних кадрів за окремими спеціалізаціями для виконання функції кураторів від закладу освіти, недостатній рівень ефективності HR-підтримки як з боку закладу фахової передвищої освіти, так і з боку роботодавців, обмеженість забезпечення цифровими засобами навчання учасників освітнього процесу для організації повноцінного дистанційного або змішаного формату супроводу студентів дуального навчання.

Організаційні протиріччя можуть стосуватися проблем адаптації розкладу для малокомплектних груп студентів дуального навчання, відсутності досвіду планування графіків занять для студентів дуального навчання, недостатнього рівня налагодження ефективних інформаційних потоків між закладом фахової передвищої освіти та роботодавцями (закладами професійної (професійно-технічної) освіти).

Вирішенню зазначених протиріч, на нашу думку, можуть сприяти прийняття рішень на короткострокову (пошук можливостей для договірних відносин із закладами П(ПТ)О щодо працевлаштування студентів фахової передвищої освіти відповідної спеціальності як помічника майстра виробничого навчання, вивчення можливостей грантового фінансування, підвищення кваліфікації викладачів та адмінперсоналу щодо організації та провадження дуального навчання, організація навчання координаторів та наставників дуальної освіти від роботодавців) та довгострокову перспективу (створення умов ступеневого дуального навчання в системі П(ПТ)О – коледж – університет, розроблення та введення в дію професійного стандарту помічника майстра виробничого навчання).

Отже, завдяки спільним зусиллям педагогічних колективів та адміністрації закладу фахової передвищої освіти, потенційних роботодавців та вмотивованих на результат здобувачів освіти дуальне навчання може стати вдалим рішенням підвищення якості професійної підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання.

Список використаних джерел:

1. Онтологія дуальної освіти: досвід Німеччини та України: практичний посібник / Бугайчук В. та ін. Київ: ТОВ «Вістка», 2022. 240 с.

2. Методичні рекомендації щодо впровадження дуальної форми здобуття освіти / В. Бугайчук, О. Бучинська, та ін.; за заг. ред. М. Романова. Київ: ТОВ «Вістка», 2023. 281 с.

3. Про затвердження професійного стандарту «Майстер виробничого навчання»: Наказ Мінекономіки від 17.08.2021р. №430-21. URL: https://surl.li/dvvvtd (дата звернення: 06.02.2025).

Богуца Юлія Михайлівна,
викладач психології
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ЯК ЧИННИКА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Професія педагога є однією з найбільш відповідальних і водночас емоційно та психологічно важких. Високий рівень стресу, емоційних навантажень, професійного вигорання – це лише кілька з факторів, що можуть негативно впливати на психічне здоров'я педагогів.

Теперішній світ змінюється так швидко, що кожні п'ятнадцять-двадцять років формується зовсім нове покоління. Молодь виростає більш пристосованою до навколишньої дійсності, ніж її батьки, які нерідко загалом не встигають адаптуватися до нового суспільства з його мобільними пристроями, відео, Інтернетом, кредитними картками тощо.

Розвиток життєстійкості майбутніх випускників закладу фахової передвищої освіти реалізується під час вивчення фахових дисциплін. Стрімкий науково-технічний розвиток суспільства не зменшив кількості небезпек, а лише призвів до їх трансформації та появи нових. То ж в умовах сучасних викликів вираженої актуальності набуває проблема розвитку життєстійкості людей (як особистісного буферного ресурсу), зокрема, й на етапі фахової підготовки.

Можливість використовувати ресурси соціального оточення активізує розвиток компонентів життєстійкості як особистісного феномена. Життєстійкість – це особистісне утворення, що розвивається й проявляється протягом усього життя людини, яка свідомо робить вибір, освоює культуру, взаємодіє в соціумі, у процесі різних життєвих взаємодій розвиває в собі певні якості та властивості, активізує потенційні здібності та психічні якості. Тому розвиток життєстійкості визначається особливостями залученості людини у взаємодію з культурою та соціальним середовищем, її оточенням.

Основними аспектами формування життєстійкості у майбутніх педагогів є:

1. Психологічна підготовка. Одним із головних етапів формування життєстійкості є психологічна підготовка майбутніх педагогів. Вони повинні отримати знання про механізми стресу та стресового реагування, а також методи ефективного подолання стресу. Важливими є навички саморегуляції, управління емоціями та тривогою. Також необхідно розвивати вміння зберігати внутрішній спокій та зосередженість в умовах професійного навантаження. Тренінги з розвитку емоційного інтелекту, співчуття та взаєморозуміння, дозволяють майбутнім педагогам зміцнити свою стресостійкість, адже ці якості важливі як у взаємодії з студентами, так і в роботі з батьками.

2. Розвиток позитивного мислення. Для педагогів особливо важливим є вміння дивитися на проблеми як на можливості для особистісного та професійного зростання. Вони повинні навчитися використовувати складні ситуації не як перешкоди, а як стимул до вдосконалення та розвитку. Дозволяє зберігати мотивацію й підтримувати позитивний настрій навіть у складних обставинах, таких як невдячність вихованців, складні взаємини з батьками або надмірне навантаження, безпосередньо розвиток позитивного мислення.

3. Навчання технік саморегуляції та релаксації. Для зниження рівня стресу та підтримки психічного здоров'я важливо освоїти методи саморегуляції. Це включає в себе техніки релаксації, медитації, дихальні вправи та фізичну активність. Освоєння цих практик дозволяє майбутнім педагогам зберігати баланс та ефективно відновлювати сили після важких робочих днів.

4. Підтримка колективу та професійного середовища. Важливою складовою формування життєстійкості є підтримка з боку колективу та професійного середовища. Створення сприятливої атмосфери в закладах освіти, де педагоги можуть отримати допомогу та підтримку від колег, є важливим чинником у розвитку стійкості.

5. Розвиток особистісних ресурсів. Формування життєстійкості потребує також розвитку особистісних ресурсів майбутніх педагогів. Вони повинні працювати над розвитком таких якостей, як самодисципліна, здатність до рефлексії, оптимізм та готовність до змін. Особистісна стійкість допомагає педагогам справлятися з труднощами професії, долати стресові ситуації та зберігати продуктивність в роботі зі студентами.

6. Збалансування професійної та особистої діяльності. Окрім професійних навантажень, важливим є забезпечення балансу між професійним життям та особистим. Підтримка балансу є необхідною для запобігання професійному вигоранню та забезпечує довготривале психічне здоров'я.

Формування життєстійкості у майбутніх педагогів є критично важливим для збереження їх психічного здоров'я. Розвиток життєстійкості дозволяє педагогам ефективно долати професійні труднощі, зберігати мотивацію, емоційну стійкість і баланс у своєму житті. Таке формування є необхідним не лише для благополуччя самих педагогів, але й для успішної роботи із здобувачами освіти, адже здорові та психічно стійкі педагоги можуть стати прикладом для своїх вихованців, підтримувати їх у важливих життєвих ситуаціях та навчати їх не лише академічним знанням, а й важливим життєвим навичкам.

Список використаних джерел:

1. Титаренко Т.М., Ларіна Т.О. Життєстійкість особистості: соціальна необхідність і безпека: навч. посіб. Київ, 2009. 76 с.

2. Психологічні технології самодетермінації розвитку особистості: монографія / Л.З. Сердюк, І.В. Данилюк, В.В. Турбан, О.І. Пенькова, Н.Д. Володарська [та ін.]; за ред. Л.З. Сердюк. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2018. 192 с.

3. Чиханцова О.А. Життєстійкість як ресурс психологічної стійкості. Психологічний часопис. 2023. № 1 (9). С. 32-40.
4. Чиханцова О.А. Психологічні основи життєстійкості особистості: монографія. Київ: Талком, 2021. 319 с.

Бойко Лідія Костянтинівна,
аспірантка спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РИЗИКИ ТА ПЕРЕВАГИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Цифрова трансформація системи професійної освіти є невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу, що зумовлено стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та їх проникненням у всі сфери суспільного життя. В умовах глобалізації та постійної зміни вимог ринку праці, професійна освіта має адаптуватися до нових реалій, використовуючи цифрові інструменти для підвищення якості навчання та підготовки конкурентоспроможних фахівців. Проте, цифрова трансформація несе в собі не лише переваги, але й ризики, які потребують детального аналізу та вивчення.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю виявлення та систематизації переваг і ризиків цифрової трансформації системи професійної освіти, а також розробки стратегій для мінімізації негативних наслідків та максимізації позитивного впливу. В умовах воєнного стану та пост-воєнного відновлення України, цифровізація освіти може стати ключовим фактором для забезпечення доступності та якості професійної підготовки, а також для розвитку економіки країни. Дослідження цієї проблеми сприятиме формуванню ефективної державної політики у сфері професійної освіти та забезпеченню її відповідності сучасним вимогам.

Аналіз наукових праць провідних українських дослідників, таких як В. Биков, А. Гуржій, Р. Гуревич, М. Жалдак, Л. Макаренко, Н. Морзе, Ю. Рамський, О. Спірін та інші, свідчить про те, що цифровізація професійної освіти відкриває широкі можливості для розвитку різноманітних умінь і навичок. Це досягається шляхом застосування особистісно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів до підготовки фахівців, а також шляхом врахування індивідуальних потреб та особливостей студентів.

Науковці наголошують, що впровадження цифрових технологій у професійну освіту сприяє створенню сприятливого навчального середовища, яке стимулює активну участь студентів у навчальному процесі. Цифрові інструменти дозволяють використовувати інтерактивні методи навчання, надавати індивідуалізовану підтримку та забезпечувати доступ до широкого спектру освітніх ресурсів [3, 4]. Це, своєю чергою, сприяє розвитку критичного мислення, творчих здібностей та практичних навичок, необхідних для успішної професійної діяльності.

Впровадження інформаційних та цифрових технологій у сферу професійної освіти є стратегічним напрямком розвитку, що відображено в численних нормативно-правових актах, державних програмах та концепціях. Цей процес розпочався з Державної національної програми «Освіта. Україна XXI століття» та продовжує активно розвиватися, охоплюючи законодавчі ініціативи, такі як Закони України «Про професійно-технічну освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту» та інші.

Сучасна цифрова трансформація освітньої галузі представлена широким спектром ресурсів та інструментів, спрямованих на покращення якості та доступності професійної освіти. Серед них – е-університет; е-ліцензування, системи управління для професійної освіти (EMIS), національні електронні науково-інформаційні системи (URIS), автоматизовані інформаційні комплекси освітнього менеджменту (АІКОМ), онлайн-сервіси та освітні чат-боти.

Ці ініціативи та ресурси спрямовані на створення ефективного та сучасного освітнього середовища, яке відповідає потребам ринку праці та сприяє розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти. Вони забезпечують доступ до якісної освіти, незалежно від місця проживання та інших обставин, а також сприяють підвищенню ефективності управління освітнім процесом [1, с. 46].

Цифровізація професійної освіти є невід'ємним процесом, що супроводжується як значними можливостями, так і потенційними ризиками. Швидкий темп розвитку цифрових технологій ставить перед освітньою практикою низку складних завдань, які потребують системного та послідовного вирішення [2, с. 24]. Аналіз наукових досліджень та досвіду підготовки фахівців у закладах професійної освіти виявив, що серед найактуальніших ризиків цифрової трансформації в Україні виділяються такі:

1) відсутність належних психолого-педагогічних концепцій, що пояснюють та пропонують ефективні методи професійного навчання та виховання в цифровому освітньому середовищі;

2) обмежене фінансування та технічне забезпечення та, як наслідок, недостатня технічна оснащеність закладів професійної освіти, а також обмежена пропускна здатність мережі Інтернет;

3) недосконалість законодавчої бази, що регулює та стандартизує цифровізацію освітнього процесу в закладах професійної освіти;

4) недостатньо розроблені механізми контролю за дотриманням законодавства, захисту прав учасників освітнього процесу, гарантій держави у сфері освіти, а також забезпечення безпеки даних та кібербезпеки;

5) недостатня кількість кваліфікованих педагогічних кадрів, особливо молодих фахівців, у закладах професійної освіти;

6) низький рівень психологічної готовності педагогів до використання цифрових інструментів та технологій у навчальному процесі;

7) низький рівень інформованості суспільства щодо процесів цифрової трансформації у сфері професійної освіти;

8) неможливість повноцінного формування практичних навичок (перехід від теорії до практики) за допомогою виключно цифрових засобів та технологій;

9) фізичні ризики: погіршення фізичного здоров'я студентів (зір, слух, тактильні відчуття, обмін речовин) через надмірне використання цифрових технологій та ризик розвитку комп'ютерної залежності;

10) небезпека повної заміни традиційного освітнього процесу цифровим, що призведе до мінімізації ролі викладача;

11) низька якість освітніх матеріалів через просте оцифровування існуючих ресурсів без урахування специфіки цифрового середовища;

12) ризик втрати виховної функції професійної освіти та зведення мети навчання до формування вузькопрофільного фахівця.

Цифрова трансформація професійної освіти надає ряд суттєвих переваг, які варто враховувати [2, с. 27]:

1) цифровізація дозволяє організувати віддалене або комбіноване навчання, що забезпечує гнучкість та доступність освіти;

2) завдяки цифровим технологіям студенти отримують швидкий доступ до освітніх програм та навчальних матеріалів;

3) онлайн-пошук інформації значно спрощує процес навчання, дозволяючи оперативно знаходити необхідні ресурси;

4) індивідуалізація навчання, заснована на персоналізованих маршрутах та моніторингу, підвищує ефективність освітнього процесу;

5) цифрові інструменти сприяють розвитку самостійності та активного здобуття знань студентами;

6) розширення можливостей для групової роботи сприяє розвитку комунікативних та командних навичок;

7) цифровізація допомагає досягти якісних результатів навчання, необхідних для професійної кваліфікації;

8) система неперервного оцінювання з миттєвим зворотним зв'язком підвищує ефективність навчального процесу;

9) терміни розробки та освоєння освітніх програм значно скорочуються завдяки цифровим технологіям;

10) використання електронних носіїв інформації зменшує обсяг паперової документації, спрощуючи роботу педагогів.

Створення комплексної системи цифрової професійної освіти є ключовим напрямком державної освітньої політики України, що зумовлено як глобальними тенденціями цифровізації, так і необхідністю трансформації вітчизняної галузі. Незважаючи на наявність значних проблем, пов'язаних із цифровізацією, саме цей процес є необхідною умовою для підвищення якості професійної освіти. Цифрова трансформація сприяє підготовці нового покоління фахівців, здатних ефективно працювати в умовах цифрового виробничого простору.

Отже, цифровізація професійної освіти є неминучим та необхідним процесом, який вимагає системного та комплексного підходу. Для успішної реалізації цього процесу необхідно вирішити наявні проблеми, розробити ефективні стратегії та забезпечити належне фінансування. Це дозволить створити сучасну та ефективну систему професійної освіти, яка відповідатиме потребам ринку праці та сприятиме розвитку економіки України.

Список використаних джерел:

1. Гуржій А., Радкевич В., Пригодій М. Методологічні засади цифровізації інформаційно-освітнього середовища закладу професійної освіти. *Нові технології навчання.* 2022. Вип. 96. С. 44–53.

2. Оршанський Л., Нищак І., Ясеницький В. Ризики та переваги цифрової трансформації системи професійної освіти. *Молодь і ринок.* 2023. № 10(218). С.23–27.

3. Самусь Т. В., Геревенко А. М., Островська-Бугайчук І. М. Вплив сучасних освітніх технологій на підготовку фахівців у професійній освіті України. *Педагогічна Академія: наукові записки*, 2024. № 13 (2024). DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.14561853.

4. Самусь Т. В. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах змішаного навчання. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»*: журнал. 2024. № 5 (33) 2024. С. 875– 85.

Бур'янов Владислав Вячеславович,
аспірант кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

ІННОВАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗВО ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Сучасні трансформаційні процеси у сфері вищої освіти зумовлюють необхідність створення інноваційного освітнього середовища, що сприяє професійному становленню майбутніх педагогів, їхньому особистісному зростанню і самореалізації. Здатність здобувачів вищої педагогічної освіти ефективно адаптуватися до вимог сучасного ринку праці та суспільних запитів значною мірою визначається умовами їхнього навчання, упровадженням передових педагогічних технологій та інтеграцією наукових досягнень в освітню практику.

У сучасних дослідженнях [1-3] постулюється усвідомлення освітнього середовища як цілісної соціокультурної системи, мультискладного механізму, що враховує соціальні, культурні, психологічні й технологічні аспекти, які сприяють розкриттю потенціалу здобувачів освіти. Вимога щодо його інноваційності доведена науковими розвідками та ін. Воно являє собою не лише сукупність умов-можливостей, але й специфічний простір, де відбувається взаємодія між учасниками освітнього процесу, накопичення знань, досвіду та формування ціннісних орієнтирів. Освітнє середовище стає полем для експериментів, творчості та інновацій, де кожен учасник має можливість не лише отримувати знання, але й активно впливати на їх створення і трансформацію.

Важливим є те, що таке середовище має бути гнучким і адаптивним, щоб відповідати потребам сучасного світу, де швидкі зміни вимагають постійного оновлення підходів до навчання. Воно повинно стимулювати критичне

мислення, самоосвіту та соціальну відповідальність, формуючи особистість, здатну до самореалізації та ефективної професійно-педагогічної діяльності.

Інноваційне освітнє середовище Л.Мацук, О.Кузенко, П.Кузенко визначають як «педагогічно доцільно організований простір життєдіяльності, який сприяє розвитку інноваційного ресурсу особистості; інтегрований засіб накопичення і реалізації інноваційного потенціалу закладу освіти» [3, с. 121].

Інноваційне освітнє середовище ЗВО – це система організаційно-педагогічних умов-можливостей, що забезпечують особистісний та професійний розвиток студентів, сприяючи їхній конкурентоспроможності та професійній мобільності. Його основою є використання новітніх педагогічних технологій, методів і підходів, що стимулюють розвиток творчого потенціалу, критичного мислення та інноваційного підходу до навчання.

Основні складники інноваційного освітнього середовища (за В.Желановою [2]) ЗВО включають:

- гуманістичні підходи до організації навчального процесу, що передбачають орієнтацію на індивідуальні особливості студентів та їхню особистісну свободу;
- сучасний зміст освітнього процесу, що інтегрує міждисциплінарні зв’язки, цифрові технології та адаптивні методики навчання;
- розвинену матеріально-технічну базу, що забезпечує комфортне навчання, використання інтерактивних методів і платформ дистанційної освіти;
- ефективне навчально-методичне забезпечення, що включає сучасні підручники, електронні ресурси та методичні рекомендації;
- суб’єкт-суб’єктні відносини між усіма учасниками освітнього процесу, що сприяють відкритій комунікації, співпраці та спільному виробленню рішень, самореалізації та самовизначенню;
- творчу та дослідницьку діяльність здобувачів освіти, що реалізується через науково-дослідні проєкти, участь у конференціях, практичне застосування отриманих знань тощо;
- упровадження інноваційних педагогічних технологій, зокрема проєктного, проблемного та змішаного навчання, інтерактивних методів та цифрових інструментів.

Професійне становлення майбутніх педагогів у контексті інноваційного освітнього середовища ЗВО ґрунтується на поєднанні теоретичних знань із компетентностями, необхідними для ефективної роботи в умовах сучасного освітнього простору. Це досягається шляхом використання інтерактивних форм навчання (тренінгів, ділових ігор, кейс-методів, воркшопів, майстер-класів тощо); стимулювання самостійної навчальної діяльності здобувачів освіти, що сприяє формуванню їхньої відповідальності та самоорганізації; реалізації програм академічної мобільності, що забезпечують обмін досвідом із міжнародними освітніми установами; взаємодії з роботодавцями для набуття практичних умінь, навичок, компетентностей, актуальних на ринку праці; забезпечення умов для розвитку креативного мислення та педагогічної рефлексії.

Отже, інноваційне освітнє середовище ЗВО є ключовим чинником професійного становлення майбутніх педагогів, оскільки сприяє їхньому

всебічному розвитку, адаптації до сучасних соціокультурних проблем і підготовці до ефективної професійної діяльності. Його ефективність визначається синергетичною взаємодією всіх складників, що формують цілісну систему організаційно-педагогічних умов, зорієнтованих на розвиток конкурентоспроможного, мобільного та творчого педагога.

Список використаних джерел:

1. Братко М. В. Концептуальні засади середовищного підходу у вищій освіті. Компетентісно зорієнтована освіта: якісні виміри: монографія. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. С. 243–261.
2. Желанова В. В. Середовищний підхід у вищій освіті: сутність та логіка реалізації. Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання: монографія. Житомир: Вид-во Рута, 2016. С. 98–115.
3. Мацук Л., Кузенко О., Кузенко П. Створення інноваційного освітнього середовища в контексті модернізації ЗВО України. Молодь і ринок. 2021. № 4(190). С. 119–124.

Бурлаченко Роман Андрійович,
магістрант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ У СУЧАСНИХ СТРАТЕГІЯХ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У сучасних умовах швидкого розвитку освітніх технологій, цифровізації освіти та зростаючих вимог до професійної компетентності майбутніх педагогічних працівників міжпредметні зв'язки набувають особливої значущості в системі підготовки фахівців професійного навчання. Інтеграція знань різних галузей сприяє формуванню цілісного світогляду, розвитку креативного мислення та адаптивності майбутніх педагогів професійного навчання до змін у професійному середовищі. Використання міжпредметних зв'язків у сучасних стратегіях підготовки педагогів дозволяє забезпечити їхню здатність до комплексного підходу у викладанні, розв'язання практичних завдань, а також ефективної взаємодії між різними освітніми компонентами. Це, у свою чергу, відповідає потребам сучасного ринку праці, де вимагається високий рівень інтеграції знань та навичок.

У сучасній педагогічній науці міжпредметні зв'язки розглядаються як важливий фактор підвищення ефективності освітнього процесу, особливо у підготовці педагогів професійного навчання. Міжпредметні зв'язки сприяють розвитку системного мислення, інтеграції теоретичних знань з практичною діяльністю, що є ключовим для підготовки кваліфікованих спеціалістів сфери ПТО. Згідно з дослідженнями Титової Н., міждисциплінарний підхід у навчанні дозволяє здобувачам глибше розуміти фундаментальні педагогічні та

методологічні концепції, формує їхню готовність до роботи у різних навчальних контекстах [1].

Ефективне використання міжпредметних зв'язків у професійній освіті вимагає розробки спеціальних методик та технологій навчання. Одним із ключових підходів є проєктне навчання, яке дозволяє студентам застосовувати знання з різних дисциплін для вирішення комплексних завдань. Також важливим є застосування кейс-методів, що сприяє розвитку аналітичних навичок та уміння приймати рішення на основі міждисциплінарного аналізу.

На думку Савчук О., міжпредметні зв'язки відіграють ключову роль у формуванні критичного мислення, розвитку творчих здібностей та професійної компетентності майбутніх педагогів [2]. Використання інтегрованих навчальних курсів дозволяє уникнути дублювання матеріалу, а також сприяє кращому засвоєнню знань завдяки їх взаємопов'язаності. Наприклад, інтеграція знань із педагогіки, психології та інформаційних технологій дозволяє майбутнім педагогам професійного навчання ефективно адаптуватися до цифрових трансформацій у сфері освіти.

Особливе місце у реалізації міжпредметних зв'язків займає використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Вони дозволяють створювати інтерактивне навчальне середовище, яке сприяє інтеграції знань із різних предметних областей. Наприклад, використання цифрових симуляторів, онлайн-платформ та систем дистанційного навчання дає змогу студентам застосовувати отримані знання у віртуальному середовищі, що наближує їх до реальних професійних умов.

Дослідження Понзель У. підтверджують, що міжпредметні зв'язки є необхідною умовою для формування цілісного наукового світогляду майбутніх педагогів та забезпечення їхньої готовності до міждисциплінарної взаємодії у професійній діяльності [3]. Вона наголошує на тому, що традиційні освітні програми часто не враховують важливість інтеграції знань, що може призводити до фрагментарного розуміння навчального матеріалу.

Окрім академічних аспектів, міжпредметні зв'язки також сприяють розвитку особистісних і професійних якостей майбутніх педагогів професійного навчання. Вони формують здатність до адаптації, комунікативні навички, а також уміння працювати у команді. Це особливо важливо у сучасному освітньому середовищі, де все більше уваги приділяється крос-дисциплінарному підходу та співпраці між різними сферами знань.

З огляду на вищезазначене, впровадження міжпредметних зв'язків у систему підготовки педагогів професійного навчання є не лише актуальним, але й необхідним завданням сучасної освіти. Воно сприяє розвитку висококваліфікованих спеціалістів, здатних працювати у змінних умовах професійного середовища, ефективно застосовувати знання з різних дисциплін та інтегрувати їх у власну педагогічну діяльність. У майбутньому розвиток міжпредметного підходу в освіті сприятиме подальшій модернізації системи професійної підготовки педагогів та підвищенню її відповідності сучасним вимогам суспільства та ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Титова Н.М. Міжпредметні зв'язки як засіб формування професійної компетентності педагогів // Науковий вісник НПУ імені М.П. Драгоманова. 2015. № 12. С. 45-52. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/20156 (дата звернення: 15.02.2025)
2. Савчук О.П. Інтегроване навчання в підготовці майбутніх педагогів // Педагогічний часопис. 2015. № 3(45). С. 78-84. URL: https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/2189 (дата звернення: 15.02.2025)
3. Понзель У.В. Інноваційні підходи до міжпредметної інтеграції у вищій школі // Вісник Ужгородського національного університету. 2015. № 8. С. 90-97. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/410 (дата звернення: 15.02.2025)

Буц Людмила Вікторівна,
викладач біології вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ БІОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ

В умовах сучасних викликів, що постають перед освітянською спільнотою, важливо приділяти увагу всебічному гармонійному розвитку студента. Обмежений доступ до закладів освіти став передумовою активного впровадження цифрових технологій, зокрема, електронних освітніх ресурсів у діяльність закладів освіти. Дистанційна форма навчання стає перепоною для повноцінного спілкування та обміну досвідом, що є основою у викладанні предмету «Біологія та екологія». Для вирішення цієї проблеми було створено інноваційні цифрові засоби для навчання [0].

Сьогодні представлено багато освітніх цифрових платформ, що містять велику кількість різноманітного освітнього контенту для дистанційного навчання. Вони допомагають студентам швидко та якісно засвоювати матеріал, адже забезпечують візуалізацію складних біологічних та екологічних процесів. Цифрові технології сприяють інтерактивній взаємодії між педагогом та здобувачами освіти, що підвищує мотивацію до навчання та зацікавленість предметом [0].

Найбільш простими та розповсюдженими цифровими засобами навчання є мультимедійні ресурси (мультимедійні презентації, навчальний відеоконтент), але зацікавити сучасних студентів таким форматом складно. Альтернативним рішенням стає поєднання мультимедійних ресурсів з іншим цифровим контентом, наприклад ігровими додатками, 3D-моделями, симуляціями та віртуальними лабораторіями.

Ігрові інтерактивні вправи є цікавим доповненням до занять. Завдяки ним можна актуалізувати інформацію або закріпити отримані знання. Педагог

може створити такі вправи самостійно або ж користуватись вже готовими. Основними додатками для створення навчальних ігор є Kahoot, Quizlet, LearningApps, Wordwall.

Важливим компонентом біологічної освіти є лабораторні дослідження. Для дистанційного формату навчання створено віртуальні лабораторії та симуляції, щоб студенти мали можливість проводити експериментальну роботу вдома. Серед додатків у процесі вивчення біології та екології використовують PhET, Labster, Virtual Biology Lab. Перевагами таких сервісів є безпека здобувачів освіти та доступність. Віртуальні лабораторії дозволяють студентам отримати практичних досвід та розвивати дослідницькі навички, навчаючись онлайн [0].

Ще одним цікавим інструментом дистанційного навчання, розташованим у додатку «Mozaik education», є 3D-моделі. Ця платформа призначена для навчання та містить різноманітні 3D-сцени, відео, аудіо, зображення та інші навчальні матеріали для різних предметів, зокрема й біології та екології [0].

Для візуалізації інформації використовують інтелект-карти, тобто структурно-логічні схеми, що можна створювати в процесі проведення заняття для якісного запам’ятовування матеріалу. Створити інтелект-карти можна в таких онлайн сервісах: MindMeister, WiseMapping, Canva [0].

Представлені цифрові платформи для навчання можна використовувати окремо чи поєднувати між собою на різних етапах заняття. Кожна з цих платформ може стати помічником для викладача, адже вони допомагають візуалізувати матеріал, розвивати комунікацію та співпрацю між педагогом та здобувачем освіти, індивідуалізувати процес навчання та допомогти якісно й всебічно оцінити знання та вміння студентів.

Цифровізація біологічної та екологічної освіти є неминучим процесом, що був значно пришвидшений завдяки введенню дистанційної форми освіти. Завдяки сучасним цифровим технологіям вивчення біології та екології стає більш цікавим, захоплюючим та доступним, відкриваючи нові можливості для навчання та дослідження.

Список використаних джерел:

1. Баркар В. І. Застосування цифрових технологій під час дистанційного навчання учнів закладів професійної освіти. Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики. Матеріали міжрегіонального науково-практичного семінару. 2023. С. 21-26.

2. Гнатюк В. В., Упатова І. П., Дехтярьова О. О., Куруц, Н. В. Віртуальні лабораторії в біологічній освіті: моделювання експериментальних досліджень. Академічні візії. 2023. Вип.21.

3. Міронець Л. П. Деканенко О. І. Дичко О. Використання сучасних інформаційних технологій у створенні цифрового освітнього контенту на уроках біології. Актуальні питання природничо-математичної освіти: збірник наукових праць. 2020. Вип. 2 (16). С. 161–168.

Ван Сяоган,
аспірант кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ФАХОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Сьогодні освіта все більше фокусується не на механічному засвоєнні та відтворенні інформації, а на розвитку здатності до самостійного мислення, критичного аналізу, креативності та адаптації до змінних умов професійної діяльності. У цьому контексті компетентнісний підхід сприяє інтегральному розвитку особистості, поєднуючи академічні знання з практичними навичками, мотивацією до навчання та здатністю до рефлексії. Завдяки цьому майбутні фахівці отримують не лише професійні компетенції, а й так звані м'які навички, що дозволяють їм ефективно взаємодіяти в команді, приймати рішення та творчо вирішувати професійні завдання. Саме тому компетентнісний підхід у сучасній освіті розглядається як стратегічний напрям розвитку, що дозволяє забезпечити високу якість підготовки фахівців, зокрема й майбутніх учителів музичного мистецтва, відповідно до вимог сучасного суспільства та ринку праці.

Концептуальні засади компетентнісного підходу в освіті стали предметом ґрунтовних досліджень у працях багатьох науковців (М.Бомензат, Ву Мінлі, А.Кларк, Дж.Коллаган, Д.Мертенс, С.Перрі, Дж.Равен, Е.Тоффлер, П.Фрейре та ін.). Особливості впровадження ключових засад компетентнісного підходу на різних рівнях освітньої системи України, а також його потенціал у формуванні не лише знаннєвої, а й практико-зорієнтованої підготовки здобувачів освіти широко розглядаються в наукових дослідженнях Н.Бібік, В.Бондаря, О.Галіцан, І.Зязюна, І.Княжевої, Т.Койчевої, В.Кременя, В.Лугового, Н.Ничкало, О.Пометун, О.Савченко, О.Семеног, С.Сисоєвої, Л.Хомич та інших українських учених.

Компетентнісний підхід в освіті розглядається як концептуальна основа, що визначає стратегічні орієнтири формування професійних і особистісних якостей майбутніх фахівців. Він об'єднує принципи конструювання змісту навчання, вибору ефективних освітніх технологій, організації навчального процесу та оцінювання його результативності. У цьому контексті якість освіти визначається не лише рівнем засвоєння знань, а й сформованістю ключових і спеціальних компетентностей, що забезпечують здатність особистості адаптуватися до змінних умов професійної діяльності, приймати відповідальні рішення, творчо мислити та ефективно взаємодіяти в соціокультурному просторі [1].

Фахова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в сучасних умовах ґрунтується на компетентнісному підході, який орієнтується на формування у здобувачів освіти ключових, загальнопредметних та фахових компетентностей. Цей підхід спрямований на забезпечення не лише знаннєвої

складової, а й практичного оволодіння професійними вміннями та навичками, що відповідають вимогам сучасної музично-педагогічної діяльності [3].

Основними напрямами реалізації компетентнісного підходу, за Т.Койчевою та Ву Мінлі [2], є розвиток індивідуальних здібностей, соціальна інтеграція, формування навичок самостійного навчання, застосування знань у реальних умовах, самореалізація та професійне самовизначення. Важливим є акцент на практичній спрямованості освітнього процесу, що вимагає поєднання теоретичної підготовки з активним використанням інтерактивних технологій, моделювання професійних ситуацій та залучення студентів до рефлексивної діяльності.

Сучасна професійно-педагогічна освіта базується на принципах навчання впродовж життя, взаємозв'язку між змістом освіти та технологіями його реалізації, орієнтації на досягнення компетентнісних результатів, що включають не лише знання, а й уміння застосовувати їх на практиці, усвідомлені ціннісні орієнтири, професійний досвід та соціальну адаптивність.

Основними принципами реалізації компетентнісного підходу у музично-педагогічній підготовці виступають: цілісність професійної підготовки (взаємопов'язане вивчення теоретичних і практичних дисциплін, що забезпечує формування комплексних компетентностей); інтерактивність навчання (використання сучасних педагогічних технологій, зокрема проєктного, проблемного, інтерактивного навчання, що стимулює активну діяльність студентів); міждисциплінарність (залучення знань із суміжних наук (психології, культурології тощо), що сприяє більш глибокому розумінню музичного мистецтва як педагогічного феномена; контекстність (організація навчальної та педагогічної практики), що дає змогу майбутнім учителям набути реального досвіду викладання музики.

Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва дозволяє сформувати висококваліфікованого фахівця, здатного до творчої педагогічної діяльності, ефективного використання сучасних методик навчання, розвитку в учнів музичних здібностей і художнього смаку.

Список використаних джерел:

1. Княжева І. А. Компетентнісний підхід як домінанта сучасної професійно-педагогічної освіти в умовах євроінтеграції. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць. М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Спецвипуск. Том 1. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 150–153.

2. Койчева Т. І., Ву Мінлі. Компетентнісна парадигма професійної підготовки сучасного вчителя нової української школи. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2022, № 83. С. 47-51.

3. Койчева Т. І., Т. Ю. Осипова, О. А. Галіцан. Професійна підготовка магістрів гуманітарного профілю: компетентнісний підхід. Інноваційна педагогіка. Вип. 30. Одеса, 2020. С. 24–27.

Ваніна Наталія Миколаївна,
кандидат економічних наук, доцент
Інституту професійної освіти НАПН України

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ПІДВИЩЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ РЕГІОНІВ

У сучасних умовах глобалізації та швидких технологічних змін професійна орієнтація набуває особливого значення. Вона є ключовим інструментом у формуванні трудового потенціалу та сприяє забезпеченню соціально-економічної стабільності регіонів. Ефективна система професійної орієнтації допомагає молоді обирати спеціальності, які відповідають їхнім здібностям і ринковому попиту, що, своєю чергою, сприяє зниженню рівня безробіття та підвищенню продуктивності праці.

Професійна орієнтація є важливим етапом у розвитку людського капіталу, що включає консультування, тестування, профільне навчання та інші методи, які дозволяють виявити професійні нахили та здібності особистості. Профорієнтація визначається як « … комплексна науково обґрунтована система форм, методів і засобів, спрямованих на забезпечення допомоги особистості в активному свідомому професійному самовизначенні та трудовому становленні…» [1].

Головними аспектами її впливу на трудовий потенціал є:

- відповідність між освітою та потребами ринку праці. Орієнтація допомагає уникнути дисбалансу між попитом та пропозицією кадрів, що дозволяє формувати конкурентоспроможний трудовий ресурс;
- зменшення молодіжного безробіття. Правильно спрямована професійна орієнтація сприяє швидкому працевлаштуванню випускників, що позитивно впливає на рівень зайнятості.
- мотивація до саморозвитку. Обізнаність про можливості професійного зростання сприяє активній участі молоді у процесі навчання та підвищення кваліфікації;
- формування підприємницького мислення. Орієнтація на професії, що включають елементи самозайнятості та підприємництва, сприяє економічному розвитку регіонів через створення нових робочих місць;
- розвиток професійних компетенцій. Удосконалення професійних навичок під час навчання дозволяє підвищити продуктивність праці, що позитивно впливає на економічне зростання регіонів;
- вплив професійної орієнтації на соціально-економічну стабільність регіонів.

Системна професійна орієнтація є важливим чинником економічного розвитку регіонів, оскільки вона сприяє збалансованому розвитку регіональної економіки. Підготовка кваліфікованих кадрів відповідно до потреб місцевих підприємств допомагає знижувати рівень трудової міграції та стимулює розвиток місцевих виробництв. Крім того, вона сприяє зменшенню соціальної напруженості, адже високий рівень працевлаштованості та економічної

активності населення допомагає знижувати соціальні ризики, такі як безробіття, злочинність та міграційні проблеми. Важливим аспектом є також стимулювання інноваційного розвитку, оскільки орієнтація молоді на перспективні професії сприяє зростанню високотехнологічних галузей і підвищує конкурентоспроможність регіону.

Розвиток людського капіталу є ще одним ключовим результатом ефективної професійної орієнтації. Постійне вдосконалення професійних навичок працівників сприяє підвищенню продуктивності праці та інноваційного потенціалу регіону. Також професійна орієнтація сприяє формуванню соціальної мобільності, створюючи можливості для кар'єрного зростання та покращення добробуту населення.

Проте існує низка викликів, які ускладнюють ефективну реалізацію професійної орієнтації. Серед них – недостатня співпраця між навчальними закладами та роботодавцями, низький рівень обізнаності молоді про можливості ринку праці, недостатня адаптація освітніх програм до змін у технологіях та економіці, а також обмеженість інфраструктури для професійного навчання та практичної підготовки, обмеженість програм фінансування професійного консультування. Наприклад, Німеччина має сотні програм фінансування молодіжного підприємництва. Окрім прямого фінансування з бюджету ЄС, є також програми підтримки з боку інвестиційних фондів ЄС [2, с. 58].

Для підвищення ефективності професійної орієнтації необхідно розширювати партнерство між бізнесом, державними структурами та освітніми установами, впроваджувати сучасні цифрові технології у процес консультування, розробляти регіональні програми підтримки молоді у виборі професії та включати у процес орієнтації навички адаптації до змін ринку праці й розвитку soft skills.

Грунтовний вплив на підвищення ефективності організації професійної орієнтації молоді на робітничі професії забезпечують проєкти державно-приватного партнерства, які передбачають розроблення програм професійної орієнтації, спрямованих на допомогу учнівській молоді у виборі професійного шляху [3]

Важливо також підвищувати рівень інформаційного забезпечення учнів щодо перспектив розвитку ринку праці та розширювати систему дуальної освіти для тісного поєднання теорії та практики.

Професійна орієнтація відіграє важливу роль у формуванні трудового потенціалу та сприяє соціально-економічній стабільності регіонів. Її ефективна реалізація дозволяє не лише зменшити безробіття, але й створювати умови для сталого економічного зростання. Тому необхідно розвивати та вдосконалювати механізми професійної орієнтації, орієнтуючись на сучасні потреби ринку праці. Важливо також інтегрувати в систему орієнтації навички підприємництва, адаптивності та інноваційного мислення, що дозволить створити стабільні та перспективні робочі місця у регіонах. Крім того, слід вдосконалювати систему моніторингу результатів професійної орієнтації, що дозволить своєчасно виявляти проблеми та розробляти ефективні стратегії їх вирішення.

Список використаних джерел:

1. Закатнов Д. О. Професійна орієнтація учнівської молоді в Україні (аналітичний огляд) Аналітичний вісник. 2020. Вип. 15–31. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722219/1/Analituchnuy_visnuk_2020-11-15-31.pdf.
2. Базиль Л. О., Ваніна Н. М., Гриценок І. А. та ін. Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія / за наук. ред. В. Ф. Орлова, Д. О. Закатнова. – Київ : Інститут професійної освіти НАПН України, 2024. 243 с.
3. Радкевич В. О. Вплив державно-приватного партнерства на розвиток професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до потреб ринку праці // Проблеми, пріоритети та перспективи розвитку науки, освіти і технологій у XXI столітті : зб. тез доповідей міжнар. наук.-практ. конф. (Кременчук, 15 лют. 2024 р.). Кременчук : ЦФЕНД, 2024. С. 17–18.

Василишин Марія Володимирівна,
викладач-методист економічних дисциплін
ВСП «Львівський фаховий коледж
харчової і переробної промисловості НУХТ»

СУЧАСНИЙ ВИКЛАДАЧ ОЧИМА СТУДЕНТІВ

На сучасному етапі розвитку освіти навчальному закладу потрібен викладач спроможний до саморозвитку й самовизначення в ситуації, яка постійно змінюється, відкритий до соціального замовлення освіти, готовий до самовдосконалення, якісної, майстерної реалізації знань, умінь та навичок у професійній діяльності. Якість освіти розглядається у двох ракурсах: як відповідність, по-перше, стандартам освіти, по-друге, запитам споживачів освітніх послуг. Якість у першому випадку тлумачиться з точки зору виробника, під якою розуміється відповідність продукції чи послуги вимогам стандартів чи сертифікації. Основним «виробником» освітніх послуг є держава через мережу освітніх закладів, а якість освіти оцінюється через державні механізми ліцензування й акредитації. Друга відповідність є якістю з точки зору споживача. Коло споживачів освіти є досить широким. До нього входять студенти, потенційні роботодавці, суспільство загалом.

Не секрет, що кожний викладач бажає, щоб студенти розділяли його любов до вченого предмета. Для цього вони намагаються відшукати найбільш цінний матеріал, розповісти те, що принесе користь слухачам в житті, змінить їх світогляд. Та попри це, на практиці чомусь нерідко доводиться щоразу привертати та завойовувати увагу студентів, налагоджувати відносини, вигадувати різноманітні креативи, аби бути почутим. Це стосується не тільки викладачів-початківців. Досвідчені професори також зіштовхуються з подібним відношенням. То ж яким має бути ідеальний викладач очима студентів?

Зовнішність, стать та вік. Як показує практика, ці показники відіграють не головну роль. Навіть дуже приємний лектор, дівчина чи хлопець не зможуть

утримати увагу студентів більше, ніж на одній лекції, якщо не зацікавлять предметом.

Товариськість. На відмінну від першої риси, товариськість є однією з головних. Адже вміння знайти спільну мову з будь-якою людиною – запорука вдалої подачі матеріалу. Завдяки порозумінню зі студентами, викладач може бути впевнений у тому, що матеріал був засвоєний.

Компетентність. В першу чергу враження про викладача складається на основі того, настільки він вільно володіє предметом викладення. Тому варто постійно розвиватись, слідкувати за сучасними тенденціями та науковими відкриттями. Аналізувати роботи інших викладачів, перевіряти власні знання, намагатись ставити та відповідати на свої питання.

Ерудованість. Це також одна з головних рис. Адже студенти хочуть навчатись в ерудованих фахівців. Начитаність і різнобічні знання викладачів повинні вражати і одночасно надихати студентів на отримання більшої кількості інформації в цілому і з певного предмету, зокрема. Дуже цікаво слухати викладачів, які наводять величезну кількість різноманітних прикладів, розповідають різні ситуації, про які йде мова на лекції.

Гарний психолог. Насамперед це стосується вміння викладача чути студентів, зважати на їх думку, сприймати критику. Також це стосується навичок з пояснення предмету, адже його необхідно донести кожному індивіду, незалежно від його характеру та поглядів. Тому лекції нерідко мають формат обговорення, дискусії, що неодмінно покращує засвоєння матеріалу студентами.

Цікава особистість. Це комплекс особистих якостей викладача, таких як комунікабельність, ерудованість, харизма, почуття гумору, терпеливість та доброзичливість.

Форма подачі матеріалу. Цей пункт посідає вирішальне значення під час розуміння і запам’ятовування інформації. Кожен викладач повинен бути прекрасним оратором. Можна знову ж сказати, що красномовство – це талант. Комусь пощастило, а комусь – ні. Але згадаймо Демосфена. Він хотів говорити добре і багато працював над собою, у результаті – до наших днів про нього збереглася пам’ять, як про прекрасного оратора.

Щоб атмосфера в аудиторії під час занять була більш довірливою і невимушеною, потрібен зв’язок між студентом і викладачем. Найчастіше це досягається у разі невеликих паузах під час лекції, коли студент відпочиває від письма, а лектор розповідає що-небудь цікаве або смішне, а отже – важливим є почуття гумору педагога.

Отож, за уявленнями студентів викладач є джерелом знань та інформації; помічником, консультантом, наставником. Аналіз студентських думок засвідчує, що молодь все-таки надає більшого значення саме професійним якостям викладачів, порівняно з такими особистісними якостями як привабливість, доброзичливість тощо. Найбільше студенти у викладачеві цінують такі якості як: компетентність і професіоналізм; комунікабельність, уміння знаходити спільну мову зі студентами; об’єктивність в оцінці знань і творчий підхід до викладання. Студенти своїми оцінками підкреслюють загальну ерудицію, системність у

подачі матеріалу, схильність до обговорення та дискусії в студентській аудиторії.

З огляду на вищевикладене, вагоме значення та вплив на подальше засвоєння студентами освітніх дисциплін мають саме особистісні характеристики викладача. За гармонійного поєднання професійності, риторики, психології та етикету викладач матиме змогу звертатись напряму до сердець слухачів. Спілкуйтесь з аудиторією, слухайте її, адже недаремно до наших часів збереглось твердження – в дискусії народжується істина.

Викладач повинен бути цікавою людиною, тоді і його предмет стане цікавою наукою, а не рутинною начиткою!

Список використаних джерел:

1. Борисова Ю. В., Осетрова О.О. Викладач очима студентів: реконструкція образу за допомогою методу незакінчених речень. Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2024. Вип. 63. С. 148-153.

2. Гапон Н., Дубняк М. Викладач очима студентів. Вісник Львівського університету. 2024. Вип. 39. Ч. 1. С. 106 -113.

3. Купрій Т.Г. Соціальна афіліація студентської молоді як чинник організаційного розвитку вищої школи. 2023. №5 (15). С.51-62.

4. Пономарьова Г.Ф. Взаємодія викладача і студента у навчально-виховному процесі. Стратегія, методологія. 2024. № 45. С.83-87.

Владимирова Наталія Володимирівна,
методист, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП
«Конотопський індустріально-педагогічний фаховий коледж СумДУ»;
Бринь Дмитро Володимирович,
здобувач освіти ІІ курсу, групи 421
спеціальність «Професійна освіта. Зварювання»

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ ТА ОСНОВ МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Активізація навчально-пізнавальної діяльності є однією з найважливіших проблем у сучасній педагогічній науці та практиці. Реалізація принципу активності в навчальному процесі є надзвичайно важливою, оскільки навчання і розвиток за своєю суттю є активними процесами. Якість навчання безпосередньо визначає результати навчального процесу, а також сприяє розвитку та вихованню здобувачів освіти.

У сучасних умовах стає дедалі важливішим удосконалення організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у закладах фахової передвищої освіти під час їх професійної підготовки. Викладачі все частіше шукають

відповіді на такі запитання: «Як досягти європейських стандартів вищої освіти? Як підвищити ефективність навчального процесу? Як створити умови для розвитку майбутнього фахівця та забезпечити його інтелектуальний і професійний прогрес? Як сприяти самоактуалізації та самоствердженню студента в процесі навчання?». Критика сучасної системи підготовки часто пов'язана з пасивністю студентів у навчальному процесі, що негативно впливає на рівень їх професійної підготовки.

Проблема активізації навчально-пізнавальної діяльності важлива, оскільки навчання повинно не лише сприяти засвоєнню матеріалу, а й формувати позитивне ставлення студентів до процесу пізнання. Проблеми виникають через формальне вивчення теоретичних аспектів і відсутність навичок їх практичного застосування.

Зацікавленість у навчанні, ініціативність, здатність до самостійного пізнання та стимулювання розумових зусиль сприяють підвищенню активності студентів у навчальному процесі, створюючи умови для їхнього професійного розвитку.

Підвищення ефективності навчання вимагає наукового переосмислення вже застосованих підходів і розробки нових методів, що відповідають сучасним вимогам.

Розгляд питань активізації пізнавальної діяльності студентів ми можемо простежити в дослідженнях Ю. Авдєєнко, М. Барчій, В. Жадько, Я. Карлінської, Т. Веретенко, С. Галецького, І. Гевко, Л. Глухенької, Т. Жиденко, Г. Науменко, В. Ковальової та інших.

Основою формування професійних компетентностей у здобувачів освіти є активна пізнавальна діяльність, яка підтримується інноваційними методами навчання. Високий рівень професійної підготовки досягається через структурування змісту загальноосвітніх та фахових дисциплін, самостійну роботу, практику та впровадження інтерактивних методів, що враховують особливості навчальної діяльності студентів і розвиток їх особистості.

Дослідниця О. Тарасова зазначає, що інтерактивні методи сприяють позитивній взаємодії між учасниками навчального процесу, що покращує засвоєння матеріалу та стимулює пізнавальну активність студентів. Проте ефективність цих методів залежить від особистості педагога та його здатності до емпатії, що включає розуміння потреб студентів у соціальній взаємодії [5].

Пошукач Ю. Авдєєнко зазначає, що навіть найсучасніші освітні технології не можуть сформувати необхідні знання та навички, якщо студент не займе активну пізнавальну позицію [1].

У ВСП «Конотопський індустріально-педагогічний фаховий коледж СумДУ» для активізації навчально-пізнавальної діяльності та розвитку педагогічної майстерності студентів важливим є впровадження сучасних інтерактивних методів навчання.

Методика організації занять базується на таких принципах:

– орієнтація на позитивні емоції та особистісний інтерес студента щодо професійного становлення;

- стимулювання студентів до самостійної роботи над розвитком професійних умінь та навичок;
- визначення соціальної та морально-психологічної цінності опанування відповідним рівнем професійної підготовки.

У навчальний процес активно інтегруються методи, такі як лекції-конференції, лекції-подорожі, рольові ігри, семінари, гейміфікація, екомаркування, квести, диспути та обговорення. Ці методи сприяють активному залученню студентів до навчання, стимулюючи їхню зацікавленість та розвиток критичного мислення. Вони дозволяють студентам взаємодіяти з матеріалом у різних контекстах, сприяють співпраці з однокласниками, а також допомагають розвивати професійні компетентності і навички «soft skills», що є основою для стимулювання творчого мислення, розвитку адаптивності та здатності до аналізу складних завдань.

Впровадження інтерактивних методів також сприяє створенню стимулюючої атмосфери в групі, де кожен студент може відчути себе активним учасником процесу. Це підвищує мотивацію до навчання, заохочує до творчого пошуку і допомагає здобувати досвід вирішення проблем, пов’язаних з майбутньою професійною діяльністю.

Отже, заняття мають здійснюватися на основі принципу співпраці, що передбачає акцентування уваги на засвоєнні студентами позитивного досвіду морально-психологічних переживань у процесі спільної діяльності. Це можна досягти за допомогою створення ситуацій успіху, підкреслення позитивних аспектів особистості кожного студента, індивідуального використання прийомів емоційної підтримки, в тому числі невербальних, та сприяння побудові позитивних відносин між однолітками.

Переконані, що найбільш високого рівня активності студентів можна досягти, коли під час занять створюються такі ситуації, в яких студентам доручається:

- захищати свої погляди;
- брати участь у дискусіях та обговореннях;
- ставити питання своїм товаришам та викладачам;
- рецензувати відповіді і роботи товаришів;
- оцінювати відповіді та письмові завдання товаришів;
- самостійно обирати відповідні завдання;
- знаходити кілька варіантів можливого розв’язання пізнавальної задачі (проблеми);
- застосовувати самоперевірку та аналіз власних пізнавальних та практичних дій;
- розв’язувати пізнавальні завдання шляхом комплексного застосування відомих способів розв’язання.

Узагальнюючи вищезазначене, можна визначити, що успішність процесу навчання залежить від ставлення студентів до навчання, їхнього бажання пізнавати, свідомого та самостійного засвоєння знань, умінь та навичок, а також їхньої пізнавальної активності. Вважаємо, що активні методи навчання, якщо їх використовувати творчо, перетворюють навчальний процес у творчо-пошукову

діяльність, що позитивно впливає на його ефективність і спонукає до пошуку різноманітних прийомів засвоєння знань.

Потреба у використанні активних методів навчання пояснюється тим, що за допомогою дієвих форм і методів можна ефективно вирішувати різноманітні дидактичні завдання, які складно вирішити у традиційних умовах навчання. Ми вважаємо, що слід розвивати не лише пізнавальні, а й професійні мотиви та інтереси, системне мислення студентів, формувати соціальні вміння та навички взаємодії і спілкування. Також важливо навчати майбутніх майстрів виробничого навчання умінню спільної діяльності та взаємодії, приймати спільні рішення, а також виховувати відповідальне ставлення до справи та усвідомлювати соціальні цінності і установки як колективу, так і суспільства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Авдєєнко Ю. В. Шляхи підвищення активності навчально-пізнавальної діяльності студентів технічних ВНЗ. Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна освіта: методологія, теорія, практика». Київ, 21 квітня 2016 р. К. : НТУУ «КПІ», 2016.
2. Гевко. І. В. Використання інтерактивних технологій в освіті : збірник наукових праць. Педагогічні науки. 2018. Вип. 139. С. 53-60.
3. Ковальчук В. І., Федотенко С. Р. Інноваційні технології навчання – основа модернізації професійної освіти. Молодий вчений. 2018. №12. С 425-429.
4. Міхеєнко О. І., Литвиненко В. А., Лянной М. О. та ін. Активізація пізнавальної діяльності студентів під час навчання основ здоров’я. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : зб. наук. Праць. Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка. 2019. Вип. 2. С. 63-71.
5. Тарасова О. Інтерактивні методи навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів під час лекційних занять. Вісник психології і педагогіки. Збірник наук. праць. 2010. № 4. URL: http://surl.li/rcddl (дата звернення 10.03.2025).

Вовк Богдан Іванович,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У МЕТОДИЦІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПЕДАГОГІВ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ П(ПТ)О

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімким прогресуванням цифрових технологій, які проникають у всі сфери життя людини, зокрема в освіту. Одним із найперспективніших інноваційних засобів, який значно впливає на трансформацію освітнього процесу, є технології доповненої реальності (Augmented Reality, AR). За визначенням науковців доповнена реальність представляє собою середовище, де фізичний світ поєднується з цифровими даними в реальному часі. Це досягається завдяки

використанню комп’ютерних пристроїв, таких як смартфони, планшети або сучасні гаджети, разом із спеціальним програмним забезпеченням, яке дозволяє накладати віртуальні елементи на реальне оточення [1].

Ця технологія, поєднує реальний світ з цифровими елементами, надає можливість створювати інтерактивні освітні середовища, де студенти можуть візуалізувати складні технічні процеси, експериментувати з віртуальними об’єктами та отримувати практичний досвід у безпечних умовах. Це відкриває нові можливості для підвищення ефективності навчання, розвитку пізнавальної активності та формування професійних компетентностей майбутніх фахівців.

У контексті професійної освіти, зокрема підготовки педагогів професійного навчання для закладів професійної професійно-технічної освіти, застосування можливостей доповненої реальності стає особливо актуальним. Сучасний педагог професійного навчання повинен не лише володіти глибокими знаннями у своїй галузі, але й бути готовим до інтеграції інноваційних технологій в освітній процес підготовки кваліфікованих робітників. Наприклад, у підготовці педагогів технічних спеціальностей доповнена реальність дозволяє моделювати складні технологічні процеси. Уявімо ситуацію: майбутній викладач вивчає будову автомобільного двигуна. Замість традиційного статичного зображення в підручнику, AR-додаток дозволяє переглядати тривимірну модель двигуна, розбирати його на компоненти, аналізувати роботу механізмів та навіть проводити віртуальні ремонти.

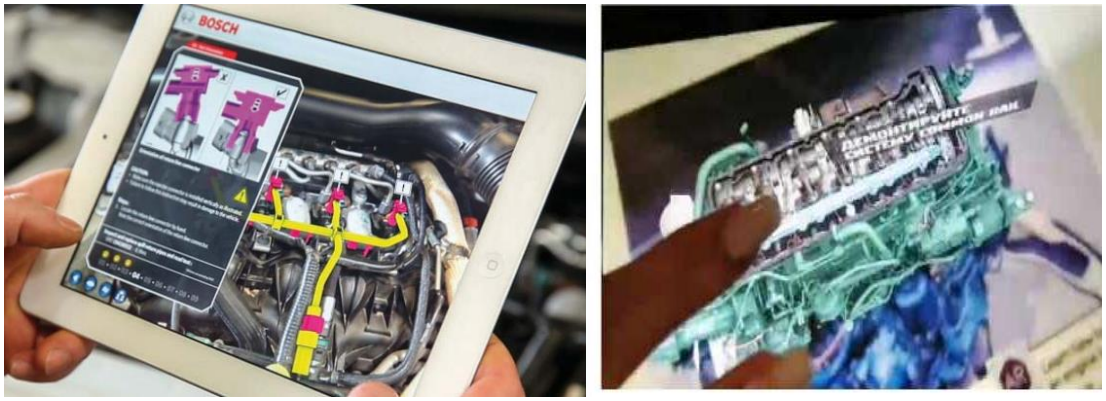

Рис. 1 Тривимірна модель автомобільного двигуна в AR-додатку

Ще одним прикладом є навчання майбутніх педагогів професійного навчання у сфері будівництва. Використовуючи AR-окуляри, студенти можуть бачити віртуальні макети будівельних конструкцій, аналізувати їхню міцність та експериментувати з матеріалами. Це значно полегшує процес розуміння будівельних норм та технологій.

Рис. 2: Використання AR-окулярів для аналізу будівельних конструкцій у навчальній лабораторії

Для ефективного використання доповненої реальності у методиці професійного навчання педагогів для закладів П(ПТ)О необхідно дотримуватися певних педагогічних умов. По-перше, слід інтегрувати AR в освітні програми програми з урахуванням специфіки освітніх компонентів. Наприклад, у викладанні теми «Ознайомлення з вузлами та агрегатами трактора» можна використовуючи технології доповненої реальності візуалізувати та детально вивчати кожен вузол чи агрегат у 3D-форматі. Це дає можливість розглянути внутрішню будову та принцип роботи без необхідності фізичного розбирання трактора. По-друге, AR-технології можна поєднувати з традиційними методами навчання, наприклад, демонстрацією реальних зразків на практичних заняттях, що допомагає краще засвоїти теоретичні знання та навички. Такий підхід сприяє глибшому розумінню функціонування трактора та підвищує ефективність навчального процесу.

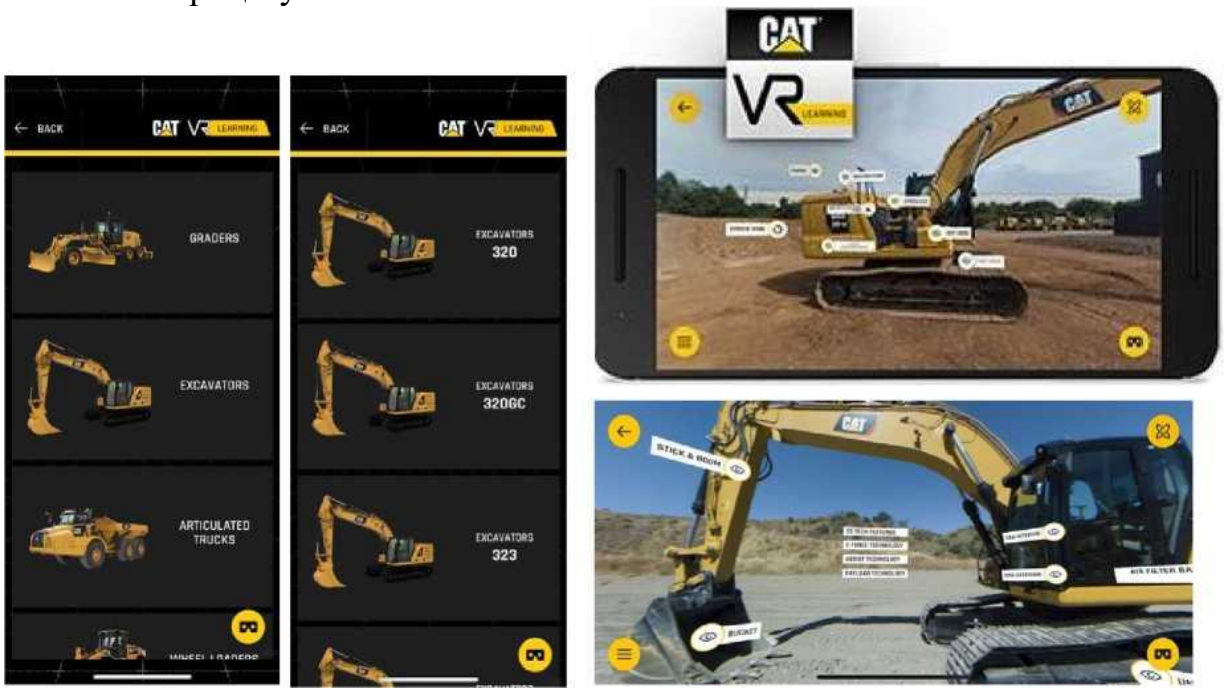

Рис. 3: Віртуальне знайомлення з вузлами та агрегатами трактора

Крім того, AR ефективно застосовується для розвитку навичок безпеки праці. Наприклад, під час навчання на викладача зварювальних технологій

можна використовувати AR-симулятори, які дозволяють імітувати роботу зі зварювальним обладнанням без фізичного контакту. Це не лише підвищує безпеку навчання, а й дає можливість студентам відпрацювати техніку рухів перед практичним виконанням завдань.

Рис. 4: AR-симулятор зварювання

Практичні результати впровадження доповненої реальності в освітній процес підтверджують значно покращує якість освіти. Зокрема, експериментальне дослідження, проведене серед студентів педагогічних спеціальностей, показало, що після використання AR-середовищ рівень засвоєння матеріалу зріс на 25-30% порівняно з традиційними методами навчання. Здобувачі, які брали участь у навчальних проєктах з використанням доповненої реальності, демонстрували вищий рівень мотивації та самостійності [2].

Отже, доповнена реальність відкриває широкі можливості для вдосконалення методики професійного навчання педагогів професійного навчання. Її інтеграція дозволяє зробити освітній процес більш наочним, інтерактивним і ефективним. Використання доповненої реальності у методиці професійного навчання педагогів для закладів П(ПТ)О сприяє кращому засвоєнню матеріалу, розвитку практичних навичок і підвищенню рівня самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Список використаних джерел:

1. Климнюк В.Є. Віртуальна реальність в освітньому процесі. Збірник наукових праць ХНУПС. 2018. No 2. С. 207–212.

2. Маятіна Н., Ханикіна Н. Віртуальна та доповнена реальність у сучасному освітньому процесі: нові можливості для якості освіти. URL: https://aphn-journal.in.ua/archive/36_2021/part_2/41.pdf (дата звернення 17.03.2025).

Вовк Людмила Анатоліївна,
аспірантка кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництв
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Розвиток творчого потенціалу майбутніх педагогів є важливим аспектом їхньої професійної підготовки. У сучасних умовах ринок праці вимагає від викладачів професійного навчання не лише високого рівня предметних знань, а й здатності до творчого підходу в навчальному процесі.

У Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка було проведено дослідження, метою якого стало визначення ефективності педагогічних методик, спрямованих на формування творчих здібностей студентів.

Дослідження проводилося серед студентів спеціальності "Професійна освіта". Було сформовано дві групи:

- Експериментальна група (45 студентів) – навчалася за модифікованими методиками, що включали інтерактивні методи, проєктну діяльність, рефлексивні практики та елементи гейміфікації.
- Контрольна група (45 студентів) – навчалася за традиційною методикою.

Для оцінювання рівня творчого потенціалу використовувалися такі критерії:

- Гнучкість мислення
- Оригінальність рішень
- Креативність у викладанні

Оцінювання проводилося за допомогою анкетування та тестування студентів до та після експерименту.

На початковому етапі дослідження рівень творчого потенціалу у студентів обох груп був приблизно однаковим. До експерименту лише 15% студентів демонстрували високий рівень творчості, 50% мали середній рівень, а 35% – низький.

Після впровадження педагогічних методик у експериментальній групі результати значно покращилися:

- Високий рівень – 32% студентів (+17% порівняно з початковими показниками)
- Середній рівень – 55% студентів (+5%)
- Низький рівень – 13% студентів (-22%)

Ці зміни представлені на графіку (Рис. 1).

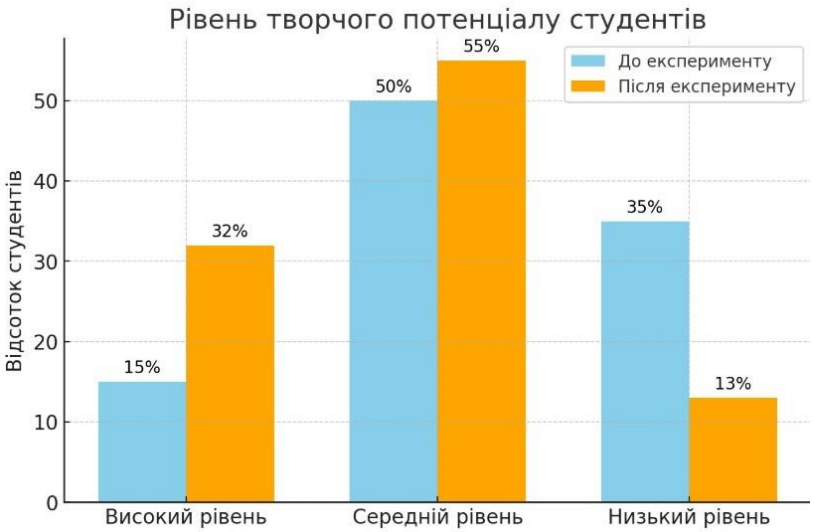

Рис. 1. Рівень творчого потенціалу студентів до і після експерименту

Аналіз контрольної групи показав, що без цілеспрямованого впровадження методик результати залишилися майже без змін:

- Високий рівень – 18%
- Середній рівень – 52%
- Низький рівень – 30%

Порівняльний аналіз експериментальної та контрольної груп демонструє ефективність запропонованих методик (Рис. 2).

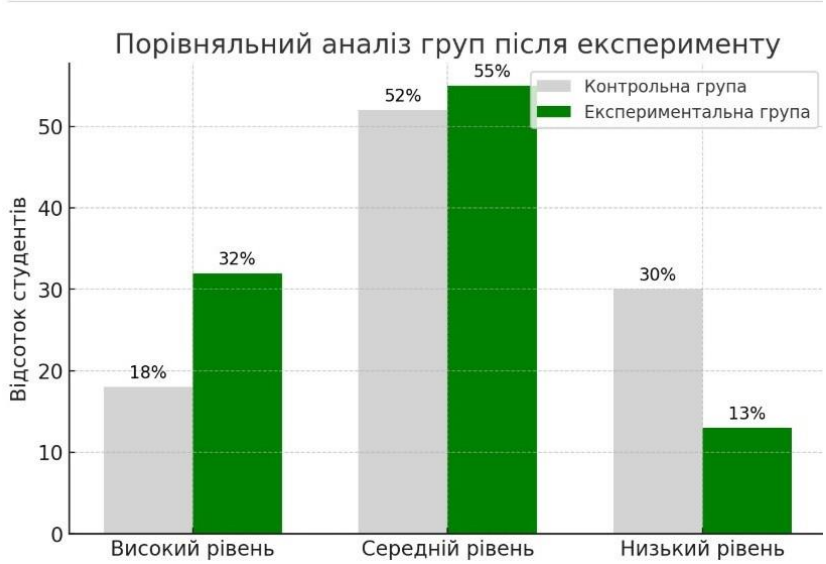

Рис. 2. Порівняння експериментальної та контрольної груп після експерименту

Як видно з графіків, запропоновані методики дозволили суттєво знизити кількість студентів із низьким рівнем творчого потенціалу та підвищити частку тих, хто має високий рівень.

Результати дослідження підтвердили ефективність впроваджених методик у розвитку творчого потенціалу студентів. Запропоновані інтерактивні форми навчання сприяли підвищенню рівня креативності, оригінальності мислення та адаптивності студентів до викладацької діяльності.

Отримані дані можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм підготовки педагогів, а також для розробки рекомендацій щодо методичного забезпечення навчального процесу.

Список використаних джерел:

1. Макієвський О.І., Мося´ І.А Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців автомобільного транспорту: погляд на проблему. URL: https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2021/05/XIII-Conference-Tasks-and-problems-of-science-and-practice.pdf (дата звернення: 16.03.2025).
2. Зязюн І. Творчий потенціал особистості вчителя : психолого-педагогічні орієнтири. Професійна освіта: ціннісні орієнтири сучасності. 2009. № 1. С. 11–22.
3. Ковальчук В. І. Розвиток вищої освіти відповідно до тенденцій і вимог ринку праці. Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. 25–26 лютого. 2016. С. 2–24. 16.
4. Ковальчук В. І. Розвиток творчих здібностей учнів ПТНЗ художнього профілю, як запорука культури праці. Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія .2004. Вип. 210. С. 74–84.

Газука Тетяна Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка

МОЛЕКУЛЯРНА ГАСТРОНОМІЯ ЯК ОДИН З ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗПТО

Молекулярна кухня є інноваційним напрямком підготовки з ресторанних технологій, який поєднує гастрономію та наукові методи. У контексті підготовки майбутніх викладачів закладів професійно-технічної освіти (ЗПТО) цей напрямок може бути перспективним оскільки молекулярна кухня дозволяє впроваджувати нові технології в освітній процес, що робить навчання більш цікавим та актуальним. Викладачі ЗПТО, які володіють молекулярними техніками, можуть навчати учнів нестандартним методам приготування їжі, що підвищує їх конкурентоспроможність. Використання молекулярної кухні у навчанні сприяє модернізації освітніх програм і залученню студентів до дослідницької діяльності. Ресторанний бізнес потребує висококваліфікованих фахівців, які знають сучасні кулінарні тренди. Майбутні викладачі, які володіють методами молекулярної кухні, можуть ефективно готувати майбутніх кухарів до роботи у висококласних закладах.

І хоча витоки молекулярної кухні сягають у далеке минуле, коли вчені почали експериментувати і вивчати фізико-хімічні процеси, які відбуваються у продуктах в процесі приготування їжі, нині вона виходить на новий рівень. Цікавим у плані дослідження виявилося питання поєднання різних продуктів на молекулярному рівні, у результаті можливе одержання новим смаків і структур.

Нині молекулярна кухня виходить на новий рівень свого розвитку, експерти прогнозують подальший її розвиток. Дуже важливим виявляється той факт, що молекулярна кухня не заперечує традиційних методів одержання харчових продуктів, а навіть, навпаки, підсилює їх науковим обґрунтуванням процесів, що відбуваються з продуктами у технологічному процесі виробництва.

Інноваційні технологічні розробки дозволяють створити нові текстури, піни, гелі, текстурні поєднання тощо, розширюючи спектр смакових відчуттів, та естетичних вподобань.

У традиційній кухні не зустрінете, наприклад, ексклюзивний ароматний холодець з молодого півня на подушці з молекулярного хрону чи пікантне карпачо з сала під шоколадом, горіхом та чорносливом, або з перших страв заслуговує на увагу ароматний крем-суп на основі грибного асорті, заправлений молекулярною піною, чи традиційний український борщ з м'ясом, який заливають кропом безпосередньо перед споживанням і подають із пікантним «мільфеєм» та раком, або незвичні десерти, до прикладу, це солодке желе на основі морквяного мусу [1; 2].

Існує споріднене поняття до поняття «молекулярна кухня, це поняття «молекулярна гастрономія». Спільне у цих поняттях полягає у тому, що зусилля як молекулярної кухні так і молекулярної гастрономії спрямовані на одержання продуктів з новими незвичайними властивостями під час приготування та споживання їжі.

Молекулярна гастрономія – це в першу чергу наукова дисципліна, яка полягає у пошуку і вивченні механізмів, які виникають під час приготування та споживання страви.

Молекулярна кухня – це застосування практик та принципів молекулярної гастрономії до кулінарії, вона відрізняється від традиційних методів приготування їжі використанням необхідних для цього інструментів та інгредієнтів [2].

Педагоги професійного навчання мають опанувати сучасні методики та технології для ефективного навчання майбутніх фахівців ресторанної індустрії.

Теоретичні та практичні досягнення молекулярної кухні, високотехнологічне обладнання, що дозволяє точно контролювати температуру, вологість, тиск та інші параметри технологічного процесу мають стати предметом вивчення майбутніх педагогів професійного навчання харчовим технологіям.

Теоретичною базою підготовка майбутніх педагогів професійного навчання з предмету молекулярної кухні доцільно визначити підготовку з фізики, хімії, біології та традиційної технології харчових виробництв.

Змістовим наповненням підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у цьому напрямку мають стати наукові основи процесів та технологій молекулярної гастрономії та прийоми і практики молекулярної кухні, серед яких виділяють наступні:

- сферизація, суть полягає у створенні желеподібних кульок із рідкою начинкою, інгредієнтами є альгінат натрію, хлорид кальцію; застосування: імітація ікри, рідкі соуси у формі кульок;

- емульгування та піноутворення, суть процесів це створення легкої повітряної піни на основі рідин; інгредієнти: лецитин, соєвий або соняшниковий емульгатор; застосування: піна для страв, повітряні соуси;
- гелеутворення, сутність процесу створення стабільних гелевих текстур; інгредієнти: агар-агар, желатин, карагенан; застосування: гелеві шари, прозорі желе;
- вакуумне приготування (Sous-Vide) суть якого у приготування продуктів при низьких температурах у вакуумних пакетах; переваги: збереження смаку, соковитості та поживних речовин; обладнання: су-від циркулятор, вакууматор;
- кріоготування, заморожування їжі рідким азотом (-196°C); переваги: миттєве охолодження, створення нових текстур; застосування: заморожені десерти, хрусткі закуски [1].

У викладанні положень молекулярної кухні важливі практичні заняття, у ході яких у студентів є можливість опанувати техніки: створення гелевих кульок, використання рідкого азоту, створення емульсій та стійких пінок, оволодіти методикою «Sous-Vide». Ефективними, з нашого досвіду, виявляються проведення майстер-класів за участю досвідчених майстрів кулінарного мистецтва.

Отже, перспективним напрямком підготовки майбутніх педагогів професійного навчання харчовим технологіям є оволодіння теорією і практикою молекулярної гастрономії та на її основі прийомами і методами молекулярної кухні.

Список використаних джерел:

1. Банєва І. Інноваційні технології в готельно-ресторанному господарстві. Конспект лекцій для здобувачів першого («бакалаврського») рівня вищої освіти спеціальності 241 « Готельно-ресторанна справа» / І.О. Банєва, І. О. Піюренко, С.І. Павлюк, В.С. Кушнірук, Т.Я. Іваненко. Миколаївський національний аграрний університет, 2023. 76 с. URL: https://surl.li/nypvlp.

2. Горшкова, Л., Павлюк, В., Ярмолюк, Д. Застосування технологій молекулярної кухні як чинник зростання ресторанного сервісу. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*, № 1 (5) 2022, 15-20 с. URL: https://surl.li/eevxhv.

Галісевич Вадим Григорович,
аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Світовий досвід показує, що впровадження дуальної системи освіти активно практикується у багатьох країнах Європи – там 50 % осіб здобувають

освіту в цій системі. Дуальна освіта дала новий імпульс розвитку таким країнам Східної Азії, як Південна Корея і Китай, де вона охоплює 33 % осіб, що навчаються. Життєздатність і надійність дуальної системи, пояснюється тим, що вона відповідає інтересам всіх, хто бере в ній участь – здобувачів освіти, працівників, закладів освіти, підприємств, держави, суспільства, міжнародної бізнесспільноти.

Запозичення досвіду Німеччини та використання дуального принципу в Україні є корисним, насамперед, для закладу фахової передвищої освіти, здобувачів освіти, підприємств. Адже, як наслідок, освітні заклади матимуть додаткове фінансування, підтримку персоналу та матеріальної бази.

Для підприємства дуальне навчання – це можливість підготувати для себе кадри точно «під замовлення», забезпечивши їх максимальну відповідність усім своїм вимогам, економлячи на витратах на пошук й добір працівників, їх перенавчання й адаптацію. До того ж є можливість відібрати найкращих здобувачів освіти, адже за час підготовки можна побачити всі їхні сильні й слабкі сторони. Участь у підготовці кадрів позитивно позначається на репутації підприємства та його іміджі як роботодавця на ринку праці (так званий HR-бренд компанії). При цьому за ним залишається право вибору й вирішення питання щодо доцільності організовувати у себе навчання [2].

Німецькі роботодавці переконані, що підприємства, які вони представляють, мають кращі можливості для якісного професійного навчання працівників, ніж державні школи, внаслідок гнучкого штатного розкладу:

1/3 викладацького складу працює на постійній основі у штатному розкладі закладу, 2/3 складу працюють на контрактній основі, за договорами з підприємствами. При цьому дуальна система дає можливість своєчасно реагувати на замовлення конкретних підприємств і установ [1].

Зрештою такий підхід мотивує студентів вчитися «не для галочки». Вони мають можливість не лише якісної підготовки та отримання професійних компетенцій, а й фінансову впевненість під час навчання та перспективу працевлаштування після закінчення ЗВО.

Для молодих людей дуальне навчання – це шанс рано придбати самостійність і безболісно адаптуватися до дорослого життя. Уже під час навчання вони отримують за свою працю на підприємстві грошову винагороду, а після його закінчення – роботу, до якої добре підготовлені. Дуальна система забезпечує плавне входження в трудову діяльність, без неминучого для інших форм навчання стресу, викликаного браком інформації й слабкою практичною підготовкою. Воно дозволяє не тільки навчитися виконувати конкретні трудові обов’язки, а й розвиває вміння працювати в колективі, формує соціальну компетентність і відповідальність. Новачки можуть відразу працювати з повною віддачею і продуктивністю, вони добре знають життя підприємства й відчувають себе на ньому «своїми» [3].

На прикладі німецьких студентів можна переконатися, що дуальна система надає прекрасні можливості для управління власною кар’єрою. Рівень навчання в її рамках постійно підвищується. Жодна освіта не здатна дати таке знання виробництва зсередини, як дуальне навчання, що робить його важливою

сходинкою на шляху до успішної кар'єри. Загалом дві третини молоді випускного віку в Німеччині одержали професійну освіту саме в цій системі.

У безумовному виграші залишається і держава, яка ефективно вирішує завдання підготовки кваліфікованих кадрів для своєї економіки. На відміну від України, в Німеччині основне навантаження в галузі професійної освіти лежить на підприємствах, які витрачають на підвищення професійної кваліфікації своїх співробітників понад 40 млрд євро щороку. Порівняльний аналіз із законодавчими базами Німеччини й Польщі дозволяє з'ясувати ті аспекти навчання й професійного розвитку персоналу, що потребують внесення змін на рівні держави. З проведеного нами аналізу цих країн видно, що в Німеччині розроблено, а в Польщі формується система дієвих заходів, покликаних сприяти розвитку корпоративної освіти як складової неперервної освіти дорослих: прийнято законодавчі акти, визначено шляхи розвитку, джерела фінансування. Схема фінансування в зарубіжних країнах передбачає вибір між урядом і роботодавцями як платниками, між ціною і податками як джерелами коштів, між загальним і цільовим оподаткуванням та між такими способами вдосконалення ринку людського капіталу, як податкові пільги й позики з одного боку, та значна диференціація умінь – з іншого [2].

Зарубіжний досвід свідчить, що професійне навчання кадрів на виробництві доцільно відносити до компетенції підприємств, а не держави. Система фінансування професійного навчання має передбачати пряму участь підприємств у професійній освіті. Підприємства мають надавати можливість для практичного навчання й нести всі пов'язані з цим витрати. У свою чергу, заклади освіти на паритетній основі співпрацюють з підприємствами, на базі яких здійснюється виробниче навчання чи виробнича практика.

Тому значна кількість підприємств, організацій та компаній, зокрема малого та середнього розміру, не мають можливості підвищувати кваліфікацію свого персоналу відповідно до зростаючих вимог сучасного виробництва і сфери. Зрозуміло, що будь-яке запозичення зарубіжного досвіду потребує апробації й урахування специфіки національної системи освіти. З іншого боку, для того, щоб подібна система підготовки фахівців почала діяти у нас, потрібно, щоб керівники малих та великих підприємств усвідомили визначену пряму залежність між прибутком, що отримується завдяки високоякісним кадрам та необхідністю надання допомоги в освіті майбутніх кадрів.

Список використаних джерел:

1. Дрозач М. І. Розвиток професійного навчання кадрів на виробництві в контексті зарубіжного досвіду. Наука та інновації. 2008. Т. 4, № 3. С. 88–94.

2. Маринченко Є. О. Дуальне навчання як важлива складова інноваційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Вісник Черкаського національного університету імені Б.Хмельницького. 2019. Вип. 1. С. 130 –135.

3. Marynchenko Yevhenii. Pedagogical Conditions of Forming the Readiness of the Future Teacher of Professional Training for Innovative Activity in Agricultural Production. Traektoriâ Nauki = Path of Science. Section "Education". 2020. Vol. 6. No 10. Pp. 4009-4017.

Геращенко Неля Миколаївна,
викладач вищої категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ФОРМУВАННЯ В СТУДЕНТІВ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Входження України до єдиного європейського освітнього простору вимагає модернізації освітньої діяльності закладів освіти відповідно до європейських вимог.

Вивчення наукових матеріалів доводить, що питання самостійної роботи майбутніх фахівців стосувалося різних періодів розвитку професійної освіти. Однак, якщо на етапі становлення професійної освіти самостійна робота здобувачів освіти розглядалася як важлива форма організації навчального процесу, що поступалася аудиторним заняттям. У сучасних нормативних документах Міністерства освіти і науки України вона визнається основним видом навчально-пізнавальної діяльності.

Щонайменше 90 % інформації засвоюється, якщо студенти опрацьовують матеріал власноручно і виконують завдання самостійно (особисто), від його постановки до аналізу результатів. Саме тому фахова передвища освіта повільно, але неухильно переходить від передачі інформації до управління навчально-пізнавальною діяльністю та розвитку здібностей здобувачів освіти до самостійної творчої діяльності. Самостійна діяльність студентів, що потребує докорінних змін, має стати наріжним каменем фахової передвищої освіти і важливою складовою процесу підготовки фахівців [1].

Обсяг навчального часу, відведеного на самостійну роботу, визначається навчальним планом і має становити не менше 1/3 і не більше 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення конкретної навчальної дисципліни.

Здобувачі освіти повинні оволодіти методикою самостійної роботи під час лекцій та практикою читання лекцій. По-перше, як студенти денної, так і заочної форми навчання слухають лекції, оскільки робота безпосередньо над лекціями вимагає значних зусиль не тільки в слуханні, але й у сприйнятті та розумінні змісту лекції, систематизації та групуванні знань у конспекті, творчому осмисленні змісту лекції в процесі самостійної роботи.

Зміст лекцій потрібно не лише слухати, але й законспектувати. Тому викладачам необхідно розвивати в здобувачів освіти уміння правильно робити нотатки. Для цього їм потрібно навчитися швидко записувати певні слова та фрази, використовуючи символи та абревіатури.

Важливо, щоб студенти своєрідно «фільтрували» матеріал, підкреслюючи головні ідеї та виключаючи другорядні. Викладачі повинні знати, що вони зазвичай підкреслюють головні ідеї, а не другорядні, і що будуть робити паузи та сповільнювати швидкість мовлення. Для того, щоб лекція була змістовною,

здобувачі освіти повинні вміти визначати ключові питання, узагальнювати порядок і взаємозв'язок окремих компонентів лекції та логічно їх розуміти.

Основними завданнями практичного заняття є сприяння поглибленому вивченню найбільш складних питань курсу, участь у колективних і творчих дискусіях, оволодіння науковими методами аналізу явищ і проблем, заохочення до самостійного опрацювання науково-методичної літератури та розвиток навичок самоосвіти [2].

Під час підготовки до практичних занять студенти самостійно опрацьовують літературу (педагогічну, методичну, наукову) та навчаються критично оцінювати різні джерела знань. Викладачі організовують дискусії на заздалегідь визначені теми, за якими майбутні фахівці-практики готують реферати та особисто підготовлені доповіді.

Для того, щоб самостійне навчання було ефективним, здобувачі освіти мають глибоко розуміти його необхідність, мету та корисність для себе. Основні передумови успішного самостійного навчання: точна і конкретна постановка завдання, мотивація, наявність і знання студентом методики, термінів, форм і видів контролю, надання консультативної допомоги з боку педагога.

Матеріал та обсяг самостійного дослідження обирають викладачі, які також визначають графік, терміни та спосіб його проведення. Готуються рекомендації та вказівки щодо тематики й методології виконання завдань, рефератів, курсових робіт, а також список обов'язкової та додаткової літератури.

Урок виробничого навчання в роботі майстрів виробничого навчання – це організаційна форма, що забезпечує вирішення всією групою здобувачів освіти єдиного дидактичного завдання в однакових навчально-виробничих умовах (навчально-виробничі майстерні, навчально-виробничі кабінети, навчально-виробничі господарства, полігони, навчальні ферми тощо) [4].

У професійній педагогіці аргументовані такі вимоги-характеристики уроку як форми організації процесу професійного навчання:

1. Чіткість цілей і завдань. Кожен урок має чітку мету як для викладача чи майстра, так і для здобувача освіти, що визначає новизну у практичних знаннях і вміннях студента (що лише доводиться для ознайомлення, а що вивчається ґрунтовно).

2. Ясність змісту (відносна завершеність). Ця вимога розглядається у двох аспектах. По-перше, зміст уроку визначає певний етап завершеності у вирішенні загальних комплексних навчальних завдань виробничого навчання і, відповідно, у засвоєнні матеріалу з конкретної теми. По-друге, при цьому завершеність змісту заняття є відносною, оскільки кожен урок є складовою частиною системи занять з певної теми, що залежить від попередньої підготовки здобувача освіти та враховує подальші перспективи навчання [3].

Самостійне навчання дає студентам можливість поглибити своє розуміння навчального матеріалу. Вони можуть досліджувати теми у власний спосіб і використовувати різноманітні джерела та методи навчання.

Самостійне навчання допомагає розвивати критичне мислення та аналітичні навички. Студенти навчаються аналізувати інформацію, формулювати власну думку та робити висновки. Завдяки самостійному

навчанню здобувачі освіти можуть досліджувати нові теми та сфери особистого інтересу. Це розширює їхній кругозір й збагачує досвід.

Навички самостійної роботи важливі для майбутньої професійної діяльності. Самостійна робота надає здобувачам освіти відповідальність за своє навчання. Майбутні фахівці зможуть навчитися приймати рішення щодо певних професійних ситуацій та брати на себе відповідальність за результати.

Список використаних джерел:

1. Базелюк О. В., Спірін О. М., Петренко Л. М., Каленський А.А. та ін. Технології дистанційного професійного навчання: методичний посібник. Житомир: «Полісся», 2018.
2. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія: навч. посібник. Дніпропетровськ: ТОВ «Роял Принт», 2014.
3. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во НУА, 2005.
4. Козаков В. А. Самостійна робота студентів як дидактична проблема. Київ: НМК ВО, 1990.

Герлянд Тетяна Миколаївна,
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач відділу змісту і технологій професійної освіти
Інституту професійної освіти НАПН України

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Бережливе ставлення до енергетичних і паливних ресурсів є невід'ємною складовою сучасної екологічної безпеки, складає основу енергоефективної компетентності. Детальне дослідження цього питання вимагає більш пильного вивчення психологічних основ енергоефективної поведінки особистості, що надають можливість скоригувати та оновити освітні програми з метою формування у здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти установок на раціональне природокористування [1, с. 21].

Закон України «Про енергетичну ефективність будівель» визначає правові, соціально-економічні та організаційні засади діяльності у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель і спрямований на зменшення споживання у них енергії. Цей Закон визначає основні засади державної політики України в цій сфері, а саме: забезпечення належного рівня енергетичної ефективності будівель відповідно до технічних регламентів, національних стандартів, норм і правил; стимулювання зменшення споживання енергії у будівлях; забезпечення скорочення викидів парникових газів у атмосферу; створення умов для залучення інвестицій з метою здійснення енергоефективних заходів; забезпечення термомодернізації будівель, стимулювання використання відновлюваних джерел енергії; розроблення та реалізація національного плану

щодо збільшення кількості будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії та стратегії термомодернізації будівель [3].

Особливого значення також набуває розвиток відповідного мислення у майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі, оскільки вона у нашій країні має досить високий потенціал щодо енергозбереження, бо будівельникам досить часто необхідно ухвалювати енергозберігаючі рішення у своїй професійній діяльності. Але стрімка урбанізація сьогоднішнього соціуму вимагає від будівельників також швидкої реакції, що втілюється зараз у «зеленому» будівельному курсі, завданнями якого є: скорочення сукупної (за весь життєвий цикл будівлі) згубної дії будівельної діяльності на здоров'я людини і навколишнє середовище; створення нових промислових продуктів; зниження навантажень на регіональні енергетичні мережі та підвищення надійності їх роботи; створення нових робочих місць в інтелектуальній сфері виробництва; зниження витрат на утримання будівель нового будівництва. При цьому енергетична ефективність, комфортне перебування в будівлях і зниження негативного впливу на навколишнє середовище – є головними аспектами «зеленого» будівництва.

Для підвищення біопозитивності будівель і споруд використовують біопозитивні матеріали, враховують вимоги сенсорної екології, скорочують електроспоживання і підвищують теплозахисні властивості споруд, встановлюють спеціальне устаткування для утилізації відновлюваної енергії в конструкціях будівель, наприклад, для збору та використання дощової води з покрівлі, для сортування та утилізації побутових відходів тощо.

Під час проєктування енергоефективної будівлі дотримуються декількох основоположних архітектурних і будівельних принципів її підвищення:

− оптимізація архітектурних форм будівлі з урахуванням можливого впливу вітру;

− оптимальне розташування будівлі відносно сонця, що забезпечує можливість максимального використання сонячної радіації;

− підвищення до максимального технічно можливого рівня термічного опору світлопрозорих огороджувальних конструкцій;

− забезпечення необхідної повітряної щільності конструкції будівлі щодо припливу зовнішнього повітря;

− створення системи вентиляції для подачі свіжого повітря, видалення відпрацьованого повітря, розподілу тепла в приміщенні і організація регенерації тепла вентиляційного повітря [2].

Методика визначення енергетичної ефективності будівель передбачає такі показники: питома енергопотреба на опалення, охолодження, постачання гарячої води; питоме енергоспоживання при опаленні; питоме енергоспоживання при охолодженні; питоме енергоспоживання при постачанні гарячої води; питоме енергоспоживання систем вентиляції; питоме енергоспоживання при освітленні; питоме енергоспоживання первинної енергії; питоме енергоспоживання викидів парникових газів. Показники енергетичної ефективності будівель визначаються конкретним розрахунковим методом.

Результати аналізу чисельної науково-методичної літератури та періодичних видань надали можливість стверджувати, що перед педагогічними колективами закладів професійної (професійно-технічної) освіти постала дуже важлива проблема: формування нових ресурсо- та енергозбережувальних понять та цінностей виховання і навчання здобувачів. Зокрема, викладачі мають взяти за мету стати головними провідниками вивчення та формування понять і цінностей енергозберігаючих технологій, залучивши здобувачів освіти до активної життєвої позиції з даного питання.

При цьому здобувачів освіти можна ознайомити з трьома основними напрямами енергозбереження:

− корисне використання (утилізація) енергетичних втрат;

− модернізація устаткування з метою зменшення втрат енергії;

− інтенсивне енергозбереження.

Доцільно також звертати увагу здобувачів на заходи, що проводяться з проблеми енергозбереження [4, с. 53]:

− впровадження новітніх технологій виробництва та споживання енергетичних ресурсів;

− використання енергії Сонця та геотермальної енергії;

− видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ і сланцевого газу як альтернативних видів палива;

− виробництво та використання біопалива;

− розвиток вітроенергетики, малої гідроенергетики і біоенергетики;

− модернізація газотранспортної системи, систем тепло- та водопостачання, теплових електростанцій та теплоелектроцентралей;

− здійснення заходів щодо зменшення обсягу споживання енергоресурсів установами, які фінансуються з державного бюджету;

− створення сприятливих умов для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у сферу енергоефективності та енергозбереження;

− проведення структурної перебудови підприємств, спрямованої на зниження матеріало- та енергоємності виробництва.

Список використаних джерел:

1. Артюшина М. В., Дремова І. Б., Герлянд Т. М. Лузан П. Г. та ін. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів професійно-технічного навчального закладу. Київ: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2015. 244 с.

2. Методика визначення енергетичної ефективності будівель. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 11 липня 2018 р. № 169. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0822-18#Text

3. Про енергетичну ефективність будівель. Закон України від 22 червня 2017 року № 2118-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-19#Text

4. Сільвейстр А. М., Моклюк М. О., Лисий М. В. Вивчення проблем енергозбереження в курсі фізики профільної школи. *Наукові записки. Серія:*

Педагогічні науки. 2022. Вип. 208. С. 51−56. https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-208-51-56

Головкін Василь Васильович,
магістрант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,
доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

МІСЦЕ НЕТРАДИЦІЙНИХ ЛЕКЦІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Дидактичні й методичні основи професійної підготовки педагогів професійного навчання розглянуто в працях низки вчених.

Але в умовах російської агресії, коли більшість вузів перейшли на дистанційне навчання, час ставить нові вимоги не тільки до змістового аспекту фахової підготовки, але й до всієї методичної системи, зокрема, організаційних форм професійного навчання. Під час організації освітнього процесу у ЗВО лекція є одним із видів занять. Поняття «лекція» має латинське походження (lectio) означає читання.

Зазначимо, що впродовж XVIII – першій половині XIX ст. лекція була чи не єдиним методом учіння.

За змістом класифікують вступні, інформаційні, заключні, оглядові лекції [1, 2].

На вступній лекції короткого оглядається зміст ОК, основні завдання, компетентності та результати засвоєння зазначеного компонента.

На інформаційних лекціях відбувається засвоєння здобувачами освіти наукової інформації за темами робочої навчальної програми ОК.

Основними завданнями заключної лекції є узагальнення досить об’ємного за обсягом навчального матеріалу, повідомлення здобувачам освіти про шляхи практичного використання набутих знань у галузях виробництва.

Оглядові лекції плануються, як правило, перед державною атестацією, на них відбувається стисле пригадування значного обсягу наукової інформації, яку внесено до програми державного іспити. Також практикується проведення оглядових лекцій після першої лекції перед здобувачами освіти, які вступили на навчання за скороченим терміном навчання.

Зміст навчального матеріалу лекцій включає історичні та сучасні факти розвитку науки, галузей виробництва. На лекціях лектор допомагає здобувачам освіти зорієнтуватися у значному обсязі інформації: визначити найціннішу літературу, розібратися з тенденціями сучасного тощо.

Включення лекцій в освітній процес будується на принципах науковості; наочності; системності і систематичності; активності і самостійності тощо.

Але наразі постає проблема підвищення ефективності лекції.

Наш педагогічний досвід дозволяє виокремити наступні шляхи удосконалення лекцій.

Перш за все це – впровадження нових педагогічних технологій. Звернемо увагу на погляд І. М. Дичківської, яка подає історію становлення педагогічної технології наступним чином: задум упровадити інженерний підхід («інженерна педагогіка»): технічні засоби в навчальному процесі – алгоритмізація навчання – програмоване навчання – технологічний підхід – педагогічна технологія (дидактичний аспект) – поведінкова технологія (аспект виховання) [3].

Наступним є використання нетрадиційних лекцій. За своєю структурою нетрадиційні організаційні форми не відповідають загальноприйнятим нормам. Тобто структура нетрадиційної лекції відрізняється від структури традиційної.

Акцент робимо на тому, що під час проведення традиційної лекції основну роль виконує лектор, а під час нетрадиційної ми маємо концентрацію вольових, інтелектуальних, емоційних зусиль здобувачів освіти.

Під час проведення лекції в онлайн режимі досить важко впродовж усього часу концентрувати увагу слухачів.

Науковообгрунтованим є проблемне викладання знань. Під час проблемної лекції яскраво проявляється спільна взаємодія лектора і здобувачів освіти, які включаються до пошуку невідомого.

Цілі проблемної лекції:

- засвоєння здобувачами освіти теоретичних знань;
- розвиток у здобувачів освіти логічного мислення;
- формування у здобувачів освіти мотивації до вивчення змісту певного ОК та прагнення до здобуття професійної компетентності.

Структура проблемної лекції: виокремлення навчальної проблеми; акцент на протиріччях, на основі яких формуються гіпотези; аналіз гіпотез з точки зору вони є вірними чи невірніими; висновок; підтвердження висновку.

На завершальному етапі лектор разом зі здобувачами освіти формує узагальнення, робить висновки.

Проблемна лекція передбачає багатоваріантні підходи до вирішення окресленої проблеми.

Під час проектування такої лекції дуже важливо враховувати особливості суб’єктів навчальної аудиторії. Наприклад, якщо рівень початковий, то доцільно щоб сам лектор вказав на проблему і обгрунтував шляхи її розвязання. Надалі, коли рівень зростає доцільно перед студентами озвучити проблему, але шляхи її розвязання, будуть пропонувати самі здобувачі освіти. У науково-методичній літературі така лекція дістала назву лекція-брейнстормінг або «мозкова атака».

Проведення зазначеної лекції включає два етапи. На першому пропонуються і фіксуються ідеї розв’язання проблемної ситуації, а на другому – ці ідеї аналізуються і обираються найефективніші.

Для активізації всіх органів відчуття під час проведення лекції в онлайн режимі передбачається розгорнуте коментування заздалегідь підготовлених візуальних матеріалів, які глибоко розкривають зміст. Зокрема, це – широке використання «опорних сигналів»: у вигляді схем; малюнків; діаграм; технічних

рисунків; геометричних фігур, а також різною кольоровою гамою. Значну роль відіграють такі чинники як графічний дизайн, колір, оптимальність поєднання словесної та візуальної інформації, технічних засобів і традиційних наочних матеріалів тощо.

Усе це сприяє більш ефективному усвідомленню поданого матеріалу.

Здійснюється реалізація «золотого правила дидактики» - активізується як слуховий аналізатор, так і зоровий. Наукові дослідження засвідчують, що за таким підходом засвоюється до 65% інформації.

Спостереження показує, що практично усі викладачі вишу вводять під час лекції елементи бесіди. Лекція-діалог (лекція бесіда) передбачає діалог того, хто навчає з тими, хто навчається. За таким підходом лекція дозволяє спрямовувати увагу здобувачів освіти на найважливіші питання теми, визначати технологію викладення нового навчального матеріалу з урахуванням особливостей аудиторії.

Таким чином, лекційне подання навчального матеріалу за дистанційної форми навчання потребує використання нетрадиційних лекцій (проблемної лекції, лекції прес-конференції, лекції-бесіди, лекції-дискусії, візуальної лекції тощо) з метою активізації освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Ігнатенко Г.В., Маринченко Є.О. Інноваційні педагогічні технології в процесі підготовки майбутніх інженерів-викладачів // «Вісник» Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка. 2017. № 2 (34). С. 40 – 47.
2. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / за наук. ред. В.І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. 3-тє видання, виправлене («Академвидав»). 2015.

Гоменюк Дмитро Васильович,
директор комунального закладу професійної (професійно-технічної) освіти «Київський професійний коледж автотранспортних технологій»,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
Інституту професійної освіти НАПН України

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Що стоїть за поняттям педагогічна майстерність? Що притаманне праці педагога-майстра?

Хоча педагогічна майстерність проявляється в діяльності, але вона не зводиться до неї. Сутність майстерності – в особистості вчителя (педагога), в

його позиції, здатності виявляти творчу ініціативу на підставі реалізації власної системи цінностей.

Майстерність це вияв найвищої форми активності особистості вчителя, викладача, майстра виробничого навчання у професійній діяльності, активності, що ґрунтується на гуманізмі і розкривається в доцільному використанні методів і засобів педагогічної діяльності взаємодії у кожній конкретній ситуації навчання і виховання.

Розглядатимемо педагогічну майстерність як вияв педагогом свого «Я» у професії, як самореалізацію особистості вчителя в педагогічній діяльності, що забезпечує саморозвиток особистості здобувача освіти.

За рахунок яких внутрішніх резервів і властивостей досягають успіхів у навчанні та вихованні?

Для того, щоб здійснювати рефлексивне керівництво розвитком здобувачів освіти, учитель (педагог) має бути здатним керувати собою і через себе – всіма компонентами педагогічної діяльності (мета, суб'єкт, об'єкт, засоби, результат) на підставі зворотного зв'язку; усвідомлення мети діяльності і результатів її досягнення; бачення внутрішньої картини світу здобувачів освіти і як вони сприймають дії педагога; вибір оптимальних засобів впливу і коригування педагогічної позиції на підставі аналізу результатів відповідно до поставлених завдань. Спрямованість на здобувача освіти як прагнення співучасті у його розвитку дає змогу обрати мету і спонукає до пошуку способів її реалізації-педагогічних технологій і техніки. Усвідомлення мети і результату організованого процесу розвитку зумовлює потребу у знаннях і тоді сплав гуманістичної спрямованості та професійної компетентності стає міцною підвалиною для саморозвитку педагога, даючи можливість осмислювати суперечності між обраною програмою навчання та виховання і реальним процесом її здійснення. Саме це і є внутрішнім стимулом самовиховання вчителя (викладача) прагненням набути необхідних умінь, поглибити знання.

Втрата вчителем здатності регулювати педагогічний процес призводить до гальмування гармонійного розвитку його взаємодії зі здобувачами освіти, і тоді з'являється орієнтація лише на зовнішній контроль, а не на самоконтроль, що паралізує органічність у поведінці вчителя (викладача).

Отже, майстерність учителя можна розглядати як найвищий рівень педагогічної діяльності (якщо ми характеризуємо якість результату), як прояв творчої активності особистості педагога (характеризуємо якість результату), як прояв творчої активності особистості педагога (характеризуємо психологічний механізм успішної діяльності). Якщо ж ми прагнемо усвідомити витоки розвитку майстерності, зрозуміти шляхи професійного самовдосконалення, доцільно сформулювати визначення цієї педагогічної категорії так: педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній умові.

До таких важливих властивостей належать гуманістична спрямованість діяльності вчителя, його професійна компетентність, педагогічні здібності та педагогічна техніка .

В цьому визначенні слід наголосити на таких особливостях:

1) педагогічна майстерність у структурі особистості – це система здатна до самоорганізації, системотвірним чинником є гуманістична спрямованість;

2) підвалиною професійної майстерності є професійна компетентність (спрямованість і професійні знання становлять той кістяк, високого професіоналізму в діяльності, який забезпечує цінність системи що само організовується);

3) педагогічні здібності забезпечують швидкість самовдосконалення;

4) техніка, що опирається на знання і здібності, дає змогу виявити внутрішній потенціал учителя (викладача), гармонізуючи структуру педагогічної майстерності взаємопов'язані, їм властивостей саморозвиток, а не лише зростання під впливом зовнішніх чинників.

Отже, щоб учитель (викладач) діяв творчо, самостійно виважуючи засоби з орієнтацією на мету, він повинен мати певне внутрішнє опертя, певні властивості, риси, розвиток яких забезпечить професійний саморозвиток педагога, а через нього і розвиток здобувача освіти.

Професія педагога є однією з найбільш важливих у світі. Вона за влучним висловом І. Зязюна є початком усіх професій, оскільки фахівці різних спеціальностей, незалежно від обраної професії формуються під впливом вихователя дитячого садка, вчителя загальноосвітньої школи, викладача вищого навчального закладу. Але на все життя залишаються у пам'яті вихователів лише ті з них, хто не тільки досконало знав і викладав свій предмет, а зумів «увійти в душу» своїх вихованців стати для них Учителем життя. Такого – найвищого рівня педагогічної діяльності досягає лише педагог-майстер, який є ідеалом Педагога, Учителем у найбільше загальному й високому сенсі цього слова. Адже так може називатися лише той , хто має своїх послідовників, для яких він є прикладом для наслідування, які за власним бажанням завойовують іншими, висловлені ним і готові слідувати іншими, висловлені ним і готові слідувати за своїм Учителем. З цього випливає дуже важливий і закономірний, на нашу думку, висновок: якщо педагог проголошує істини яких ніхто не сприймає, й закликає до дій за якими ніхто не слідує – він не є Учителем у справжньому сенсі цього слова, оскільки він не здатний вести за собою .

У реалізації змісту професійно-педагогічної діяльності, що становить її процесуальний та інструментальний аспекти, педагог професійної школи XXI століття відрізняється від своїх попередників тим, що має виявляти більшу інноваційність, володіння сучасними виробничими технологіями й інструментами, мультимедійними, комп'ютерними засобами, умінням спілкуватися у глобальних мережах, володіти інформацією про тенденції розвитку сучасного ринку товарів і послуг, прогностично передбачати й адекватно реагувати на їх зміни, налагоджувати ефективні стосунки із замовниками робітничих кадрів та підприємствами, тобто бути пристосованими до нових умов функціонування професійної (професійно-технічної) освіти у глобалізованому світі, що передбачає освіту не на все життя, а упродовж життя.

Слід відзначити, що сучасні педагоги професійної школи в основному розуміють ці вимоги до себе. Водночас, за нашим спостереженням, сама проблема особистості й діяльності педагога XXI століття є для них ніби

зовнішньою, відчуженою. Визначаючи необхідність володіння цими якостями, викладачі професійних закладів освіти нерідко сприймають їх, як абстрактні гасла, а в реальному житті їх цікавлять виключно питання методики викладання свого предмета, тобто питання як викладати, а не ХТО викладає. Який педагог приходить до професійного (професійно-технічного) закладу освіти? Що дає його викладання не лише для оволодіння здобувачами освіти професійними компетенціями ай його становлення як особистості, громадянина. Чому до одного педагога здобувачі освіти линуть, а іншого не люблять і йому не допомагає при цьому навіть досконале володіння методикою викладання?

Відповідь на ці питання потрібно шукати у площині педагогічної майстерності викладача.

Основні вимоги до особистості педагога професійного (професійно-технічного) закладу викладені у його професіограмі та освітньо-кваліфікаційній характеристиці. Відповідно до них, він повинен бути готовим до наступних видів професійно-педагогічної діяльності:

- професійне навчання;
- виробничо-технологічна діяльність;
- методична робота;
- організаційно-управлінська діяльність;
- науково-дослідна робота;
- культурно-освітня діяльність.

Загальний спектр цих складових передбачає інтеграцію в особистості педагога ПТНЗ загальної й професійно-педагогічної культури, розвиток загальнокультурної управлінської, спеціальної та психолого-педагогічної компетентності. Головною вимогою суспільства до викладача професійної школи є – бути для своїх здобувачів освіти майстром робітничої справи і наставником молоді.

Педагог професійної школи- майстер своєї справи і наставник молоді.

Професія педагога професійної школи – цікава і багатоаспектна. Лави її представників охоплюють педагогічних працівників, починаючи від майстра виробничого навчання, педагога з професійного навчання, молодшого інженера-викладача практичного навчання, майстра навчального центру, методиста, вихователя закладу професійної (професійно-технічної) освіти – й завершуючи інженером педагогом та педагогом професійного навчання.

Кожна з цих професій має свою кваліфікаційну характеристику, закріплену в Державному класифікаторі професій, а також свій зміст, яким зумовлюються професійні функції цих педагогічних працівників.

Список використаних джерел:

1. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонюк та ін.; за ред. І. А. Зязюна.- 3-тє вид., допов. і переробл.-К.; СПД Богданова А.М., 2008.- 376с.

2. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник / О. М. Отич – Кіровоград. Імекс - ЛТД, 2014. 208с.

3. Олександр Лавріненко Тренінги розвитку і саморозвитку педагогічної майстерності викладача ВНЗ . Посібник, Київ 201с.

4. Голік О. Б. Педагогічна майстерність: Організаційно-управлінський аспект: Навчальний посібник/ О. Голік – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2010.-242 с.

Горожанкіна Оксана Юріївна,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музично-інструментальної підготовки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;
Пінтяк Ольга Василівна,
вчитель української мови та літератури
Одеської гімназії № 33 Одеської міської ради

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДО ФОЛЬКЛОРУ В УЧНІВ НУШ

У освітньому просторі сьогодення особливої гостроти набувають питання щодо активізації сучасних школярів до навчання. В цьому контексті формування в учнів стійкого пізнавального інтересу до української культури стає першочерговим завданням. Відомо, що ця проблема хвилювала педагогів протягом століть і сьогодні набуває нового виміру, адже від її розв'язання залежить не лише продуктивність освітньої діяльності, але й збереження та примноження національної спадщини. Активна участь учнів Нової української школи в освітньому процесі, що передбачає набуття глибоких знань про українську культуру, є невід'ємною рисою свідомого громадянина. Нова українська школа (НУШ) орієнтує на формування в учнів ключових компетентностей, розвиток їхньої творчої особистості та активної громадянської позиції. Саме тому одним із ключових завдань вчителя НУШ є актуалізація уваги на формування пізнавального інтересу учнів до культурного багатства українського народу, розвиток в здобувачах здатності розуміти та цінувати його, що не лише підвищує мотивацію дітей до навчання, але й закладає фундамент майбутнього нашої нації.

Проблеми формування пізнавального інтересу висвітлено в наукових працях таких відомих педагогів та психологів, як В. Сухомлинський, Л. Виготський, В. Давидов, П. Гальперін, Г. Щукіна, Н. Тализіна, Л. Божович, О. Савченко, В. Паламарчук, В. Лозова, О. Лобач, Г. Костюк. Ці та інші науковці зробили значний внесок у розуміння природи пізнавального інтересу, його формування та розвитку. Їхні праці є важливим джерелом знань для педагогів та психологів, які сьогодні працюють над проблемою активізації пізнавальної діяльності учнів.

В довідковій літературі поняття «інтерес» визначається як вибіркова спрямованість людини на певний об'єкт чи діяльність, що викликана позитивним, зацікавленим ставленням, емоційною привабливістю [3, с. 128]. Пізнавальний інтерес розглядається як властивість особистості, яка проявляється

в активному, емоційно забарвленому співвідношенні до пізнання предметів, явищ навколишньої дійсності, видів діяльності, що викликається усвідомленням їх значущості для особистості [1, с. 67]. Формування пізнавального інтересу в учнів залежить від багатьох аспектів: *внутрішніх*, таких як емоції, воля та вікові особливості; *навчальних*, що включають змістовність, цікавість інформації та складність завдань; *методичних*, що визначаються в процесі взаємодії вчителя та учнів; та *зовнішніх*, як от вплив родини та суспільства. Тобто, пізнавальний інтерес передбачає спрямованість на пізнання, у процесі якого відбувається оволодіння змістом предмета пізнання, необхідними засобами або уміннями і навичками, за допомогою яких учень отримує відповідні знання.

Фольклор є невичерпним джерелом культурної спадщини українського народу. Він відображає світогляд, традиції, вірування та естетичні ідеали наших предків. І сьогодні, у часи демократичних змін та героїчної боротьби за незалежність, коли українці зміцнюють свою національну свідомість, фольклор стає невичерпним джерелом сили та натхнення. Він є живою традицією, що формує наше сьогодення, знаходить прояв у звичаях, діях та поведінці. Для багатьох народів, особливо для українців, які століттями були позбавлені власної держави, фольклор був не просто традицією, він став джерелом національної сили. У фольклорі зосереджувалися духовні цінності, які допомагали зберегти національну самосвідомість, мову та культуру під час складних історичних періодів. В умовах утисків русифікації та дискримінації української мови та освіти, саме народна культура та пісенний фольклор стали основою для збереження ідентичності. Вивчення української фольклористики показує, що цілісне розуміння фольклору сформувалося завдяки збіркам М. Максимовича, працям М. Костомарова, П. Чубинського, Я. Головацького, Ф. Колеси, М. Грушевського та ін. Значний внесок у розвиток фольклористики зробили І. Франко, Леся Українка, І. Нечуй-Левицький та ін.

На думку С. Грици, за поняттям «фольклор», перш за все, стоїть «людина-творець, середовище її буття, з яким вона співдіє, відтворюючи себе і свої ідеї в наступних поколіннях» [2, с. 38]. Автор зазначає, що у фольклорі, як в одній з найдавніших форм творчої діяльності людини, віддзеркалюється увесь культурний досвід людства: «творення знарядь праці, житла, одягу, предметів прикладного і художнього вжитку, духовної культури – мови, поезії, музики, хореографії тощо» [2, с. 38].

Вивчення фольклору є важливим засобом формування національної ідентичності, розвитку культурної компетентності та виховання патріотичних почуттів учнів Нової української школи. Однак, у сучасному освітньому просторі, де домінує інформаційна перенасиченість, під час нелегко знайти ефективні шляхи формування пізнавального інтересу молоді до фольклору.

Застосування в освітньому процесі НУШ інтерактивних методів навчання, з їхнім акцентом на активну участь учнів, діалог та співпрацю, відкривають широкі можливості для формування стійкого пізнавального інтересу до фольклору. Інтерактивні методи (ІМ) навчання сприяють: активізації пізнавальної діяльності (учні є не пасивними спостерігачами, а активними учасниками освітнього процесу); розвитку в школярів критичного мислення та

творчих здібностей (ІМ спонукають учнів до аналізу, порівняння, оцінювання та створення власних творчих продуктів); формуванню навичок співпраці та комунікації (робота в групах, дискусії та проєктна діяльність сприяють розвитку соціальних навичок та вміння працювати в команді); створенню емоційного зв'язку з матеріалом, що вивчається (ІМ дозволяють учням пережити емоційний досвід, пов'язаний з народним мистецтвом, що сприяє глибшому розумінню та запам'ятовуванню); індивідуалізації навчання (ІМ дозволяють враховувати індивідуальні особливості та інтереси кожного учня).

Серед ефективних методів формування пізнавального інтересу до фольклору на уроках української літератури та мистецтва в учнів Нової української школи нами визначено метод аналізу текстів (порівняльний аналіз варіантів народних пісень, казок, легенд; виявлення зв'язку фольклорних творів з історичними подіями, звичаями, віруваннями); метод творчих завдань (створення учнями власних казок, легенд, пісень у фольклорному стилі; інсценізація фольклорних творів; створення ілюстрацій до них; складання кросвордів, вікторин, ребусів на фольклорну тематику); метод проєктів (створення власних проєктів за відповідною фольклорною тематикою); інтерактивні методи (дискусії та дебати щодо актуальності фольклору в сучасному світі; «мозковий штурм» для пошуку нових інтерпретацій фольклорних образів); метод «навчаючи – вчуся» (учні самостійно готують повідомлення про фольклорні жанри та конкретні твори); метод «рольова гра» (учні розігрують сценки, пов'язані з народними обрядами та традиціями). Окремо слід зауважити на використання ІКТ, міжпредметних зв'язків та інтерактивних екскурсій до музеїв народного мистецтва, що має важливе значення в процесі формування пізнавального інтересу сучасних школярів до фольклору.

Таким чином, використання означених методів допоможе зробити уроки української літератури та мистецтва цікавими і пізнавальними, а також сприятиме формуванню в учнів НУШ стійкого інтересу до українського фольклору.

Список використаних джерел:

1. Антонова О. Є. Словник базових понять з курсу «Педагогіка» : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2014. 100 с.

2. Грица С. Й. Становлення і розвиток наукової думки про народну творчість. Українська художня культура / за ред. /. Ф. Ляшенка. Київ : Либідь, 1996. 415 с.

3. Психологічний словник / авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова ; за ред. Н. А. Побірченко. Київ : Науковий світ, 2007. 274 с.

Гречка Максим,
студент п'ятого курсу кафедри професійної та
технологічної освіти і загальної фізики
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича;
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,
доктор технічних наук, професор кафедри професійної та
технологічної освіти і загальної фізики
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕННЯ НАВИЧОК ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Дуже важливим та актуальним для майбутнього інженера, техніка, технолога, спеціаліста с технічних дисциплін є вміння та навички володіти усіма тонкощами та нюансами майбутньої професії. Тобто – спеціаліст ще на етапі ескізного проектування, роботи над ще тільки створюваною конструкцією повинен чітко собі уявляти основні риси та властивості конструкції, її взаємодію як із зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. Вузлами та елементами конструкції. Такий процес проектування – дуже багатофакторний та відповідальний. Адже не може бути створено жодної ефективної реальної конструкції без ретельної попередньої проробки та аналізу. Такі вміння та навички набуваються з часом, в процесі кропіткої, ретельної, старанної та наполегливої роботи.

Використання комп'ютерної техніки стає обов'язковим в освітньому процесі з будь-якої технічної або природничої дисципліни, перетворюється у все більш актуальну складову будь-якого процесу проектування. Ці всі вміння та навички стають в наш час невід'ємною задачею в усіх роботах з проектування конструкцій, їх перевірки міцності. жорсткості. Технологічності, ремонтопридатності тощо. Під час всього процесу навчання, проходження практик, стажувань, підготовки курсових та магістерських робіт, рефератів, літературних оглядів дуже важливо для майбутнього спеціаліста навчитись майстерності проектування, оволодіти знаннями технології, основними вимогами експлуатації конструкцій та механізмів, ще на етапі проектування вміти передбачати здатність конструкції зазнавати можливих конструктивних змін та вдосконалень.

Такі навички, вміння, знання - набуваються з часом, в процесі постійного та неперервного опанування теоретичного та практичного матеріалу кожного з курсів, які передбачено навчальним планом. Зрозуміло, що змінюється при цьому технологічна, виробнича база, вимоги до обробки, стану верстатного обладнання, а також – теперішні та майбутні конструкційні та технологічні матеріали, які вже використовуються, чи тільки планується використовувати у подальшому.

Знаходження найкращого варіанту компоновки елементів конструкції, оцінка їх міцності, працездатності, технологічності тощо неможливі без ретельного розгляду та всебічного аналізу отриманих ескізних рішень. Цю роботу, як свідчить практика, більш правильно та доцільно «доручити» комп'ютеру.

Впровадження та постійне поширення комп'ютерних технологій у навчальний процес навчальних закладів всіх рівнів акредитації – важлива та актуальна задача, здійснення якої нерозривно пов'язано із використанням комп'ютерних програм, їх постійним та неперервним вдосконаленням. Це все може бути можливим та реальним лише за умови постійної роботи з комп'ютером, оскільки і ця галузь знань весь час перебуває у стані змінення та вдосконалення.

Оцінка міцності конструктивних схем, доцільності розташування того, чи іншого навантаження на тій, чи іншій вантажній ділянці дає змогу з самого початку проектування визначити найбільш доцільні варіанти компоновки, геометричних розмірів елементів майбутньої конструкції, а також за допомогою власно розробленої програми здійснити багато попередніх етапів розрахунку[1].

Разом із вдосконаленням в галузі програмування студенти, як правило, починають самостійно пропонувати можливості застосування нових власно розроблених програм. Такий підхід сприяє всебічному формуванню спеціаліста майбутнього, який вільно себе почуває у різних галузях проектування.

Запропонований підхід вже давно та ефективно використовується на кафедрі професійної та технологічної освіти та загальної фізики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Результатом такої форми навчання та технології проектування стали багато нових лабораторних установок для проведення нових та повторення на новому рівні старих лабораторних робіт. Студент, який створив нову лабораторну установку обов'язково повинен написати методичні вказівки до виконання цієї лабораторної роботи, передбачити можливість обробки отриманих експериментальних даних за допомогою комп'ютера, оскільки такий підхід суттєво скорочує час виконання роботи, дозволяє оцінити похибки з будь якою заданою точністю. У випадках, коли створена нова лабораторна установка дозволяє її багатоцільове використання, виникає хороша можливість виконання одразу декількох лабораторних робіт на одному й тому ж обладнанні. Це економить робочі площі приміщення, робить їх використання більш доцільним та ефективним. З другого боку, такий підхід може дозволити фронтальне виконання багатьох робіт, зробити цей процес більш цікавим та ефективним. Також, проектування нових установок з метою їх всебічного використання активізує проектний процес, робить його більш цікавим, корисним, а головне дозволяє студентам розвивати різноманітні навички, вміння, інженерну інтуїцію, дозволяє студенту більш вільно почуватись у лабораторії, серед технічного та інженерного обладнання, відчувати себе справжнім учасником процесу проектування, вдосконалення нового обладнання та модернізації вже існуючого обладнання.

Список використаних джерел:

1. Писаренко Г.С. Опір матеріалів: підручник для студентів вищих навчальних закладів/Г.С. Писаренко, О.Л. Квітка, Є.С. Уманський: за ред.. Г.С. Писаренко, -2-ге вид. К.: Вища школа. 2004. 654 с.

Гриценок Інна Антонівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
відділу виховання і професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Професійна орієнтація здобувачів фахової передвищої освіти є важливим аспектом сучасних освітніх і профорієнтаційних систем. Вона слугує сполучною ланкою між середньою освітою та професійною підготовкою, забезпечуючи вибір студентами професії, яка відповідає їхнім здібностям, інтересам та потребам ринку праці. Теоретичні засади та методи професійної орієнтації розвивалися протягом тривалого часу, інтегруючи психологічні, педагогічні підходи та аналіз ринку праці. Сучасний стан професійної орієнтації відображає поєднання традиційних методів кар'єрного консультування та інноваційних технологій, а в майбутньому очікується подальше вдосконалення цих підходів відповідно до мінливих потреб суспільства та економіки [1; 2; 3].

Професійна орієнтація у вищій освіті наразі керується кількома добре відомими теоріями розвитку кар'єри. Серед них модель RIASEC Голланда, теорія тривалості життя Супера, теорія життєвого простору та теорія соціального навчання Крумбольца створюють основу для розуміння того, як люди обирають кар'єру і як заклади освіти можуть підтримати цей процес. Ці теорії підкреслюють роль особистісних рис, стадій розвитку та впливу оточення у формуванні кар'єрного вибору.

Методи кар'єрного консультування у закладах вищої освіти часто включають психологічне тестування, оцінку здібностей, кар'єрні інформаційні послуги, індивідуальне або групове консультування. Сучасні заклади використовують комбінацію цих методів для надання всебічної консультації абітурієнтам. Традиційні інструменти, такі як опитувальники інтересів і тести когнітивних здібностей, продовжують широко використовуватися, але тепер вони доповнюються новими технологіями, які пропонують більш персоналізовану інформацію, що ґрунтується на даних.

Однією з важливих змін у профорієнтації є зростаюча залежність від цифрових інструментів та онлайн-платформ. Служби профорієнтації тепер часто використовують інструменти оцінки кар'єри на основі штучного інтелекту (ШІ), симуляції робочих місць у віртуальній реальності (VR) та аналітику великих даних для прогнозування майбутніх тенденцій на ринку праці. Онлайн-

платформи дозволяють студентам отримати доступ до ресурсів з профорієнтації в будь-який час, забезпечуючи більшу гнучкість і доступність. Цей зсув особливо важливий у відповідь на глобалізацію та цифрову трансформацію галузей, які вимагають від студентів адаптації до швидкозмінних вимог до роботи.

Іншим важливим аспектом сучасної професійної орієнтації є акцент на навичках працевлаштування, а не лише на виборі професії. Сучасні програми профорієнтації зосереджені не лише на тому, щоб допомогти здобувачам фахової передвищої освіти обрати професію, а й на тому, щоб озброїти їх необхідними «м'якими навичками», такими як комунікація, робота в команді та адаптивність. Заклади освіти інтегрують досвід навчання на робочому місці, включаючи стажування, учнівство та програми наставництва, щоб гарантувати, що студенти отримають практичний досвід в обраних ними сферах ще до офіційного виходу на ринок праці [4; 5].

Однак у сучасній системі професійної орієнтації залишаються проблеми. Багато абітурієнтів все ще стикаються з труднощами у виборі професії через недостатню поінформованість про тенденції на ринку праці, обмежений доступ до ресурсів кар'єрного консультування, а також тиск з боку суспільства або батьків. Крім того, соціально-економічна нерівність продовжує впливати на здатність студентів обирати кар'єру, що відповідає їхнім інтересам, оскільки фінансові труднощі часто обмежують їхні освітні та професійні можливості.

Оскільки світ праці продовжує розвиватися, теорія і методи професійної орієнтації також повинні адаптуватися до нових реалій. Очікується, що майбутнє кар'єрного консультування та професійної орієнтації вступників до закладів вищої освіти буде визначатися кількома ключовими тенденціями.

Однією з найбільш значущих перспектив розвитку є інтеграція штучного інтелекту та машинного навчання в кар'єрне консультування. Платформи на основі штучного інтелекту можуть аналізувати великі масиви даних, щоб надавати більш точні та персоналізовані кар'єрні рекомендації для студентів. Ці системи можуть відстежувати тенденції на ринку праці в режимі реального часу, допомагаючи абітурієнтам зрозуміти, які професії користуються попитом і які навички їм потрібно набути. Чат-боти зі штучним інтелектом і віртуальні кар'єрні радники також можуть стати більш поширеними, надаючи студентам миттєву кар'єрну консультаційну підтримку.

Ще один перспективний напрямок − просування технологій віртуальної та доповненої реальності в профорієнтації. VR і AR можна використовувати для створення імерсивного досвіду вивчення кар'єри, що дозволяє студентам віртуально «спробувати» різні професії, перш ніж обрати певний шлях. Наприклад, студенти-медики можуть використовувати VR-симуляції для відпрацювання хірургічних прийомів, а студенти-інженери − досліджувати цифрові двійники промислового середовища. Ці технології дозволять абітурієнтам отримати практичний досвід у перспективних галузях, роблячи кар'єрні рішення більш обґрунтованими та реалістичними.

Розширення персоналізованих та адаптивних підходів до кар'єрного консультування є ще одним очікуваним розвитком. Замість того, щоб

покладатися на стандартизовані тести та узагальнені кар'єрні поради, майбутні профорієнтаційні програми використовуватимуть адаптивні алгоритми навчання, які враховуватимуть унікальні навички, стиль навчання та прагнення абітурієнта. Такий підхід зробить профорієнтацію більш цілеспрямованою та ефективною, гарантуючи, що здобувачі фахової передвищої освіти отримають індивідуальну підтримку з урахуванням їхніх конкретних потреб.

У відповідь на зростаючий попит на навчання впродовж життя та гнучкість кар'єри, профорієнтаційні програми також повинні перейти від одноразового процесу прийняття рішень до безперервного, динамічного підходу. Традиційна модель вибору кар'єрного шляху в підлітковому віці і слідування йому протягом усього життя стає застарілою. Натомість у майбутньому профорієнтація робитиме акцент на адаптивності кар'єри, можливості перекваліфікації та підвищення кваліфікації. Заклади освіти пропонуватимуть послуги з кар'єрного консультування не лише абітурієнтам, а й нинішнім студентам та випускникам, які прагнуть змінити або просунути свою кар'єру [6; 7].

Ще одним ключовим нововведенням стане включення психологічної та емоційної підтримки в програми кар'єрного консультування. Стрес і тривога, пов'язані з прийняттям кар'єрних рішень, стали більш помітними, особливо серед молодих людей, які стикаються з економічною невизначеністю та швидкими змінами на ринку праці. Кар'єрне консультування дедалі більше інтегруватиме елементи позитивної психології, тренінгів з розвитку життєстійкості та підтримки психічного здоров'я, щоб допомогти студентам приймати кар'єрні рішення з упевненістю та цілеспрямованістю [8].

Крім того, посилення співпраці між закладами освіти, бізнесом та політиками підвищить ефективність професійної орієнтації. Галузеві партнерства відіграватимуть вирішальну роль у забезпеченні відповідності освітніх програм потребам ринку праці. Роботодавці будуть активніше долучатися до програм профорієнтації, забезпечуючи наставництво, стажування та знайомство з реальним світом, щоб допомогти абітурієнтам зробити усвідомлений вибір кар'єри. Урядові ініціативи та фінансування програм профорієнтації також будуть необхідні для забезпечення рівного доступу до ресурсів професійної орієнтації для студентів з різним досвідом [9; 10].

Сучасний стан професійної орієнтації здобувачів фахової передвищої освіти відображає поєднання усталених теорій розвитку кар'єри та сучасних цифрових інновацій. Традиційні методи, такі як оцінювання кар'єри та консультації, залишаються фундаментальними, але тепер вони доповнюються штучним інтелектом, віртуальною реальністю та аналітикою великих даних. Очікується, що майбутнє кар'єрного консультування буде дедалі більш персоналізованим, технологічним і зосередженим на навчанні впродовж усього життя та адаптивності. Завдяки інтеграції передових технологій, зміцненню галузевої співпраці та подоланню психологічних і соціально-економічних бар'єрів сфера професійної орієнтації продовжуватиме розвиватися, гарантуючи, що студенти будуть добре підготовлені до вимог сучасної робочої сили.

Список використаних джерел:

1. Алєксєєва С. В. Підходи фасілітації і конгруентності у підготовці майбутніх фахівців до розвитку професійної кар'єри в умовах кризових викликів сучасності / С. В. Алєксєєва // Особистість в умовах кризових викликів сучасності: Матеріали методологічного семінару НАПН України (24 березня 2016 року) / За ред. академіка НАПН України С. Д. Максименка. К., 2016. С.79 – 85.

2. Алєксєєва С. В., Гриценок І. А., Закатнов Д. О., Кузьмінська Л. Д., Орлов В. Ф.. Психолого-педагогічні тренінги у системі консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів: навчальний посібник; за редак. Д. О. Закатнова. Житомир: «Полісся», 2019, 200 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/717525.

3. Алєксєєва С.В., Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Сохацька Г.М. Основи економічної грамотності та підприємництва: *навчальний посібник*. Житомир: Полісся, 2021, 248 с. URL: http://lib.iitta.gov.ua/729005/.

4. Гриценок І.А. Проблеми формування кар'єрних орієнтацій учнів ПТНЗ. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць: Вип. 13. Інст-т проф.- тех. освіти НАПН України; Ред. кол.: В. О. Радкевич (голова) та ін. Павлоград: ТОВ «ІМА-прес», 2017, С. 44-50. URL: https://lib.iitta.gov.ua/707331.

5. Гриценок І.А. Формування психологічної готовності учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до вибору й реалізації професійної кар'єри. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць: Вип. 15. Інст-т проф.- тех. освіти НАПН України; Ред. кол.: В. О. Радкевич (голова) та ін. – Павлоград: ТОВ «ІМА-прес», 2018, С. 81-87. URL: https://lib.iitta.gov.ua/712247.

6. Гриценок І.А. Складові кар'єрної компетентності учнів ПТНЗ. Теорія і методика професійної освіти: 2017. UPL: https://lib.iitta.gov.ua/712270/.

7. Гриценок І.А. Особливості проектування професійної кар'єри учнівською молоддю в системі професійної (професійно-технічної) освіти. Теорія і методика професійної освіти: [електронний журнал]. 2018. URL: http://lib.iitta.gov.ua/724994/.

8. Лозовецька В. Т. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах: монографія. Київ: ІПТО НАПН України, 2015, 279 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/106915/

9. Лозовецька В. Т. Професійна орієнтація молоді в умовах сучасного ринку праці: монографія. Київ: ІПТО НАПН України, 2012, 157 с. URL: https://surl.lu/ubwisa.

10. Побудова кар'єри: навч.- метод. посіб. / [О. В. Мельник, О. Л. Морін, Л. А. Гуцан, І. І. Ткачук, О. М. Пархоменко, З. В. Охріменко, Т. С. Попова, М. В. Лузан; за ред. О. В. Мельника]. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 172 с.

Грідіна Наталія Олексіївна,
студентка кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Вовк Богдан Іванович,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РОЛЬ НАУКОВИХ ШКІЛ У РОЗРОБЦІ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Сучасна система навчання майбутніх педагогів потребує постійного оновлення методик, що відповідають викликам цифрової епохи, змінюваним освітнім стандартам і запитам суспільства. У цьому контексті ключову роль відіграють наукові школи, які забезпечують фундаментальні дослідження, розробку інноваційних підходів та впровадження ефективних методик в педагогічну практику. Саме в межах наукових шкіл формуються нові концепції, здійснюється міждисциплінарний аналіз сучасних освітніх тенденцій, а також забезпечується спадковість ідей та підготовка нових фахівців, здатних генерувати й адаптувати освітні інновації.

Дослідження ролі наукових шкіл у розробці інноваційних методик професійного навчання педагогів є надзвичайно актуальним. Розуміння особливостей функціонування таких шкіл сприятиме вдосконаленню процесу підготовки педагогічних кадрів, що, у свою чергу, позитивно вплине на якість освіти загалом. Аналіз впливу наукових шкіл на створення інноваційних методик дасть змогу визначити ключові напрями їхнього розвитку та розробити рекомендації щодо ефективного впровадження новітніх освітніх технологій у професійну підготовку педагогів.

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, заснований у 1874 році, є одним із найстаріших педагогічних закладів вищої освіти України [1]. За свою багаторічну історію університет сформував потужні наукові школи, які здійснюють значний вплив на розвиток педагогічної науки та практики. Серед них [2]:

— Наукова школа доктора педагогічних наук, професора Віри Панасівни Курок, яка зосереджується на дослідженнях у галузі педагогіки та психології.

— Наукова школа доктора педагогічних наук, професора Миколи Самійловича Вашуленка, що спеціалізується на методиках викладання мов.

— Наукова школа доктора педагогічних наук, професора Анатолія Івановича Кузьмінського, яка розробляє інноваційні підходи до технологічної освіти.

Однією з провідних наукових шкіл університету є школа доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента Національної академії

педагогічних наук України Курок Віри Панасівни. Наукова школа зосереджується на дослідженнях у галузі педагогіки та психології, розробляючи сучасні методики навчання, виховання та підготовки педагогічних кадрів. Результати її діяльності активно впроваджуються в освітній процес, сприяючи підвищенню якості підготовки майбутніх педагогів.

Діяльність наукової школи охоплює кілька ключових напрямів:

— Підготовка студентів: розробка ефективних методик викладання трудового навчання та технологічної освіти.

— Інноваційні підходи: впровадження сучасних педагогічних технологій, таких як STEM-освіта та міждисциплінарний підхід.

— Наукова діяльність: організація досліджень студентів, аспірантів та докторантів.

— Міжнародна співпраця: участь у міжнародних проектах та публікація наукових статей у виданнях Scopus та Web of Science [3].

Наукова школа Віри Панасівни активно працює над створенням нових методичних підходів, що враховують сучасні виклики та технологічні досягнення. Серед них:

- Використання STEM-освіти та міждисциплінарного підходу.
- Розробка електронних навчальних ресурсів та цифрових платформ.
- Впровадження проектного навчання та практико-орієнтованих методик [3].

Досягнення наукової школи знайшли широке визнання серед педагогічної спільноти. Важливими результатами є:

- Публікації у провідних наукових журналах.
- Організація конференцій та семінарів з технологічної освіти.
- Отримання державних і міжнародних грантів на розвиток методик викладання.

Таким чином, наукові школи Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка відіграють ключову роль у розробці інноваційних методик, розвитку педагогічної науки та практики. Їхня діяльність забезпечує підготовку висококваліфікованих фахівців для освітньої галузі України, що є важливим кроком у відповіді на сучасні виклики освіти.

Список використаних джерел:

1. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Історія університету. URL: https://salo.li/299f607 (дата звернення 18.03.2025)

2. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Наукові школи. URL: https://gnpu.edu.ua/index.php/ua/nauka/naukovi-shkoly-ta-naukovi-laboratorii (дата звернення 18.03.2025).

3. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Наукова школа доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України Курок Віри Панасівни. URL: https://surli.cc/addiyc (дата звернення 18.03.2025).

Груздьова Катерина Ігорівна,
викладач циклової комісії економіко-математичних дисциплін і
менеджменту Фахового коледжу «Універсум»
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

РОЛЬ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ НАУКОВОГО СВІТОГЛЯДУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

В епоху стрімкого технологічного прогресу, наукових відкриттів та інформаційного перенасичення здатність розуміти складні процеси й закономірності є ключовим фактором для всебічного розвитку особистості та її успішної самореалізації. У цьому контексті формування наукового світогляду набуває особливого значення, оскільки він визначає не лише спосіб мислення особистості та її спроможність осмислювати навколишній світ, але й те, як людина пізнає його структуру [9].

Керуючись положеннями Закону України «Про освіту» (2017), в сучасному освітньому просторі, пріоритетом є не лише засвоєння знань, а й розвиток у здобувачів освіти здатності до критичного, раціонального аналізу інформації та вміння приймати обґрунтовані рішення [4]. Це підтверджує класифікація компетентностей (результатів навчання) за Національною рамкою компетентностей (НРК), де наголошується, що одним із наскрізних результатів навчання має стати формування наукової картини світу: «здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя» [3] та широкого спектру когнітивних та практичних умінь/навичок необхідних для розв’язання складних задач, а математичні дисципліни, які розвивають логічне мислення та вміння працювати з абстрактними поняттями, є невід’ємною складовою цього процесу.

Необхідно зазначити, що питання формування наукового світогляду в освітньому середовищі завжди привертало увагу наукової спільноти. Зокрема, В. Сухомлинський підкреслював, що «виховання наукового світогляду є проникненням педагога в духовний світ вихованця» [6]; М. Нісс та В. Блюм розглядали концепцію математичного моделювання як інструмент для дослідження реальних явищ, що становить важливу складову наукового світогляду [10]; В. Звєкова у своїх працях досліджувала психолого-педагогічні умови формування світоглядних орієнтацій підростаючого покоління в умовах інноваційного освітнього простору [1]; на думку С. Кушнірук, О. Матвієнко та Т. Олефіренка, «основним напрямком у роботі з утвердження сучасного наукового світогляду є популяризація наукових знань, а також вплив соціальної проекції на професійну сторону студента» [8].

Проведений аналіз наукової літератури дозволяє висунути гіпотезу, що математичні дисципліни, завдяки розвитку критичного мислення, системного аналізу та аналітичного підходу до вирішення проблем, створюють міцну когнітивну базу, що позитивно впливає на формування наукового світогляду здобувачів освіти. Щоб детальніше розглянути цей вплив, необхідно проаналізувати, як математичні дисципліни сприяють розвитку:

- критичного та логічного мислення (вивчення математики розвиває здатність відрізняти доведені факти від припущень. Здобувачі освіти вчаться працювати з аксіомами, теоремами та доказами, що формує культуру доказового мислення, властиву науковому світогляду);
- формуванню системного підходу до пізнання (математика є універсальною мовою природничих наук та економіки, а математичні методи використовуються у фізиці, хімії, біології, географії, інформатиці тощо. Математичні дисципліни, зокрема алгебра, математичне моделювання та дискретна математика, навчають розуміти структури, моделювати процеси та виявляти закономірності. Це дозволяє переносити математичні методи на аналіз природничих, соціально-економічних та технічних явищ, формуючи наукове бачення світу [7]);
- вихованню емпіричної обґрунтованості суджень (особливої ваги у сучасному світі набуває вміння працювати з даними. Відповідно до Навчальної програми з математики (рівень стандарту) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл увага спрямовується на розвиток компетентностей з аналізу даних, статистики та ймовірностей [2]. Робота з реальними даними дозволяє оволодіти емпіричними методами дослідження, навчає перевіряти гіпотези та формувати науково обґрунтовані судження);
- формуванню алгоритмічного мислення (дискретна математика, основи алгоритмізації та математичне моделювання формують алгоритмічне мислення — здатність вибудовувати послідовність дій для розв’язання складних проблем. Уміння розробляти та перевіряти алгоритми формує не лише технічні навички, а й загальну культуру мислення, необхідну для будь-якої дослідницької діяльності. Це створює основу для майбутніх дослідницьких проєктів, передбачених концепцією STEM-освіти в Україні [11]);
- когнітивному розвитку (крім предметних знань, математична освіта відіграє важливу роль у розвитку когнітивних функцій: пам’яті, уваги, мислення, просторової уяви. За даними міжнародних освітніх досліджень PISA (2022) здатність до когнітивної гнучкості, тобто швидкого переходу від одного способу мислення до іншого, є однією з найважливіших навичок XXI століття [5]);
- удосконаленню аналітичного підходу до проблем (математичне моделювання дозволяє перетворити складні реальні проблеми на абстрактні моделі, які легко піддаються аналізу та інтерпретації, що в свою чергу сприяє розвитку системного мислення, що є необхідними для прийняття обґрунтованих рішень).

Математичні дисципліни у сучасній системі освіти України виконують ключову функцію у формуванні наукового світогляду, поєднуючи предметні знання, когнітивний розвиток та виховання критичного ставлення до інформації.

Вони є базовим елементом для розвитку раціонального та системного мислення, необхідного для усвідомленого пізнання світу. Таким чином, математика виступає не просто навчальним предметом, а одним із стрижнів освітнього процесу, який забезпечує формування сучасної, мислячої, науково обґрунтованої особистості. Саме тому питання ролі математичних дисциплін у формуванні наукового світогляду є актуальним для освітнього процесу в умовах освітніх реформ та суспільних викликів XXI століття.

Список використаних джерел:

1. Звєкова В. К. Формування наукового світогляду підростаючого покоління. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету, (58), 2022. С. 64-71.
2. Навчальна програма з математики (рівень стандарту) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки № 1407 від 23 жовтня 2017 року.
3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів фахової передвищої освіти : Наказ МОН України від 13.07.2020 № 918 : станом на 10 січ. 2024 р.
4. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text .
5. PISA-2022: рамковий документ з математики (драфт, друга редакція) / пер. з англ. К. Шумової ; наук. ред. Т. Вакуленко, В. Горох, С. Раков, В. Терещенко; передмова Т. Вакуленко, В. Терещенко. Київ : Український центр оцінювання якості освіти, 2021. 97 с.
6. Сухомлинський В. О. Вибрані твори. Київ : Рад. шк., 1976. Т. 1. С.98.
7. Kaiser G. Mathematical Modelling and Applications in Education. Encyclopedia of Mathematics Education. Cham, 2020. P. 553–561. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-15789-0_101
8. Kushniruk S., Matviienko O., Olefirenko T. FORMATION OF STUDENTS' SCIENTIFIC OUTLOOK: SOCIO-CULTURAL PROJECTION. Educational Discourse: collection of scientific papers. 2023. No. 45(7-9). P. 83–89. URL: https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.45(7-9)-8 .
9. Lytvynko A, Ryzhko L. Development of innovative approaches to the popularization of science and technology for the development of interaction between science and society. Professional Education: Methodology, Theory and Technologies, 2023. P. 129-145.
10. Niss M., Blum W. The Learning and Teaching of Mathematical Modelling. Routledge, 2020. URL: https://doi.org/10.4324/9781315189314.
11. The Role of Mathematics in interdisciplinary STEM education / K. Maass et al. ZDM. 2019. Vol. 51, no. 6. P. 869–884. URL: https://doi.org/10.1007/s11858-019-01100-5 .

Дерев'янчук Кирило Ярославович,
студент третього курсу кафедри професійної та
технологічної освіти і загальної фізики
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича;
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,
доктор технічних наук, професор кафедри професійної та
технологічної освіти і загальної фізики
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІНИ

Впровадження та постійне поширення цифрових технологій, програмування у навчальний процес навчальних закладів різних рівнів акредитації – важлива та актуальна задача, здійснення якої нерозривно пов'язано із використанням комп'ютерних програм, їх постійним та неперервним вдосконаленням, розширенням використання. Цей процес одночасно розвивається за декількома основними напрямами: програми стають більш універсальними, такими, що можуть обробляти наукову та статистичну інформацію, результати промислових та експериментальних розробок, а також, що також дуже важливо, – постійно спрощуються, вдосконалюються, що неминуче важливо для користувачів таких продуктів.

Сучасні комп'ютерні програми, які знайшли зараз широке використання, як в промисловості, в наукових закладах, освітніх та управлінських структурах мають дуже високу вартість, оскільки їх розробка тривала досить довгий час та здійснювалася великим числом наукових закладів. Причому для цього застосовувались зусилля провідних закладів декількох провідних країн. Використання таких продуктів в багатьох випадках не можливе, або утруднено в окремих невеликих закладах - наукових та проектних, промислових та навчальних. Реальність вимагає як спрощення таких програм, так і їх суттєвого здешевлення з метою зробити такі програмні продукти більш доступними для широкого кола, перш за все, невеликих навчальних закладів, шкіл, гімназій, ліцеїв, коледжів та навіть професійно-технічних училищ. Такі спеціалізовані програми можуть створюватись силами учнів закладів освіти, що у свою чергу, буде складати одну із складових процесу навчання. Використання розроблених таким шляхом програм також може органічно наповнювати навчальний процес, робити його більш цікавішим та різноманітним.

В машинобудуванні, в процесі набування знань студенти опановують різноманітні дисципліни, у процесі засвоєння яких необхідно розв'язувати досить велику кількість розрахункових задач. Для спрощення та прискорення процесу проведення таких розрахунків можливо та бажано використовувати

спеціалізовані програми, що зробить процес навчання більш цікавим та різноманітним, ефективним.

Для цього й була проведена розробка комп'ютерної програми для побудови епюр внутрішніх силових факторів для статично визначених балок, оцінки їх міцності. Це дозволяє суттєво прискорити цей процес, ефективно аналізувати міцність таких конструкцій при використанні різних профілів поперечного перерізу та розмірів, давати автоматизовану оцінку їх міцності, деформативності, придатності того чи іншого варіанту компоновки конструкції для подальшої експлуатації [1]. Такі спеціалізовані програми планується також розробити для автоматизованого розрахунку балок-консолей, балок на двох опорах, балок із ламаною віссю, криволінійних стержнів, а також – для статично невизначених систем, (балок на декількох проміжних опорах, балок із додатковими закріпленнями). Аналогічним чином можна розробити програми для оцінки міцності валів з круглим та некруглим поперечним перерізами, пружин, криволінійних стержнів. Такі конструкції можуть бути при цьому як статично визначеними, так і статично невизначеними. Вказані розробки можуть складати зміст великої кількості курсових та дипломних, магістерських робіт сприяти кращому та якісному засвоєнню матеріалу, що вивчається, сприяти розвитку студентів та учнів навчальних закладів.

Слід зауважити, що вміння та володіння програмуванням, комп'ютерною технікою досить помітно розвиває професійні навички студентів, дає їм можливість більш вільно орієнтуватись у багаточисельних розрахункових методах, чітко оцінювати доцільність та переваги тієї чи іншої математичної програми, правильно обирати математичні методи для розв'язання математичних програм.

Володіння такими програмами, аналіз їх переваг та недоліків неможливий без знання іноземних мов, передусім – англійської. Вимагає досить вільне володіння. Як математичними методами, так і іноземними мовами. Всі ці навички, вміння, професійний досвід неможливі без постійної кропіткої роботи, самовдосконалення, ознайомлення із новітніми досягненнями математичних наук, мов програмування, їх порівнянням, співставленням, а також – із досягненнями матеріалознавства, металургії, методами зміцнення матеріалів, видами поверхневої обробки.

Отже, сучасний спеціаліст в галузі інженерії повинен володіти великим комплексом знань, вмінь, навичок. Знати та постійно використовувати величезний об'єм інформації з різноманітних дисциплін та наук. Всьому цьому сприяє регулярне ознайомлення з новітніми науковими та технологічними досягненнями, розробкою та вдосконаленням нового сучасного парку верстатів, металообробного обладнання.

Крім користі своїй державі, навчальному та виробничому закладу такий процес проносить також моральне задоволення, підвищує самооцінку, дає впевненість у власних силах та можливостях.

Список використаних джерел:

1. Писаренко Г.С. Опір матеріалів: підручник для студентів вищих навчальних закладів/Г.С. Писаренко, О.Л. Квітка, Є.С. Уманський: за ред.. Г. С. Писаренко, -2-ге вид. К.: Вища школа. 2004. 654 с.

Деркач Олексій Андрійович,
магістрант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ У ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Процес формування професійно-ціннісних орієнтацій у майбутнього майстра виробничого навчання обумовлений їх специфічними особливостями як інтегративного компонента особистості та поєднує особистісні цінності з цінностями соціально-професійного середовища. Проблемі ціннісної орієнтації як важливого психологічного компонента особистості належить провідне місце у дослідженні людської поведінки. Тому, у межах нашого дослідження виникає необхідність аналізу поняття «Професійно-ціннісні орієнтації», що має складну структурну етимологію.

Поняття «цінність», згадується в філософській лексиці в 60-х рр. XIX століття німецьким філософом й фізіологом Р. Лотцем. Це поняття відповідає суті значущості чого-небудь на відміну від існування об’єкта або його якісних характеристик.

Існують найрізноманітніші погляди на визначення означеного поняття. Наразі найбільш розповсюдженим є розуміння під ціннісною орієнтацією відносини особистості до навколишнього середовища. У такому розумінні вони визначаються [1,2, 3,]:

1) як система установок особистості щодо відношення до навколишнього середовища;

2) як відношення особистості до об’єктивних цінностей суспільства, що обумовлюється її потребами, які мотивують і програмують майбутні дії;

В основі професійних ціннісних орієнтацій особистості лежать загальнолюдські цінності майстрів виробничого навчання, як представника соціуму. Тож, він повинен мати на них відповідну спрямованість, оскільки вони є специфічною рисою ціннісного світу майстра як професіонала.

На сьогоднішній день існують різні дефініції «професійно-ціннісні орієнтації». Так, професійно-ціннісні орієнтації визначають як систему визнаних здобувачем освіти педагогічних цінностей і прийнятих ним в якості власних принципів, переконань, установок і відносин до особливостей педагогічної професії [4, 5, 6, 7].

Під цим терміном також розуміють систему особистісно-значущих педагогічних цінностей майстрів виробничого навчання, що регулюють його

відношення до педагогічної діяльності, до особистості здобувачів освіти, колег, що дозволяє йому реалізовувати себе в педагогічній діяльності і досягти високого рівня професіоналізму [6].

Під професійно-ціннісними орієнтаціями педагога В. Денисенко розуміє систему професійної спрямованості та ставлення до своєї майбутньої професії майстра [1].

На думку Н. Шемигон професійно-ціннісні орієнтації є ядром цілісності особистості і виражають якісну характеристику смислової структури свідомості педагога. Професійно-ціннісні орієнтації виступають сполучною ланкою між особистістю майстра і його професійною діяльністю, активізуючи внутрішні механізми особистості (потреби, інтереси, установки, відносини), стимулюють професійний і особистий розвиток. До змістового компонента професійно-ціннісних орієнтацій педагога вчений включає: цілі, пов'язані із ставленням до професії; знання, що визначають теоретичне наповнення діяльності; вміння – практичний компонент діяльності; якості – визначають емоційний компонент діяльності [7].

На нашу думку, професійно-ціннісні орієнтації є одним з провідних утворень особистості, що визначають її цілісність, активну соціальну позицію і готовність до майбутньої педагогічної діяльності.

Серед професійних цінностей педагога Г. Кондратенко розглядає людиноцентризм, професійність, відповідальність, комунікативність, творчість, активність, духовність, здатність до саморозвитку. Поєднання цих цінностей у різному співвідношенні створює індивідуальну систему професійних цінностей, що сприяють формуванню та розвитку професійних компетентностей, самоудосконаленню та професійному зростанню.

На думку О. Камінської є основні ціннісні характеристики здобувача освіти: патріотична; любов до обраної професії; професіоналізм; етична й професійна вихованість; рівень відповідальності та обов'язку; сумлінність під час виконання обов'язків; правова культура; психолого-педагогічна майстерність як фахівця й вихователя; бажання та вміння здійснювати професійне самоудосконалення [2].

У свою чергу В. Денисенко наводить класифікацію професійно-педагогічних цінностей, яка відповідає специфіці майбутнього педагога [1]:

– загальнопедагогічні цінності;

– особистісно-розвивальні цінності, пов'язані з розвитком особистості;

– предметно-діяльнісні цінності, спрямовані спеціалізацію діяльності майстра;

– особисті орієнтації, спрямовані на самовираз у професійній діяльності;

– навчальні ціннісні, які характеризують професійну спрямованість та ставлення здобувачів до виробничого навчання;

– професійно-прагматичні цінності, пов'язані з престижністю майбутньої професії, заробітною платою тощо.

На основі проведеного аналізу літературних джерел нами виокремлено декілька професійних цінностей для майстрів виробничого навчання:

1. Навчальні цінності.

2. Культура праці.
3. Професійно-технічна комунікація.
4. Технічне мислення.
5. Інтелектуальна здатність.
6. Виробнича дисципліна.
7. Творче використання професійних знань.

Список використаних джерел:

1. Денисенко В.В. Формування ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкових класів. Автореферат. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Харків, 2005. 22 с.

2. Камінська О. Формування професійних ціннісних орієнтацій студентів технічного університету. Молодь і ринок. №5 (76), 2011. С. 111-114.

3. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / В. І. Ковальчук, С. В. Ігнатенко, М. Г. Росновський, Г. В. Ігнатенко, Б. І. Вовк, Самусь Т. В. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.

4. Самусь Т. В., Опанасенко В. П. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання засобами комп'ютерного моделювання. «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка»): журнал. 2024. № 6 (40) 2024. С. 415 – 426.

5. Самусь Т. В. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах змішаного навчання. «Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»: журнал. 2024. № 5 (33) 2024.

6. Хмара С.А. Особливості формування професійних ціннісних орієнтацій молодого вчителя. Автореферат дисертації канд. пед. наук. Харків, 1996. 25 с.

7. Шемигон Н.Ю. Формування ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки. Автореферат дис. канд. пед. наук. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти. Харків, 2008. 23 с.

Дехтярьова Світлана Василівна,
викладач фахових дисциплін
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН СЕРВІСІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНФОРМАТИКИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій та їх впровадження в освітній процес використання онлайн-сервісів набуває особливої актуальності. Для підготовки майстрів виробничого навчання важливо не лише забезпечити якісне засвоєння теоретичних знань, але й сформувати практичні навички використання сучасних інформаційних технологій. Онлайн-сервіси дозволяють зробити навчальний процес більш інтерактивним, доступним і ефективним.

Серед переваг використання онлайн-сервісів можна виділити:

- онлайн-платформи, які дозволяють навчатися з будь-якої точки світу, що особливо актуально в умовах дистанційного навчання;
- онлайн-ресурси, завдяки яким викладач може адаптувати навчальні матеріали під рівень знань кожного студента;
- інтерактивні інструменти, використання яких значно скорочує час на пояснення матеріалу й перевірку знань;
- онлайн-сервіси, що допомагають майбутнім майстрам виробничого навчання використовувати сучасні технології у своїй професійній діяльності [3].

Можливості використання онлайн-сервісів на даний момент дуже широкі, тож наведемо деякі приклади, які ми використовуємо в процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання.

Для організації навчального процесу, зберігання матеріалів і комунікації між здобувачами освіти та викладачем використовуємо інтерактивну платформу Google Workspace, а саме:

- Google-документи – під час вивчення вибіркового модуля «Основи електронного документообігу»;
- Google-таблиці – протягом вивчення тем «Основи статистичного аналізу даних», «Візуалізація рядів і трендів даних»;
- Google-презентації часто використовують здобувачі освіти для представлення свого повідомлення в зручній наочній формі;
- Google-додатки дозволяють користувачам створювати та редагувати інформацію в Інтернеті під час співпраці з іншими користувачами в режимі реального часу [2].

Для створення навчальних інфографік, презентацій, афіш та інших візуальних контентів використовуємо хмарні технології Canva та Piktochart – ці платформи графічного дизайну доступні в мобільній та вебверсії, зокрема для виконання вправи «Секрети успіху інфографіки».

Найзручнішим і найпростішим сервісом для створення опитувань та тестів є Google Forms, для проведення онлайн-занять – Meet, Zoom, Microsoft Teams, для створення та перегляду навчальних відео – YouTube, EdPuzzle.

Під час вивчення теми «Навчання та професії в інформаційному суспільстві» майбутні майстри виробничого навчання ознайомлюються з сучасними навчальними курсами на платформі Прометеус, що відкривають широкі можливості для здобуття нових знань і навичок, та можуть використовуватися в різних сферах освіти, професійного розвитку та самонавчання. Під час виконання вправи «Дистанційне вивчення офісних програм» здобувачі освіти ознайомлюються з електронними навчальними курсами на сайті Майкрософт, де є можливість проходити курси з будь-якої точки світу в зручний час; навчатися у власному ритмі, повторюючи матеріал за потреби; можливість користуватися записами лекцій, презентаціями та додатковими ресурсами.

Використання навчальних курсів пропонують реальні кейси та практичні завдання, знайомства з однодумцями та експертами у відповідній сфері, надають

змогу майбутнім майстрам виробничого навчання розширити кар'єрні можливості, що допоможе опанувати спеціальність.

Упродовж вивчення теми «Комп'ютерне моделювання об'єктів і процесів» практичну спрямованість мають симуляції, віртуальні лабораторії та комп'ютерний експеримент, де відбувається моделювання реальних ситуацій у безпечному середовищі. Переглянути 3D-анімації можна на сайті Mozaik Education, створити 3D-модель в середовищі Tinkercad та провести комп'ютерний експеримент на сервісі університету Колорадо [1].

Онлайн-сервіси надають широкі можливості для розвитку та професійного зростання майбутніх майстрів виробничого навчання. Завдяки сучасним технологіям навчання стало доступнішим, ефективнішим і більш гнучким, що дозволяє кожному здобувачу освіти покращувати свої навички та адаптуватися до змін на ринку праці.

Отже, використання онлайн-сервісів на заняттях з інформатики значно підвищує якість навчального процесу, сприяє формуванню цифрової грамотності та професійних компетенцій майбутніх майстрів виробничого навчання. Інтеграція сучасних технологій у викладання не лише полегшує процес навчання, а й підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Морзе Н. Педагогічні аспекти використання хмарних обчислень. Інформаційні технології в освіті: зб. наук. пр. Вип. 9. М-во освіти і науки України, Херсонський держ. ун-т. Херсон, 2011. С. 20–29.
2. Морзе Н. Хмарні обчислення в освіті: досвід та перспективи впровадження. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. 2012. № 1. С. 109–114.
3. Толмач М. Цифрові технології в освіті: можливості й тенденції застосування. Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері. 2021, Том 4. №2. С. 159-171.

Дробітько Михайло Олександрович,
магістрант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЗМІСТ І СТРУКТУРА ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Сучасні вчені наголошують, що на сьогодні однією з ключових компетентностей які необхідні майбутнім висококваліфікованим фахівцям є здатності володіння цифровими технологіями. У Законі України «Про освіту» чітко визначено, що цифрова компетентність є однією з головних та потрібних кожному здобувачу освіти для успішної життєдіяльності в сучасному цифровому суспільстві.

Поза увагою вчених не залишилася і цифрова компетентність майбутніх педагогів [3, 4, 5, 6]. Так, у міжнародних та вітчизняних дослідженнях питанню формування цифрової компетентності у майбутніх педагогів присвячена значна кількість праць у яких визначено сутність, зміст та структуру цифрової компетентності.

Відповідно до специфіки професійної діяльності, зумовленої сучасними реформами професійної освіти, вимогами роботодавців щодо рівня фахової підготовки кваліфікованих робітників для галузі аграрного виробництва, здатних здійснювати свої професійні функції в умовах діджиталізації аграрного сектору економіки, цифрова компетентність майбутніх майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти повинна відповідати не лише стану цифровізації освітнього процесу, а й рівню цифровізації сільського господарства. Саме від рівня цифрової компетентності майбутнього майстра виробничого навчання у профільній галузі виробництва залежить рівень означеної компетентності підготовлених ним фахівців.

Здійснивши аналіз наукових праць дослідників та спираючись на нормативно-правові документи Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Професійний стандарт майстра виробничого навчання, вважаємо, що найбільш точно та виважено трактування терміну «цифрова компетентність майбутніх майстрів виробничого навчання сільськогосподарського профілю» було представлено А. Заїкою у наступному трактуванні: «… як здатність використовувати цифрові технології відповідно до професійних та особистісних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, що базується на знаннях, уміннях і навичках, пов’язаних із формуванням цифрової компетентності здобувачів освіти й розбудовою цифрового освітнього середовища закладу професійної (професійно-технічної) освіти, використанням цифрових технологій у сільському господарстві, й потребує розвиненого критичного мислення, здатності до професійного саморозвитку та самовдосконалення» [4, с. 60].

Проведений нами аналіз досліджень вчених присвячених змісту та структурі цифрової компетентності майбутніх фахівців різних галузей дозволив звернути увагу на результати досліджень українських вчених, що були узагальнені й реалізовані робочою групою Міністерства освіти і науки України відповідно до наказу №38 від 15.01.2019 р. згідно якого було представлено «Опис цифрової компетентності педагогічного працівника». У цьому документі містяться вимоги до структури та рівнів цифрової компетентності педагогів з метою ефективного здійснення ними професійної діяльності в умовах розвитку цифрового суспільства. Розроблена вченими структура цифрової компетентності педагога визначає важливі напрями застосування цифрових технологій (у цифровому суспільстві; для професійного розвитку; з метою використання цифрових ресурсів; для навчання й оцінювання здобувачів освіти; формування цифрових компетентностей здобувачів освіти). Зазначені напрями орієнтовані на використання цих технологій на будь-якому етапі підготовки майбутніх викладачів, у тому числі й для підвищення їх кваліфікації.

Важливо зазначити, що дослідження провідних вчених з проблеми формування цифрової компетентності майбутніх педагогів у більшості випадків однаково представляють структуру означеного явища та виокремлюють схожі за змістом компоненти.

Так, Н. Баловсяк у своєму дисертаційному дослідженні акцентує увагу на трьох компонентах цифрової компетентності: ціннісно-мотиваційному; інформаційно-технологічному, комунікативному. На його думку, кожен з цих компонентів складається з сукупності певних умінь і навичок. Ціннісно-мотиваційний представляє собою усвідомлену потребу в знаннях цифрових технологій у межах професії, у самоосвіті та самовдосконаленні, значення цифрових технологій для майбутньої професійної діяльності. Інформаційно-технологічний компонент містить уміння створювати цифровий продукт, опрацьовувати дані за допомогою статистичних інструментів та візуалізації, наявні навички роботи з інформацією, аналіз, добір необхідних джерел, тощо. Комунікативний компонент передбачає наявні знання щодо організації та здійснення цифрової комунікації різними способами, уміння вести стріми, вебінари інші види онлайн-спілкування, листування електронною поштою, користуватись соціальними мережами, блогами в освітніх потребах [2].

У свою чергу С. Прохорова виокремлює чотири компоненти цифрової компетентності педагога: особистісний, мотиваційний, когнітивний та діяльнісний. Зауважимо, що особистісний компонент вчена виражає у контексті рефлексійних умінь та навичок педагога. Це, на її думку, виявляється в здатності точно оцінювати ефективність і доцільність застосування цифрових засобів. Мотиваційний компонент вчена характеризує наявністю позитивного ставлення до цифровізації освітнього процесу, освоєнням цих технологій, обміном досвідом їх використання з колегами. Когнітивний компонент виражається у наявності необхідних знань (володіння поняттєвим апаратом, уявленням про цифрові технології, їх принцип дії, застосування тощо). Діяльнісний компонент передбачає наявність сформованих умінь та навичок роботи з електронними освітніми ресурсами [4].

У свою чергу, нам імпонує позиція Г. Генсерук щодо змісту цифрової компетентності майбутнього майстра виробничого навчання згідно якої він повинен володіти наступними цифровими навичками [3]:

− загальними (пошук інформації, використання офісних програмних засобів та додатків);

− пов’язаними з комунікацією (використовувати спеціальні програмні засоби для комунікації зі здобувачами освіти);

− спеціальними навичками роботи з програмними засобами (використання хмарних технологій, освітніх платформ тощо).

Таким чином, узагальнюючи вищезазначене можемо стверджувати, що майбутні майстри виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти повинні набути здатностей розв’язувати освітні та фахові професійні завдання з використанням сучасних цифрових технологій. Вони повинні вміти проєктувати, створювати та вносити інновації у свою професійну галузь з використанням наявних цифрових технологій та вміти,

взаємодіяти в сучасному освітньому середовищі. Відповідно ураховуючи особливості сучасної фахової підготовки майстра виробничого навчання, специфіку цифровізації освітнього процесу, та досвід вітчизняних дослідників ми окреслюємо структурні компоненти цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання у такому поєднанні: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, оцінювально-рефлексійний.

Відповідно, формування цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання повинно бути спрямоване на теоретичну та практичну підготовку щодо ефективного застосування цифрових технологій в освітньому процесі та формування розуміння здобувачами освіти принципів функціонування цифрових систем, що використовуються в аграрному виробництві.

Список використаних джерел:

1. Авраменко Є. В., Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх агроінженерів щодо використання AgTech-інновацій у сільському господарстві. Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»). Київ: «Наукові перспективи», 2023. № 10(24) С. 188-198.

2. Баловсяк Н. В. Формування інформаційної компетентності майбутнього економіста в процесі професійної підготовки: дис. канд. пед.наук: 13.00.04. Київ, 2006. 334 с.

3. Генсерук Г. Р. Цифрова компетентність майбутніх учителів: зарубіжний досвід як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. Наукові записки. Педагогіка. 2019. Вип. 144. С. 57–66.

4. Заїка А. О. Формування цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання сільськогосподарського профілю у фаховій підготовці. дис. доктора філософії: 015 Професійна освіта. Глухів, 2023. 304 с.

5. Самусь Т. В., Опанасенко В. П. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання засобами комп'ютерного моделювання. «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка»): журнал. 2024. № 6 (40) 2024. С. 415 – 426.

6. Самусь Т. В. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах змішаного навчання. «Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»: журнал. 2024. № 5 (33) 2024.

Дубасенюк Олександра Антонівна,
доктор педагогічних наук, професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління
Житомирського державного університету ім. І. Франка

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ШКОЛИ

У Житомирському державному університеті імені Івана Франка з 1988 року продуктивно розвивається Житомирська наукова-педагогічна школа. «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів». Науковий керівник:

О. А. Дубасенюк. Її діяльність відображено у чисельних публікаціях, зокрема за період існування наукової школи випущено понад 40 одноосібних та колективних монографій: проблематика професійно-педагогічна підготовка майбутніх педагогів /фахівців у контексті сучасних методологічних підходів та сучасних викликів [5, 7].

Передумови створення Житомирської науково-педагогічної школи. Понад 40 років в університеті створювалися позитивні передумови для зростання наукового потенціалу університету, спираючись на наукові здобутки фундаторів педагогічної науки в Україні, видатних учених таких як академіки В.Г. Кремень, І.А. Зязюн, С.У. Гончаренко, Н.Г. Ничкало, які розробляли філософські, соціальні, професійно-педагогічні засади підготовки сучасного вчителя [2]. На цій основі розроблено стратегії розвитку Житомирської науково-педагогічної школи.

Стратегія концептуалізації процесу підготовки майбутнього педагога полягає в обґрунтуванні науковцями школи концептуальних засад окресленої підготовки в умовах освітніх змін та цифровізації освітнього середовища. Досліджено особливості професійно-педагогічної освіта: методологія, теорія, практика**.** Проаналізовано загальні тенденції розвитку системи вищої освіти в Україні, виявлено шляхи її модернізації в умовах сучасних глобалізаційних та євроінтеграційних процесів [4]. Дослідниками школи виділено та реалізовано методологічний, теоретичний та методичний концепти.

Методологічний концепт ґрунтується на таких методологічних підходах як системний, інтегративний, синергетичний, суб'єктний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, праксеологічний, компетентнісний, андрагогічний, акмеологічний, адаптивний, ресурсний, середовищний, що відображено у серії колективних монографій. Теоретичний концепт базується на науково обґрунтованому положенні про сутність ключових понять дослідження, зокрема поняття «професійна підготовка», «професійна компетентність», «педагогічна майстерність», «дослідницька компетентність» та виявленні структури професійної компетентності майбутніх педагогів різних спеціальностей в сучасних умовах. Дослідницька компетентність майбутніх учителів розглядається як цілісна динамічна система, що забезпечується єдністю методологічного, теоретичного та методичного концептів. Виокремлено критерії та показники професійної підготовки майбутніх педагогів різних спеціальностей (сфера початкової освіти, математична освіта, музична освіта, соціально-педагогічна сфера, медіа-освіта, здоров'язберігаючі технології). Методичний концепт передбачає практичну цінність результатів для суспільства та економіки. Розроблено навчально-методичне забезпечення щодо професійно-педагогічної підготовки та підвищення рівня професійної компетентності майбутніх педагогів, що відображено у навчально-методичних посібниках, навчальних та робочих програмах, спецкурсах,. Також підготовлено методичні матеріали до навчальної практики, розроблено методичні рекомендації, інструктивно-методичні матеріали, що містять інноваційні освітні технології до самостійної роботи студентів, відеоматеріали [3, 4, 5].

Стратегія неперервності освіти. Дослідження науковців школи ґрунтується

на концепції неперервної освіти та методологічних положеннях, що відображають сутність професійної підготовки в умовах сучасних викликів. В «Енциклопедії освіти» зазначено, що неперервна освіта є процесом, який триває впродовж життя, спрямований на забезпечення розвитку творчого потенціалу особистості, усебічного збагачення духовного світу людини, що сприяє систематичній цілеспрямованій діяльності людини щодо освоєння й удосконалення знань, умінь і навичок, які здобуті в загальних і спеціальних установах, а також завдяки самоосвіті. Неперервна освіта – це особливий тип освіти, який ґрунтується на індивідуальній ініціативі до максимального розвитку інтелектуального потенціалу людини, через систему навчальних закладів, приватних послуг, Інтернет-технологій, відповідно до потреб власного та професійного розвитку, спрямований на постійне оновлення професійних знань з метою підвищення рівня професійної компетентності та педагогічної майстерності викладачів та здобувачів освіти [3, 6, с. 101].

У цьому напрямі здійснюється українo-польське співробітництво у напряму підвищення кваліфікації викладачів закладів вищої та передвищої освіти. Відбувається щорічне стажування викладачів університету та педагогів передвищої освіти на базі Академії прикладних наук у м. Ломжі (р. Польща).

Стратегія інтегрованості наукової діяльності закладу вищої освіти у світовий освітньо-науковий простір. Науковцями школи продовжено італійсько-український проєкт співробітництва «Дошкільні заклади та відносини між сім'єю, суспільством та навчальним закладом щодо дітей з особливими потребами від 0 до 6 років у м. Житомирі – Україна» затверджено актом № 1835 Регіональною сесією Емілії Романьї від 11/11/14 CUP E96G14000870009 р.), керівник робіт – доктор педагогічних наук, І.І. Коновальчук, доктор філософії, професор Пармського університету, почесний професор ЖДУ імені Івана Франка Дімітріс Аргіропоулос; В університеті проводяться Міжнародні конференції «Інноваційні процеси в дошкільній освіті: теорія, практика, перспективи». Важливим є тривале українсько-польське співробітництво науковців Житомирської школи, що представлене у виданнях Teoria i metodyka doskonalenia zawodowego kadry akademickiej jako elementu kształcenia ustawicznego w systemie szkolnictwa wyższego, nauki i praktyki pedagogicznej. 2023. Tom 1.: Zbiór prac naukowych., Lomza, Poland.

У 2024 році вийшла колективна українo-польська монографія «Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів», у якій проаналізовано особливості професійної підготовки викладачів закладів вищої та передвищої, післядипломної освіти. Здійснено термінологічний аналіз базових категорій дослідження. Вивчено проблему творчого мислення особистості та технології її розвитку в освітньому процесі. Розроблено та впроваджено у навчальну діяльність практико орієнтовані підходи і методи, педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Розглянуто необхідність безперервного професійного розвитку суб'єктів освіти. Проаналізовано процес формування графічної компетентності та проблему гейміфікації майбутніх фахівців. Досліджено соціально-психологічні аспекти розвитку здоров'я і професіоналізму суб'єктів освіти [6].

Стратегія зростання наукового потенціалу наукового закладу та розвитку педагогічної майстерності. Створення в кінці ХХ ст. в Інституті педагогічної освіти та освіти дорослих спеціалізованої вченої ради, сприяв розвитку в Україні потужного наукового потенціалу. Саме у цій спеціалізованій вченій раді було захищено перші три докторські дисертації та 4 кандидатські дисертації, що створило передумови для подальшого розвитку наукового потенціалу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка. Це дало можливість у 2004 році створити свою спеціалізовану вчену раду по захисту докторських та кандидатських дисертацій в університеті. За період існування вченої ради захищено 287 дисертації здобувачами з різних регіонів України. Також було створено передумови для появи разових спеціалізованих вчених рад, в яких з 2021 року активно захищаються дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Поступово в університеті зростав науковий потенціал, зокрема кафедра професійно-педагогічної та спеціальної освіти, андрагогіки та управління характеризується в університеті як кафедра-лідер, з найбільшим науковим потенціалом [1].

Таким чином, дослідниками науково-педагогічної школи розроблено стратегію концептуалізації процесу підготовки майбутнього педагога, що передбачало обґрунтування методологічних, теоретичних та методичних концептів в умовах освітніх змін. Простежено стратегію неперервності освіти, що спрямована на розвиток інтелектуального потенціалу людини через систему навчальних закладів та інших форм самоосвіти. Визначено стратегію інтегрованості наукової діяльності закладу вищої освіти у світовий освітньо-науковий простір. Проаналізовано стратегію зростання наукового потенціалу наукового закладу та розвитку педагогічної майстерності викладача. Визначені стратегії зумовлюють перспективи подальшого дослідження у сфері професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів у ситуації воєнного та післявоєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Антонова, О. Є., Дубасенюк, О. А., Бірук, Н. П., Павленко, В. В. (2019) Серця, віддані педагогіці. Історія становлення і розвитку кафедри педагогіки (до 100-річчя Житомирського державного університету імені Івана Франка: монографія : вид. 2-ге, доповнене. Житомир: Видавець О.О.Євенок, 2019. 228 с.

2. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.

3. Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. 366 с.

4. Дубасенюк О.А. Професійно-педагогічна освіта: теорія, практика : монографія / О.А. Дубасенюк. Т. 1. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2015. 400 с.

5. Житомирська наукова школа «Професійно-пеадагогічна підготовка майбутніх учителів»: здобутки та перспективи: зб. наук. праць / авт кол.

О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова, С.С. Вітвицька та ін.; за заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2009. 432 с

6. Марчук А. В. Андрагогіка : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с.

7. Наукова школа: центр професійної підготовки педагогічних кадрів: наук. збірник. / За ред. проф. О.А. Дубасенюк. Вид.2-ге, доп. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2005. 418 с.

Дядюшкін Роман Вікторович,
здобувач PhD кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління
Житомирського державного університету ім. І. Франка;
Дубасенюк Олександра Антонівна,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління
Житомирського державного університету ім. І. Франка

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ТА ПІДГОТОВКА ІТ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПРОВІДНИЙ ЧИННИК СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ ОСВІТНІХ ВЕБ-РЕСУРСІВ

У сучасному світі цифрові технології стрімко проникають у освітній простір, що потребує набуття цифрової компетентності викладачами у закладах вищої освіти як невід'ємної умови ефективного використання веб-ресурсів у навчанні. Інноваційні ресурси відкривають нові можливості для підвищення якості освіти, вимагаючи від педагогів не лише технічних навичок, а й уміння інтегрувати їх у педагогічну практику. Актуальність теми зумовлена потребою підготовки викладачів, здатних відповідати викликам цифрової епохи, а також формуванням вимог до освітніх веб-ресурсів, які розробляють майбутні ІТ фахівці. Водночас педагоги, як провідні користувачі цих ресурсів, впливають на їхню розробку, визначаючи вимоги до функціональності, зручності та відповідності навчальним цілям. Наприклад, викладач може сприяти розвитку потреби в інтерактивних завданнях, що допомагає студентам у підготовці до навчальних занять. При цьому мають бути інтегровані і взаємопов'язані два аспекти ефективного використання веб ресурсів у освіті: 1) важливість цифрової компетентності викладачів для ефективного застосування веб ресурсів; 2) необхідність підготовки ІТ-фахівців, які розуміють потреби викладачів, для розробки якісних освітніх інструментів.

Сучасні дослідження підкреслюють багатогранність цифрової компетентності. В. Лимаренко (2024) акцентує на необхідності адаптації викладачів до дистанційного та змішаного навчання і професійного розвитку в сфері технологій [2]. М. Антонченко та І. Павленко (2024) додають, що окреслена компетентність включає здатність критично оцінювати та адаптувати цифрові ресурси до освітніх цілей [1]. Таке поєднання технічних і педагогічних

умінь дає змогу викладачам ефективно інтегрувати веб-ресурси в навчання. Для ІТ фахівців це означає, що розробка ресурсів має враховувати не лише технічні стандарти, а й педагогічні принципи, забезпечуючи їхню практичну цінність.

Сучасні виклики підтверджують теоретичні ідеї. У багатьох університетах педагоги зосереджені на наукових публікаціях, але недостатньо уваги приділяють створенню інтерактивних матеріалів із використанням веб-ресурсів. Це знижує їхню здатність повноцінно застосовувати цифрові інструменти в навчанні. Дослідження Nguyen та Habók (2023) свідчить, що лише 30% викладачів активно використовують технології для створення власних матеріалів, що свідчить про їх недостатню підготовку [5]. Додаткові навички, такі як розробка та оцінювання освітніх ресурсів, дозволяють педагогам підвищувати кваліфікацію та створювати авторський контент [4]. ІТ фахівці, у свою чергу, можуть сприяти вирішенню цієї проблеми, розробляючи інструменти, які оптимізують розробку навчальних матеріалів.

Відтак, цифрова компетентність педагога є основою професійної майстерності, що дозволяє ефективно використовувати веб-ресурси в навчанні. Вона охоплює не лише технічні навички, а й уміння визначати інформаційні потреби, шукати нову інформацію і застосовувати її у практиці. Дослідники зазначають, що цифрова компетентність передбачає критичне оцінювання онлайн-джерел, вибір матеріалів відповідно до навчальних цілей та їх інтеграцію у викладання [3]. Наприклад, педагог може адаптувати інтерактивну вправу з веб-платформи, яка б відповідала рівню знань студентів. Для майбутніх ІТ фахівців розуміння цих потреб є ключовим: знаючи, що викладачі цінують оптимізацію використання веб ресурсів, вони можуть розробляти платформи з інтуїтивним інтерфейсом і готовими шаблонами, такими як тести чи вікторини.

Формування цифрової компетентності педагогів вимагає системного підходу в закладах вищої освіти. Дослідники наголошують на потребі в матеріально-технічному забезпеченні та методичній підтримці здобувачів освіти [3]. Такий підхід допомагає майбутнім фахівцям сформувати вміння аналізувати, адаптуватися та створювати необхідні веб-ресурсів, готуючи їх до роботи в цифровому освітньому середовищі. У цьому контексті ІТ фахівці мають усвідомити важливість включення педагогічних аспектів у їхню професійну підготовку, щоб створювати ресурси, які відповідають потребам сучасним освітнім викликам.

Таким чином, цифрова компетентність педагога має поєднувати предметні знання, технічні вміння і навички, педагогічну майстерність, необхідні для ефективного використання веб-ресурсів. Базових умінь недостатньо – педагоги мають адаптувати сучасні технології до навчальних цілей. Системна підготовка в університетах відіграє вирішальну роль у цьому процесі. Для ІТ фахівців розуміння цієї компетентності є основою для розробки корисних освітніх ресурсів. У перспективі варто зосередитися на програмах, що інтегрують технічні та педагогічні знання, щоб прискорити цифрову трансформацію освіти.

Список використаних джерел:

1. Антонченко М., Павленко І. Роль цифрової компетентності та цифрової грамотності в сучасній освіті // Scientific Collection «InterConf». 2024. № 187. С. 59–66.
2. Лимаренко В. І. Розвиток цифрової компетентності викладачів закладів вищої освіти: перспективи та виклики. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2024. Вип. 37. С. 129-142.
3. Пріма Р., Гончарук О., Пріма Д. Цифрова компетентність майбутнього педагога як необхідна складова забезпечення якості професійної майстерності // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2023. № 2 (126). С. 398–409.
4. Chen B.-C., Wu Y.-T., Chuang Y.-T. The impact of teachers' perceived competence in information and communication technology usage, and workplace anxiety on well-being, as mediated by emotional exhaustion // Frontiers in Psychology. 2024. Т. 15. Frontiers Media.
5. Nguyen L. A. T., Habók A. Tools for assessing teacher digital literacy: a review // Journal of Computers in Education. 2024. Т. 11. С. 305–346.

Жигірь Вікторія Іванівна,
доктор педагогічних наук, професор кафедри
професійної освіти та технологій
Бердянського державного педагогічного університету;
Забєліна Таїсія Віталіївна,
студентка спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»
Бердянського державного педагогічного університету

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 015.33 «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ЕНЕРГЕТИКА, ЕЛЕКТРОТЕХНІКА ТА ЕЛЕКТРОМЕХАНІКА)»

Орієнтуючись на сучасні потреби ринку праці, процес підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності 015.33 "Професійна освіта (Енергетика, електротехніка та електромеханіка)" в Бердянському державному педагогічному університеті будуємо так, щоб він був максимально наближеним до майбутньої професійної діяльності, орієнтованої на конкретні потреби підприємств електроенергетичної галузі з урахуванням тих інноваційних змін, які в ній відбуваються (поява нових електротехнічних матеріалів, енергетичних технологій, систем енергозабезпечення та енергозбереження й ін.).

Практико-орієнтоване навчання дозволяє підготувати майбутнього фахівця з високим рівнем сформованості професійних компетентностей за рахунок системи відбору змісту навчального матеріалу з дисциплін електроенергетичного циклу, що допомагає студентам усвідомити значущість і практичну затребуваність знань, умінь і навичок; збільшення обсягу

лабораторно-практичних занять; застосування практико-орієнтованих форм і методів навчання [1; 2].

На перших етапах практико-орієнтованого навчання формуємо в студентів уявлення про майбутню професійну діяльність завдяки проведенню екскурсій на базові підприємства, де здобувачі освіти знайомляться з його структурою, матеріально-технічною базою, виробничими технологіями, організацією робочих місць. Наприклад, перед початком вивчення дисциплін електроенергетичного циклу студенти обов'язково відвідують електропідстанції промислових підприємств, де знайомляться з розташуванням, призначенням та конструкцією основного обладнання (вакуумні вимикачі, головний щит управління, шафа оперативного струму та ін.), особливостями організації праці чергового персоналу, охороною та безпекою праці.

На наступному етапі практико-орієнтованого навчання до проведення лекційних, лабораторно-практичних занять, семінарів та майстер-класів регулярно запрошуємо професіоналів-практиків, представників роботодавців, які акцентують увагу саме на реальних проблемах сучасної електроенергетичної галузі, залучають студентів до розв'язання практико-орієнтованих задач, консультують щодо виконання ними практико-орієнтованих проєктів.

Пріоритетним напрямом практико-орієнтованого навчання є надання студентам самостійності у визначенні завдань професійного та особистісного зростання. Тож навчання дисциплінам електроенергетичного циклу організовуємо таким чином, щоб студенти спеціальності 015.33 "Професійна освіта (Енергетика, електротехніка та електромеханіка)" не просто закріплювали теоретичні знання, а вчилися планувати, аналізувати, прогнозувати, вирішувати різні проблеми, робити це самостійно та в колективі. На цьому етапі застосовуємо розв'язання практико-орієнтованих задач та виконання практико-орієнтованих проєктів, коли студенти працюють у малих групах.

Під час вивчення дисципліни "Основне електрообладнання виробництва" здобувачі освіти розв'язують низку практико-орієнтованих задач з елементами проєктування. Наприклад, для електропідстанції базового підприємства ПРАТ "Бердянські жниварки" студенти розраховують струми короткого замикання на шинах усіх класів напруги та обирають основне електроустаткування для нового цеху підприємства, який потрібно підключити до електричних мереж. За значенням розрахункового навантаження оцінюється можливість підключення цього додаткового навантаження до підстанції, виходячи з допустимого навантаження та перевантаження трансформаторів. Своєю чергою, за розрахованими значеннями струмів короткого замикання студенти визначають термічну стійкість кабельних ліній, які живлять новий цех підприємства.

На практичних заняттях з дисципліни "Основне електрообладнання виробництва" здобувачі освіти також мають змогу долучитися до розв'язання практико-орієнтованих задач з елементами дослідницької діяльності. Наприклад, необхідно дослідити можливість заміни трансформатора з тороїдальним феритовим кільцевим сердечником R13x7x5 PC40 (магнітна проникність якого становить 2300μ, первинна котушка містить кількість витків n1=2000, вторинна – n2 = 4000) на трансформатор з сердечником такого самого розміру, але з більш

дешевого фериту, магнітна проникність якого становить, наприклад 20μ. Для того, щоб прийняти рішення стосовно проблеми, яка запропонована в задачі студенти розраховують напруги на розімкненій вторинній котушці, відповідно до напруг, які подають на первинну котушку.

Іншим напрямом упровадження практико-орієнтованого навчання є використання практико-орієнтованих проєктів у вивченні здобувачами освіти дисциплін електроенергетичного циклу.

Під час роботи над проєктом студенти вчаться аналізувати великий обсяг різноманітної технічної інформації, систематизувати результати досліджень, нести відповідальність за власну діяльність. В них формуються практичні уміння та навички (конструкторські, технологічні, дослідницькі), розвивається самостійність та дисциплінованість, творче та критичне мислення, активізується розумова діяльність. Все це дозволяє підготувати майбутніх компетентних та затребуваних фахівців, здатних з успіхом реалізувати себе у реальній професійній діяльності.

Так, на практичних заняттях з дисципліни “Електричні системи та мережі” студентами реалізовано проєкти наступної тематики:

1. “Розрахунок втрат електроенергії в мережах”. Мета проєкту – розрахувати втрати електроенергії в мережах щоб точно визначити місця та причини її витоку, а також щоб розробити план дієвих заходів щодо нормалізації або максимального зменшення цих втрат. Студенти аналізують та розраховують втрати, що виникають внаслідок різних причин, які вони визначають самостійно (втрати, що виникають внаслідок передачі енергії по ЛЕП, через коронні розряди, витоки в ізоляторах та ін.).

2. “Розрахунок автомату захисту”. Мета проєкту – підібрати автоматичний вимикач, який виконує функції увімкнення/вимкнення електроживлення у звичайному режимі роботи та у разі перевантажень чи кротких замикань. Виконуючи проєкт, студенти вибирають автомати відповідно до робочого навантаження, а також залежно від струму включення споживачів (номінального або вищого за номінальний). Під час здійснення проєкту здобувачі освіти самостійно роблять розрахунки та приймають рішення стосовно вибору тих чи інших автоматичних вимикачів з різними характеристиками спрацювання, які визначають залежність часу відключення ланцюга, що захищається від сили струму, що протікає через нього (B-характеристика, відключає ланцюг при перевищенні в 3-5 разів більше номінального; C-характеристика з перевищенням 5-10 разів; D-характеристика – в 10-50 разів відповідно та ін.)

3. “Розрахунок електричного щита”. Мета проєкту – оцінити матеріальні витрати, а також виявити деякі нюанси перед початком підготовчих будівельних робіт на підприємствах чи у житлових приміщеннях. Виконуючи цей проєкт студенти визначають місткість та габарити щита, перелік обладнання для захисного відключення та розмикання у разі перенапруг (диференціальні автоматичні вимикачі, лічильники, запобіжники та ін.), а також складність його обслуговування. Здобувачі освіти розробляють схеми розміщення елементів електричного щита.

Таким чином, практико-орієнтоване навчання спрямоване на набуття студентами професійного досвіду, що виступає як готовність майбутнього фахівця до самостійної ефективної професійної діяльності на основі сформованих в закладі вищої освіти професійних компетентностей.

Застосування практико-орієнтованих форм і методів навчання в процесі вивчення дисциплін електроенергетичного циклу сприяє підвищенню мотивації та інтересу студентів до майбутньої професійної діяльності; ефективності засвоєння ними навчального матеріалу, формуванню власних поглядів та власної думки на різні проблеми, які виникають під час розв'язання професійних задач чи виконання проєктів професійного спрямування; самостійності під час пошуку шляхів і варіантів вирішення навчальних завдань.

Список використаних джерел:

1. Антонова О.Є. Практико-орієнтований підхід у формуванні професійної майстерності майбутнього вчителя. Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання : монографія ; за заг. ред. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во Рута, 2016. С. 262-285.

2. Майковська В.І. Практико-орієнтоване навчання як засіб професіоналізації підготовки майбутніх фахівців в Україні. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2016. № 50-51. С. 161-167.

Заїка Олексій Михайлович,
викладач фахових дисциплін вищої категорії, викладач-методист
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Модернізацію освітньої системи в Україні пов'язують із запровадженням державних стандартів шкільного навчання та застосуванням концепції інноваційного розвитку, що визначає ціннісні й цільові орієнтири роботи педагогів та встановлює професійні вимоги до педагогічної діяльності. У контексті переходу до нової педагогічної системи стає актуальним питання проєктування як інструменту інноваційного розвитку соціальних та освітніх структур.

Величезний потенціал мають проєктно-орієнтовані технології. На початку організації проєктної діяльності педагог має чітко розуміти принципи даної методики в цілому так і її ключові особливості на різних етапах [3].

Проєктна компетентність педагога є проявом інноваційного характеру освітньої технології та творчого підходу до роботи педагога. Вона може бути представлена як відкрита та гнучка система, що постійно розвивається. Для використання в освітній діяльності проєктних технологій, педагог повинен володіти відповідною компетентністю, де особливе місце відводиться особистісним якостям педагога: ініціативності, відповідальності,

комунікабельності, толерантності, здатності до інновацій, умінню здійснювати синтез та аналіз, здатності критично оцінювати поточну діяльність тощо. При визначенні поняття проєктної компетентності викладача педагогічна наука виділяє різні підходи до визначення його готовності, а саме:

– результат навчання в рамках професійної освіти;

– набуття та поширення досвіду через систему підвищення кваліфікації;

– реалізація базових засад сучасних підходів до освіти [1].

Процес навчання та виховання є динамічною системою, що сприяє творчому розвитку особистості. У процесі діяльності задіяні всі можливості учасників фізичні та особистісні. Проєктна діяльність реалізується через використання проєктного методу [4].

Освіта більше не є процесом навчання, який відбувається виключно у закладах освіти та чітко організованих умовах. Воно стає невід'ємною частиною активного життя кожної людини та процесом, що відбувається безперервно, протягом усього життя. Сфера освіти, таким чином, виходить за межі традиційних закладів освіти і стає простором для реалізації цього процесу, створюючи всі необхідні умови для особистісного зростання та розвитку.

Аналіз існуючих підходів до вивчення поняття «проєктна діяльність» у науковій літературі призвів до формулювання терміну «проєктна компетентність педагога». Ця компетентність є комплексом професійно-особистісних характеристик, сформованих на основі проєктних знань, особистого досвіду проєктної діяльності та системи цінностей педагога [2].

Проєктний підхід у професійній діяльності педагогів є інноваційним методом, що передбачає використання сучасних технологій та методик для організації освітнього процесу. Він спрямований на створення умов розвитку самостійності, активності та творчості здобувачів освіти в процесі навчання.

Проєктний підхід ґрунтується на наступних принципах:

1. Принцип проблемності. Педагог ставить перед здобувачами освіти проблему, яку необхідно вирішити. Це може бути завдання, пов'язане з вивченням конкретного предмета, або проблема, що вимагає застосування знань з різних галузей.

2. Принцип співробітництва. Здобувачі освіти працюють разом над вирішенням проблеми, розподіляючи ролі та обов'язки. Це сприяє розвитку комунікативних навичок, уміння працювати в команді та приймати колективні рішення.

3. Принцип рефлексії. Після завершення проєкту здобувачі освіти аналізують результати своєї роботи, виявляють помилки та пропонують шляхи їх усунення. Це допомагає їм краще розуміти свої сильні й слабкі сторони, а також оцінювати ефективність використовуваних методів і засобів навчання.

4. Принцип індивідуалізації. Проєктний підхід передбачає врахування індивідуальних особливостей та інтересів здобувачів освіти. Кожен може вибрати тему проєкту, яка йому найбільше цікава, і працювати над нею у своєму темпі.

5. Принцип мотивації. Участь у проєктах стимулює інтерес здобувачів освіти до предмета, що вивчається, оскільки вони бачать практичне застосування своїх знань і навичок.

Застосування проєктного підходу у професійній діяльності педагога дозволяє:

– формувати в здобувачів освіти навички самостійного пошуку інформації, критичного мислення та вирішення проблем;

– розвивати креативність та творчі здібності, уміння працювати в команді;

– підвищувати мотивацію до вивчення предмета та участі в різноманітній проєктній діяльності;

– створювати умови для формування навичок самоосвіти і саморозвитку.

Аналіз наукових досліджень дозволив визначити такі вимоги до проєктної компетентності студентів педагогічного спрямування:

- вміння передбачати результат проєктного планування, вміти складати прогноз, що ґрунтується на науково обґрунтованих положеннях та методах;

- вміння аналізувати та критично оцінювати зміст пропонованих сучасних навчальних матеріалів;

- вміння враховувати у проєктному плануванні психологічні аспекти, фактори та закономірності у засвоєнні запропонованого навчального матеріалу;

- вміння проводити моніторинг організаційно-навчальної діяльності, аналізувати проблемні ситуації та обирати правильне, найбільш ефективне рішення;

Проєктна компетентність педагога розглядається як інтегральна професійна якість, що базується на проєктних знаннях, особистому досвіді проєктної роботи та ціннісних установках педагога. Розвиток цієї якості сприяє інноваційному характеру професійної компетенції педагога та забезпечує творчий підхід до роботи.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук В. І. Педагогічна майстерність викладача як основа його компетентності. Педагогічна майстерність як система професійно мистецьких компетентностей: збірник матеріалів IX міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам’яті професора О. П. Рудницької / гол. ред. І. А. Зязюн. Чернівці: Зелена Буковина, 2011. Вип. 3 (7). С. 569–579.

2. Робінсон К. Освіта проти таланту. Сила творчості. Львів: Літопис, 2017. 256 с.

3. Слободяник О. В. Проектна діяльність у виробничому навчанні столярів будівельних. Педагогічна преса. 2012. №3. С. 19–21.

4. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи. Київ, 2006. 351 с.

Зінченко Володимир Павлович,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Хабенко Микола Євгенович,
аспірант факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІРНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Освітнє середовище змінюється: цифровізація, інтеграція бізнес-підходів в освіту, потреба у розвитку підприємницької компетентності учнів.

Сучасний педагог повинен бути не лише викладачем, а й менеджером, проєктним лідером, організатором позаурочної діяльності.

Підприємницьке мислення сприяє підготовці конкурентоспроможних випускників, здатних до самостійного працевлаштування та створення власних ініціатив.

Досліджуючи професійну підготовку майбутніх педагогів професійного навчання необхідно встановити роль підприємницької компетентності, як однієї з ключових у цьому процесі.

Питання формування підприємницької компетентності педагогів розглядались у дослідженнях багатьох учених: О. Земка [1], Н. Кінах [2], Н. Куриш [3], О. Проценко [4] та ін. Але відсутні системні дослідження її ролі у формуванні професіоналізму майбутніх педагогів професійного навчання.

Мета публікації полягає у розкритті ролі підприємницької компетентності майбутніх педагогів професійного навчання як важливого чинника успішної професійної підготовки

Підприємницька компетентність – це поняття багатопланове і багатовекторне. Вона передбачає наявність здатності знаходити можливості для заробляння коштів, створення матеріальних цінностей, створення власної справи тощо. З іншого боку, підприємницька компетентність педагога виявляється у здатності ініціювати, розвивати та ефективно реалізовувати освітні проєкти, адаптуватися до змін, застосовувати ефективні технології навчання та формувати підприємницькі налаштування у учнів.

Ми визначаємо підприємницьку компетентність майбутнього педагога професійного навчання як інтегративне особистісне утворення, що забезпечує здатність започаткування та успішного здійснення законної підприємницької діяльності та формування підприємницької спрямованості, якостей і здатностей у учнів.

У складі підприємницької компетентності майбутнього педагога професійного навчання виокремлено структурні компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, оцінно-рефлексивний.

Підприємницька компетентність педагога містить низку важливих якостей, що сприяють ефективному здійсненню професійної діяльності. Це зокрема:

Інноваційність - сприйнятливість до нових педагогічних концепцій, технологій та методів навчання і започаткування власної справи, здатність знаходити нові підходи до педагогічної і підприємницької діяльності.

Гнучкість та адаптивність – готовність до змін та використання сучасних технологій.

Економічна грамотність – розуміння принципів управління ресурсами та пошуку джерел фінансування для освітніх ініціатив.

Ефективний менеджмент − здатність планувати, організовувати та контролювати освітній та виробничий процеси, розуміння принципів управління групою учнів чи виробничим колективом.

Комунікативні навички − здатність взаємодіяти з учнями, батьками та колегами, клієнтами-замовниками, ефективно спілкуватися та вирішувати конфліктні ситуації.

Рефлексивні здібності − здатність аналізувати результати своєї діяльності, виявляти проблеми та шукати їх рішення.

Важливими для формування підприємницької компетентності педагога професійного навчання є гнучкі уміння (soft skills):

Адаптивність − здатність оперативно пристосовуватись до змін у освітньому процесі та динамічних вимог сучасного освітнього середовища.

Емпатія − здатність розуміти почуття та потреби учнів, створювати дружню атмосферу в групі чи колективі.

Креативність − вміння творчо мислити і заохочувати учнів до нестандартного мислення, використовуючи інтерактивні освітні технології.

Критичне мислення - здатність до перевірки і аналізу інформації з різних джерел.

Комунікабельність − здатність ефективно спілкуватися з учнями, батьками та колегами, будувати позитивні взаємовідносини.

Толерантність - здатність поважати та приймати різноманітність учнів, їхні індивідуальні особливості та культурні різноманітності.

Вміння працювати в команді − здатність співпрацювати з колегами, спільно розв’язувати проблеми та досягати спільних цілей.

Засобами формування підприємницької компетентності у майбутніх педагогів професійного навчання є:

Інтеграція елементів підприємництва у навчальні програми педагогічних закладів вищої освіти.

Використання проєктного підходу у навчанні майбутніх педагогів.

Реалізація бізнес-ігор та тренінгів.

Отримання реального досвіду управління підприємницькими проєктами.

Важливим у цьому плані є упровадження дисципліни за вибором студента «Основи підприємництва» обсягом 3 кредити (90 годин). Програмою передбачається вивчення 3-х змістових модулів: «Теоретичні основи підприємництва», «Технологія організації підприємства», «Методика формування підприємницької компетентності учнів».

При вивченні курсу застосовуються технології кейс стаді, проекти, тренінги.

Використання курсу засвідчило підвищення рівня підприємницької компетентності майбутніх педагогів професійного навчання за всіма компонентами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Формування підприємницької компетентності майбутнього педагога професійного навчання – це ключ до ефективного розвитку освіти та підготовки учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до реалій сучасного світу.

Сучасний педагог професійного навчання має бути не лише носієм знань, а й фасилітатором, зусилля якого спрямовані на формування у учнів підприємницької спрямованості, ініціативності і критичного мислення.

В подальшому вбачаємо доцільним дослідити можливості використання штучного інтелекту у процесі формування підприємницької компетентності майбутніх педагогів професійного навчання.

Список використаних джерел:

1. Земка О. В. Сутність і структура підприємницької компетентності як важливої складової професійної підготовки майбутніх учителів технологій. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2018. Вип. 54. С. 82 – 87.

2. Кінах Н.В. Структура підприємницької компетентності педагога в сучасному освітньому середовищі. Сучасний вимір та стратегії розвитку особистісно-професійної компетентності педагога: матеріали всеукр. наук.-прак. конф. (Київ, 15 бер. 2019 р.). С. 111-113 URL: https://surl.li/mffmmw.

3. Куриш Н. К. Формування підприємницької компетентності вчителів природничих спеціальностей у системі післядипломної педагогічної освіти. International Journal of Innovative Technologies in Social Science, 2019. (9(21), 21-25. https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6855

4. Проценко О. С. Підприємницькі уміння як складник життєвої компетентності учнів професійно-технічних навчальних закладів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2013. Вип. 30. С. 298-301. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2013_30_48

Каленський Андрій Анатолійович,
доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник
відділу змісту і технологій професійної освіти
Інституту професійної освіти НАПН України

ВРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ В СФЕРІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ БУДІВЕЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Світова будівельна галузь є одним із найбільш значущих джерел негативного впливу на довкілля, зокрема через високий рівень викидів вуглекислого газу та енерговитратність виробничих процесів. Тому енергоефективність в будівельній галузі – це не лише сучасний тренд, а й стратегічний пріоритет України на шляху до членства в ЄС. Україна змушена здійснювати цей перехід швидко та в умовах повномасштабної війни, руйнування критичної інфраструктури і постійних атак агресора на енергосистему.

У 2009 р. Європейським Парламентом було затверджено Третій пакет енергетичного законодавства ЄС для забезпечення повнішої лібералізації енергетичного ринку, насамперед у електроенергетичному та газовому секторах. Нормативно-правові акти Третього енергопакета спрямовані на сталий розвиток внутрішнього електроенергетичного ринку та на гармонізацію спільного функціонування вже діючих національних електроенергетичних ринків. Головною особливістю Третього енергетичного пакета є відокремлення діяльності з транспортування електричної енергії від інших видів діяльності (виробництво, купівля-продаж електричної енергії) та завдання щодо вирівнювання вартості енергоресурсів на всій території ЄС, різниця в якій між окремими регіонами досягала 30% [5, с. 21].

Концепція Четвертого енергопакета викладена в доповіді Єврокомісії «Чиста енергія для всіх європейців» (Clean Energy for all Europeans, COM (2016) 860 final, 30.11.2016). У Четвертому пакеті окреслено такі основні напрями [5, с. 22]:

– досягнення глобального лідерства у сфері поновлюваних джерел енергії;

– забезпечення кращих умов для споживачів пріоритетність енергоефективності.

Новий енергопакет ставить амбітну мету – довести частку виробництва електроенергії з поновлюваних джерел енергії до 50% від загального обсягу виробництва до 2030 року.

Аналіз енергоефективності країн ЄС свідчить, що для використання ефективної моделі енергозаощадження можна застосовувати різні методи та підходи, зокрема [5, с. 19]:

– використання відновлюваних і альтернативних джерел енергії (переробка сміття, газифікація та спалювання біомаси);

– удосконалення законодавчих актів у сфері енергетики в контексті виконання вимог Третього та нового Четвертого енергетичних пакетів ЄС для

виконання стратегічного завдання щодо інтеграції України до європейського енергетичного простору;

– проведення заходів із охорони довкілля й енергоощадливості у виробничому та побутовому секторах (надання пільг, кредитів, субсидій, звільнення від енергетичного податку);

– формування основних енергетичних ринків, зокрема і їх біржових сегментів для створення прозорих механізмів ціноутворення на основні енергоносіїв;

– проведення енергоаудиту галузей, які використовують енергію для виробництва продукції, та надання практичних рекомендацій щодо енергозбереження.

В основі політики енергозбереження в будівельній галузі держави ЄС концентрують свою увагу на наступних напрямках [1, с. 25]:

Управління через нормативні заходи і введення стандартів (Англія, Франція, Польща, Італія).

Підтримка процесу приватизації систем житлово-комунального господарства (Англія, США, Іспанія Голландія, Швеція).

Регулювання інвестиційних відношень, в тому числі державна фінансова підтримка житлово-комунального господарства, пільги для концесіонерів, пайова участь в термомодернізації застарілих будівель житлового фонду, формування інституту управителів житловими комплексами (Чехія, Німеччина, Польща, Норвегія).

Державний підхід до структурування інфраструктурних систем енергопостачання: розділені виробники енергії, енерготранспортні системи, кінцеві постачальники (Фінляндія, Франція, Німеччина, Латвія).

Одна із флагманських цілей в освіті ЄС передбачає формування навиків енергозбереження, а саме: «Європа з ефективним використанням ресурсів» – для зменшення залежності економічного зростання від використання ресурсів, підтримки переходу до низьковуглецевої економіки, збільшення використання відновлюваних джерел енергії, модернізації нашої транспортної галузі та підвищення енергоефективності [4, с. 13].

Впровадження проектної методології ведення робіт з енергозбереження – характерно для більшості країн Західного Світу.

Виходячи із аналізу попередніх досліджень та досвіду проектування, будівництва та експлуатації енергоефенктивних офісних будівель, встановлені основні задачі що ставлять перед собою сучасні зарубіжні архітектори, це [2, с. 43]:

– прагнення скоротити споживання будівлею первинної енергії;

– зменшення впливу будівлі на зміни клімату на планеті;

– зменшення викидів CO_2 в атмосферу під час будівництва, експлуатації і демонтажу будівлі.

Загальні пропозиції по вдосконаленню навчального процесу з врахуванням досвіду ЄС в сфері енергоефективності в будівельних закладах освіти України :

Розширення лекційних курсів, курсових проектів, практичних занять за наступними дисциплінами [3, с. 322]:

1. Методика проектування енергоефективних, пасивних та енергоактивних будівель;

2. Міське зелене будівництво, ландшафтна екологія, екологічно чисті технології у будівництві, урбоекологія (для спеціальностей «містобудування»).

Адаптувати та додати курси з технічного напряму в проектуванні енергоефективних будівель та споруд для архітекторів та будівельників:

1. Енергоефективні матеріали та технології в будівництві;

2. Енергозабезпечення від нетрадиційних та поновлювальних джерел енергії;

3. Енергопаспортизація будівель;

4. Технічне оснащення енергоефективних (пасивних, енергоактивних) будівель та споруд;

5. Енергогенеруючі установки та їх розташування в будівлях;

6. Енергоефективні огороджуючі конструкції.

Розробити курси лекцій та практичні заняття на архітектурних та будівельних факультетах за спеціальністю «енергоменеджмент»:

1. Організація енергозбереження в будівництві;

2. Енергетичний менеджмент;

3. Енергетичний аудит.

Підсумовуючи закордонний досвід проектування та будівництва енергоефективних будівель, треба зазначити, що в перспективі подальше їхнє проектування має ґрунтуватися на ретельних попередніх дослідженнях ділянок (орієнтація за сторонами світу, рух сонця, напрямки панівних вітрів, та ін.), варіантному енергомоделюванні та моделюванні денної освітленості приміщень. Важливим напрямом вдосконалення навчання у закладах освіти будівельного профілю є адаптація дисциплін «енергоефективність в будівництві» для різних спеціальностей.

Список використаних джерел:

1. Бубенко О. П. Адаптація зарубіжного досвіду енергозбереження в ЖКГ до умов України. Вісник Трансформаційні процеси в Україні. Київ, 2015. № 3. С. 20–27.

2. Куцевич Б. В. Закордонний досвід проектування та будівництва енергоефективних офісних будівель наприкінці XX – початку XXI сторіччя. Теорія та практика дизайну: збірник наук. праць. Архітектура та будівництво. 2023. Вип. 28. С. 39–44. doi: https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.28.4

3. Плоский В. О., Кошева В. О., Пінчук В. С. Удосконалення системи підготовки фахівців з проблем енергоефективності у ВНЗ України будівельного профілю. Містобудування та територіальне планування: науково-технічний збірник. Київ : КНУБА, 2015. Вип. 55. С. 319-326.

4. Професійні навчальні заклади в країнах Європейського Союзу : практ. посіб. / Л. П. Пуховська та ін. ; за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ: ІПТО НАПН України, 2017, 219 с.

5. Пулька Ч., Дзядикевич Ю. Енергозбереження – основний тренд енергетичної політики підприємств: зарубіжний досвід. Галицький економічний

вісник. Тернопіль: ТНТУ, 2021. № 68(1), С. 16–25. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.01.016

Карпець Петро Васильович,
здобувач вищої освіти доктора філософії
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
імені Тараса Шевченка

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

В умовах сьогодення вища освіта орієнтована не лише на передачу академічних знань, але й на формування відповідальної, правосвідомої особистості. Слід враховувати, що соціально-правова компетентність є важливою складовою професійної підготовки майбутніх педагогів, оскільки вона забезпечує здатність не лише передавати знання про права та обов'язки, а й активно застосовувати ці знання у професійній діяльності, допомагаючи учням зрозуміти, як дотримуватися правових норм і захищати свої права. Особливо важливо, щоб майбутні педагоги були здатні орієнтуватися в складних правових ситуаціях, що можуть виникати під час освітнього процесу, зокрема, у взаємодії з учнями, батьками та колегами. Вони повинні володіти навичками аналізу нормативно-правових актів, а також вмінням правильно оцінювати ситуації, які стосуються прав і обов'язків учасників освітнього процесу. Отож висвітлення основних чинників формування соціально-правової компетентності студентів педагогічних спеціальностей набуває особливої значущості в умовах сучасних змін в освітній системі та чинних соціально-економічних реаліях.

Різні аспекти проблеми соціально-правової компетентності та основних чинників її формування у студентів педагогічних спеціальностей достатньо висвітлено у працях науковців (А. Возович [1], Д. Годлевська [2], Д. Клочкова [3], О. Лісовець [4], Ж. Петрочко [5], Н. Розіна [6] та ін.). Проте доступних праць, де розкрито основні чинники формування соціально-правової компетентності студентів педагогічних спеціальностей, нами не виявлено.

Мета статті – обгрунтування основних чинників формування соціально-правової компетентності студентів педагогічних спеціальностей.

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволяє розглядати соціально-правову компетентність студентів педагогічних спеціальностей як важливий компонент їхньої освітньо-професійної підготовки, що має прямий вплив на їхню здатність здійснювати професійну діяльність відповідно до правових норм [1]. Формування цієї компетентності сприяє розвитку у майбутніх педагогів практичних навичок застосування знань з соціально-правової сфери для ефективного впливу на учнів [3]. Зміст соціально-правової компетентності змінюється залежно від характеристик і особливостей професійної діяльності, яка включає різні аспекти правової взаємодії в освітньому процесі [6].

Зазначимо, що розвиток цієї компетентності є важливим для професійного становлення майбутнього вчителя як відповідальної та правосвідомої особистості, здатної конструктивно взаємодіяти з суспільством і учнями в межах правового поля.

Вагомим чинником формування соціально-правової компетентності студентів педагогічних спеціальностей є знання законодавчої бази та нормативно-правових актів. Сучасний педагог, будучи не лише носієм знань, а й наставником, повинен мати глибоке розуміння правових норм, які регулюють освіту, взаємодію з учнями, батьками та іншими учасниками освітнього процесу. Це знання дозволяє майбутньому вчителю не тільки забезпечувати правовий захист учнів, але й дотримуватись вимог законодавства в повсякденній діяльності. Особливу увагу необхідно приділити ознайомленню з законами, що стосуються прав дітей, зокрема, з такими документами, як Закон України «Про освіту», Закон України «Про охорону дитинства», а також Конвенцією ООН про права дитини. Ці нормативно-правові акти визначають права учнів на отримання якісної освіти, рівні умови для навчання та розвиток, захист від будь-яких форм дискримінації або насильства. Знання таких документів є необхідним для того, щоб студенти могли правильно оцінювати ситуації, пов’язані з порушенням прав дітей, і вчасно реагувати на них. Важливе значення має також знайомство з іншими нормативними актами, які регулюють педагогічну діяльність, зокрема, з тими, що визначають професійні обов’язки вчителя, дисципліну, права та обов’язки учнів і батьків. Це дає студентам змогу розуміти юридичні межі своєї діяльності, зокрема в питаннях дисципліни, взаємодії з учнями та батьками, а також у розв’язанні конфліктних ситуацій [5].

Розвиток правосвідомості також є одним із чинників формування соціально-правової компетентності студентів педагогічних спеціальностей, адже він сприяє розвитку вміння правильно розуміти і оцінювати правові норми в контексті майбутньої професійної діяльності. Формування правосвідомості дозволяє студентам не лише усвідомлювати власні права і обов’язки, а й розуміти правові аспекти, що виникають у педагогічній діяльності. Важливо, щоб студенти розуміли, як права і обов’язки взаємодіють у різних соціальних ситуаціях, і як це може вплинути на їхню поведінку як майбутніх педагогів. Правосвідомість у педагогічній практиці дозволяє студентам ефективно реагувати на правові ситуації, що виникають під час взаємодії з учнями, батьками чи колегами. Студенти повинні розвивати навички правового аналізу, що дає змогу оцінювати ситуації з точки зору законодавства та приймати обґрунтовані рішення. Таке вміння особливо важливе в умовах, коли педагог може зіткнутися з правовими проблемами, наприклад, у разі порушення прав учнів або при вирішенні конфліктів в освітньому процесі [1].

Практичний досвід у правовій сфері є одним із найважливіших чинників формування соціально-правової компетентності студентів педагогічних спеціальностей, оскільки надає можливість застосовувати теоретичні знання в реальних ситуаціях. Участь у практичних заняттях, тренінгах та практиках дозволяє студентам поглибити розуміння правових норм і принципів, що регулюють освітній процес, і навчитися правильно реагувати на правові питання,

що виникають у повсякденній педагогічній діяльності. Це також сприяє розвитку навичок ефективного вирішення правових проблем у класі та поза його межами. Завдяки практичному досвіду студенти можуть ознайомитися з реальними правовими ситуаціями, з якими вони можуть зіткнутися у своїй професійній діяльності. Наприклад, під час проходження практики вони можуть працювати з нормативно-правовими актами, вирішувати питання захисту прав дітей, взаємодіяти з батьками або органами влади. Це дозволяє їм не тільки вивчити, але й застосувати отримані знання, що є важливим для майбутніх педагогів. Практичний досвід також дає змогу студентам освоїти навички взаємодії з юридичними інструментами, такими як заяви, скарги, протоколи та інші документи, що використовуються в педагогічній діяльності. Окрім того, робота з правовими ситуаціями вимагає від студентів розвитку аналітичного мислення, що дозволяє оцінювати ситуацію з правової точки зору, знаходити оптимальні шляхи її вирішення і враховувати інтереси всіх учасників освітнього процесу [2].

Інтеграція правового навчання в педагогічний процес також є важливим чинником формування соціально-правової компетентності студентів педагогічних спеціальностей, оскільки вона сприяє глибшому розумінню ролі права в освітньому процесі. Включення правових аспектів у навчальні дисципліни дозволяє студентам поєднувати теоретичні знання з практичними навичками, необхідними для професійної діяльності. Наприклад, під час вивчення таких курсів, як педагогіка, психологія чи методика викладання, студенти отримують знання про права та обов’язки учнів, а також про етичні норми, що регулюють взаємодію між учасниками навчального процесу. Інтеграція правових аспектів дозволяє студентам розуміти, як законодавство впливає на їхню професійну діяльність, як їм необхідно реагувати на правові ситуації, що можуть виникати в школі. Важливою складовою є навчання студентів правильно трактувати законодавчі акти та нормативно-правові документи, що стосуються освіти, прав людини та дітей. Це знання необхідне для того, щоб майбутні вчителі могли забезпечити права учнів, захищати їх від дискримінації та насильства, а також формувати у учнів правову свідомість [4].

Самостійне навчання та розвиток правових знань є ключовим чинником у формуванні соціально-правової компетентності студентів педагогічних спеціальностей. У сучасному світі, де законодавчі та правові норми постійно змінюються, важливо, щоб майбутні педагоги не тільки мали базові знання з права, а й вміли постійно оновлювати свої знання та адаптуватися до нових реалій. Спонукання студентів до самостійного вивчення новітніх правових норм є необхідним для їх професійного розвитку, оскільки дозволяє їм бути в курсі останніх змін у законодавстві, що стосуються як освітнього процесу, так і прав людини, прав дітей, трудового права тощо. Студенти мають бути здатні не лише опановувати правову інформацію під час лекцій та семінарів, але й активно використовувати доступні ресурси для самостійного вивчення, такі як юридичні бази даних, наукові статті, правові консалтингові платформи та офіційні сайти органів влади. Цей процес сприяє розвитку навичок самоосвіти, що є важливими для кожного педагога в умовах швидких змін в освітній та правовій сферах. Активне самостійне навчання допомагає студентам не тільки розширювати свої

знання з актуальних правових тем, але й критично оцінювати правові ситуації, з якими вони можуть стикатися у своїй професійній діяльності [6].

Отже, чинники формування соціально-правової компетентності студентів педагогічних спеціальностей включають розвиток правосвідомості, практичний досвід у правовій сфері, розвиток етичних і моральних принципів, інтеграцію правового навчання в педагогічний процес, а також самостійне навчання та розвиток правових знань. Перелічені чинники взаємодіють, забезпечуючи комплексний підхід до підготовки майбутніх педагогів, що дозволяє їм не тільки засвоїти правові норми, але й здобути практичні навички їх застосування. Формування соціально-правової компетентності у студентів педагогічних спеціальностей є необхідною умовою ефективної професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Возович А. А. Психологічні особливості формування правосвідомості студентів коледжів : дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2017. 227 с.
2. Годлевська Д. М. Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах педагогічного університету : дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2007. 287 с.
3. Клочкова Д. М. Формування правової компетентності у майбутніх учителів в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2011. 20 с.
4. Лісовець О. В. Формування соціально-правової компетентності майбутніх соціальних працівників : монографія. Київ : Лисенко М.М., 2018. 344 с.
5. Петрочко Ж. В. Основи соціально-правового захисту особистості : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2009. 320 с.
6. Розіна Н. Формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ. Теорія та методика управління освітою. 2012. № 8. С. 12-16.

Ковальов Андрій Сергійович,
магістрант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ДИСТАНЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АГРОІНЖЕНЕРІВ

Розвиток цифрових технологій та їхнє активне впровадження в освітній процес спричинили значні зміни у методиці підготовки фахівців, зокрема і майбутніх агроінженерів. У сучасних умовах, коли агропромисловий комплекс потребує висококваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно використовувати інноваційні технології, особливого значення набуває дистанційна освіта. Вона стає ключовим інструментом для формування не лише теоретичної бази, а й практичних навичок роботи з цифровим обладнанням,

автоматизованими системами контролю виробничих процесів та сучасними інформаційними технологіями. У зв'язку з цим дослідження впливу цифрових технологій на освітній процес дистанційної підготовки майбутніх агроінженерів є актуальним та необхідним для розробки ефективних методик навчання, що відповідають вимогам сучасного агровиробництва.

Вивчення літературних джерел показало, що використання дистанційних технологій у підготовці майбутніх агроінженерів має як переваги, так і певні обмеження, пов'язані з особливостями спеціальності.

Цифрові інструменти, такі як платформи Moodle, Google Classroom та інші навчальні середовища, забезпечують доступність навчальних матеріалів, безперервність освітнього процесу та можливість адаптації до індивідуальних потреб здобувачів. Теоретичні аспекти, зокрема технологічні процеси переробки сільськогосподарської продукції, ефективно подаються через відеолекції, інтерактивні схеми та мультимедійні презентації, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Однак, одним із ключових викликів дистанційного навчання є обмежені можливості формування практичних навичок, які є невід'ємною частиною підготовки агроінженерів. Підготовка майбутніх агроінженерів вимагає володіння методами технологічного контролю, експлуатації машинно-технологічного комплексу, обробки сировини та аналізу якості продукції. Ці програмні результати важко розвивати виключно в умовах дистанційного навчання, оскільки вони потребують безпосередньої роботи з обладнанням та проведення лабораторних експериментів. З метою часткового рішення цієї проблеми зараз активно використовуються віртуальні лабораторії, які дозволяють моделювати технологічні процеси за допомогою програмних комплексів. Наприклад, студенти можуть вивчати параметри функціонування екструдерів, сепараторів, сушильних установок тощо. Також активно застосовуються відеодемонстрації виробничих процесів, які надають можливість ознайомитися з технологічними операціями в реальних умовах.

Дистанційне навчання дозволяє інтегрувати в підготовку майбутніх агроінженерів сучасні технології, такі як інтелектуальні системи контролю якості сировини та продукції, комп'ютерне моделювання для оптимізації технологічних процесів, а також дистанційний моніторинг виробничих параметрів за допомогою IoT-технологій. Ці інструменти не лише підвищують ефективність навчання, але й готують студентів до роботи в умовах цифрової економіки.

Одним із перспективних напрямків розвитку цифрової освіти підготовки майбутніх агроінженерів є використання штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання для персоналізації освітнього процесу. Штучний інтелект може аналізувати успішність здобувачів, визначати їхні слабкі сторони та пропонувати індивідуальні освітні траєкторії. Наприклад, алгоритми штучного інтелекту можуть автоматично підбирати додаткові матеріали або вправи для покращення розуміння складних тем, таких як оптимізація технологічних процесів або аналіз великих даних у сільському господарстві.

Крім того, важливим елементом підготовки агроінженерів є використання технологій доповненої реальності (AR) та віртуальної реальності (VR). Ці технології дозволяють створювати імерсивні навчальні середовища, де здобувачі можуть "працювати" з обладнанням або проводити експерименти у віртуальних лабораторіях. Наприклад, за допомогою VR студенти можуть відпрацьовувати навички експлуатації складних машин або вивчати технологічні процеси в умовах, максимально наближених до реальних.

Важливим аспектом є також розвиток м’яких навичок (soft skills) у майбутніх агроінженерів. Цифрові технології дозволяють організовувати групові проекти, де здобувачі можуть розвивати навички командної роботи, комунікації та управління проектами. Використання онлайн-платформ для спільної роботи, таких як Trello, Slack або Microsoft Teams, допомагає студентам навчатися ефективно працювати в умовах розподілених команд, що є важливим для сучасного агробізнесу.

Незважаючи на численні переваги цифрових технологій, їх впровадження в освітній процес має певні виклики. Одним із головних є недостатня технічна оснащеність закладів освіти, особливо в регіонах. Багато закладів освіти України не мають достатньої кількості сучасного обладнання або швидкого інтернет-з’єднання, що ускладнює використання цифрових інструментів. Для вирішення цієї проблеми необхідно активізувати державну підтримку та інвестиції в інфраструктуру освітніх закладів.

Іншим викликом є недостатня підготовленість викладачів до роботи з цифровими технологіями. Багато викладачів, особливо старшого покоління, можуть відчувати труднощі у використанні цифрових платформ або віртуальних лабораторій. Для подолання цього бар’єру необхідно організовувати регулярні тренінги та курси підвищення кваліфікації для викладачів, а також заохочувати їх до використання інноваційних методів навчання.

Таким чином, вплив цифрових технологій на освітній процес дистанційної підготовки майбутніх агроінженерів є значним і вимагає ретельного балансу між теоретичною підготовкою та практичними навичками. Інтеграція сучасних цифрових інструментів в освітній процес відкриває нові можливості для підвищення якості освіти, але їх ефективне використання. на наш погляд, можливе лише за умови поєднання з традиційними методами навчання.

Список використаних джерел:

1. Дьомін О. Формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів із агроінженерії в умовах модернізації вітчизняного сільського господарства. Наук. вісн.Ін-ту професійно-технічної освіти НАПН України. Сер. : Професійна педагогіка. 2018. No16. С.109–114.

2. Самусь Т.В. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах змішаного навчання. Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»). 2024. No 5 (33). С. 875–885.

3. Сікора Я.Б. Цифрова компетентність фахівця як основа трансформаціїсистеми освіти. Сучасні цифрові технології та інноваційні

методики навчання: досвід, тенденції, перспективи, 5 квітня 2024, No 13 С. 173–175.

Ковальова Ольга Іванівна,
викладач математики першої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОНЛАЙН-ДОШОК У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ КОЛЕДЖУ

Упродовж останніх років, часи пандемії COVID19 та воєнного стану, освітній процес зазнає значних змін як за формою, так і за змістом. Освітянська спільнота працює та навчається в надскладних умовах: через безпекові ризики багато закладів освіти перейшли в онлайн-формат, а у регіонах, де дозволяє ситуація, діє змішана система навчання. Попри всі труднощі, українська освіта адаптується до викликів війни, модернізується та стає гнучкішою, технологічно розвиненою. Головне завдання освіти – забезпечити безперервність навчання та формувати ключові компетенцій.

Для сучасної освітньої практики, особливо в умовах війни та кризових ситуацій, можна виділити такі ключові компетенції:

- громадянські та соціальні *(*комунікативна, національна ідентичність та патріотизм)*;*
- навчально-пізнавальні *(*інформаційна, автономізаційна)*;*
- практичні (соціальна, моральна)*;*
- творчі та підприємницькі (фінансова грамотність, проєктна діяльність та підприємливість).

Звертаючись до досвіду історії педагогіки, можна з упевненістю стверджувати, що в давнину вчителі передавали знання учням методами, які значно відрізнялися від сучасних, але деякі з них збереглись і донині. Основними методами навчання були усна (оповідання, діалоги чи дискусії) та письмова (наскельні знаки чи малюнки, папіруси, дошки) передача знань. Часи змінюються, методи адаптуються до цифрової епохи, суспільних викликів, тому виникають нагальні питання, особливо в умовах дистанційного навчання, щодо використання в освітній діяльності не лише традиційних методів.

Особливої уваги потребують навчально-пізнавальні компетенції, зокрема інформаційна, що передбачає практичне застосування інформаційних технологій в освітній сфері. Одним із таких засобів є інтерактивні онлайн-дошки, що допомагають підтримувати динамічну взаємодію учасників освітнього процесу й виводять її на новий рівень. Процес навчання математики є тому підтвердженням. Важливими є всі методи навчання, але особливе місце посідають інтерактивні, що сприяють виникненню в здобувачів освіти

внутрішньої мотивації до навчання, вони стають активними учасниками власної освіти та розвитку.

Віртуальні дошки є потужним інструментом для навчання математики, адже вони дають можливість зробити заняття наочними та інтерактивними. Застосування інтерактивних онлайн-дошок на заняттях математики передбачає:

- візуалізацію математичних понять і процесів;
- побудову графіків функцій (GeoGebra, Desmos) та їхнє дослідження й перетворення (зсуви, відображення, розтягнення);
- демонстрацію площ, об'ємів, перетинів фігур у просторі;
- виконання завдань у реальному часі;
- онлайн-калькулятори, інтерактивні тести (Kahoot, Quizizz, Classtime);
- використання електронного пера або інструментів анотації для запису розв'язків;
- демонстрацію покрокового алгоритму розв'язання рівнянь, нерівностей (редактор рівнянь iDroo);
- спільне редагування завдань на дошці (Jamboard, Microsoft Whiteboard);
- інтерактивні симуляції та тести.

Інтерактивні онлайн-дошки мають нескінченний простір, підтримують мультимедійний контент (зображення, відео- та аудіозаписи), мають можливість завантаження документів PDF-формату та підтримки ескізів, рукописного введення. У своїй практичній діяльності одночасно поєднуємо програми Google Meet з інтерактивними дошками IDroo, Miro та CleverMaths для проведення дистанційних занять з математики.

IDroo – це онлайн-дошка, що ідеально підходить для вивчення математики, особливо у форматі дистанційного навчання або інтерактивних занять. Вона дає змогу працювати разом зі здобувачами освіти в реальному часі, пояснювати розв'язки задач, креслити графіки та будувати геометричні фігури.

Дошку Miro використовуємо для наочного пояснення властивостей функцій, разом зі здобувачами досліджуємо функції за властивостями (зростання, спадання, екстремуми функцій, геометричні перетворення графіків). Здобувачі освіти самостійно можуть будувати геометричні фігури (трикутники, кола, ромб), проводити побудови за умовами задачі, ще можна поділити студентів групи на підгрупи, кожна з яких отримує своє завдання та працює над ним у своєму просторі дошки.

Модернізація навчання, що є головною потребою сьогодення, неможлива без використання на занятті сучасних інтерактивних методів. Проте використання на заняттях з математики інтерактивної дошки не має бути самоціллю, важливо гармонійно поєднувати її з традиційними методами навчання.

Список використаних джерел:

1. Думанська Т. В. Онлайн-сервіси для дистанційного навчання математики студентів вишів: переваги і недоліки. Фізико-математична освіта. Суми, 2020. Вип. 3 (25). Част. 1. С. 44–48.

2. Інформаційні компетентності та шляхи їх формування. URL: https://surl.lu/fukrjl (Дата звернення: 09.02.2025).

3. Право на освіту в умовах війни: між навчанням і безпекою. URL: https://lb.ua/blog/dmytro_lubinets/579376_pravo_osvitu_umovah_viyni_mizh.html (Дата звернення: 08.02.2025)

4. Рум'янцева К. Є. Використання інтерактивних технологій під час дистанційного навчання математиці майбутніх економістів. Розвиток освіти і науки: проблеми, теорія, досвід і перспективи: матеріали II заочної Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Вінниця, 20 травня 2021 р. Вінниця, 2021. С 215–218.

Колтакова Милана Юріївна,
викладач фахових дисциплін вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

В умовах сучасної цифрової трансформації штучний інтелект (ШІ) стає одним з основних інструментів у різних сферах життя, зокрема в освіті. Педагогічна майстерність, що є основою якісного навчання, також має нові можливості для розвитку завдяки інноваційним технологіям: застосування ШІ не лише автоматизує рутинні процеси, а й надає педагогам інструменти для аналізу, рефлексії та вдосконалення своїх навичок.

Одним із найважливіших внесків, який може зробити ШІ в педагогіку, є можливість створювати персоналізовані освітні програми. Аналізуючи дані про успішність, інтереси та стилі навчання здобувачів освіти, ШІ може рекомендувати педагогам найкращі методи викладання. Наприклад, система на основі штучного інтелекту може визначити теми, із якими здобувачам освіти найважче впоратися, і запропонувати зосередитися на них. Це дає змогу ефективніше планувати заняття та адаптувати їх до потреб окремих здобувачів.

Штучний інтелект може аналізувати відеозаписи занять, навчальні матеріали та інші дані, щоб надати педагогам детальний зворотний зв'язок. Наприклад, ШІ може оцінити, наскільки ефективно вони використовують свій час під час заняття, які методи викликають найбільший інтерес у здобувачів освіти, а які потребують вдосконалення. Такі інструменти можуть допомогти викладачам краще зрозуміти свої сильні та слабкі сторони й працювати над розвитком потенціалу.

Щоб використовувати штучний інтелект, педагоги повинні оволодіти новими навичками, зокрема цифровою грамотністю. Навчання використанню інструментів ШІ, таких як віртуальні асистенти, платформи для аналізу даних і системи рекомендацій, може сприяти підвищенню професійної майстерності викладачів. Це також відкриває можливості для використання інноваційних методів навчання, таких як гейміфікація та віртуальна реальність.

Багато педагогів витрачають значну кількість часу на виконання адміністративних завдань, таких як складання розкладу, виставлення оцінок і ведення записів. ШІ може автоматизувати ці процеси, уможливлюючи творчу роботу та звільнити час для професійного розвитку. Наприклад, системи зі штучним інтелектом можуть автоматично перевіряти тести, аналізувати результати й створювати звіти, даючи можливість зосередитися на вдосконаленні методів викладання.

Попри значний потенціал, використання ШІ в освіті має певні обмеження, такі як збір та аналіз даних про здобувачів освіти та викладачів вимагає дотримання принципів конфіденційності; не всі заклади освіти мають доступ до необхідних технологій. Є потреба у навчанні педагогів: щоб ефективно використовувати ШІ, потрібно набути відповідних цифрових навичок. Очікується, що розвиток ШІ в освіті охоплюватиме створення інтелектуальних систем, здатних адаптуватися до потреб кожного учасника освітнього процесу, та інтеграцію з іншими інноваційними технологіями, такими як віртуальна реальність і блокчейн.

Штучний інтелект стає важливим інструментом для вдосконалення навичок викладання, пропонуючи нові можливості для персоналізації навчання, автоматизації рутинних завдань і розвитку професійних навичок педагогів. Для того, щоб максимально використати можливості штучного інтелекту, необхідно подолати технічні, етичні та організаційні виклики, а викладачі повинні вміти адаптуватися до нових технологій. Майбутнє освіти пов’язане з інтеграцією ШІ, який відкриває нові горизонти для творчості та інновацій в освіті.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук В. І., Гриценко Л. М. Штучний інтелект у системі освіти: можливості та перспективи. Інформаційні технології в освіті, 45(2), 34-42.
2. Петренко О. В., Сидоренко І. Г. Використання штучного інтелекту для персоналізації навчання у вищій школі. Педагогічні інновації: теорія та практика, 12(3), 56-64.
3. Семеріков С. О., Шокалюк С. В. Цифрові технології та штучний інтелект у сучасній освіті: виклики та можливості. Науковий журнал «Інформаційні технології і засоби навчання», 82(2), 1-15.
4. Ткачук В. В., Лисенко Т. М. Штучний інтелект як інструмент підвищення педагогічної майстерності. Освітній дискурс: теорія та практика, 18(1), 78-89.
5. Шевченко Л. П., Коваленко О. В.. Вплив штучного інтелекту на розвиток педагогічної компетентності. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум», 15(4), 112-120.

Корзюкова Людмила Петрівна,
викладач української мови і літератури та англійської мови,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

СТИЛЬ ТА КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА НАУКОВОГО СТУДЕНТСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК РОЗВИТОК ФАХОВОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ

Науковий стиль української мови характеризується чіткістю, використанням притаманного окремій галузі науки понятєвого апарату і конкретними рекомендаціями щодо його використання. Фахівець будь-якої галузі повинен уміти точно передати інформацію, навести переконливі аргументи, створити логічну послідовність та лаконічність форми викладу.

Словниковий склад (тобто лексика) наукових текстів поділяється на групи: 1) власне терміни; 2) терміновані слова й словосполучення; 3) слова загальної мови, які вживаються в наукових текстах у звичних, загальноприйнятих значеннях [1].

Терміни – це не особливі слова, а тільки слова в особливій функції, вузькоспеціальна лексика, яка виникла у сфері певної науки. Це головним чином найменування (гідроліз, дисоціація), зрідка дієслова (гасити коливання, розбити процес, підвищити тиск), прикметники (дискретний характер) й прислівники (регулярно, об'єктивно), стійкі термінологічні сполучення (силова передача, колінчатий вал, транспортний засіб). Термінами можуть бути й скорочення (абревіатури): га/год.– гектар на годину; АПК – агропромисловий комплекс; ПК – персональний комп'ютер і т. ін.

Терміновані слова й словосполучення – це слова загальної мови, які спеціалізувалися в певній науковій галузі. Так, наприклад, слова маса, форма, вузол, кора, сила, опір, тиск, твердість належать загальній мові, але в мові науки вживаються в іншому, термінологічному значенні [3].

Морфологічні особливості наукового стилю української мови полягають у деякій обмеженості використовуваних граматичних форм і частої повторюваності деяких частин мови [1]. Так, у мові науки переважають іменники й прикметники. До того ж переважають іменники, що позначають назви неістот, збільшується використання слів середнього роду і форм однини; серед відмінкових форм перше місце посідає родовий відмінок. Службові частини мови в науковому стилі поповнюються через самостійні частини мови, перш за все іменників. Наприклад, у значенні прийменників уживаються в міру, в силу, за певних обставин, у разі потреби, у випадку, згідно з, у значенні, у процесі, внаслідок, у результаті, за допомогою чого, за рахунок, у вигляді, на підставі, шляхом чого, методом, через що, яким чином тощо.

Багато іменників, які не мають у літературній мові форм множини, у науково-технічному контексті набувають їх. Це насамперед іменники речовинні (масла, нафти, мармури, бетони, солі, кварци, граніти) і абстраговані (вологості,

місткості, потужності, щільності, освітленості, вузькості, включення, напруги, зміщення, переміщення тощо).

Нормою є вживання в науковому мовленні сполучень з іменниками в знахідному відмінку з прийменником (вагою у 70 кг, відстань у 5 км), чи без нього (прискорення 0,5 м/сек, швидкість 5 м на секунду, довжина 20 м, вагою 70 кг, відстань 5 км, маса 20 кг).

Одним із найбільш поширених типів речення в науковому мовленні є речення зі складеним іменним присудком, і, відповідно, маємо в науковому стилі значну кількість дієслів-зв'язок: бути, є, називатися, становитися, робитися, здаватися, мати, залишатися, володіти, визнаватися, відрізнятися, розпізнаватися, характеризуватися, складатися, слугувати, міститися, полягати, перебувати, визначатися, уявлятися, становити собою, вважатися тощо.

Характерною особливістю наукового стилю мовлення є досить часте вживання сполучення «дієслово+іменник», значна кількість неозначено-особових речень (без підмета), також безособові речення. Замість підрядних речень вживають прийменниково-відмінкові сполучення та дієприкметникові й дієприслівникові звороти.

Написання реферату, як одного з видів наукової роботи, практикується в освітньому процесі з метою здобуття здобувачем освіти необхідної професійної підготовки, розвитку вмінь і навичок самостійного наукового пошуку: вивчення літератури з обраної теми, аналізу різних джерел та поглядів, узагальнення матеріалу, виділення головного, формулювання висновків, і т. п., тобто – це скорочений переказ змісту первинного документа (або його частини) з основними фактичними відомостями та висновками.

За допомогою рефератів здобувач освіти глибше осягає найскладніші проблеми курсу, навчається лаконічно викладати свої погляди, правильно оформлювати роботу, доповідати за результати своєї праці.

Підготовка рефератів сприяє формуванню правової культури у майбутнього фахівця, закріплення знань, розвитку вміння самостійно аналізувати різні суспільно-політичні явища сучасності, полемізувати.

Тези – це стислі, лаконічно сформульовані основні положення доповіді, повідомлення тощо. Вони передбачають виклад основних думок праці від початку до кінця, а не лише її дослідницькі частини. У тезах однією-двома фразами обґрунтовують тему, викладають історію питання, методику дослідження та його результати. Окремі тези – це розгорнуті висновки.

Курсова робота – це самостійна письмова робота реферативно-дослідницького характеру, що виконується з метою систематизації, закріплення та розширення теоретичних знань, а також ознайомлення з методами, напрацьованими іншими дослідниками в певній галузі, і науковому обґрунтуванні результатів власних досліджень. Така робота вважається першим кроком здобувача освіти в самостійному науковому дослідженні й виконується згідно з навчальним планом на одну з тем, запропонованих цикловою комісією (ЦК) [2].

Дипломна робота – це самостійне наукове дослідження експериментального або теоретико-прикладного характеру, яке виконується здобувачами освіти.

Дипломна робота передбачає збір, систематизацію та самостійний аналіз інформації здобувачем освіти та висновки науково-практичного характеру. Тема дипломної роботи визначається відповідно до загальнонаукової проблематики ЦК і затверджується на її засіданні [2].

Дипломна робота спеціаліста передбачає постановку проблеми, яка не одержала достатнього висвітлення в науковій літературі; розробку методів перевірки правильності отриманих результатів; систематизацію понятійного апарату дослідження; самостійні висновки та рекомендації щодо використання запропонованих результатів дослідження в науці та практиці.

Назва роботи повинна бути короткою, відповідати обраній спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми (задачі), вказувати на мету дослідження і його завершеність. Іноді для більшої конкретизації до назви слід додати невеликий (4–6 слів) підзаголовок.

При написанні курсової або дипломної роботи здобувач освіти повинен обов’язково посилатися на авторів і джерела, із яких запозичив матеріали або окремі результати. Список джерел фактичного (ілюстративного) матеріалу розміщують також в алфавітному порядку і складають відповідно до чинних стандартів.

У додатки можуть бути вміщені додаткові ілюстрації або таблиці, фотографії, плани-конспекти уроків, конспекти виховних заходів, опис комп’ютерних програм, розроблених у процесі виконання роботи, документи тощо.

У роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології [1].

Курсова робота виконується державною мовою. Курсова робота має бути зброшурована, акуратно і грамотно оформлена.

Дипломну роботу подають у вигляді спеціально підготовленого рукопису у твердому переплетенні. Вона виконується державною мовою; резюме (до 5 тис. друкованих знаків) подається іноземною мовою.

Список використаних джерел:

1. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова. 9-те вид. доп. та перероб. Харків: Весна, 2011. 400 с.

2. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Ін-т української мови. Київ: Наук. думка, 2007. 288 с.

3. Універсальний довідник з ділових паперів та ділової етики. Київ: Довіра, 2003. 623 с.

Косар Інна Олександрівна,
методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області;
Сікірніцька Тетяна Миколаївна,
методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасна система професійної (професійно-технічної) освіти спрямована на вирішення складних завдань підготовки кваліфікованого конкурентоспроможного робітника відповідно до потреб ринку праці в період воєнного стану з урахуванням відповідності рівня кваліфікації випускника вимогам виробництва. Це спонукає педагогічну спільноту до пошуку нових підходів до організації освітнього процесу, удосконалення змісту та структури, форм та методів організації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх робітничих кадрів, впровадження сучасних педагогічних, інформаційних та виробничих технологій навчання.

В умовах, коли змінюється освітня стратегія, професійна компетентність педагога набуває надзвичайної актуальності. Адже необхідною умовою сьогодення є не лише глибокі знання у професійній сфері та високий рівень освіченості, а й постійне поповнення та поновлення знань, високий рівень професіоналізму.

Розвиток професійної компетентності педагога є неодмінною умовою й обов'язковою складовою його професіоналізму. Саме тому одним із шляхів оновлення і підвищення якості освіти в період воєнного стану є впровадження компетентнісного підходу в процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

У зв'язку з цим ми визнали за необхідне приділити особливу увагу насамперед поняттю, що таке компетентність, чому вона має таку велику цінність. Термін «компетентність» походить від латинського competentis, що означає належний, здібний. Проблема визначення професійної компетентності педагога стала об'єктом дискусій та суперечок серед психологів, педагогів, фізіологів, спеціалістів-практиків тощо. Немає єдиного підходу до визначення поняття «професійна компетентність учителя». Відповідно до словника С. І. Ожегова, поняття «компетентний» визначається як «обізнаний, авторитетний у якій-небудь області» [6]. В. І. Даль під компетентністю розуміє повноправність і використовує її в основному в юридичній сфері. Компетентність – властивість від «компетентний», тому доцільно в педагогічному сенсі користуватися саме терміном «компетентність» [2].

Професійна компетентність педагогічних кадрів розглядалась у роботах Ш. Амонашвілі, І. Ареф'єва, В. Бондаря, С. Висоцької, Н. Кузьміної, В. Лозової, А. Маркової, А. Орлова, В. Пилипівського, О. Шияна, Савельєва

тощо. А. К. Маркова вважає професійно компетентною таку працю вчителя, у якій на достатньо високому рівні здійснюється педагогічна діяльність, педагогічне спілкування, реалізується особистість вчителя, досягаються високі результати. При цьому компетентність педагога визначається також співвідношенням у його реальній праці власних професійних знань та умінь, з одного боку, і професійні позиції, психологічних якостей – з іншого. Доцільно співвідносити професійну компетентність з результативністю праці викладача і з педагогічною діяльністю, розглядаючи її як процес спілкування. Для цього є всі підстави, оскільки освітній процес здійснюється в процесі спілкування педагога й здобувача освіти.

Останнім часом проблема професійної компетентності педагогічних працівників перебуває в центрі уваги дослідників. Цей факт є визнанням того, що професійна компетентність відіграє провідну роль у педагогічній діяльності. На рівні професіоналізму значною мірою виявляється індивідуальність педагога. Саме в процесі методичної роботи формується та вдосконалюється професійна компетентність педагогів. Конкурентоспроможність педагогічного працівника визначається обсягом компетенцій у сфері професійної діяльності, залежить від рівня кваліфікації, педагогічного досвіду, майстерності, професійно значущих якостей особистості.

Рівень професійної компетентності – це його знання, вміння, особистий досвід. Бути компетентним означає бути здатним мобілізувати в певній ситуації отримані знання й досвід. Але професійна компетентність педагога потребує постійного розвитку й удосконалення. Поняття професійної компетентності педагога виражає єдність його теоретичної та практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності й характеризує його професіоналізм. Педагогічний професіоналізм, педагогічна компетентність – розглядається в контексті безперервної педагогічної освіти й педагогічної діяльності, вимог до педагога і його підготовки.

Важливою умовою забезпечення ефективного розвитку професійної компетентності педагогічного працівника як показника професійного зростання у процесі підвищення кваліфікації є проектування освітнього процесу на основі:

– організації навчання на основі діяльнісного підходу (тренінги, ділові ігри, диспути, дискусії, діалоги, використання новітніх технологій);

– орієнтації навчальних модулів програми курсового підвищення кваліфікації на конкретну кваліфікаційну категорію спеціалістів;

– використання конкретних педагогічних ситуацій як метод відпрацювання ключових компетентностей;

– формування груп з максимальним урахуванням запитів щодо висвітлення окремої проблематики;

– використання різних форм проходження курсового підвищення кваліфікації (очна, заочна, індивідуальна, пролонгована);

– здійснення системи навчальної роботи з кадрами на місцях (консультування, проведення семінарів-практикумів, теоретичних семінарів);

– організація виїзних практичних занять, практики та практикумів, де слухачі набувають практичного досвіду, реалізуючи власні потреби.

Отже, компетентнісний підхід полягає в зміщенні акценту з накопичування знань, умінь і навичок на формування й розвиток у педагогів здатності практично діяти, застосовувати індивідуальні техніки у ситуаціях педагогічної діяльності. атмосферу, яка забезпечувала б розвиток критичного мислення, творчості, виховувала б соціально відповідальних людей.

Таким чином, професійно-педагогічна компетентність – це здатність педагога перетворювати спеціальність, носієм якої він є, у засоби формування особистості учнів з урахуванням обмежень і розпоряджень, що накладаються на освітній процес згідно з вимогами педагогічної норми, у якій він здійснюється.

Список використаних джерел:

1. Зязюн І. А. Технологізація освіти в контексті удосконалення професійного розвитку особистості. Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002. Частина 2. Харків: «ОВС», 2002. С.34.

2. Зубко А. М. Організація навчального процесу в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів : монографія. Херсон : Айлант, 2006. 124 с.

3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи [колектив авторів : Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко та ін]. С.111.

4. Педагогічна майстерність / [І. А. Зязюн, Л. В. Карамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.] ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.

5. Ніколенко Л. Т. Особистісно орієнтована освіта та шляхи її реалізації в системі підвищення кваліфікації. 2005. №3. С. 23-27.

6. Шевчук Л. І. Методологічні основи підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі професійної освіти : посібник для керівників, педагогічних працівників професійної освіти. Хмельницький (видавець А. Цюпак). 2006. 178 с.

Косенко Дмитро Сергійович,
викладач вищої категорії, в.о. директора ВСП «Конотопський індустріально-педагогічний фаховий коледж СумДУ»;
Вєтрова Ольга Дмитрівна,
кандидат педагогічних наук, викладач вищої категорії «Конотопський індустріально-педагогічний фаховий коледж СумДУ»

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Сучасний світ вимагає від системи освіти не лише передачі знань, а й формування у майбутніх фахівців гнучких навичок, здатності до інноваційного мислення та адаптації до змін. Це особливо важливо для майстрів виробничого навчання, які відіграють ключову роль у підготовці висококваліфікованих робітників. Вони мають не лише досконало володіти професією, а й бути педагогами, здатними ефективно передавати знання, мотивувати студентів, формувати в них професійні компетентності та навички самостійного навчання.

Ринок праці потребує кваліфікованих кадрів, здатних працювати в умовах сучасного виробництва. Завдання майстрів виробничого навчання – не лише навчити студентів професійних навичок, а й розвивати їхню здатність до самостійного мислення, вирішення проблемних ситуацій та командної роботи.

Пандемія COVID-19 засвідчила необхідність швидкої адаптації освітнього процесу до нових реалій. Перехід на дистанційне та змішане навчання став серйозним випробуванням для викладачів і студентів. У таких умовах особливо важливими стали педагогічна мобільність, володіння новими технологіями навчання та здатність створювати ефективний освітній простір незалежно від формату навчання.

Роботодавці все більше цінують не лише професійні навички, а й комунікативні здібності, емоційний інтелект, креативність, критичне мислення. Тому майстер виробничого навчання має бути не просто носієм знань, а наставником, що формує у студентів гнучкі навички, навчає їх адаптуватися до змін та працювати в умовах швидко змінюваного середовища.

Для того, щоб ефективно відповідати викликам сьогодення, майбутні майстри виробничого навчання мають оволодівати:

- сучасними методиками навчання, зокрема інтерактивними технологіями;
- методами формування професійних компетентностей у студентів;
- прийомами розвитку мотивації до навчання та самовдосконалення;
- вмінням застосовувати цифрові технології у навчальному процесі;
- навичками управління груповою динамікою та ефективної взаємодії зі студентами.

Таким чином, формування педагогічної майстерності у майбутніх майстрів виробничого навчання є стратегічно важливим завданням для системи професійної освіти. Від рівня їхньої підготовки залежить якість підготовки майбутніх кваліфікованих працівників, конкурентоспроможність випускників коледжів на ринку праці та загальний розвиток виробничої сфери в Україні. Це включає в себе не лише володіння професійними знаннями, але й здатність ефективно передавати їх студентам, застосовуючи сучасні педагогічні технології.

Інтерактивні методи навчання є одними з найбільш ефективних для формування педагогічної майстерності. Вони включають кейс-метод, тренінги та моделювання виробничих ситуацій, що дозволяють студентам активно взаємодіяти з навчальним матеріалом і реальними умовами професійної діяльності.

Кейс-метод є одним з найбільш популярних методів у навчанні майбутніх майстрів виробничого навчання. За допомогою розв’язування конкретних виробничих ситуацій студенти можуть набувати навичок аналізу та прийняття рішень у реальних умовах, сприяє розвитку критичного мислення, навичок роботи в команді, а також дозволяє моделювати ситуації, що є найбільш схожими на ті, з якими студенти зіткнуться в майбутньому [7].

Тренінги та моделювання виробничих ситуацій - це методи, які також активно використовуються для розвитку педагогічної майстерності. Вони дають

змогу майбутнім майстрам виробничого навчання відпрацьовувати конкретні вміння в умовах, наближених до реальних. Оскільки ці методи вимагають безпосередньої взаємодії учасників, вони стимулюють активну участь студентів і дозволяють ефективно сформувати професійні компетентності.

В роботах І. Білик доведено, що інтерактивні методи дозволяють покращити якість засвоєння матеріалу, адже студенти займаються не тільки сприйняттям, але й активним пошуком рішень, що сприяє розвитку їхнього творчого потенціалу [2].

Пошукач Л. Глухенька акцентує увагу, що проєктне навчання є важливим елементом формування професійної компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання. Згідно з методикою проєктного навчання, студенти працюють над реальними завданнями, які потребують творчого підходу та комплексного вирішення. А це, в свою чергу, сприяє розвитку не лише професійних навичок, але й навичок управління проєктами, планування, а також командної роботи [4].

Використання проєктного навчання сприяє розвитку в студентів навичок, необхідних для професійної діяльності, таких як критичне мислення, уміння приймати рішення в умовах обмеженого часу та ресурсів, а також здатність до інноваційного підходу в роботі. Важливо, що проєктне навчання інтегрує різні дисципліни та створює умови для розвитку міждисциплінарних навичок.

Слід відмітити, що наставництво та педагогічний коучинг є також важливими інструментами для підтримки професійного зростання майстрів виробничого навчання. Вони допомагають молодим фахівцям розвивати свою педагогічну майстерність через безпосереднє керівництво та підтримку досвідченого наставника.

І як зазначають дослідники Я. Карлінська та Ю. Авдєєнко, наставництво передбачає передачу знань і досвіду між більш досвідченим педагогом і молодшим колегою, що дозволяє передавати не лише теоретичні знання, а й практичні навички, які можуть бути корисними у професійній діяльності. Педагогічний коучинг, у свою чергу, сприяє розвитку особистісного потенціалу майбутнього педагога, допомагаючи йому знаходити власні шляхи для вирішення професійних проблем і удосконалення своїх навичок [1; 6].

Цифрові технології відіграють важливу роль у підготовці майстрів виробничого навчання. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) дає можливість значно підвищити якість навчання, а також забезпечити доступ до сучасних знань та ресурсів.

Як доводить С. Галецький, використання віртуальних лабораторій, симуляційних програм і онлайн-платформ дозволяє студентам отримати необхідні практичні навички в умовах, наближених до реальних, без необхідності постійної присутності на виробничих майданчиках. Це особливо важливо в умовах, коли доступ до реальних виробничих процесів обмежений або потребує значних витрат часу та ресурсів [3].

Беззаперечно, важливим елементом формування педагогічної майстерності є рефлексивні навички, оскільки вони дозволяють педагогам і майстрам виробничого навчання аналізувати свою діяльність, виявляти сильні та слабкі

сторони в процесі навчання, а також коригувати стратегії взаємодії з учнями. Рефлексія є інструментом саморозвитку, який дозволяє майстрам постійно вдосконалювати свої педагогічні практики і досягати високих результатів. У процесі рефлексії студенти і викладачі аналізують не лише свої дії, а й ставлення до навчання, ефективність застосовуваних методів і способів навчання, що сприяє підвищенню якості освіти [5].

Отже, сучасні виклики вимагають від майстрів виробничого навчання не лише високої професійної підготовки, а й володіння інноваційними педагогічними технологіями. Інтерактивні методи, проєктний підхід, наставництво та цифрові технології сприяють формуванню професійних компетентностей і критичного мислення студентів. Кейс-метод, тренінги та моделювання виробничих ситуацій розвивають практичні навички та здатність приймати ефективні рішення. Наставництво та коучинг забезпечують передачу не лише знань, а й практичного досвіду. Використання онлайн-платформ і симуляційних програм розширює можливості професійної підготовки. Рефлексія дозволяє майбутнім майстрам аналізувати власну діяльність та вдосконалювати педагогічні практики.

Список використаних джерел:

1. Авдєєнко Ю. Педагогічний коучинг як метод розвитку педагогічної майстерності. Педагогічні науки, 2018. № 3. С. 22–29.
2. Білик І. Інтерактивні методи навчання в освіті. Київ: Видавництво «Освітній процес», 2021.
3. Галецький С. Цифрові технології в підготовці майстрів виробничого навчання. Технічна освіта, 2021. № 4. С. 45–49.
4. Глухенька Л. Проектне навчання у формуванні професійної компетентності студентів. Вісник вищої школи, 2019. № 6. С. 58–63.
5. Жадько В. Рефлексивна діяльність як інструмент самовдосконалення педагогічної майстерності. Вчитель і сучасність, 2020. № 11. С. 54–58.
6. Карлінська Я. Роль наставництва у підготовці майстрів виробничого навчання. Педагогічна майстерність, 2020. № 5 С. 40–45.
7. Куликова Н. Кейс-метод у підготовці майстрів виробничого навчання. Дидактика вищої освіти, 2020. № 9. С. 72–77.

Костель Володимир Миколайович,
аспірант кафедри технологічної та професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

СПІВПРАЦЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ З ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Сучасний ринок праці потребує від випускників не лише фахових знань, а й глибокого розуміння економічних процесів, фінансової грамотності та вміння приймати ефективні управлінські рішення. Тому співпраця закладів вищої освіти

(ЗВО) з бізнесом відіграє ключову роль у формуванні економічної компетентності майбутніх фахівців.

Поєднання академічної теорії та практичного досвіду дозволяє здобувачам освіти отримати реальні знання про економіку, менеджмент та підприємництво, що суттєво підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

Економічна компетентність – це сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного управління ресурсами, прийняття економічно обґрунтованих рішень та аналізу ринкових процесів.

Її формування можливе лише за умови інтеграції освітнього процесу з практичними бізнес-реаліями.

Форми співпраці закладів вищої освіти та бізнесу

1. Дуальна освіта. Дуальна освіта передбачає поєднання теоретичного навчання в університеті з практичною діяльністю на підприємствах. Це дозволяє студентам отримати безцінний досвід ще під час навчання.

Та, наприклад у Німеччині дуальна освіта активно впроваджується у багатьох галузях, а студенти, окрім навчання, працюють у компаніях, отримуючи реальну практику.

2. Стажування та практики на підприємствах. Організація стажувань дає студентам змогу ознайомитися з реальними умовами праці, застосувати теоретичні знання та здобути навички роботи в колективі.

Приклад: IT-компанії в Україні, такі як SoftServe, EPAM та Luxoft, пропонують студентам стажування з можливістю подальшого працевлаштування.

3. Запрошення бізнесменів та експертів для проведення лекцій та тренінгів. Зустрічі студентів із підприємцями, менеджерами, фінансистами дозволяють дізнатися про сучасні тренди, виклики та можливості у сфері бізнесу.

Приклад: лекції від топ-менеджерів Google, Amazon та українських стартапів у провідних університетах допомагають студентам отримати реальний погляд на економічні процеси.

4. Спільні наукові дослідження та грантові програми. Спільна робота студентів, викладачів і бізнес-партнерів над науковими дослідженнями у сфері економіки дозволяє створювати інноваційні рішення.

Приклад: програми Horizon Europe фінансують проєкти співпраці між ЗВО та бізнесом у сфері цифрової економіки, екологічних інновацій тощо.

5. Бізнес-інкубатори та стартап-центри. При університетах створюються бізнес-інкубатори, де студенти можуть розвивати власні бізнес-ідеї під керівництвом менторів.

Приклад: у Києво-Могилянській академії діє стартап-інкубатор, який підтримує студентські проєкти та залучає інвесторів.

6. Конкурси бізнес-ідей та кейс-чемпіонати. Змагання серед студентів щодо розв’язання реальних бізнес-проблем допомагають розвивати критичне мислення та підприємницькі навички.

Приклад: щорічний конкурс від KPMG Case Challenge дозволяє студентам запропонувати свої рішення для бізнес-завдань відомих компаній.

7. Спільні навчальні програми та сертифікати від бізнесу. Багато компаній співпрацюють із університетами, пропонуючи спеціалізовані сертифікаційні програми.

Приклад: Google, Microsoft та Coursera пропонують безкоштовні курси та сертифікацію для студентів економічних та IT-спеціальностей.

Переваги співпраці для всіх учасників

Для студентів:

1. Отримання реального досвіду роботи ще під час навчання.
2. Працевлаштування після закінчення стажувань.
3. Можливість розвивати власні стартапи.

Для закладів освіти:

1. Підвищення якості освітніх програм.
2. Підвищення рейтингу та привабливості для абітурієнтів.
3. Можливість залучення фінансування від бізнесу.

Для бізнесу:

1. Отримання підготовлених спеціалістів без додаткових витрат на адаптацію.
2. Спільний розвиток інноваційних рішень.
3. Підвищення іміджу компанії через соціальну відповідальність.

Проблеми та виклики у співпраці ЗВО та бізнесу:

1. Відсутність чітких механізмів взаємодії між університетами та бізнесом.
2. Нестача викладачів із практичним досвідом у бізнесі.
3. Брак фінансування на реалізацію спільних програм.
4. Недостатня мотивація студентів до активної участі у стажуваннях.

Для подолання цих викликів необхідно запроваджувати державно-приватні ініціативи, оновлювати освітні програми з урахуванням вимог ринку праці та стимулювати активну співпрацю університетів із підприємствами.

Співпраця закладів вищої освіти з бізнесом є ключовим фактором у формуванні економічної компетентності майбутніх спеціалістів. Інтеграція навчального процесу з практичним досвідом дозволяє випускникам краще адаптуватися до вимог сучасного ринку праці.

Для ефективного розвитку цієї співпраці необхідно створювати дуальні програми, бізнес-інкубатори, організовувати стажування та активно залучати студентів до реальних економічних проєктів. Це дозволить підготувати покоління фахівців, здатних не лише працювати за професією, а й створювати нові економічні можливості.

Список використаних джерел:

1. Білова Ю. Поняття та структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. 2013. № 7. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2013_7_7.

2. Вітер С. А. Методичні аспекти формування економічної компетентності молодших спеціалістів у процесі фахової підготовки в агротехнічних коледжах. Science and Education a New Dimension : Pedagogy and Psychology. Vol. 7, 2013. С. 36–41.

3. Власюк І. В. Формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх бакалаврів економіки в процесі вивчення фахових дисциплін : дис. ... канд. пед. наук. Вінниця, 2015. 505 с.

Котило Альона Олександрівна,
здобувачка вищої освіти ОП Освітні, педагогічні науки
PhD доктора філософії
Херсонського державного університету

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Сучасні тенденції розвитку освітнього простору вимагають глибокого переосмислення підходів до підготовки та професійного вдосконалення педагогічних кадрів. У контексті освітніх реформ, зокрема впровадження концепції Нової української школи (НУШ), особливого значення набуває питання розвитку професійної компетентності вчителя англійської мови.

У сучасному науковому дискурсі існують різні трактування поняття професійної компетентності та її структурних компонентів. Професійну компетентність розглядають як комплекс теоретичної та практичної підготовки педагога, його здатність виконувати професійні обов’язки відповідно до сучасних стандартів освіти, а також досягати високого рівня педагогічної майстерності. Відповідно до визначення Г. Л. Рурик, професійна компетентність учителя є інтегрованим утворенням, що поєднує знання, уміння, особистісні якості та професійний досвід, забезпечуючи ефективну педагогічну діяльність [3, с. 348].

Підготовка майбутніх педагогів є цілісним і динамічним процесом, що охоплює всі аспекти навчально-виховної діяльності у вищій школі. Основним завданням такої підготовки є забезпечення студентів необхідними компетентностями для ефективної професійної діяльності, що включає знання з педагогіки, психології, методики викладання іноземної мови, а також розвиток умінь і навичок адаптації до різних освітніх ситуацій [1, с. 67].

Згідно з Національною стратегією розвитку освіти метою вищої педагогічної освіти в Україні є «підготовка та виховання педагогічних кадрів, здатних працювати на засадах інноваційних підходів до організації навчальновиховного процесу, дитиноцентризму, власного творчого безперервного професійного зростання» [2, с. 374].

Трансформація сучасної освітньої парадигми спричиняє необхідність перегляду підходів до професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи, що, зокрема, вимагає переосмислення пріоритетів, які визначають зміст викладання як теоретичних, так і практичних дисциплін.

Одним із ключових аспектів забезпечення ефективного професійного становлення вчителя англійської мови є створення відповідних психолого-педагогічних умов, які сприяють розвитку його компетентності. До таких умов належать оптимізація освітнього середовища, підтримка професійної мотивації, формування емоційної стійкості, розвиток здатності до рефлексії та саморегуляції. Важливим чинником також виступає безперервна педагогічна освіта, що забезпечує адаптацію вчителя до нових вимог освітньої реформи (табл.1).

Таблиця 1

Психолого-педагогічні умови формування професійної компетентності вчителя англійської мови НУШ

№ з/п	Психолого-педагогічна умова	Характеристика умови	Очікуваний результат
1	Забезпечення мотиваційно-ціннісного ставлення до професії	Формування внутрішньої потреби в особистісному та професійному зростанні, позитивне ставлення до інновацій	Сформована професійна ідентичність, орієнтація на розвиток
2	Створення особистісно орієнтованого навчального середовища	Застосування принципів педагогіки партнерства, врахування індивідуальних особливостей учнів	Підвищення ефективності міжособистісної взаємодії
3	Реалізація компетентнісного підходу в освітньому процесі	Акцент на формуванні ключових та предметних компетентностей учнів згідно з вимогами Державного стандарту	Здатність до розробки та проведення сучасного уроку англійської мови
4	Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій	Використання цифрових ресурсів, онлайн-платформ, інтерактивних інструментів	Підвищення ІКТ-компетентності вчителя та мотивації учнів
5	Розвиток рефлексивної культури педагога	Залучення до самоаналізу, самокорекції педагогічної діяльності	Формування здатності до постійного професійного самовдосконалення

6	Забезпечення умов для педагогічної творчості та інноваційної діяльності	Створення ситуацій творчого пошуку, підтримка ініціативності	Розвиток креативного потенціалу вчителя

Урахування визначених психолого-педагогічних умов формування професійної компетентності вчителя англійської мови НУШ сприяє створенню цілісного освітнього середовища, орієнтованого на розвиток професійних і особистісних якостей педагога. Реалізація цих умов у педагогічній практиці забезпечує підґрунтя для ефективного функціонування компетентнісного підходу, формування готовності до викладання англійської мови в умовах Нової української школи, а також розвиток педагогічної рефлексії, творчості й ініціативності.

У цьому контексті особливої актуальності набуває окреслення шляхів вдосконалення професійної компетентності вчителів, які виступають логічним продовженням і практичним втіленням психолого-педагогічних умов. Сучасна система освіти висуває високі вимоги до рівня професійної підготовки педагогічних кадрів, що зумовлює необхідність постійного оновлення та поглиблення їхніх знань і навичок.

Вчитель, як ключова фігура освітнього процесу, повинен безперервно розширювати професійні горизонти, оволодівати сучасними методиками викладання, цифровими інструментами та адаптуватися до динамічних змін суспільно-освітнього простору. До основних шляхів підвищення професійної компетентності педагогів відносяться: систематичне проходження курсів підвищення кваліфікації, участь у науково-практичних семінарах, вебінарах і тренінгах; залучення до освітніх і міжнародних проєктів; активна співпраця в професійних спільнотах; а також розвиток самоосвіти через використання відкритих освітніх платформ і ресурсів.

Таким чином, поєднання психолого-педагогічних умов із конкретними шляхами вдосконалення дозволяє формувати компетентного, креативного, адаптивного педагога, здатного ефективно реалізовувати завдання сучасної початкової освіти відповідно до вимог Концепції Нової української школи.

Список використаних джерел:

1. Васильєва М. П. Культурологічний підхід до процесу професійної підготовки майбутнього педагога. Педагогіка і психологія творчої особистості: проблеми і пошуки : Зб. наук. праць. Вип. 47. Запоріжжя, 2007. С. 67.

2. Матеріали ІІІ Всеукраїнського з’їзду працівників освіти/ Київ; Чернівці : Букрест, 20011. 400 с.

3. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах вищого навчального закладу. Науковий посібник / Під загальною редакцією професора С. І. Якименко. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2011. С. 348.

Кравець Світлана Григорівна,
кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
завідувач відділу зарубіжних систем професійної освіти Інституту
професійної освіти Національної академії педагогічних наук України

ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Реалізація стратегічних цілей державної політики відповідно до національних програм Плану Відновлення України, сталого розвитку, євроінтеграції, цифровізації, розвитку індустрії 4.0 суттєво впливають на трансформацію освіти, акцентуючи увагу на її якості – як основи політичної, економічної незалежності та конкурентоспроможності держави на світовому рівні. Для національної системи професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) в умовах сьогодення характерними є процеси модернізації, що безумовно пов'язані із зміною цінностей та цілей її сучасного й перспективного розвитку. Трансформаційний підхід до забезпечення якості П(ПТ)О базується на реалізації завдань сучасних національних програм розвитку економіки та освіти. Наприклад, у Стратегічному плані Міністерства освіти і науки України до 2027 року «Освіта переможців» визначено п'ять цілей за пріоритетом 4 «Трансформація професійної освіти» щодо: створення ефективної мережі закладів П(ПТ)О і фахової передвищої освіти із сучасною інфраструктурою; забезпечення набуття освітніх і професійних компетентностей для розвитку особистості та успішної кар'єри; привабливості та престижності закладів П(ПТ)О і фахової передвищої освіти для навчання і роботи в них; ефективного використання власної організаційної, академічної і фінансової автономії та отримання фінансування, орієнтованого на результат; налагодження партнерства з бізнесом [5].

Серед визначальних цілей сталого розвитку України на період до 2030 року окреслено й ті, що спрямовані забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх; сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх; створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям [1].

Пріоритети трансформації професійної освіти й цілей сталого розвитку України співвідносяться із основними завданнями Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року» [2] та відповідному Плані заходів на 2020-2027 рр. із її запровадження [3], якими є: децентралізація управління та фінансування у сфері П(ПТ)О; забезпечення якості П(ПТ)О; державно-приватне партнерство у сфері П(ПТ)О та взаємозв'язок з ринком праці. Реалізація завдань щодо забезпечення якості П(ПТ)О передбачає: формування змісту П(ПТ)О на компетентнісній основі; впровадження внутрішньої системи забезпечення якості освіти та системи

зовнішнього забезпечення якості освіти; модернізацію освітнього середовища, що забезпечує інноваційність, доступність, прозорість, гнучкість і відкритість освітнього процесу; удосконалення системи підготовки педагогічних працівників у сфері П(ПТ)О із залученням до освітнього процесу висококваліфікованих працівників виробництва та сфери послуг; запровадження мотиваційних механізмів стимулювання професійної діяльності та розвитку педагогічних працівників.

Імплементація завдань щодо забезпечення якості П(ПТ)О передбачає їх структурування відносно пріоритетних цілей діяльності закладів П(ПТ)О, якими є: цілі навчання (орієнтовані на потреби учасників освітнього процесу, споживачів освітніх послуг і зацікавлених сторін); цілі управління й контролю (співвідносяться із принципами державної освітньої політики та завданнями національних, регіональних, інституційних стратегій); цілі партнерства і відповідальності (використання можливостей державно-приватного партнерства та доцільне використання ресурсів для досягнення результатів діяльності). Неможливо досягнути якості П(ПТ)О, зосереджуючи увагу на реалізації однієї цілі, адже підходи до забезпечення якості містять елементи усіх трьох цілей, кожна із яких вимагає застосування тих чи інших підходів для її досягнення.

Забезпечення якості П(ПТ)О ґрунтується на дотриманні чинного законодавства, відповідності принципам державної освітньої політики, завданням національних, регіональних, інституційних стратегій, що також характеризуються внесенням змін і доповнень на вимогу відповідних обставин. Відповідальною за державну політику у сфері освіти, зокрема з питань забезпечення якості освіти, забезпечення якості освітньої діяльності, здійснення державного нагляду (контролю) за закладами освіти (крім закладів вищої освіти) щодо дотримання ними законодавства є Державна служба якості освіти України. Складовими національної системи забезпечення якості освіти є: система забезпечення якості в закладах освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти); система зовнішнього забезпечення якості освіти; система забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти. Процеси удосконалення критеріїв системи забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти та системи зовнішнього забезпечення якості освіти відбуваються на основі результатів інституційних аудитів й зумовлюють зміни у розвитку та функціонуванні інших складників системи. У розумінні сутності, особливостей розвитку і функціонування системи забезпечення якості П(ПТ)О варто зазначити, що процеси, характерні для цієї системи (планування, забезпечення освітнього процесу, оцінювання, звітування удосконалення, прогнозування тощо), змінюються й адаптуються у контексті сучасних обставин і зростаючих потреб споживачів освітніх послуг [4, с. 93].

Перспективи розширення автономії та незалежності закладів П(ПТ)О, що закладені у змісті сучасних законопроєктів у сфері професійної освіти, сприятимуть самостійному прийняттю управлінських рішень щодо формування та ефективного функціонування внутрішньої системи забезпечення якості у закладах П(ПТ)О з урахуванням трансформаційних впливів, особливостей

регіонального ринку праці та швидкій адаптації до потреб споживачів освітніх послуг у регіоні. Означене зумовлює системний перегляд і оновлення складників системи забезпечення якості П(ПТ)О, розроблення дієвих технологій управління, заходів і процедур функціонування, механізмів та критеріїв оцінювання тощо. Таким чином, трансформаційний підхід у забезпеченні якості П(ПТ)О передбачає здатність системи оновлювати орієнтири розвитку, оперативно забезпечувати якісні освітні послуги відповідно до потреб економіки та регіональних запитів у кваліфікованих працівниках, а також вибудовувати гнучкі процедури і заходи для швидкого доступу здобувачів освіти, у тому числі, й ветеранів, демобілізованих, внутрішньо переміщених та інших осіб до ринку гідної праці та цивільного життя.

Список використаних джерел:

1. Верховна Рада України. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019 // Відомості Верховної Ради України. – 2019. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text . – Дата доступу: 04.04.2025.

2. Кабінет Міністрів України. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: Розпорядження КМУ від 12 червня 2019 р. № 419-р. – 2019. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-р#Text. – Дата доступу: 04.04.2025.

3. Кабінет Міністрів України. Про затвердження плану заходів на 2020–2027 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: Розпорядження КМУ від 29 квітня 2020 р. № 508-р. – 2020. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/508-2020-р#Text. – Дата доступу: 04.04.2025.

4. Кравець, С. Г. Забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти: адаптивність та розвиток в умовах невизначеності // Адаптивні процеси в освіті: збірник матеріалів (тез доповідей) 4-го Міжнародного наукового форуму (Київ, Україна). – Юстон, 2025. – С. 93–95. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745027/. – Дата доступу: 04.04.2025.

5. Міністерство освіти і науки України. Стратегічний план Міністерства освіти і науки України до 2027 року «Освіта переможців» [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. – 11 березня 2024. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/news/osvita-peremozhtsiv-predstavlyaemo-strategichniy-plan-diyalnosti . – Дата доступу: 04.04.2025.

Красильников Сергій Романович,
кандидат технічних наук, доцент кафедри професійної
та технологічної освіти і декоративного мистецтва
Хмельницького національного університету

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ТА ЙОГО КОРЕКТНЕ ВИКОРИСТАННЯ

Незважаючи на російську агресію, Україна займає 5 місце у світі за рівнем розвитку цифрових держпослуг та продовжує цифровізацію різних сфер життєдіяльності країни. Важливе місце у цьому процесі належить технології штучного інтелекту (ШІ). Технологія охоплює різні напрями діяльності: військову сферу, державний сектор, охорону здоров'я, економіку, урбаністичне планування, освіту [1]. Згідно з прогнозами американської консалтингової компанії Gartner, у 2025 році генеративний ШІ генеруватиме 10% усіх вироблених даних. Для порівняння, у 2023 році ця цифра складала менше 1% [2].

З метою дослідження, розроблення та впровадження технологій ШІ в різні сфери життя у 1991 році створений Інститут проблем штучного інтелекту МОНУ та Національної академії наук України. Науковцями інституту у 2023 році розроблені напрями застосування штучного інтелект у пріоритетних сферах розвитку України, в тому числі у науковій діяльності та освіті [3]. Зосереджено увагу на розвитку таких основних цифрових навичок, як: аналіз даних з використанням програмного забезпечення; навички програмування; вміння розробляти, проектувати та обслуговувати технології; знання та вміння для моделювання, взаємодії та підвищення довіри до машинних агентів/роботів (комфортність співпраці «людина-машина»); загальні вміння користування сучасною персональною комп'ютерною технікою; обробка та інтерпретація складної інформації; навички вирішення проблем у співпраці, збудованій завдяки цифровим технологіям (міжкультурні або дистанційні команди) [3, с.72].

Мета повідомлення полягає у висвітленні ролі ШІ в освітньому процесі та його коректного використання здобувачами вищої освіти.

Аналіз наукової літератури свідчить про можливості ШІ щодо покращення якості та ефективності вищої освіти, сприяння індивідуалізованому, інтерактивному освітньому процесу.

Водночас важливо враховувати певні вади використання ШІ. Виникає значна проблема втрати конфіденційності персональних даних, ймовірність скорочення та зникнення окремих розумових спеціальностей, що суттєво вплине на ринок праці. Також існують ризики в освіті, пов'язані з використанням ШІ:

– зниження ролі педагогів і креативності здобувачів вищої освіти;
– зниження навичок критичного мислення здобувачів вищої освіти;
– збільшенням розриву між студентами з високим і низьким соціально-економічним статусом [4].

Отже, актуальним постає питання коректного використання ШІ в освіті. На нашу думку, коректне використання ШІ передбачає застосування технологій з дотриманням етичних норм і правил, а саме, захист даних здобувачів вищої

освіти, забезпечення прозорості алгоритмів та надання можливості студентам розуміти як працюють ШІ-системи тощо [5].

Охарактеризуємо ключові аспекти, що забезпечують, на нашу думку, коректне використання ШІ в освітньому процесі:

– розуміння принципу роботи ШІ-систем для свідомого та коректного використання технології та врахування можливих обмежень;

– обов'язкове дотримання етичних норм і принципів використання ШІ, насамперед, прозорість, відповідальність, безпека, контроль, надійність;

– ШІ-системи мають бути надійними та точними, слід виявляти та запобігати технічним помилкам, які можуть вплинути на результати навчання;

– ШІ має використовуватися лише як доповнення до навчальних програм, розроблених педагогами;

– використання ШІ має сприяти поліпшенню освітнього процесу та результатів навчання здобувачів вищої освіти, оскільки передбачає автоматизацію виконання рутинних завдань, персоналізацію навчання та підтримку індивідуальних потреб здобувачів освіти.

Для ефективного використання ШІ необхідно розробити політику та процедури, які забезпечать етичне та прозоре застосування технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти. Обов'язковим є знайомство здобувачів вищої освіти у межах навчальних дисциплін з можливостями використання ШІ у навчанні. Отже, коректне використання ШІ здобувачами вищої освіти передбачає баланс між технологічними можливостями та етичними стандартами, що забезпечує ефективність та якість освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Використання ШІ в Україні: стан галузі та плани щодо регулювання від Мінцифри. https://surl.li/bidfhq (дата звернення 16.03.2025).

2. Стан розвитку штучного інтелекту у світі https://surl.gd/abyzqe (дата звернення 16.03.2025).

3. Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні. Монографія / За заг. ред. А. І. Шевченка. – Київ: Наука і освіта, 2023. – 305 с.

4. Тополенко Н. М. Сутність, переваги та недоліки розвитку штучного інтелекту в освіті // Технології доброчесного використання штучного інтелекту у сфері освіти та науки: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 31 липня – 10 вересня 2023 року, Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023, с. 221-224.

5. Андрощук А. Г., Малюга О. С. Використання штучного інтелекту у вищій освіті: стан і тенденції. International Science Journal of Education and Linguistics. Vol. 3, No. 2, 2024, pp. 27-35. doi: 10.46299/j.isjel.20240302.04

Красильникова Ганна Володимирівна,
доктор педагогічних наук, професор кафедри технологічної
та професійної освіти і декоративного мистецтва
Хмельницького національного університету;
Кочаток Наталія Дмитрівна,
заступник директора з навчально-виробничої роботи
ВПУ №25 м. Хмельницький

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ П(ПТ)О

Практична підготовка є невід'ємною складовою професійного навчання фахівців будь якої спеціальності. Особливого значення вона набуває в умовах базування вітчизняної вищої освіти на засадах компетентнісного підходу, що передбачає перехід від простого засвоєння знань до їхнього практичного застосування, сприяє підготовці конкурентоспроможних фахівців, які володіють не набором фактів, а способами та технологіями їх отримання.

Динамічно змінюються підходи до проведення практичної підготовки майбутніх фахівців, вони набувають нових ознак, зокрема, використовується диференційований підхід до складання індивідуального плану проходження практики здобувачів вищої освіти з урахуванням їх освітніх потреб та інтересів; компетентнісний підхід передбачає орієнтацію на розвиток soft skills (комунікація, критичне мислення) та hard skills (практичні навички) здобувачів вищої освіти, які відповідають вимогам сучасної освіти; акцентується увага на застосуванні он-лайн освітніх платформ та інтерактивних методів навчання в умовах інклюзивного освітнього середовища, на цифровізації освіти тощо [1, 2].

Поряд зі зрослими потребами ринку праці у робітничих кадрах, необхідних для реалізації Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року [3], відбудови нашої країни у повоєнний час, підвищуються вимоги до кадрового складу закладів професійної (професійно-технічної) освіти (П(ПТ)О), задіяного у підготовці кваліфікованих робітників. Сучасний педагог професійного навчання має виконувати крім традиційних трудових функцій (планування та реалізації освітнього процесу в умовах П(ПТ)О, його методичний супровід) низку нових професійних завдань як то «здійснення проєктної діяльності» та «консультування з кар'єрного розвитку здобувачів освіти», що регламентується чинним Професійним стандартом «Педагог професійного навчання» [4].

Відтак, підготовка майбутнього педагога для системи П(ПТ)О, згідно з стандартами вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти, містить значну практичну складову, у т.ч. педагогічних практик [5, 6].

Традиційно педагогічні практики бакалаврів та магістрів професійної освіти організовуються на базі закладів освіти П(ПТ)О та фахової передвищої освіти згідно з укладеними договорами. Програми практик містять низку педагогічних завдань, що передбачають знайомство з організацією освітнього

процесу в закладі, відвідування занять провідних педагогів та аналізи проведених ними уроків, спостереження за учнями закладу освіти та складання психолого-педагогічної характеристики для кожного з них і учнівського колективу, підготовка та проведення пробних занять з фахових дисциплін, проведення залікового заняття, участь у виховних заходах, що проводить заклад освіти тощо.

Водночас набувають поширення інноваційні підходу до реалізації завдань педагогічної практики, наприклад, бакалаврами професійної освіти за спеціалізацією «Транспорт» запропоновано в умовах воєнного стану з метою забезпечення безпечних умов навчання учнів П(ПТ)О проведення профорієнтаційного заходу у формі он-лайн екскурсії до Навчального музейно-виставкового центру «Історія та сучасність техніки» Хмельницького національного університету. Під час розроблення сценарію та проведення заходу студенти виявили свої організаційні та лідерські здібності, рівень розвитку комунікативної компетентності, володіння цифровими технологіями тощо. Шляхом інтеграції науки, технологій, інженерії в освітній процес сприяли розвитку критичного мислення та практичних навичок учнів П(ПТ)О на основі реалізації STEM-освіти.

Отже, практична підготовка є базисом формування професійної компетентності педагогів професійного навчання, спрямована на інтеграцію теоретичних знань та практичних навичок здобувачів вищої освіти з урахуванням сучасних вимог системи (П(ПТ)О та інноваційних підходів і реалій.

Список використаних джерел:

1. Лук’янова Л. Б., Вовк М. П., Соломаха С. О., Грищенко Ю. В. Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи: науково-аналітична доповідь; за науковою редакцією Н. Г. Ничкало / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ – Чернівці: Букрек, 2023. 80 с.

2. Сидоренко В. В., Кулішов В. С., Торба Н. Г. Інноваційні підходи до організації видів практик здобувачів вищої освіти в період воєнного стану // Вісник НАПН України, 2023. – №5(1). – С.1-15.

3. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. [Електронний ресурс]. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text (дата звернення 10.03.2025).

4. Професійний стандарт «Педагог професійного навчання»: Наказ Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України від 29.12.2022 № 38 – ОД.

5. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Наказ МОНУ від 21.11.2019 №1460 [Електронний ресурс]. – URL: https://surl.gd/luiqpi (дата звернення 10.03.2025).

6. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями) для другого (магістерського) рівня вищої освіти. Наказ МОНУ

від 18.11.2020 №1435 [Електронний ресурс]. – URL: https://surl.li/tkdlex (дата звернення 10.03.2025).

Криворучко Віталій Олександрович,
аспірант кафедри технологічної та професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Практичною проблемою професійної підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України є зміна в середовищі діяльності військових частин Національної гвардії України (НГУ) [1; 2; 3]. Відсутність відповідних змін в процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ впливає на їх готовність до виконання завдань.

Є необхідність провести моделювання формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з застосуванням раніше отриманих наукових результатів.

«Модель – наближений аналог досліджуваних об’єктів, подій і процесів, який відбиває сутнісні ознаки та властивості об’єкта, що моделюється, у процесі його пізнання, дає нові знання про об’єкт-оригінал» [4].

У нашому дослідженні «об’єкт-оригінал» – це професійна підготовка, яка організовується і проводиться вищим військовим навчальним закладом НГУ та спрямована на формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань.

Враховуючи аналіз змісту наукових досліджень [5; 6; 7, 8, 9], пропонуємо наповнення моделі з таких блоків: методологічно-цільового, організаційно-змістового та результативно-оцінного.

Методологічно-цільовий блок окреслює основну мету – формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань у процесі професійної підготовки.

Мета поєднує всі основні компоненти, впливає на процес створення моделі, визначає особливості змісту організації й реалізується через засоби, форми і методи освітнього процесу вищого військового навчального закладу НГУ.

Цей блок є методологічними засадами формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань у процесі професійної підготовки, охоплює вихідні методологічні положення, а саме застосування системного, структурного, комплексного, діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів.

Організаційно-змістовий блок сприяє гармонійній взаємодії всіх суб’єктів формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання у процесі професійної підготовки. Суб’єктами формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань у процесі професійної підготовки в аспекті дослідження визначено вищі військові навчальні заклади, військові частини, науково-педагогічних працівників, офіцерів, курсантів.

Організаційно-змістовий блок охоплює:

1) компоненти готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань (психологічний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний).

2) зміст підготовки (реалізація освітньо-професійних програм за спеціальностями 251 Державна безпека та 262 Правоохоронна діяльність на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти тактичному рівні військової освіти). Основною освітньою компонентною згаданих освітньо-професійних програм, в яких відображаються особливості виконання завдань є «Службово-бойова діяльність підрозділів».

3) форми організації навчальної діяльності (лекції, практичні, групові, семінарські заняття, консультації, самостійна робота; бінарні заняття (у тому числі із залученням кінологів зі службовими собаками)).

4) засоби навчання та виховання: підручники, посібники, дидактичний матеріал, засоби інформаційно-комунікаційних технологій, спеціалізовані приміщення ситуаційного моделювання, технічні засоби навчання.

5) методи підготовки майбутніх офіцерів НГУ (пасивні (перегляд навчальних фільмів) та інтерактивні (дискусії, ігри, тренінги, кейс- метод), що моделюють різні аспекти професійної діяльності).

Результативно-оцінний блок. Реалізація виділених нами складників готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань у процесі професійної підготовки сприятиме досягненню успішного результату, описаного в результативно-оцінному блоці. Цей блок містить критерії (психологічний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний) та відповідні їм показники, рівні сформованості готовності (високий, середній, низький), за допомогою яких і визначається результативність професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ (позитивна динаміка сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань у процесі професійної підготовки).

Таким чином, можна зробити висновок, що модель формування готовності майбутніх офіцерів НГУ у процесі професійної підготовки складається з таких блоків: методологічно-цільового, організаційно-змістового та результативно-оцінного.

Список використаних джерел:

1. Криворучко В. Сутність і структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки та порядку. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки. 2023. № 3. С. 168–182.

2. Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2024. Вип. 100. С. 64–69.

3. Медвідь М., Криворучко В. Удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів військових частин (підрозділів) з охорони громадського

порядку Національної гвардії України. Молодь і ринок. 2023. № 1. С. 64–69.

4. Економічний енциклопедичний словник. URL: http://surl.li/xhsvzn (дата звернення: 15.04.2019).

5. Зорій Я. Б. Структурно-функціональна модель системи формування готовності майбутніх офіцерів запасу до військово-професійної діяльності. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. 2018. Вип. 291. С. 103–109.

6. Король Я. Модель формування професійної готовності майбутніх офіцерів до застосування засобів радіаційно-хімічного захисту. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки. 2018. № 2. С. 191–201.

7. Павлюк Т. Г. Модель формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2017. Вип. 56–57. С. 296–300.

8. Хацаюк О. В., Єлісєєва О. С., Жуков В. Л., Клименко В. П., Бережний Ю. М. Модель формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до застосування заходів фізичного впливу в різних умовах службово-оперативної діяльності. Інноваційна педагогіка. 2020. Вип. 29 (2). С. 174–178.

9. Швець Д. В. Модель формування готовності майбутніх офіцерів ОВС до охорони і забезпечення громадського порядку. Вісник Національного університету оборони України. 2014. Вип. 4. С. 135–139.

Курило Ольга Юріївна,
докторка філософії, старша викладачка
кафедри професійної освіти та технологій
Бердянського державного педагогічного університету

МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ НАНОТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Фахівці з нанонауки відіграють важливу роль у сприянні сталому розвитку, особливо в сучасних умовах України, де соціально-економічні виклики та наслідки війни вимагають інноваційних підходів до вирішення критичних проблем. Нанотехнології мають великий потенціал для вирішення глобальних завдань, таких як забезпечення енергетичної безпеки, впровадження медичних інновацій та захист навколишнього середовища. У цьому контексті необхідно переосмислити освітню систему підготовки фахівців у цій галузі.

Нанотехнології відкривають широкі можливості для подолання глобальних викликів, що стосуються енергетики, охорони здоров’я та екології. В Україні необхідність у висококваліфікованих фахівцях у цій галузі стає дедалі гострішою через соціально-економічні потрясіння та затяжний військовий конфлікт, які потребують інноваційних підходів. Важливість таких спеціалістів полягає у їхньому потенціалі впроваджувати технології, здатні сприяти досягненню Цілей сталого розвитку, включно з переходом до чистої енергетики та впровадженням

передових медичних рішень. Нанотехнології дозволяють оптимізувати виробничі процеси та мінімізувати вплив на навколишнє середовище, забезпечуючи основу для стійкого майбутнього.

Розроблено новий підхід до підготовки фахівців, що передбачає об'єднання освітнього процесу, наукових досліджень та морально-етичних підходів. Цей підхід відходить від класичних моделей співпраці між університетами, промисловістю та урядовими установами, додаючи акцент на соціально значущі та екологічно орієнтовані напрями. Він спрямований на формування у майбутніх фахівців не лише технічних компетенцій, а й глибокого розуміння соціальних і екологічних викликів сучасного світу.

Враховуючи сучасні глобальні виклики, роль новітніх технологій у забезпеченні сталого розвитку стає дедалі важливішою. Нанотехнології мають унікальні можливості для розв'язання складних проблем, починаючи з енергетичної стабільності та закінчуючи інноваціями у медицині. В Україні, де соціально-економічна ситуація значно ускладнена через триваючу війну, виникає гостра потреба у нових та адаптивних підходах до навчання та підготовки спеціалістів.

Цілі сталого розвитку визначають важливі орієнтири для оцінки та спрямування технологічного розвитку. Нанотехнології можуть сприяти досягненню цих цілей, особливо у сферах чистої енергетики, ефективного виробництва та захисту довкілля. Проте для реалізації цього потенціалу необхідна якісна підготовка кадрів, здатних забезпечити баланс між технологічними інноваціями та принципами сталості.

Потреба у фахівцях з нанонауки в Україні посилюється на тлі руйнувань освітньої та промислової інфраструктури. Війна створила значні виклики для традиційної системи освіти, але водночас відкрила можливості для її трансформації. В умовах необхідності швидких та надійних рішень країна отримала шанс модернізувати підходи до підготовки фахівців із нанотехнологій [1].

Розроблений концептуальний підхід потрійної інтеграції орієнтований на створення тісних зв'язків між закладами освіти, промисловими підприємствами та державними структурами. Особливістю цієї концепції є наголос на сталих орієнтирах, де етичні аспекти, соціальна відповідальність та екологічна стійкість стають ключовими компонентами. Вона спрямована на те, щоб технологічний прогрес позитивно впливав на суспільство та навколишнє середовище.

Перегляд освітніх підходів передбачає створення умов для інтерактивного та практико-орієнтованого навчання. Це включає міждисциплінарний підхід, залучення студентів до реальних проєктів, спрямованих на розв'язання актуальних суспільних проблем, а також формування етичного та соціального усвідомлення. Такий підхід дозволить створити покоління фахівців, здатних впроваджувати інноваційні технології з урахуванням принципів сталого розвитку [2].

Зрештою, формування сучасного освітнього середовища стане основою для підготовки висококваліфікованих фахівців, які будуть здатні не тільки впроваджувати технологічні новації, а й сприяти сталому розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Kurylo, O., Kovachov, S., Kryvylova, O., Bohdanov, I., & Sychikova, Y. Education-science-values: A triple helix approach to nanotechnology education for sustainable development. In Y. Sychikova (Ed.), Redefining Higher Education: Innovation, Inclusion, and Sustainable Development During Wartime Privat Company Technology Center. 2024. Pp. 145–181. http://monograph.com.ua/pctc/catalog/view/978-617-8360-07-8/244/1047-1
2. Курило О.Ю. Роль фахівців галузі нанонауки у стимулюванні сталого розвитку в Україні. Наукові засади підготовки фахівців інженерно-педагогічного та технологічного напрямків : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (15 травня 2024 р., м. Запоріжжя). Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 93–94.

Курчатова Анжеліка Віталіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗДО

Сучасний період розвитку суспільства характеризується сильним впливом на нього інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які проникають в усі сфери людської діяльності, забезпечують поширення інформаційних потоків у суспільстві і утворюють глобальний інформаційний простір. Невід'ємною і важливою частиною цих процесів є комп'ютеризація освіти.

Досвід провідних країн показує, що успішне впровадження ІКТ вимагає комплексного підходу, включаючи розробку державних програм інформатизації освіти, впровадження ІКТ-компетентностей та розробку моделей оцінювання стану інформатизації освітніх закладів.

На сьогодні інформаційно-комунікаційні технології стають потужним засобом навчання, виховання та розвитку, використання якого дає змогу педагогам вирішувати методичні завдання на якісно вищому рівні. Це положення повною мірою стосується і дошкільної освіти, метою якої є забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок [1]. Зміни, що відбуваються в дошкільній освіті, відображаються та регулюються відповідними законодавчими документами – законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», відповідними наказами МОН та МОЗ.

«Про освіту» поняття «якість освіти» визначено як відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти. У цьому контексті дефініція «якість освітньої діяльності» трактується як рівень організації, забезпечення та реалізації

освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством [2].

Цілком погоджуємось із позицією В. Кременя, який зазначає, що якісна освіта повинна розкривати та розвивати задатки й обдарування особистості, а також забезпечувати максимальну реалізацію її потенціалу [3]

Слід зазначити, що в Законі України «Про освіту» поняття «якість освіти» визначено як відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти. У цьому контексті дефініція «якість освітньої діяльності» трактується як рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством [1].

Дослідженню питань якості освіти присвячені праці таких вітчизняних вчених, як К. Білої, Л. Денякіна, В. Кременя, О. Савченко, С. Сисоєвої. Проблема якості дошкільної освіти відображена у наукових працях Т. Алієвої, Л. Артемонової, О. Янко та інших.

Цілком погоджуємось із позицією В. Кременя, який зазначає, що якісна освіта повинна розкривати та розвивати задатки й обдарування особистості, а також забезпечувати максимальну реалізацію її потенціалу [3].

Інформаційно-комунікаційні технології навчання – це сукупність методів і технічних засобів реалізації інформаційних технологій на основі комп’ютерних мереж і засобів забезпечення ефективного процесу навчання [5].

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес є ключовим фактором у підвищенні якості освіти та розвитку компетентностей, необхідних для сучасного інформаційного суспільства. Аналіз сучасних підходів до використання ІКТ у навчанні свідчить про значний потенціал для покращення освітнього процесу. Зокрема, проведені дослідження показують, що ІКТ можуть розвивати ключові компетентності: критичне мислення, креативність, співпрацю та самостійне навчання. ІКТ можуть забезпечувати гнучкість та доступність: хмарні технології, електронне та дистанційне навчання, репозиторії електронних ресурсів роблять освітні матеріали доступними в будь-який час і в будь-якому місці [4]

Впровадження ІКТ в освітній процес ЗДО робить навчання дітей привабливішим, сучаснішим завдяки формі наданої інформації; допомагає закріплювати отримані знання, навички дітей; розв’язувати пізнавальні та творчі завдання; дозволяє наочно моделювати, вирішувати різні проблемні ситуації; збільшує швидкість подання інформації вихованцям і підвищує рівень її засвоєння, сприяє розвитку уваги, пам’яті, мислення, мовлення, сприяє інтелектуальному, емоційному та моральному розвитку дітей; допомагає провести оцінку виконаних дітьми завдань [2].

Основними видами занять із використанням інформаційно-комунікаційних технологій є: заняття з мультимедійною підтримкою: перегляд мультфільмів і казок; мультимедійні презентації; заняття з комп’ютерною підтримкою: індивідуальна робота на комп’ютері або планшеті, дитячі ігрові навчальні програми, діагностичні завдання.

Для проведення занять із дітьми широко застосовуються навчальні програми, розвивальні ігри та навчально-ігрові засоби із використанням ілюстративних та роздаткових матеріалів – демонстраційні засоби, інформаційні джерела та електронні навчальні посібники тощо.

Найпоширенішою інформаційною технологією серед дошкільників є мультиплікаційні фільми, які виконують пізнавальну, виховну й розвивальну функції. Педагог обирає казку чи мультфільм, продумує трактування сюжету заздалегідь, щоб перетворити спілкування в комунікативну ситуацію. У результаті відбувається не лише вивчення нових слів, а й відбувається діалог між дитиною та персонажем. Ефективною формою залучення дітей до діалогу є бесіда за сюжетом мультфільму та його основним змістом.

Основними педагогічними цілями, що досягаються за допомогою ІКТ, є: підготовка дитини до самостійної пошукової діяльності; формування та розвиток навичок навчальної діяльності, оцінювання результатів своєї діяльності; виховання самостійності, посидючості, зосередженості; розвиток творчого та алгоритмічного мислення; розвиток комунікативних здібностей на основі виконання спільних завдань тощо. [6].

Попри всі вказані переваги існують певні вимоги та обмеження щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі дітей дошкільного віку: інформаційно-комунікаційні технології не можуть бути основним інструментом дошкільної освітньої діяльності; мають сприяти співпраці педагога та дитини та інтеграції до роботи в команді; мають бути зрозумілими, наочними та чітко визначеними [6].

Зважаючи на розвиток технологій та їхній потенціал у покращенні якості освіти, важливо враховувати і виклики, які виникають при їхньому впровадженні. Серед таких викликів − необхідність оновлення матеріальнотехнічної бази закладів дошкільної освіти та підготовка вихователів до ефективного використання ІКТ в освітньому процесі.

Підсумовуючи вище зазначене, можна зробити висновок, що використання інформаційно-комунікаційних технологій в закладі дошкільної освіти, є одним із шляхів оновлення змісту та якості освіти відповідно до сучасних вимог. Вони відкривають нові можливості для покращення освітнього процесу, але їх впровадження потребує комплексного підходу та підготовки всіх учасників освітнього процесу до нових вимог і можливостей, які вони надають. Впровадження сучасних ІКТ необхідне для підвищення якості освітнього процесу в ЗДО, що сприяє підготовці молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Верховна Рада України. (2017, вересень 05). Закон № 2145-VIII, Закон України «Про освіту». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 (дата звернення: 05.02.2025).

2. Іржавська О., Дворцова Л. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у дошкільному навчальному закладі. Дошкільний навчальний заклад. 2015. № 3. С. 2-11.

3. Кремень В. Якісна освіта і нові вимоги часу. Директор школи, ліцею, гімназії. 2013. № 4. С. 4-11.

4. Рейс Т., Максютова О. Інноваційні технології в освіті: впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес. Міжнародний науковий журнал «ОСВІТА І НАУКА». 2024. Випуск 1(36). С. 160-171.

5. Фоменко О., Прокопенко Д. Інформаційно-комунікаційні технології в освітньому просторі. Міжнародна дистанційна науково-практична конференція «Технології дистанційного навчання: впровадження, розвиток, удосконалення». Харків. 23-24.03.2021. С. 372-374.

6. Яцик Л. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі як чинник підвищення якості дошкільної освіти. Педагогічний менеджмент. № 2 (203). 2022. С. 41-44.

Кучер Олег Анатолійович,
аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчання майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах має розосереджений характер, адже кожна із спеціальностей не спрямована на загальні завдання інтелектуально-творчого розвитку особистості, а бере участь у вирішенні вузькопрофесійних завдань.

Аналізуючи дані останніх досліджень і публікацій, можемо зазначити, що питанням професійної підготовки майбутніх педагогів займались багато вітчизняних і зарубіжних науковців. Теоретичні та методологічні основи розкрито у працях О. Духновича, Я. Коменського, А. Макаренка, О. Мороза, М. Стельмаховича, В. Сухомлинського, К. Ушинського. У наш час розв’язанням даної проблеми займаються В. Андрущенко, А. Богуш, І. Зязюн, В. Коцур, Н. Ничкало, В. Паламарчук, О. Пєхота, О. Савченко, В. Семиченко, С. Сисоєва та ін.

Серед основних завдань освітньої галузі, які виокремлені в Законах України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, Державній національній програмі „Освіта” (Україна XXI століття), Національній доктрині розвитку освіти в Україні значну роль відіграє активізація людського фактору, забезпечення можливості розвивати творчий потенціал кожної людини. У зв’язку з розвитком цивілізації висуваються нові вимоги перед особистістю, перед освітою, що має велике значення для її розвитку.

Навчально-виховний процес підготовки майбутніх педагогів повинен проходити в системі інноваційних технологій навчання, використовуючи нові ефективні нововведення психолого-педагогічної науки [1; 2; 3]. Тому вищі

навчальні заклади повинні створити нову практику освіти, забезпечивши для цього такі педагогічні умови:

- науково-інтелектуальні сили та фінансові ресурси;
- довготривалі дослідження з розробки нової психолого-педагогічної теорії та практики;
- професіоналізм, наукова кваліфікація учасників інноваційного процесу, що сприятиме виходу майбутніх педагогів на рівень постановки проблем розвитку педагогічної освіти.

Наукові колективи кафедр, лабораторії психолого-педагогічного напряму розробляють науково-методичне забезпечення навчального процесу, навчально-методичні комплекси для засвоєння майбутніми педагогами психолого-педагогічних навчальних дисциплін, що сприятиме їх креативному розвитку.

Підготовку майбутніх педагогів необхідно розглядати як цілісну систему, яка складається з трьох напрямків:

- наукового, що вивчає закономірності професійного становлення особистості для розробки методів, засобів і способів використання психолого-педагогічних знань в умовах НУШ;
- прикладного, який виконує психолого-педагогічне забезпечення всього навчально-виховного процесу, зокрема, складання навчальних програм, створення посібників і підручників, розробку психолого-педагогічних основ педагога, в освітніх установах, спеціальних навчально-виховних установах, в управлінській сфері, правоохоронних органах, включаючи роботу з неповнолітніми та ін., де основною є психопрофілактика, психолого-педагогічна діагностика, розвиток, корекція, консультування, а серед основних видів діяльності майбутнього педагога є консультаційна; діагностико-аналітична; корекційно-розвивальна, організаційно-методична; соціально-педагогічна; культосвітня.

Професійна компетентність передбачає сформованість у майбутнього фахівця єдиного комплексу знань, навичок, умінь, психолого-педагогічних якостей і професійних акмеологічних позицій. Рольовими характеристиками професійної компетентності педагога є знання, навички й уміння, а інші компоненти є суб'єктивними характеристиками та показують ставлення педагога до професійної діяльності. Досягнення різних рівнів професійної компетентності визначається різними факторами, серед яких індивідуальні обмеження, які є протипоказаннями для виконання професійних функцій.

Дослідження вчених, наші спостереження переконливо доводять, що якість професійної підготовки майбутніх педагогів до інноваційної діяльності підвищується, якщо створено таке освітнє середовище, яке забезпечує їхній професійно-творчий розвиток з допомогою використання особистісно орієнтованого навчання, поєднання колективної роботи з роботою в малих групах, проведення тренінгових занять із майбутніми фахівцями, використання технології проектного навчання. Застосування технології проектного навчання сприяє розвитку у студентів креативності, ініціативності, які допоможуть їм розпізнати їхні нахили та інтереси.

Отже, підготовка майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі до інноваційної діяльності свідчить про усвідомлення зростаючої ролі інноваційних процесів у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Словник-довідник. Рівне. 2003. 43 с.
2. Пєхота О. М. Особистісно орієнтована освіта і технології. Неперервна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. Київ: Віпол, 2000. С. 274-318.
3. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект: науково-методичний посібник за ред.. Л. Даниленко. Київ: Логос, 2001. 185 с.

Лазарєва Тетяна Анатоліївна,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри харчових технологій, легкої промисловості і дизайну
ННІ «Українська інженерно-педагогічна академія»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
Лазарєв Микола Іванович,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти
ННІ «Українська інженерно-педагогічна академія»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
Циховська Ірина Василівна,
доктор технічних наук, професор
кафедри харчових технологій, легкої промисловості і дизайну
ННІ «Українська інженерно-педагогічна академія»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДО РОЗРОБКИ БІЗНЕС-ПЛАНУ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Ефективна підготовка майбутніх фахівців до створення бізнес-плану для відкриття закладів ресторанного господарства потребує створення відповідних організаційно-педагогічних умов. Це комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію навчального процесу та забезпечення високого рівня професійної компетентності студентів.

Першою умовою є забезпечення матеріально-технічної бази навчального закладу. Це включає сучасні комп’ютерні класи, доступ до спеціалізованого програмного забезпечення для розробки бізнес-планів, мультимедійне обладнання та навчальні платформи.

Другою важливою умовою є адаптація навчальних програм до сучасних вимог ринку. Зміст дисциплін повинен включати актуальні теми, такі як інновації у ресторанному бізнесі, цифрові технології в управлінні та методи фінансового аналізу.

Третьою умовою є впровадження інтерактивних методів навчання. Використання кейс-стаді, мозкових штурмів, бізнес-симуляцій та рольових ігор сприяє залученню студентів до активного навчального процесу та формуванню практичних навичок.

Четвертою умовою є розвиток професійної взаємодії. Студенти повинні працювати в командах, що дозволяє розвивати навички співпраці, комунікації та лідерства. Робота в групах також сприяє формуванню здатності до спільного прийняття рішень.

П'ята умова – кваліфікація викладачів. Викладачі повинні мати не лише теоретичні знання, але й практичний досвід у створенні бізнес-планів, а також володіти сучасними методиками викладання.

Шостою умовою є організація зустрічей із представниками бізнесу. Гостьові лекції, майстер-класи та консультації з фахівцями допомагають студентам краще зрозуміти реалії підприємницької діяльності та актуальні вимоги ринку.

Сьомою умовою є інтеграція міждисциплінарного підходу. Студенти повинні використовувати знання з економіки, маркетингу, менеджменту та технології виробництва для створення комплексного бізнес-плану.

Восьмою умовою є стимулювання самостійної роботи студентів. Для цього організовуються дослідницькі завдання, які вимагають пошуку, аналізу та систематизації інформації.

Дев'ятою умовою є організація змагальних заходів, таких як конкурси на кращий бізнес-план. Це стимулює інтерес до навчання, розвиває конкурентоспроможність і сприяє підвищенню рівня мотивації.

Десятою умовою є рефлексія навчального процесу. Викладачі та студенти спільно аналізують результати роботи, виявляють сильні та слабкі сторони, що сприяє покращенню підготовки у майбутньому [1].

Таким чином, створення організаційно-педагогічних умов є ключовим фактором у підготовці майбутніх фахівців до створення бізнес-плану. Це забезпечує формування не лише професійних компетентностей, але й розвиток особистісних якостей, необхідних для успішної реалізації бізнес-ідей.

Список використаних джерел:

1. Моделювання професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів. Монографія /За ред. С. С. Вітвицької, доктора педагогічних наук, професора. – Житомир: Вид. О.О. Євенок, 2019. – 304 с.

Лі Ліньі,
аспірантка кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасних умовах воєнного стану в Україні, пережитої світом пандемії COVID-19, новітніх трендів цифровізації та глобалізації освіти, дистанційне навчання стало не лише вимушеним заходом, а й перспективним напрямом розвитку освітнього простору, оскільки дозволяє забезпечити гнучкість і доступність освіти, незалежно від місця знаходження її суб'єктів, розширює можливості для використання сучасних цифрових технологій. Ця проблематика в контексті мистецько-педагогічної освіти стала предметом досліджень як сучасних українських (О.Афоніна, І.Барановська, Л.Гаврілова, Ю.Локарєва, С.Мартиненко, Л.Масол, Н.Мозгальова, О.Реброва, А.Соколова, П.Стефаненко та ін.), так і зарубіжних (F.Chetwynd, C.Dobbyn, D.Keegan, K.Jensen, J.Savage та ін.) учених.

Водночас мистецька освіта має свої особливості, що ускладнюють її ефективну реалізацію в дистанційному форматі. По-перше, значна частина освітнього процесу пов'язана з практичною діяльністю, що вимагає безпосереднього контакту з матеріалом, роботи з художніми техніками, музичними інструментами тощо. По-друге, мистецькі дисципліни передбачають якісний зворотний зв'язок, живу взаємодію між викладачем і здобувачами освіти, що певною мірою ускладнюється в онлайн-середовищі через обмеженість невербальної комунікації, необхідної для передання емоційного складника мистецтва. Дистанційне навчання може викликати відчуття ізоляції у студентів, що потребує додаткової психологічної підтримки. Крім того, дистанційна форма навчання потребує наявності чітких механізмів об'єктивного оцінювання творчих завдань у дистанційному середовищі, високого рівня цифрової грамотності як у студентів, так і у викладачів, а також доступу до якісного технічного забезпечення, що не завжди є можливим. Це створює ризики нерівного доступу до освіти та зниження ефективності освітнього процесу. У цьому контексті важливим вважаємо підвищення цифрової компетентності як викладачів мистецьких дисциплін для ефективного поєднання онлайн- та офлайн-методів навчання, так і здобувачів освіти, а також перегляд й адаптацію навчальних програм для дистанційного формату з урахуванням специфіки мистецьких дисциплін, створення спеціального методичного забезпечення, що враховує особливості дистанційного викладання мистецьких дисциплін.

Подолати зазначені проблеми дозволяє також змішане (гібридне) навчання, яке передбачає інтеграцію традиційного очного навчання з онлайн-компонентами, що дозволяє збалансувати переваги обох форматів і мінімізувати їхні недоліки. За таких умов теоретичні курси та лекції можуть проводитися дистанційно у форматі відеолекцій, інтерактивних вебінарів або онлайн-

дискусій, а практичні заняття, що потребують фізичної присутності (робота з матеріалами, художні техніки, виконання живописних або скульптурних завдань, репетиції тощо), проводяться в очному форматі. Синхронні заняття (відеоконференції, консультації, семінари) дозволяють студентам безпосередньо взаємодіяти з викладачем у реальному часі. Водночас асинхронне навчання (записані лекції, електронні підручники, завдання на самостійне виконання тощо) сприяє індивідуалізації освітнього процесу, даючи здобувачам освіти можливість працювати у власному зручному темпі, дозволяє адаптувати навчальні курси під різні рівні підготовки студентів, створювати персоналізовані освітні траєкторії, де здобувачі освіти можуть обирати освітні компоненти, онлайн-курси, майстер-класи та навчальні модулі відповідно до своїх потреб [3]. Такий формат націлює на виконання спільних творчих проєктів, які поєднують індивідуальну дистанційну роботу з колективними офлайн-зустрічами, дозволяє організовувати змішані мистецькі заходи (онлайн-виставки, цифрові галереї, інтерактивні презентації мистецьких творів тощо).

Розвиток цифрових технологій, а саме: мультимедійних платформ Teams, Moodle, Google Classroom, Artsteps, Padlet тощо для організації освітнього процесу, інтерактивних інструментів для мистецької діяльності (цифрові графічні редактори Adobe Photoshop, Corel Painter, Krita тощо), 3D-моделювання (Blender, ZBrush тощо) [4], анімаційні програми (Toon Boom, Adobe Animate тощо) відкриває нові перспективи для дистанційного мистецького навчання та інтеграції в міжнародний освітній контекст [1; 2]. Використання віртуальних лабораторій і майстерень для колаборативної творчості, спільного редагування творів мистецтва, графічних редакторів, 3D-моделювання, інтерактивних платформ для колективної роботи та аналізу мистецьких творів здатні значно розширити можливості студентів у професійному становленні.

Отже, актуальність дослідження дистанційної освіти майбутніх учителів мистецьких спеціальностей зумовлена необхідністю адаптації освітнього процесу закладів вищої педагогічної освіти до нових умов, пошуку ефективних методик навчання та впровадження інноваційних технологій, які збережуть якість художньо-педагогічної підготовки в цифрову епоху.

Список використаних джерел:

4. Афоніна О. С. Перспективи впровадження дистанційних курсів з музикознавства у навчальний процес Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Вип. 4. К. : Міленіум, 2012. С. 85–88.

5. Гаврілова Л. Г. Специфіка розроблення дистанційних курсів з музично-історичних дисциплін. Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. Том 58. №2. С.26–37.

6. Стефаненко П. В. Теоретичні і методичні засади дистанційного навчання у вищій школі: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2002. 425 с.

7. Savage J. Reconstructing music education through ICT. Research in Education. 2004. № 78. P. 65–77.

Лебедєв Констянтин Сергійович,
магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Муковоз Микола Іванович,
магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,
доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЗАЛУЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗВО

Доробки сучасних учених вказують на те, що одним із механізмів розвитку особистості та підвищення якості сучасної професійної освіти є залучення здобувачів освіти до проєктно-дослідницької діяльності. Вона передбачає досить специфічну інтелектуально-творчу діяльність, яка породжується в результаті дії механізмів пошукової активності, що виникає, коли здобувачі освіти залучаються до цього виду діяльності. Якщо ця діяльність спроєктована на пошук раціональних шляхів використання на практиці отриманих результатів наукових досліджень фундаментального характеру в народному господарстві, то це прикладні наукові дослідження. Проєктно-дослідницька діяльність пробуджує в студента ініціативу, відповідальність, творче мислення, творчий пошук.

Традиційно у ЗВО розрізняють дослідницьку діяльність здобувачів освіти, яка здійснюється у позанавчальний час та під час освітнього процесу.

Наразі досить поширеною формою залучення здобувачів освіти до проєктно-дослідницької діяльності є виконання ними проєктів.

Проєкт (лат. projectus – «кинутий уперед», «виступаючий», рос. проект, англ. project, design, нім. Projekt).

Проєкт поняття багатоаспектне – це:

- сукупність документів (розрахунків, креслень, макетів тощо), необхідних для зведення споруд, виготовлення машин, приладів і т. ін.;
- попередній текст якого-небудь документа, що виноситься на обговорення, затвердження;
- задуманий план дій; задум, намір [1].

Проблему звернення до проєктно-дослідницької діяльності, покладену в основу розвитку й удосконалення різних аспектів дослідницьких умінь студентів, висвітлено в працях О. Микитюка [3], В. Шейко [4] та ін.

Ми погоджуємося з твердженням, що проєктно-дослідницьку діяльність студентів варто спрямовувати на розвиток системи інтелектуальних творчих якостей особистості: «інтуїції (пряме бачення суті речей без обґрунтування); креативності мислення (здатність продукувати інноваційні технології

розв’язання проблемних завдань); творчої уяви (самостійне створення нових образів, що реалізуються в оригінальних результатах діяльності); дивергентності мислення (здатність запропонувати декілька підходів до розв’язання одного завдання, бачити проблеми, об’єкти в різних ракурсах); оригінальності мислення (своєрідність якостей розуму, способу розумової діяльності); асоціативності мислення (здатність використовувати асоціації, в т. ч. аналогії)» [2].

У змісті проєктно-дослідницької діяльності майбутнього педагога професійного навчання нами заплановано виконання майбутнім педагогом професійного навчання мініпроєкту під час вивчення освітнього компоненту «Технічне конструювання і моделювання», який за тематикою відображає інноваційні процеси у сільськогосподарському виробництві. Міні проєкт виконується майбутнім педагогом професійного навчання на останньому році навчання під час здобуття ОС «Бакалавр».

У руслі нашого дослідження використання цифрових технологій з урахуванням змісту проєктів пов’язано з використанням програми для автоматизованої побудови креслення КОМПАС-3D.

Система КОМПАС-3D нами використовувалася для побудови тривимірних креслень деталей під час виконання студентами міні-проєктів на теми: «Конструювання та виготовлення картоплекопалки ККГ-1» (рис. 1); «Виготовлення корисної моделі лущилки кукурудзяної» (рис. 2); «Міні-верстат для свердління бджолиних рамок» (рис. 3); «Конструювання та виготовлення контрольного вулика» (рис. 4).

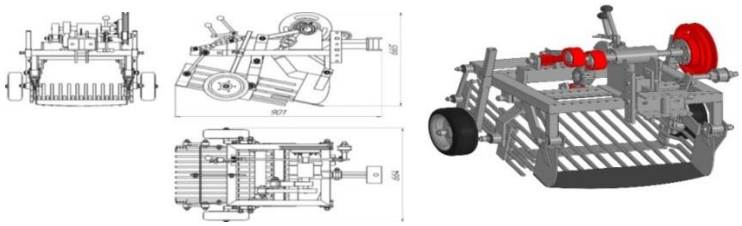

Рис. 1 Авторський міні-проєкт корисної моделі «Конструювання та виготовлення картоплекопалки ККГ-1»

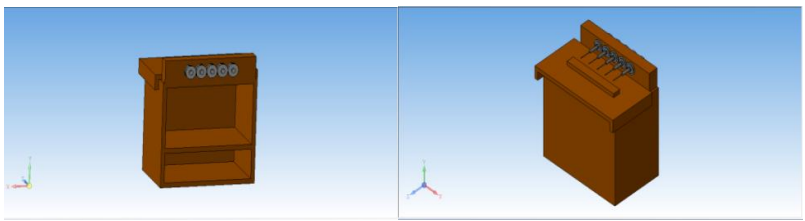

Рис. 3 Авторський міні-проєкт корисної моделі «Міні-верстат для свердління бджолиних рамок»

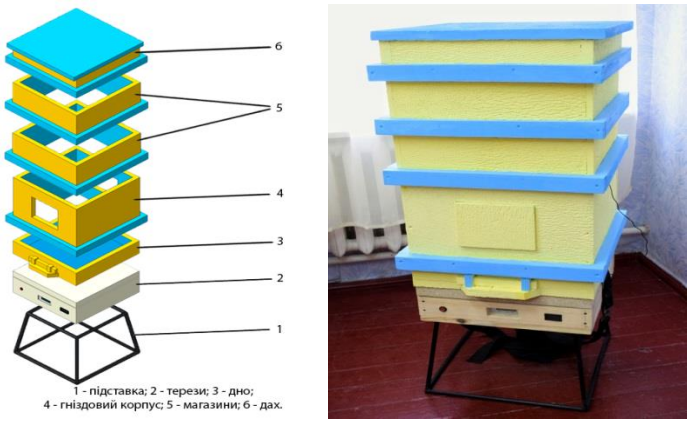

Рис. 4 Авторський міні-проєкт корисної моделі «Конструювання та виготовлення контрольного вулика»

Зауважимо, що на технічному конструюванні та моделюванні виконання міні-проєктів мало груповий характер (підгрупа з 3 осіб).

Нами запропоновані та впроваджені такі теми міні-проєктів:

1. Проєктування та виготовлення стенда для перевірки форсунок дизельного двигуна.
2. Проєктування та виготовлення стенда для перевірки термостатів.
3. Проєктування та виготовлення картоплесаджалки до дизельного мотоблока 12 кінських сил.
4. Проєктування та виготовлення транспортерної мінікартоплекопалки до мінітракторів.
5. Проєктування та виготовлення медогонки радіально-хордової з електроприводом та пультом керування.
6. Проєктування та виготовлення сортувальної машини для картоплі.

Проєктно-дослідницька діяльність найбільш продуктивна, коли пронизує весь період здобуття фаху, організовується як під час аудиторної, так і позааудиторної роботи, характеризується наступністю та підсумковою роботою, зокрема, у вигляді виконання мініпроєктів під час вивчення освітнього компоненту «Технічне конструювання і моделювання».

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь, 2001. 1440 с.
2. Ігнатенко Г. В., Маринченко Є. О., Ігнатенко К. В. Місце науково-дослідної роботи у фаховій підготовці майбутніх педагогів професійного навчання. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. Вип. 2. С. 39-41.
3. Микитюк О. М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект): монографія. Харків, 2001. 256 с.
4. Шейко В. М., Кушнаренко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ, 2003. 295 с.

Лозовський Віталій Іванович,
магістрант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЦИФРОВІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Однією з ключових задач сучасної системи вищої професійної освіти є розвиток у майбутніх випускників компетентностей у сфері цифрових технологій. Це включає не лише теоретичні знання, а й практичні навички, які дозволять їм активно застосовувати цифрові інструменти у своїй професійній діяльності.

Концепція розвитку професійно освіти в Україні передбачає активну інформатизацію освітнього процесу. Це передбачає впровадження інноваційних методів навчання, освоєння сучасних технологій, відповідних до обраної спеціалізації, а також навички роботи з інформаційними базами даних як у професійній, так і в загальнокультурній сферах. Важливим аспектом є індивідуалізація навчання, яка враховує особливості кожного здобувача, а також забезпечення рівня комп'ютерної грамотності, необхідного для успішної реалізації у сучасному світі [1].

Цифрові освітні ресурси відіграють ключову роль у розвитку професійних навичок майбутніх педагогів професійного навчання. Вони дозволяють їм опановувати сучасні інструменти, такі як системи управління навчанням, інтерактивні платформи, хмарні сервіси та інші технології, що формує базові програмні компетентності, необхідні для ефективної роботи в умовах цифрової економіки. Крім того, використання цифрових ресурсів дозволяє створювати індивідуальні освітні траєкторії навчання, що є особливо важливим у професійній підготовці. Майбутні педагоги професійного навчання вчаться адаптувати освітні матеріали під потреби, використовуючи цифрові інструменти.

Робота з цифровими ресурсами також стимулює розвиток креативності та інноваційного мислення. Так, створення власних електронних презентацій, курсів, відеоуроків або інтерактивних тестів розвиває творчий потенціал і вміння працювати з сучасними технологіями. Це особливо важливо в умовах, коли освіта стає все більш інтерактивною та орієнтованою на практичні результати.

Окремо варто звернути увагу на підготовку майбутніх педагогів професійного навчання до роботи в умовах змішаного та дистанційного навчання в період широкомасштабної війни. Дистанційне навчання показало наскільки важливою є готовність педагогів до роботи в онлайн-середовищі. Цифрові ресурси допомагають майбутнім педагогам навчитися ефективно використовувати дистанційні форми навчання, що є невід'ємною частиною сучасної освіти.

Однак, незважаючи на очевидні переваги, існують певні виклики, пов'язані з інтеграцією цифрових освітніх ресурсів у підготовку педагогів професійного

навчання. Серед них можна виділити недостатній рівень технічної підготовки викладачів, обмежений доступ до якісних цифрових ресурсів, особливо українською мовою, та необхідність постійного оновлення знань через швидкі темпи розвитку технологій. Проте, перспективи використання цифрових ресурсів у підготовці педагогів професійного навчання є значними. Розвиток штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності відкриває нові горизонти для створення інноваційних освітніх середовищ.

Підсумовуючи, можемо зазначити, що цифрові освітні ресурси є важливим засобом формування програмних компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання. Вони не лише допомагають розвивати технічні навички, але й сприяють розвитку креативності, інноваційного мислення та готовності до роботи в умовах цифрової трансформації освіти. Для успішної реалізації цього потенціалу необхідно забезпечити відповідну підтримку з боку освітніх установ, розвивати інфраструктуру та постійно вдосконалювати підходи до підготовки педагогічних кадрів.

Список використаних джерел:

1. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року від 12 червня 2019 р. № 419-р, Київ. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80 (дата звернення: 12.01.2025).

2. Відкриті цифрові освітні ресурси у галузі ІТ: кількісний аналіз / О. Семеніхіна, А. Юрченко, А. Сбруєва, А. Кузьмінський, О. Кучай, О. Біда. Інформаційні технології і засоби навчання. 2020. Т. 75. № 1. С. 331–348. DOI: https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3114.

3. Гончарова І. Цифрові технології в освіті як засіб покращення доступності та ефективності навчання. Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики. 2023. С. 58.

Максимович Олександр Миколайович,
викладач фахових дисциплін
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Воєнний стан, запроваджений в Україні через агресію російської федерації, суттєво вплинув на всі сфери життя, зокрема й на систему освіти. Професійна підготовка фахівців автотранспортного профілю, які є критично важливими для забезпечення транспорту, логістики та обороноздатності країни, постали перед

новими викликами, але водночас відкрилися й перспективи для її модернізації та адаптації до сучасних умов [6].

Одним із основних викликів стало порушення стабільності освітнього процесу через небезпеку для життя здобувачів освіти та викладачів. У багатьох регіонах України проведення очного навчання стало неможливим через постійні обстріли та ризики, пов'язані з бойовими діями. У цьому контексті важливо зазначити роль дистанційних технологій навчання, які б дали змогу забезпечити неперервність освітнього процесу. Викладачі коледжів були змушені адаптуватися до онлайн-формату, що стало серйозним викликом, зокрема через відсутність доступу до матеріально-технічної бази коледжів. Навчання автотранспортних дисциплін вимагає не лише теоретичної підготовки, а й набуття практичних вмінь, які важко отримати в умовах дистанційної підготовки. Особливо це стосується роботи з автотранспортною технікою, діагностики, ремонту та експлуатації транспортних засобів [4].

Проте разом із викликами, що постали перед системою професійної освіти, з'явилися й нові можливості. По-перше, активізація дистанційних технологій сприяла тому, що викладачі й здобувачі освіти навчилися швидко опановувати сучасні цифрові інструменти, що підвищило їхню загальну цифрову грамотність. Водночас це дало поштовх до розвитку нових методик викладання, які охоплюють інтерактивні онлайн-курси, віртуальні симулятори для тренування вмінь, а також участь у міжнародних онлайн-проєктах і конференціях. Таким чином, воєнний стан, попри всі труднощі, створив передумови для інновацій в освітньому процесі [2].

Ще одним важливим аспектом є психологічна підтримка учасників освітнього процесу. В умовах війни, коли багато здобувачів втрачають рідних, змушені покидати свої домівки або беруть участь у бойових діях, виникає потреба в забезпеченні професійної психологічної допомоги. Коледжі повинні приділяти особливу увагу психологічній підтримці, адже емоційний стан здобувачів освіти безпосередньо впливає на їхню успішність у навчанні.

Окремо варто зазначити про важливість співпраці з роботодавцями та підприємствами автотранспортної галузі. В умовах воєнного стану потреба в кваліфікованих фахівцях зросла, зокрема через необхідність забезпечення військової техніки, транспортування гуманітарних вантажів, евакуації населення тощо. Це потребує перегляду освітніх програм з урахуванням сучасних викликів та вимог ринку праці. Коледжі повинні активніше співпрацювати з роботодавцями, щоб забезпечити здобувачам освіти можливість проходження виробничої практики навіть в умовах воєнного стану. Наприклад, можна організовувати практичні заняття на базі автопідприємств, що продовжують працювати, або у спеціалізованих майстернях, де можливо набути реального досвіду [3].

Крім того, підготовка фахівців автотранспортного профілю вимагає розвитку гнучких і адаптивних програм навчання, які дають можливість швидко реагувати на зміни ситуації в країні та на ринку праці. Воєнний стан вимагає, щоб фахівці могли не лише працювати в стандартних умовах, але й бути готовими до нестандартних викликів, таких як ремонт та експлуатація техніки в

екстремальних умовах, швидке прийняття рішень у кризових ситуаціях, здатність до організації та управління логістичними процесами в умовах війни. Освітні програми повинні бути більш орієнтованими на практичні навички, а також на розвиток компетенцій з управління, планування та адаптації до умов, які швидко змінюються.

Варто також звернути увагу на перспективи розвитку дуальної форми навчання, яка передбачає поєднання теоретичної підготовки в коледжі з практичною діяльністю на підприємствах. У воєнний час це може стати ефективним інструментом для забезпечення безперервності навчання та надання здобувачам освіти можливості отримувати практичний досвід, який є вкрай важливим для автотранспортної галузі [1].

Підготовка фахівців автотранспортного профілю у фахових коледжах в умовах воєнного стану є складним, але водночас перспективним процесом. Попри численні виклики, такі як перехід на дистанційне навчання, психологічний тиск на всіх учасників освітнього процесу, необхідність адаптації світніх програм, система освіти демонструє стійкість та готовність до змін. Перспективи, що відкрилися перед коледжами, охоплюють розвиток цифрових навичок, активізацію співпраці з роботодавцями та підприємствами, упровадження новітніх технологій в освітній процес, а також удосконалення методик підготовки фахівців для роботи в екстремальних умовах.

Продовжуючи тему підготовки фахівців автотранспортного профілю у воєнних умовах, варто зосередитися на питаннях модернізації матеріально-технічної бази коледжів. Військові дії часто призводять до руйнувань навчальних корпусів, майстерень та лабораторій, що створює значні труднощі для забезпечення практичної підготовки здобувачв. Водночас ця проблема відкриває перспективу для оновлення й вдосконалення технічного оснащення закладів освіти. На сьогоднішні багато коледжів отримують гуманітарну допомогу від міжнародних партнерів, зокрема обладнання для автотранспортних спеціальностей, що дає змогу значно підвищити рівень підготовки здобувачів освіти. Наприклад, надання сучасних автосимуляторів або діагностичного обладнання дає можливість відтворювати реальні умови роботи з технікою навіть без фізичного доступу до транспортних засобів [7].

Крім того, важливу роль відіграють міжнародні проєкти та програми обміну досвідом. Участь у таких програмах дозволяє не лише здобувачам освіти, але й викладачам переймати передовий досвід європейських колег, ознайомлюватися з новітніми технологіями, а також із методами навчання, які вже використовуються у світовій практиці. Такі ініціативи сприяють професійному розвитку фахівців та інтеграції української системи професійної освіти у світову спільноту [5].

В умовах війни також важливим є питання соціальної відповідальності освітніх закладів. Коледжі можуть виконувати функцію не лише закладів освіти, але й центрів підтримки та допомоги місцевому населенню. Це можуть бути ремонтні майстерні для військової техніки або пункти гуманітарної допомоги, де здобувачі освіти під керівництвом викладачів можуть на практиці застосовувати свої знання. Така діяльність не лише зміцнює патріотизм і відповідальність у

молоді, але й дає можливість здобувачам освіти глибше розуміти значущість своєї професії в сучасних умовах.

Таким чином, професійна підготовка фахівців автотранспортного профілю в умовах воєнного стану є складною, але перспективною сферою. Це час випробувань для всіх учасників освітнього процесу, але також і можливість для значної трансформації та розвитку системи освіти.

Список використаних джерел:

1. Ващенко О. М. Психологічний супровід навчання в умовах воєнного стану. Київ: Наукова думка, 2021. 210 с.

2. Коваленко М. В. Адаптація освітніх програм до умов воєнного стану: виклики та можливості. Харків: ХНУ, 2022. 120 с.

3. Петрів І. С. Інноваційні технології у підготовці фахівців автотранспортного профілю. Львів: ЛНУ, 2020. 145 с.

4. Пащенко Т. М. Міжнародний досвід у підготовці фахівців для автотранспортної галузі. Київ: УІПА, 2023. 180 с.

5. Федоренко В. М. Вплив воєнного стану на систему освіти України: зміни та перспективи. Черкаси: ЧНУ, 2022. 175 с.

6. Сидоренко О. Ю. Соціальна відповідальність закладів освіти у контексті сучасних викликів. Одеса: ОНУ, 2021. 160 с.

7. Іваненко В. С. Професійна підготовка фахівців в умовах воєнного стану: нові виклики та можливості. Київ: Наука і освіта, 2023. 220 с.

Малайко Андрій Сергійович,
аспірант Хмельницького
національного університету

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У сучасному світі кожна сфера професійної діяльності значною мірою використовує цифрові інструменти для спрощення або покращення виробничих процесів, які зазвичай потребують значних ресурсів. Різні організації, підприємства, компанії, незалежно від специфіки їх діяльності, використовують інструменти, які демонструють їх ефективність: загальновідомі інформаційні технології або спеціалізовані, що відображають інформацію за конкретним запитом. Можливе поєднання різних технологій для досягнення максимальної ефективності робочого процесу.

При створенні ефективного, максимально корисного та інноваційного цифрового інструменту використовуються результати досліджень науковців у галузі комп'ютерних наук. Відтак, фахівці цієї сфери в сучасному світі відіграють важливу роль у процесах розроблення алгоритмів та інструментів передачі інформації.

Підготовка фахівців у галузі комп'ютерних наук відбувається у майже 150 закладах вищої освіти (ЗВО) [1]. Вона започаткована у 1993 році Національним технічним університетом «Київський політехнічний інститут» за напрямом «Комп'ютерні інформаційні технології», а у 1994 році – була перейменована на «Комп'ютерні науки» [2].

Спеціальність «Комп'ютерні науки» донедавна належала до галузі знань 12 «Інформаційні технології». З прийняттям нового Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти [3], спеціальність F3 «Комп'ютерні науки» відноситься до галузі знань F «Інформаційні технології».

Підготовка майбутніх фахівців з комп'ютерних наук базується на основі стандартів вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнями вищої освіти: бакалаврського (2019) і магістерського (2022) [4, 5]. При цьому, назви освітніх програм (ОП) різних ЗВО в межах спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» варіюються в залежності від фокуса і особливостей програми, додаткових компетентностей та програмних результатів навчання (ПРН), визначених закладом освіти як унікальні. Наприклад, назва ОП «Комп'ютерні науки» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти переважної більшості ЗВО тотожня назві відповідного стандарту вищої освіти [4] (Київський національний університет технологій та дизайну, Хмельницький національний університет та ін.); в той час коли у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний університет» реалізується ОП з розширеною назвою «Комп'ютерні науки. Моделювання, проєктування та комп'ютерна графіка». А провідний вітчизняний виш – Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка з 2018 року в межах спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» здійснює підготовку фахівців у сфері штучного інтелекту, інформатики, прикладної математики, бізнес-інформатики з відповідними назвами освітніх програм [6].

Незалежно від особливостей ОП різних ЗВО в межах спеціальності «Комп'ютерні науки», їх зміст має бути спрямований на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей згідно з вимогами стандарту першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – мінімум 50% обсягу освітньої програми, другого (магістерського) – 35%; за такої умови перелік освітніх компонентів ОП різних закладів вищої освіти значно різниться.

Наприклад, в ОП Хмельницького національного університету «Комп'ютерні науки» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, при неухильному дотриманні вимог стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю, акцент робиться на застосуванні методів та засобів інтелектуального аналізу даних і штучного інтелекту для розробки організаційних, технічних, природничих і соціально-економічних інтелектуальних інформаційних систем [7]. Для реалізації заявлених особливостей ОП введена додаткова фахова компетентність «ФК 17. Здатність розробляти інтелектуальні інформаційні системи з використанням методів та засобів глибокого навчання для розв'язання задач комп'ютерного зору та

обробки природної мови» та програмний результат навчання «ПРН 19. Розробляти програмне забезпечення інтелектуальних інформаційних систем з використанням методів та засобів глибокого навчання для розв'язання задач комп'ютерного зору та обробки природної мови».

Зміст освітніх компонент ОП націлений на проектування інформаційних систем, розроблення програмного забезпечення, роботу з базами даних та мережевими технологіями. Освітня програма передбачає практичну підготовку обсягом 14 кредитів ЄКТС (проектно-технологічна та професійна практика), які сприяють формуванню практичних навичок здобувачів вищої освіти, необхідних для професійної діяльності майбутніх фахівців з комп'ютерних наук.

Отже, підготовка фахівців в межах спеціальності «Комп'ютерні науки» різними закладами вищої освіти здійснюється відповідно до стандартів вищої освіти України, що не обмежує заклади освіти в рамках інституційної автономії розробляти унікальні освітні програми з урахуванням динамічних змін ринку праці, зрослих вимог до фахівців сфери комп'ютерних наук та викликів сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Де вчитися на IT-спеціаліста в Україні. [Електронний ресурс]. – URL: https://surl.li/avxrwp (дата звернення 14.03.2025).
2. Кафедра інформатики та програмної інженерії Київського Політехнічного Інституту ім. Ігоря Сікорського. [Електронний ресурс]. – URL: https://surl.li/mncrem (дата звернення 16.03.2025).
3. Постанова Кабінету Міністрів України про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти від 30 серпня 2024 р. №1021. [Електронний ресурс]. – URL: https://surl.li/csevlx (дата звернення 16.03.2025).
4. Наказ Міністерства освіти і науки України про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 122 «Комп'ютерні науки» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти від 10 липня 2019 р. №962. [Електронний ресурс]. – URL: https://surl.li/fqrhjk (дата звернення 17.03.2025).
5. Наказ Міністерства освіти і науки України про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 122 «Комп'ютерні науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти від 28 квітня 2022 р. №393. [Електронний ресурс]. – URL: https://surl.li/gydnwy (дата звернення 17.03.2025).
6. Навчальні плани. Факультет комп'ютерних наук та кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. [Електронний ресурс]. – URL: https://surl.li/mxewvk (дата звернення 17.03.2025).
7. Освітньо-професійна програма Хмельницького національного університету для спеціальності 122 «Комп'ютерні науки». [Електронний ресурс]. – URL: https://surl.li/ijpqxq (дата звернення 17.03.2025).

Маринченко Євгеній Олегович,
доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва,
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Професійна освіта є важливою складовою освітньої системи України, метою якої є підготовка кваліфікованих фахівців.

Дослідження формування професійної компетентності фахівців присвячені наукові роботи цілої низки вчених: Самарук (2011), Окуловський (2012), Химинець (2010), Тараненко (2000), Аніщенко (2011), Бучинська (2014), Ящук (2001), Ковальчук (2007), Глузман (2009), Луговий (2009), Козакова (2012), Козловський (2019), тощо.

Науковці займалися дослідженням проблеми професійної компетентності, яку трактували як здатність до найефективнішого застосування знань, а також порівнювали із закордонними тлумаченнями, виокремлювали ключову, професійну, життєву, соціальну компетентність особистості.

Глузман виокремлює та узагальнює основні ідеї компетентнісного підходу, визначає його операціональну, діяльнісно-технологічну, виховну, діагностичну функції в освіті.

Ковальчук пропонує тлумачити компетентність як «встановлений формальними кваліфікаційними вимогами, сформований суспільною практикою обсяг знань і вмінь, необхідний для успішного виконання суб'єктом суспільно-значимих задач».

Здійснивши дефініцію наукових праць, у яких висвітлюють різноманітні аспекти трактування поняття «компетентність» ми розуміємо як – готовність майбутньогопедагога професійного навчання до розв'язання задач у професійній галузі.

Сучасний розвиток цифровізації суспільства вимагає якісно нових вимог до майбутнього педагога професійного навчання. Для того, щоб він міг конкурувати на ринку праці необхідно оволодівати професійними компетентностями використання інформаційних технологій. Варто звернути увагу на те, що розвиток сільськогосподарського виробництва спрямований на автоматизацію виробничих процесів, підвищення продуктивності сільськогосподарської техніки з урахуванням його екологічних показників.

Крім цього, під час обслуговування різних модифікацій тракторів та автомобілів неможливо обійтись без засобів компютерного діагностування та обслуговування, в основу яких покладено використання програмного забезпечення. Саме тому використання інформаційних технологій в освітньому процесі під час підготовки майбутніх педагогів професійного навчання є передумовою формування високої професійної компетентності.

Дослідженням інформаційних технологій та їх використання в освітньому

процесі займалися Носкова (2017), Калініна (2013), Мукан (2018), Лавриненко (2011), Семеніхіна, Юрченко, Сбруєва, Кузьмінський, Кучай, Біда (2020) тощо.

Дементієвська та Морзе (2005) провели аналіз телекомунікаційного навчального проєкту, за допомогою якого «відбувається спільна навчально-пізнавальна, творча або ігрова діяльність учнів-партнерів, організована на основі комп'ютерної телекомунікації, яка має єдину мету, узгоджені методи, способи діяльності, спрямовані на досягнення спільного результату».

Кармазіна та Коношевський (2014) запропонували два основні напрями використання ІТ. «Мета першого – забезпечити загальну комп'ютерну грамотність, у цьому випадку комп'ютер є об'єктом вивчення. Мета іншого – використати комп'ютер в якості засобу, що підвищує ефективність навчання.

Хазен (Hazen, 2012) визначає фактори, які є найважливішими для сприяння та використання інноваційних технологій в освіті інженерів. Зокрема, необхідною є розробка таких нових матеріалів, які демонстрували б очевидну відносну перевагу перед існуючими матеріалами, сумісні та пристосовані до існуючої педагогіки, помірної складності та загалом прості у використанні.

Здійснивши аналіз низки наукових публікацій можемо зробити висновок, що інформаційні технології охоплюють формування професійних компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання, а сфера їх застосування є досить широкою.

Список використаних джерел:

1. Ihnatenko Hanna, Marynchenko Inna, Ihnatenko Oleksandr, Marynchenko Eugene, Zinchenko Albina. ICT as a tool to form the readiness of future teachers to work with left-handed education applicants. SHS Web of Conferences 104, 03013 (2021) : ICHTML, 2021. pp. 1-6. URL: https://doi.org/10.1051/shsconf/202110403013

2. Kovalchuk V. I., Sheludko I. V. Implementation of digital technologies in training the vocational education pedagogues as a modern strategy for modernization of professional education. Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Didacticam Biologiae Pertinentia. 2019. №9. С. 122–138.

3. Vasyl Kovalchuk, Ivan Prylepa, Oleksandra Chubrei, Inna Marynchenko, Vitalii Opanasenko, Yevhenii Marynchenko. Development of Emotional Intelligence of Future Teachers of Professional Training. International Journal of Early Childhood Special Education. Volume 14. No 1. 2022. Pp.

4. Ковальчук В.І., Сорока В.В. Застосування інноваційних цифрових технологій у підготовці педагогів для сфери професійної освіти. Інноваційні освітні технології: світовий і вітчизняний досвід використання в системі неперервної освіти: монографія / відповідальні редактори Барановська Л.В. (Київ, Україна), Морська Л.І. (Жешув, Республіка Польща). Біла Церква : ТОВ»Білоцерківдрук». 2022. – 238-249 с.

5. Маринченко Є. О. Інноваційні підходи у підготовці викладачів професійної освіти в освітньому просторі європейських країн. Порівняльна професійна педагогіка. 2017. Вип. 7 (2). С. 81–86.

6. Маринченко Є.О., Ситніков О.М., Кучер О.А. Оновлення змісту ок

підготовки майбутніх педагогів професійного навчання сільськогосподарського профілю з урахуванням інноваційних процесів у сільськогосподарському виробництві. «Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»: журнал. 2022. № 12(17) 2022. С.499

Матюха Богдан Вадимович,
аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ НАПОЛЕГЛИВОСТІ У ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ЇХНЬОЇ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Наполегливість є однією з фундаментальних якостей особистості, яка визначає здатність досягати поставлених цілей, долати труднощі та зберігати мотивацію в умовах тривалого освітнього процесу. Вона відіграє важливу роль у формуванні самоосвітньої компетентності майбутніх педагогів професійного навчання, оскільки забезпечує систематичність, усвідомленість і ефективність самостійного опанування нових знань і навичок. У сучасному освітньому просторі, де особливого значення набувають цифрові технології, вміння наполегливо працювати, адаптуватися до змін і контролювати власний освітній процес стає важливим успішного професійного становлення.

Формування наполегливості у здобувачів освіти тісно пов’язане з розвитком внутрішньої мотивації, відповідальності, саморегуляції та вміння ставити й досягати цілей. Це можливо за умови створення сприятливого освітнього середовища, яке стимулює прагнення до знань, підтримує ініціативність і дозволяє усвідомлено долати труднощі. Самоосвітня компетентність, що базується на наполегливості, передбачає здатність здобувачів освіти до критичного мислення, аналізу власних досягнень і формування індивідуальних навчальних стратегій [1, с. 36].

Значну роль у розвитку наполегливості відіграє педагогічна підтримка. Викладачі можуть стимулювати розвиток цієї якості, застосовуючи методи активного навчання: проблемне, проєктне, кейс-методи, а також використовуючи інтерактивні цифрові технології. Важливим є формування у майбутніх педагогів професійного навчання позитивного ставлення до труднощів як до природного етапу освітнього процесу, що сприяє їхньому інтелектуальному та професійному зростанню [2, с. 115].

Важливим аспектом розвитку наполегливості є формування навичок самоконтролю та саморефлексії. Здобувачі освіти повинні вміти оцінювати власні досягнення, аналізувати труднощі та знаходити шляхи їх подолання. Використання електронних журналів, цифрових щоденників успіху, портфоліо досягнень сприяє усвідомленому підходу до навчання та розвитку відповідального ставлення до самоосвіти.

Наполегливість також проявляється у здатності до довготривалого зосередження на завданнях, систематичному пошуку знань, критичному аналізі отриманої інформації. У цифровому суспільстві важливим викликом є розвиток стійкості до інформаційного перевантаження та здатності до усвідомленого керування власним навчальним процесом. Для цього необхідно формувати навички управління часом, планування навчальних завдань і створення персоналізованих навчальних траєкторій [4, с. 43].

Наполегливість формується через практичний досвід подолання труднощів, тому необхідно залучати здобувачів освіти до діяльності, яка потребує зосередженості, терпіння та самостійного вирішення завдань. Використання сучасних цифрових технологій, таких як адаптивні навчальні системи, онлайн-курси, інтерактивні тренажери, може сприяти підвищенню мотивації та розвитку навичок самостійної роботи. Разом із тим важливо враховувати ризики, пов'язані з цифровою освітою, зокрема можливість швидкого відволікання, втрати мотивації через надмірний потік інформації та складність тривалої концентрації [3, с. 57].

Ефективність формування наполегливості залежить від поєднання кількох факторів: індивідуального підходу, мотиваційного супроводу, створення ситуацій успіху та залучення до діяльності, яка сприяє розвитку самостійності. Використання елементів змагальності, інтерактивних завдань може підсилити внутрішню мотивацію здобувачів освіти та стимулювати їх до подолання труднощів [5, с. 88].

Отже, наполегливість є необхідною умовою для розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх педагогів професійного навчання, оскільки забезпечує здатність до систематичного навчання, усвідомленого вибору стратегій опанування знань, готовності до подолання труднощів. Формування цієї якості сприятиме підготовці здобувачів освіти до ефективної самоосвіти, професійного зростання та успішної адаптації до змін у сучасному світі.

Список використаних джерел:

1. Зимня І. А. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: психологічний аспект. Вісник педагогічної науки. 2021. № 4. С. 35–47. URL: https://pedscience.ua/visnyk/2021/4/35-47 (дата звернення: 29.03.2025).

2. Лавриненко Н. О. Психологічні аспекти наполегливості в навчанні. Психологія і педагогіка. 2019. № 3. С. 112–119. URL: https://psych-pedagogy.ua/journal/2019/3/112-119 (дата звернення: 29.03.2025).

3. Маріна М. В., Іванютина В. В**.** Педагогічні умови розвитку наполегливості у здобувачів освіти. Професійна освіта: теорія і практика. 2021. № 2(40). С. 56–61. URL: https://journals.naps.gov.ua/profedu/article/view/40 (дата звернення: 29.03.2025).

4. Мося І. В. Самоосвітня компетентність майбутніх педагогів: структура, критерії, рівні. Професійна освіта: методологія, теорія та практика. 2023. № 3(57). С. 42–50. URL: https://journals.naps.gov.ua/profedu/article/view/57 (дата звернення: 29.03.2025).

5. Тадеуш О. В. Теоретико-методичні основи формування самоосвітньої компетентності майбутніх педагогів. Наукові записки. 2020. № 5(98). С. 87–93. URL: https://doi.org/10.12345/nz.2020.5.87 (дата звернення: 29.03.2025).

Мозуль Ірина Вікторівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики початкової освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка,
вчитель англійської мови Сопицької філії
Есманьської ЗОШ І-ІІІ ступенів

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сучасна освіта висуває нові вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Однією з ключових складових цієї підготовки є розвиток педагогічної майстерності, що включає не лише засвоєння теоретичних знань, а й уміння їх застосовувати у реальних педагогічних ситуаціях. У цьому контексті практико-орієнтоване навчання стає важливим засобом формування компетентного, креативного та готового до викликів сучасної школи педагога.

Практико-орієнтоване навчання – це освітній підхід, що передбачає активне залучення студентів до процесу набуття практичного досвіду через різноманітні форми взаємодії з освітнім середовищем. Воно спрямоване на формування у майбутніх учителів здатності застосовувати знання в реальних умовах професійної діяльності. Основними характеристиками такого підходу є:

- інтеграція теоретичних знань із практичною діяльністю;
- розвиток рефлексивних навичок;
- формування професійних компетентностей через реальні педагогічні завдання;
- розвиток навичок критичного мислення та самостійного прийняття рішень.

Для ефективного впровадження практико-орієнтованого навчання у підготовку майбутніх учителів використовуються такі методи і форми організації освітньої діяльності:

1. навчальна практика – один із ключових етапів підготовки, що дозволяє студентам працювати у реальному освітньому середовищі під керівництвом досвідчених наставників;
2. моделювання педагогічних ситуацій – передбачає аналіз та розв’язання типових педагогічних завдань у формі рольових ігор або кейс-методів;
3. проєктна діяльність – залучення студентів до розробки освітніх проєктів, що моделюють реальні навчально-виховні процеси;

4. рефлексивні практики – методи, спрямовані на аналіз та самооцінку власної педагогічної діяльності (ведення педагогічних щоденників, рефлексивні дискусії);

5. наставництво та тьюторство – залучення студентів до співпраці з досвідченими педагогами для отримання індивідуальних порад і зворотного зв'язку.

Реалізація практико-орієнтованого підходу в закладах вищої освіти відбувається через наступні практичні заходи:

1. партнерство із закладами освіти – укладання угод між університетами та початковими школами для проходження студентами педагогічної практики, участі в реальному освітньому процесі, розробки та апробації навчальних матеріалів.

2. Впровадження дуальної освіти – поєднання теоретичних занять у виші з роботою в школах, що дозволяє студентам отримувати реальний досвід викладання ще під час навчання.

3. Проведення педагогічних майстерень – організація інтерактивних семінарів, під час яких студенти аналізують конкретні педагогічні кейси, працюють над їх розв'язанням у малих групах.

4. Створення навчальних лабораторій – забезпечення спеціальних умов для моделювання педагогічного процесу, використання цифрових технологій та інтерактивних методик у навчанні.

5. Програми наставництва – залучення досвідчених педагогів до супроводу студентів під час їхньої педагогічної практики, що сприяє формуванню індивідуального стилю викладання для здобувачів початкової освіти.

6. Інтерактивні заняття з педагогами-практиками – запрошення вчителів початкових класів для проведення гостьових лекцій, майстер-класів, аналізу відеоуроків з обговоренням ефективності використаних методик.

7. Використання онлайн-платформ – інтеграція цифрових технологій у процес підготовки студентів, що дозволяє майбутнім вчителям відпрацьовувати навички співпраці з молодшими школярами у віртуальному середовищі (наприклад, розробка інтерактивних уроків у LearningApps, ClassDojo, Google Classroom тощо).

Практико-орієнтоване навчання сприяє розвитку наступних професійно значущих компетентностей:

- методичної компетентності, тобто здатності розробляти ефективні методи і прийоми навчання відповідно до вікових особливостей учнів;
- комунікативної компетентності як уміння налагоджувати продуктивну взаємодію з учнями, їхніми батьками та колегами;
- рефлексивної компетентності, а саме навичок самоаналізу та вдосконалення власної професійної діяльності;
- креативності та інноваційності, зокрема здатності до впровадження новітніх підходів в освітній процес.

Попри значні переваги, практико-орієнтоване навчання має і певні виклики та недоліки. До основних труднощів можна віднести:

- недостатню інтеграцію практики в освітні програми;

- обмежені можливості для студентів проводити навчальні заняття у школах;

- потребу у висококваліфікованих наставниках та супервізорах.

Перспективи розвитку цього підходу пов’язані з:

- активним використанням цифрових технологій для моделювання педагогічних ситуацій;

- розширенням партнерських програм між закладами вищої освіти та школами;

- впровадженням дуальної освіти, яка поєднує навчання та роботу у професійному середовищі.

Отже, практико-орієнтоване навчання є невід’ємною складовою підготовки майбутніх учителів початкової школи. Його впровадження дозволяє не лише підвищити якість педагогічної освіти, а й сформувати у студентів необхідні компетентності для подальшої ефективної і результативної роботи в школі. Подальший розвиток цього підходу сприятиме вдосконаленню педагогічної майстерності та відповідатиме сучасним викликам освіти.

Список використаних джерел:

1. Антонова А. Є. Практико-орієнтований підхід у формуванні професійної майстерності майбутнього вчителя. Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілєжиттєвого навчання : монографія / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Рута, 2016. С. 262–285.

2. Барбіна Е. С. Педагогічна майстерність у сучасній парадигмі освіти. Педагогічні науки. 2013. Т. 1. № 64. С. 181–185.

3. Бобровицька С., Кісіль Д., Ласточкіна О. Педагогічна майстерність вчителя початкових класів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2021, № 10 (114). С. 16–24.

4. Голік О. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект. Донецьк : Ноулідж, 2010. 242 с.

5. Педагогічна майстерність : підруч. / А. І. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін., За ред. А. І. Зязюна, 3-тє вид., допов. і переробл. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.

6. Куліненко Л. Б. Педагогічна майстерність: особистісний вимір. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Економіка і право. 2013. Вип. 22. С. 263–270.

7. Мирошник О., Тарасевич Н. Педагогічна майстерність: теорія і практика професійного становлення майбутнього вчителя. Витоки педагогічної майстерності. 2012. Вип. 9. С. 136–140.

8. Мільто Л. Педагогічна майстерність як чинник професійного розвитку особистості вчителя. Збірник наукових праць «Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів». 2015. Вип. 1. С. 377–385.

9. Мочан Т. М. Педагогічна майстерність як вищий рівень педагогічної діяльності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». 2014. Вип. 32. С. 129–131.

10. Ничкало Н. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів : монографія. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. 125 с.

11. Опушко Н. Р. Практико орієнтоване навчання як важливий компонент дуальної форми здобуття освіти. Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems, (70). 2024. С. 240–252.

12. Теличко Н. В. Теорія і методика формування основ педагогічної майстерності майбутнього учителя початкових класів : монографія. Київ : Кондор-Видавництво, 2014. 522 с.

13. Топузов О. М., Малихін О. В., Опалюк Т. Л. Педагогічна майстерність : розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя: навч. посіб. Київ : Педагогічна думка, 2018. 292 с.

14. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності. Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д., 2008. 140 с.

15. Хамська Н. Б., Киналь А. Ю., Полянська К. С. Практико-зорієнтований підхід у формуванні загальнопедагогічної компетентності майбутніх учителів. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, (211). 2023. С. 290–301.

16. Хлєбнікова Т. М. Оцінка рівня професійної оцінки майстерності вчителя. Управління школою. 2011. № 22–24. С. 322–324.

Моложон Каріна Олександрівна,
доктор філософії, асистент кафедри ботаніки,
екології та садово-паркового господарства
МДПУ імені Богдана Хмельницького

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ: СВІТОВИЙ КОНТЕКСТ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ МДПУ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Процеси цифровізації сучасної освіти набули надзвичайної динаміки в умовах Четвертої промислової революції, що визначає нові глобальні виклики та можливості для розвитку освітніх систем у всьому світі. В умовах стрімкого технологічного прогресу особливу значущість набуває діджиталізація природничої освіти, яка традиційно поєднує теоретичне навчання з експериментальними дослідженнями. Враховуючи необхідність адаптації до міжнародних стандартів та вимог євроінтеграції, Україна активно впроваджує цифрові технології в систему вищої освіти [1]. Згідно з даними Світового банку (2024), інвестиції в цифрову трансформацію освіти зросли на 34%, що підкреслює глобальний тренд у сфері освітніх інновацій. Станом на 2023 рік, понад 90% закладів вищої освіти по всьому світу активно інтегрують елементи цифрових технологій у навчальний процес. Зокрема, у природничих науках спостерігається значний прогрес у впровадженні віртуальних лабораторій та

інтерактивних платформ, що відкриває нові можливості для студентів, одночасно підвищуючи якість їхньої підготовки [2].

В Україні цифровізація природничої освіти є важливим аспектом модернізації вищої освіти, зокрема в контексті євроінтеграції. За даними Міністерства освіти і науки України, у 2023-2024 роках понад 87% вищих навчальних закладів активно використовують цифрові технології в навчальному процесі, що підтверджує тенденцію до інтеграції новітніх освітніх технологій [3]. Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького є одним із лідерів у впровадженні інновацій у природничу освіту через використання платформи Moodle та віртуальних лабораторій. В рамках реалізації стратегії цифрової трансформації університет розробляє комплексну модель цифрової екосистеми навчання, яка включає інтегровану систему управління навчальним процесом, віртуальні лабораторії, а також системи адаптивного оцінювання та моніторингу успішності студентів.

Метою дослідження є теоретичне та методологічне обґрунтування процесів діджиталізації природничої освіти в контексті глобальних освітніх трансформацій, а також науковий аналіз досвіду МДПУ імені Богдана Хмельницького в реалізації цифрових технологій у підготовці фахівців природничих спеціальностей.

У контексті діджиталізації освіти, особливо в природничих науках, останні дослідження демонструють значний прогрес у впровадженні цифрових технологій у навчальний процес. Зокрема, Биков [4] у своїй статті підкреслює важливість цифрової трансформації освіти та науки, акцентуючи на теоретичних і практичних аспектах цього процесу. Він зазначає, що інтеграція інформаційних технологій у навчальний процес є необхідною умовою для підвищення якості освіти.

Жалдак [5] розглядає проблеми інформатизації навчального процесу в закладах освіти, вказуючи на виклики, з якими стикаються навчальні заклади під час впровадження нових технологій. Це підтверджує результати нашого дослідження, де ми виявили, що впровадження цифрових інновацій вимагає системного підходу та належної підготовки викладачів.

Дослідження Moore [6] та Garrison [7] акцентують увагу на теорії та практиці онлайн-навчання, що є важливими для розуміння ефективності використання платформ, таких як Moodle. Зокрема, Garrison пропонує рамки для дослідження та практики електронного навчання, що може слугувати основою для подальшого розвитку інтегрованих систем навчання.

У своєму дослідженні Пінчук [8] розглядає виклики та перспективи цифрової трансформації природничої освіти, підкреслюючи важливість адаптивного навчання та використання віртуальних лабораторій. Соколюк [9] також підтверджує, що віртуальні лабораторії можуть суттєво підвищити якість навчання, надаючи студентам можливість виконувати практичні завдання в безпечному середовищі.

Слободянюк [10] досліджує інноваційні технології у викладанні природничих дисциплін, вказуючи на важливість інтерактивних платформ для

підвищення мотивації студентів. Це узгоджується з нашими результатами, де ми зафіксували зростання середнього балу студентів з 74,2 до 87,6.

Крім того, дослідження Lainjo B, Tsmouche H [11] про використання штучного інтелекту в освіті вказує на потенціал адаптивних систем оцінювання, які можуть підвищити ефективність навчання. Це підтверджує наші спостереження про оптимізацію навчального процесу, зокрема скорочення часу на виконання лабораторних робіт на 32%.

Дослідження Коваля [12] підкреслює важливість підготовки викладачів до використання цифрових технологій, що є критично важливим для успішної реалізації діджиталізації в освіті.

Таким чином, актуальність нашого дослідження узгоджуються з останніми міжнародними тенденціями в галузі діджиталізації природничої освіти. Вони підтверджують, що інтеграція цифрових технологій у навчальний процес є необхідною умовою для підвищення якості освіти в умовах сучасних викликів. Перспективи подальшої цифрової трансформації в освіті, зокрема в контексті розширення функціоналу платформ, впровадження технологій штучного інтелекту та розвитку віртуальних реальностей, відкривають нові горизонти для навчання та підготовки фахівців у природничих науках.

На основі проведеного аналізу було визначено оптимальні стратегії імплементації цифрових технологій у контексті української вищої освіти, що лягло в основу розробки експериментальної моделі в МДПУ імені Богдана Хмельницького. Педагогічний експеримент проводився на базі МДПУ імені Богдана Хмельницького протягом 2022-2024 навчальних років. Загальна вибірка склала 200 студентів природничих спеціальностей (біологія, хімія, екологія, географія), розподілених на експериментальну (n=100) та контрольну (n=100) групи з дотриманням принципів репрезентативності за академічними показниками, віком та статтю. Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

1. Розроблено та експериментально підтверджено модель цифрової освітньої екосистеми для природничих спеціальностей, що інтегрує академічні, організаційні та технологічні компоненти, з доведеним статистично значущим підвищенням успішності студентів (на 13.4 бали) та якості виконання практичних робіт (на 24%).
2. Встановлено ефективність використання віртуальних лабораторних робіт та адаптивних систем оцінювання, що позитивно впливають на формування практичних навичок студентів (коефіцієнти впливу 0.78 та 0.72 відповідно).
3. Удосконалено методику оцінювання ефективності цифрової трансформації освітнього процесу, створено інструментарій моніторингу академічної успішності, що включає 27 параметрів для предиктивного аналізу навчальних досягнень.

4. Визначено оптимальне співвідношення віртуальних та фізичних лабораторних робіт (40:60) для максимальної ефективності у формуванні професійних компетенцій.

5. Обґрунтовано педагогічні умови впровадження цифрової екосистеми, зокрема підвищення цифрової компетентності викладачів, забезпечення технологічної інфраструктури, адаптивного навчання та моніторингу якості процесу.

6. Доведено позитивний вплив цифрової екосистеми на мотивацію студентів та розвиток їх цифрових компетенцій, що призводить до зростання мотивації на 45% і розвитку цифрових навичок на 43%.

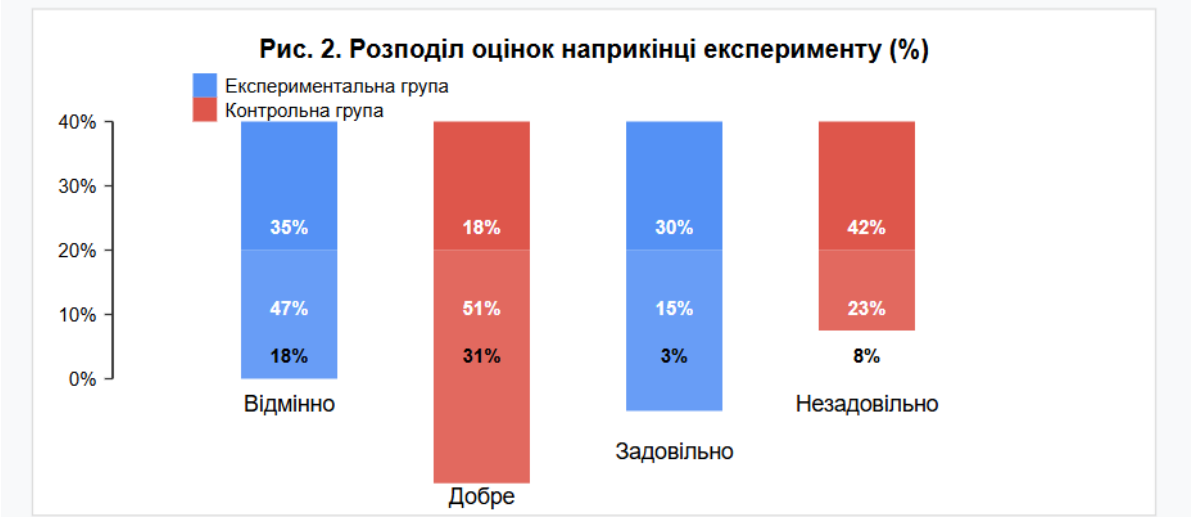

7. Розроблено методичні рекомендації для впровадження цифрових інновацій у закладах вищої освіти, що включають алгоритм впровадження, моніторинг ефективності та методику оцінювання економічної ефективності.

8. Розкрито ключові виклики цифрової трансформації природничої освіти та запропоновано шляхи їх подолання, зокрема у питаннях кібербезпеки та оптимізації технічної інфраструктури.

Цифровізація природничої освіти відкриває нові горизонти для розвитку навчальних процесів, забезпечуючи високий рівень інтерактивності, доступності

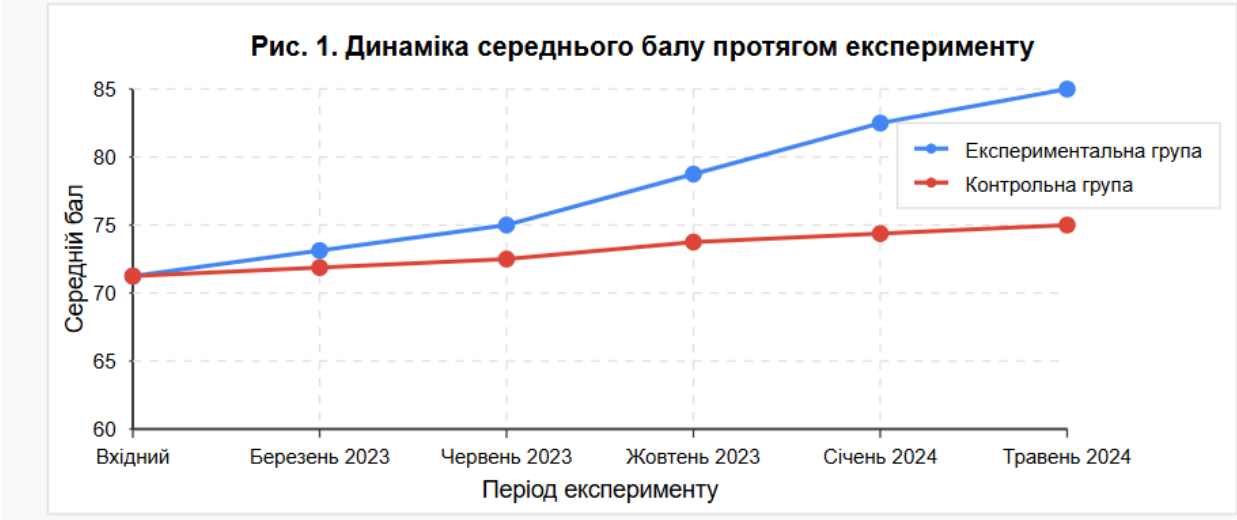

та ефективності. перспективи розвитку можна виділити в кількох напрямках:

розширення функціоналу платформи Moodle для забезпечення специфічних потреб природничої освіти; розвиток адаптивних систем оцінювання, впровадження доповненої реальності та штучного інтелекту для покращення якості навчання; вивчення міжнародного досвіду та адаптація передових практик для подальшого розвитку цифрових інструментів у навчанні природничих дисциплін.

Важливим є практичне значення дослідження, яке дало змогу підтвердити ефективність цифрових інструментів у підвищенні якості природничої освіти та створенні нової моделі освітнього процесу, що відповідає вимогам часу та світовим трендам у цифровізації. Завданнями подальших досліджень є оцінка довгострокового ефекту впровадження цифрових платформ на підготовку фахівців природничих спеціальностей та розробка рекомендацій для інтеграції цифрових технологій у навчальні програми на інших університетах.

Рис. 3. Модель цифрової освітньої екосистеми університету

Список використаних джерел:

1 Шишкіна М. П., “Формування і розвиток хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу. Інформаційні технології в освіті,” Інформаційні технології в освіті, vol. 32, pp. 74–91, 2023.

2 Z. Bahroun, C. Anane, V. Ahmed, and A. Zacca, “Transforming Education: A Comprehensive Review of Generative Artificial Intelligence in Educational Settings through Bibliometric and Content Analysis,” 2023. doi: 10.3390/su151712983.

3 D. Kumar, A. Haque, K. Mishra, F. Islam, B. Kumar Mishra, and S. Ahmad, “Exploring the Transformative Role of Artificial Intelligence and Metaverse in Education: A Comprehensive Review,” Metaverse Basic and Applied Research, vol. 2, 2023, doi: 10.56294/mr202355.

4 Биков В.Ю., Цифрова трансформація освіти і науки: теорія і практика. Інформаційні технології і засоби навчання., vol. 89. 2023.

5 Жалдак М.І., Проблеми інформатизації навчального процесу в закладах освіти. Освіта., Освіта., vol. 2. 2024.

6 Moore M.G., Handbook of Distance Education, Routledge. 2024.

7 Garrison D.R., E-Learning in the 21st Century: A Framework for Research and Practice, Routledge. 2023.

8 Пінчук О.П., “Цифрова трансформація природничої освіти: виклики та перспективи. Інформаційні технології в освіті,” vol. 45, pp. 7–22, 2023.

9 Соколюк О.М., “Віртуальні лабораторії в системі природничої освіти. Комп’ютер у школі та сім’ї,” vol. 1, pp. 8–14, 2024.

10 Слободянюк І.Ю., “Інноваційні технології у викладанні природничих дисциплін,” Педагогічні науки, vol. 85, pp. 45-52., 2023.

11 B. Lainjo and H. Tsmouche, “Impact of Artificial Intelligence On Higher Learning Institutions,” International Journal of Education, Teaching, and Social Sciences, vol. 3, no. 2, 2023, doi: 10.47747/ijets.v3i2.1028.

12 Коваль Т.І., “Підготовка викладачів вищої школи до використання цифрових технологій у професійній діяльності. Педагогічний процес: теорія і практика. ,” vol. №4, pp. 66-78., 2023.

Мороз Людмила Володимирівна,
кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов
Рівненського державного гуманітарного університету;
Ясногурська Людмила Михайлівна,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Рівненського державного гуманітарного університету;
Мічуда Наталія Михайлівна,
старший викладач кафедри іноземних мов
Рівненського державного гуманітарного університету;
Краля Іванна Вікторівна,
викладач кафедри іноземних мов
Рівненського державного гуманітарного університету

ПОНЯТТЯ СУТНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

Основним завданням сучасної освіти має бути формування особистості, здатної до критичного мислення, готової до свідомого вибору, індивідуальних інтелектуальних умінь. Компетентнісний підхід в освіті набуває значної ваги, оскільки є вимогою сьогодення. Багато науковців розглядають означений підхід як такий, що забезпечує формування в людини життєво важливих компетентностей, цілей та завдань, надає їй можливість бути активним учасником сучасного прогресивного суспільства.

Професійна компетентність педагога визнається як сукупність професійних та особистісних характеристик, що забезпечує ефективне виконання педагогом завдань і обов’язків педагогічної діяльності в закладі освіти, є показником та основним критерієм його відповідності професійній діяльності [1].

На підставі узагальнення результатів теоретико-методологічного аналізу

змісту поняття «професійна компетентність педагога», Т. Ціпан виділяє такі його сутнісні характеристики:

- компетентність відображає здатність педагога успішно виконувати функції та діяти в різноманітних ситуаціях, що виникають у процесі професійної діяльності;
- професійна компетентність педагога формується та виявляється в діяльності;
- компетентність передбачає оволодіння професійними компетенціями як закріпленими вимогами до педагогічної діяльності;
- рівень професійної компетентності педагога залежить від широти форматів контекстів, у яких він може вирішувати професійні завдання;
- компетентність виступає засобом реалізації особистісних смислів педагога;
- професійна компетентність педагога характеризує його готовність і здатність до саморозвитку в умовах постійних змін, що відбуваються в суспільстві [4].

Отже, під професійною компетентністю педагога будемо розуміти його здатність до виконання педагогічної діяльності на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь, досвіду, цінностей і значущих особистісних якостей, міру й основний критерій відповідності її вимогам [4].

На думку Т. Ціпан розвиток професійної компетентності – у руках самого педагога, оскільки він усвідомлено регулює стандарти своєї поведінки на основі набутого педагогічного досвіду. Тільки усвідомлений досвід має сенс, через аналітичну діяльність здійснюється рефлексія, яка перетворює «сирий» досвід на особистісне присвоєне знання. У процесі рефлексії відбувається усвідомлення не лише власного педагогічного досвіду, але й досвіду інших педагогів [4].

Професійному зростанню вчителя й підвищення рівня його професійної компетентності сприяють: високий духовно-моральний імідж закладу освіти, що забезпечують сприятливі творчі умови роботи; систематична самоосвітня діяльність педагога, яка включає навчання на курсах підвищення кваліфікації; участь у проектах, конкурсах, фестивалях, конференціях, семінарах, педагогічних майстернях, роботі методичних об’єднань, творчих груп тощо; особистісно-зорієнтована методична підтримка діяльності педагога; акцент на інноваційному, творчо-пошуковому компоненті методичної діяльності; об’єктивна оцінка праці; моральне й матеріальне стимулювання [4].

Отже, проаналізувавши літературу, присвячену дослідженню проблеми професійної компетентності педагога, можна зробити висновок, що професійна компетентність педагога – це комплексне поняття, яке включає професійні педагогічні знання, уміння, навички, готовність до складної педагогічної діяльності, а також низку таких професійно важливих особистісних якостей, як: мобільність, комунікабельність, толерантність, креативність, урівноваженість, чуйність, доброзичливість, прагнення до самопізнання, саморозвитку, самореалізації тощо [3].

Соціально компетентна особистість вважається результатом прямого й опосередкованого соціального впливу на особистість з метою набуття нею

соціального досвіду та можливості реалізації цього досвіду в соціальній практиці. Поняття «соціальна компетентність» – це здатність особистості орієнтуватися в різних життєвих ситуаціях, жити й ефективно працювати в суспільстві на основі сучасної базової методологічної, світоглядної, духовної, моральної, інформаційної культури [5].

Таким чином, соціальна компетентність є, безперечно, важливою характеристикою сучасного педагога, яка відображає рівень сформованості знань та вмінь будувати відносини з оточуючими людьми в міжособистісних стосунках, поведінці. Учасники експерименту відзначають, що нині саме соціалізація потребує знаючої уваги з боку викладачів, оскільки соціальні відносини впливають на якість надання освітніх послуг.

Педагог у своїй професійній діяльності виконує два завдання: перше пов'язане з реалізацією основної функції – передати власний досвід, тобто виконує технічну функцію – забезпечує засвоєння здобувачами освіти певної сукупності знань, умінь та навичок. Але інформація, якою ділиться педагог, має подвійне походження: одна стосується зовнішнього світу, інша – самої особистості, людей та суспільства, як органічного середовища, у якому перебуває людина [1]. І, якщо перші можна передати «механічно», звертаючись до студента переважно як до об'єкта навчання, то другі набувають реально особистісної сутності тільки тоді, коли переживаються самим здобувачем освіти в живій практиці спілкування та взаємодії з педагогом. Цей аспект суспільних завдань педагога якраз і становить сферу його соціальної компетентності [2]. Зміст цього поняття, без сумніву, повинен відображати відповідний рівень сформованості особистості педагога, як результат соціального розвитку, що являє собою сукупність певних особистісних властивостей, потреб, здібностей, елементарних теоретичних уявлень та практичних умінь і торкатися, насамперед, таких сфер, як соціальне мислення, мовлення, мотиви, емоції, міжособистісна поведінка, тобто когнітивний, поведінковий та емоційно-мотиваційний компоненти.

Огляд численних наукових джерел із питань компетентнісного підходу як основи професійної майстерності педагога, проведення експериментального дослідження з метою виокремлення основних компетентностей, які впливають на професійний розвиток педагога, дозволив зробити деякі узагальнення.

1. Професійна компетентність педагога – комплексне поняття, яке в літературі окреслюється з урахуванням багатьох аспектів та передбачає здатність педагога виконувати педагогічну діяльність на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь, досвіду, цінностей і важливих особистісних якостей.

2. Основні компетентності, які визначають професійну майстерність педагога: здоров'язбережувальна, комунікативна, соціальна та цифрова.

3. Найважливішою у професійному розвиткові педагоги вважають здоров'язбережувальну компетентність, як таку, що забезпечує успішне збереження та зміцнення фізичного, соціального, психічного і духовного здоров'я студентів в умовах соціального освітнього середовища.

4. Комунікативна та цифрова компетентність посіла, відповідно, друге і третє місце в ранжуванні професійних компетентностей сучасного педагога, що

дозволяє ефективно проводити комунікацію «викладач – студент» як у навчальних аудиторіях, так і дистанційно.

5. Важливою також у професійній сформованості сучасного педагога є соціальна компетентність, яка відображає рівень сформованості знань та вмінь будувати відносини з оточуючими людьми в міжособистісних стосунках та поведінці.

Список використаних джерел:

1. Гаврілова, Л. Г., Топольник, Я. В. (2017). Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. Інформаційні технології і засоби навчання, 61, 5, С. 1-14

2. Карташова, Л. А., Бахмат, Н. В., Пліш, І. В. (2018). Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. Інформаційні технології і засоби навчання, 68, 6, С. 193-205

3. Писарева, С. (2002). Розробка понять «компетентність» у дисертаційних дослідженнях з педагогіки. Академічні читання, 3, С. 29-34

4. Ціпан, Т. С. (2016). Професійна компетентність сучасного вчителя. Інноватика у вихованні, 3, С. 174-184

5. Шмиголь, І. (2011). Сутність та структура професійної компетентності педагога. Проблеми підготовки сучасного вчителя, *4 (1),* С. 197-204

Мороз Людмила Володимирівна,
кандидат філологічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов
Рівненського державного гуманітарного університету;
Ясногурська Людмила Михайлівна,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Рівненського державного гуманітарного університету;
Мічуда Наталія Михайлівна,
старший викладач кафедри іноземних мов
Рівненського державного гуманітарного університету;
Ковалюк Владислав Вікторович,
старший викладач кафедри іноземних мов
Рівненського державного гуманітарного університету

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНИХ МОВ

Фундаментальні зміни, які відбуваються з безпрецедентною швидкістю в системі освіти, ставлять вдосконалення вищої професійної освіти, зокрема в аспекті забезпечення високих вимог суспільства до особистості викладача, на перше місце в сучасній освітній практиці. Соціальний попит на майбутнього викладача іноземної мови у закладах вищої освіти – компетентного,

толерантного фахівця в галузі міжкультурної комунікації, конкурентоспроможного на ринку праці, який прагне до особистого та професійного самовдосконалення – акцентує увагу на важливості особистого потенціалу викладачів та формування його / її професійного іміджу.

Для того, щоб утворився імідж, мало сприймати ті чи ті характеристики людини і сформувати у своїй психіці образ цієї людини, ще необхідно, щоб до цього образу виникло певне ставлення і певна оцінка цього образу. Тому виходить, що імідж – це не стільки образ, скільки ставлення до образу і думка про цей образ. Імідж людини – це думка про неї групи людей у результаті сформованого в їхній психіці образу цієї людини, який виник унаслідок прямого їх контакту з нею або внаслідок отриманої про неї інформації від інших людей. По суті, імідж людини – це вигляд, який вона має в очах інших людей, або думка про неї інших людей [2].

У педагогіці «імідж» отримав своє заслужене визнання. Викладач, що створює свій власний імідж, дозволяє говорити про появу нової галузі іміджелогії – педагогічної іміджелогії. У загальновизнаному уявленні, імідж викладача – експресивно забарвлений стереотип відчуття образу педагога в поданні колективу студентів, колег, соціального оточення, в масовій свідомості [5]. Педагогічна іміджелогія дозволяє інакше поглянути на викладання у вищих навчальних закладах і на самого педагога.

Становлення іміджу особистості з точки зору професійної приналежності – це довготривалий та залежний від упливу зовнішніх (об'єктивних) та внутрішніх (суб'єктивних) чинників процес. Серед них, у контексті професійного становлення майбутнього викладача іноземної мови можна зазначити: суспільне середовище, як провідний чинник, згідно з запитом якого формулюються вимоги до сучасного викладача іноземної мови; освітнє середовище, яке має на меті через зміст навчально-виховного процесу стати осередком професійного самовизначення майбутнього фахівця, синтезуючи отримані теоретичні знання з практичними уміннями та суб'єктивними характеристиками, того хто навчається

Поняття іміджу по-різному трактується, оскільки «імідж» є міждисциплінарним поняттям і передбачається в різних галузях знань, включаючи професійну педагогіку. Незважаючи на зростаючий інтерес до педагогічної іміджелогії, різні питання формування професійного іміджу майбутніх викладачів іноземних мов все ще потребують більш глибоких досліджень.

В ідеології імідж трактується як певний синтетичний образ, який формується у свідомості людей стосовно конкретної людини, містить велику кількість емоційно забарвленої інформації про об'єкт сприйняття та спонукає до певної соціальної поведінки [1].

На основі результатів опитувань, проведених Бургуеном та Харві [4], Йонассоном [5], Г. Євтушенко [2] робиться висновок, що професійний образ викладача – це емоційний образ, який складається з багатьох формуючих компонентів. Таким чином, в контексті сучасних досліджень поняття «образ» буде трактуватися як складне утворення, що містить семіотичні, когнітивні, образні компоненти та має ряд властивостей: порівнянну сталість, динамічність,

асоціативність, схематичність, відкритість (неповноту).

Професійний імідж майбутнього викладача іноземної мови – різнобічне явище, яке виникає в соціальному середовищі та функціонує як регулятор соціальних відносин. Це сукупність зовнішніх зорових характеристик та поведінкових актів, інтеграція культурологічних, лінгводидактичних, психолого-педагогічних знань, умінь та навичок викладача, індивідуальна здатність синтезувати зовнішню чарівність та духовність, для успішної соціальної адаптації до професійних успіхів. Професійний імідж має характер професійного стереотипу, імідж представника професії; він менш складний і не повинен містити безліч різних характеристик. Цей образ може змінюватися залежно від суспільства, оскільки кожна соціальна група має власні установки та специфіку сприйняття [2]. Ефективність професійного та особистісного розвитку викладача, успішність усієї педагогічної діяльності в цілому залежить від рівня сформованості професійного іміджу.

На основі проведеного дослідження наводяться характеристики високого, достатнього, середнього та низького рівнів формування професійного іміджу майбутніх викладачів.

Високий рівень: глибоке знання поняття професійного іміджу майбутнього викладача іноземної мови та компонентів, що формують зображення; висока мотивація до формування професійного іміджу викладача, ознаки сформованого бажаного професійного іміджу – сукупність особистісних якостей (знань, умінь, навичок, досвіду та цінностей, які прагне мати фахівець).

Достатній рівень: неповні знання про професійний імідж майбутнього викладача іноземних мов, наявна мотивація набуття необхідних навичок для формування професійного іміджу майбутнього викладача іноземної мови, достатня самооцінка, не сформовані особистісні якості для формування бажаного професійного іміджу.

Середній рівень: фрагментарні знання про професійний імідж майбутнього викладача іноземної мови, нестабільна мотивація до формування професійного іміджу майбутнього викладача іноземної мови, середня самооцінка знань про професійний імідж; ідеї формування професійного іміджу формуються стихійно.

Низький рівень: загальні уявлення про професійний імідж майбутнього викладача іноземної мови, що стихійно сформувалися на побутовому рівні; низька мотивація до розвитку професійного іміджу, висока самооцінка; інтуїтивна поведінка та відсутність здатності регулювати власну поведінку з огляду на закономірності.

На основі проведеного дослідження та аналізу отриманої інформації щодо формування професійного іміджу майбутніх викладачів іноземних мов були зроблені наступні висновки:

• професійний іміджу викладача іноземної мови – це сукупність зовнішніх візуальних характеристик та поведінкових актів; інтеграція культурологічних, лінгводидактичних, психолого-педагогічних знань, умінь та навичок викладача, індивідуальна здатність синтезувати зовнішню чарівність та духовність, для успішної соціальної адаптації до професійних успіхів;

• майбутній викладач в Україні по-різному сприймає професійний імідж

викладача іноземної мови;

• знання українських студентів про професійний імідж майбутнього викладача іноземних мов формуються спонтанно;

• рівень сформованості професійного іміджу викладача іноземних мов переважно низький або середній;

• формування професійного іміджу майбутнього викладача іноземної мови вимагає спеціально організованої діяльності у навчальному процесі закладу вищої освіти;

• динаміка розвитку професійного іміджу майбутнього викладача іноземної мови може бути забезпечена шляхом запровадження певного комплексу організаційних, особистісних та педагогічних умов.

Список використаних джерел:

1. Герман Л. (2019). Проблема професійного іміджу викладача іноземної мови в контексті глобалізації. Прикарпатський вісник НТШ. Слово. 2019. No 3(55). https://doi.org/10.31471/2304- 7402-2019- 3(55)-390-397.

2. Євтушенко Г., Бабошко А., Бушля Д. (2016). Імідж сучасного викладача: сутність та особливості формування. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 11, 630-634. 2016. http://global- national.in.ua/archive/11-2016/132.pdf.

3. Ненько Ю. (2018). Професійний розвиток учителя англійської мови: деякі практичні аспекти. Гірська школа українських Карпат, №19, 83-86. https://surl.li/drojzp.

4. Bourgoin, A., & Harvey J-F. (2018). Professional image under threat: Dealing with learning-credibility tension. Human Relations, 71(12), 1611-1639. https://surl.lu/almsmh.

5. Jónasson, J. T. (2014). The professional image and ethos of teachers - Why do we care, and what can it mean? The Pestalozzi Programme Council of Europe Training Programme for education professionals “The Professional Image and Ethos of Teachers”. 24-25 April 2014, Council of Europe, Strasbourg. https://surl.li/trznia.

Мошенець Наталія Сергіївна,
аспірантка спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Глухівського НПУ ім. О. Довженка,
асистент Міжнародної академії прикладних наук в Ломжі,
Республіка Польща

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВА ФОРМУВАННЯ ЙОГО КОМПЕТЕНТНОСТІ

Швидкий темп суспільного розвитку, інтенсифікація і оновлення усіх галузей інноваційним обладнанням, оснащенням, широке використання

інформаційно-комунікаційних технологій, перехід на роботизацію виробничих процесів, призводить не тільки до оптимізації, підвищення якості виготолення продукції, покращення сфери обслуговування та сфери послуг, але вимагає наявності висококваліфікованих кадрів, здатних працювати в сучасних умовах.

Сьогодні, як ніколи раніше, дипломовані фахівці повинні постійно вдосконалювати свій професійний рівень, слідкувати за інноваціями у сфері своєї виробничої діяльності. Якщо раніше достатньо було пройти курси підвищення кваліфікації не рідше одного разу в рік, то тепер потрібно весь час оновлювати свої знання, доповнювати їх сучасними підходами та інноваціями. Навіть уміння, навички і компетентності, які були на першому плані кілька років тому, змінюють свою послідовність відповідно до важливості. Ті із них, які були не настільки важливими десять чи п’ять років тому, сьогодні можуть лідирувати і бути вкрай необхідними.

Перед випускниками закладів вищої освіти стоять справжні виклики, починаючи від постійної конкуренції на ринку праці, до знецінення отриманих уа додипломному рівні знань, умінь і компетенцій через постійні науково-технічні зміни на робочих місцях, зростаючі вимоги до фахівців, переформатування та видозміну діяльності через впровадження автоматизації, інтенсифікації та оптимізації виробничих процесів, комп’ютеризації, робототехніки, тощо.

Організація освітньої діяльності всіх рівнів освіти від обов’язкової загальної до вищої здійснюється відповідно до нормативно-правових і програмних документів, які регламентують, націлюють, координують і забезпечують постійний інноваційний розвиток фахової передвищої і вищої професійної освіти під час підготовки здобувачів в процесі навчання. Серед основних концептуальних документів є Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 роки (2015) [1], що регламентує розвиток освіти на окреслений період часу з метою аналізу, оцінки, впровадження концептуальних засад і принципів для досягнення окреслених результатів. Закони України «Про освіту» (2017) [2], «Про фахову передвищу освіту» (2019) [3], «Про вищу освіту» (2014) [4], в яких послідовно виписані необхідні підходи щодо наступності освіти з метою розвитку особистості і фахівця. Указ Президента України № 722/2019 «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (2019), який ґрунтується на резолюції «Генеральної Асамблеї Організації Об’єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1», включає в себе четверту ціль, яка спрямована на «забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх» [5]. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року (2019) [6, 7], яка включає основні концептуальні засади та конкретний план заходів щодо реалізації безперервного професійного розвитку працівників усіх галузей. Важливим є аналіз запитів щодо кваліфікації фахівців на ринку праці з метою виявлення потреб не тільки для насичення ринку кадровим потенціалом, але і виявлення проблем та забезпечення їх підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації впродовж усієї професійної діяльності.

Заклади освіти, які готують фахівців, повинні чітко розуміти потребу ринку у професійних кадрах, моніторити, які спеціальності, спеціалізації є необхідними та користуються попитом, щоб корегувати освітньо-професійні програми, їх освітні компоненти. Швидкі зміни, що відбуваються за рахунок стрімкого науково-технічного прогресу, вимагають фахівців, здатних до гнучкості та здатності до пошуку власного та професійного вдосконалення, як нагайної потреби. Тобто випускник закладу вищої освіти має розуміти необхідність постійного навчання, щоб бути конкурентноспроможним.

Великі вимоги ставляться і до закладів професійної освіти, починаючи від організації освітнього процесу, матеріально-технічного оснащення, яке використовуєтьсяв процесі реалізації занять, так і до рівня підготовки науково-педагогічних і педагогічних кадрів. Педагогічний персонал має бути високоосвіченим, ерудованим, пов'язувати викладацьку діяльність із практичною діяльністю на виробництві, володіти здатністю вести за собою, мотивувати студентів і слухачів курсів підвищення кваліфікації, мислити стратегічними мірками, постійно працювати над власним та професійним розвитком і бути прикладом для здобувачів освіти. Для організації освітньої діяльності, викладач окрім володіння професійними знаннями щодо освітнього компоненту, який він викладає, повинен володіти методикою викладання, знати теоретичні аспекти сучасної дидактики та вміти використовувати всі її інструменти. Поруч із освітою викладача має стояти його постійне безперервне навчання, здобуття і обмін досвідом.

Професійний розвиток це «набуття працівником нових компетенцій, знань, умінь і навиків, які він використовує чи буде використовувати у своїй професійній діяльності. Це процес підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації працівників з метою виконання нових виробничих функцій, завдань і обов'язків нових посад» [8].

Аналізуючи сучасні аспекти професійного розвитку персоналу організації, Партика І., Ожубко Г. дійшли висновку, що професійний розвиток персоналу – це «вирішення основних завдань як в інтересах організації (підвищення стійкості, конкурентоспроможності підприємства, ефективності та якості праці), так і в інтересах працівника (підвищення рівня життя, відкриття можливостей для реалізації своїх ділових якостей, здібностей)». Ставлячи поряд та порівнюючи професійний розвиток із професійним навчанням, які завжди є взаємозалежними, дослідники відзначають, що професійне навчання персоналу має «безперервний характер і забезпечує роботодавців кваліфікованими та конкурентоспроможними на ринку праці працівниками», а також «націлене на підвищення компетентності працівників організації, формування в них високого професіоналізму, майстерності, гнучкого і сучасного економічного мислення, вміння працювати в динамічних економічних умовах та забезпечення високої продуктивності праці й ефективності діяльності організації» [9].

Кожна організація повинна бути зацікавленою у навчанні свого персоналу, безперервному професійному розвитку усіх працівників від адміністрації, керівного складу усіх структурних підрозділів, до робітничих спеціальностей. Такий підхід дасть можливість забезпечити ефективність і якість праці,

виконання виробничих планів і завдань, зменшить випуск бракованої продукції або забезпечить надання високоякісних послуг, наприклад, у сфері обслуговування.

Безперервний професійний розвиток – це тривалий багаторівневий різносторонній процес, який акумулює в собі наявність комплексного різностороннього підходу, починаючи від додипломного рівня. Кожен обирає свій спосіб здобуття професії на цьому шляху. Хтось розпочинає з професійно-технічних закладів освіти, здобуваючи робітничу спеціальність, і потім або зупиняється на цьому, або продовжує навчання у закладах вищої освіти. Інші здобувають фахову передвищу освіту і теж можуть іти працювати за обраною спеціальністю, або ж далі продовжити навчання у закладі вищої освіти. Значна частина випускників загальноосвітньої школи відразу вступає до закладів вищої освіти, але у кожного також є вибів або зупинитися на рівні бакалавра, або ж продовжити навчання, здобуваючи магістерський рівень. Що впливає на рішення кожного і чому така розбіжність у виборі рівня освіти. Тут ключову роль відіграють здатність до навчання; інтереси і вподобання; здібність, талан і покликання до певного виду діяльності; мотивація і уміння працювати над собою; рівень очікувань; прагнення до саморозвитку; амбіції, щоб досягнути чогось більшого, показати себе, доказати собі; сприйняття себе в ролі фахівця та впевненості у собі, що мету, яку людина ставить перед собою, вдасться досягнути і реалізувати.

Незалежно із вибору професії, рівня освіти, кожен дипломований спеціаліст всерівно буде потребувати продовження навчання, оновлення знань, формування нових навичок, необхідних компетентностей. До моменту виходу до праці, на нього буде впливати він сам, його родина, найближче оточення, його власні спотереження, засоби масової інформації, що прямо чи дотично формуватимуть уяву про те, що саме і як саме потрібно рухатися у здобутті професії. Звідси робимо висновки, що для досягнення цілей, реалізації своїх мрій, мети і планів, необхідно в комплексі поєднати освіту і навчання. Особливого значення набуває комунікація, яка повинна бути вснановлена між усіма зацікавленими сторонами. Ось чому серед переліку компетентностей, саме наявність комунікативної компетентності забезпечить можливість взаєморозуміння, вибудовування взаємовідносин, уміння слухати і прислухатися як до себе, так і до тих, хто поруч і допомагає у прийнятті правильних перспективних рішень і дій [10].

Отже, сучасний фахівець має відповідати кваліфікаційній характеристиці обраної спеціальності чи спеціалізації з наявним комплексом необхідних знань, умінь, навичок, компетентностей і бути готовим до виконання функцій і завдань, відповідно до функціональних обов’язків, які він має виконувати на робочому місці. Для забезпечення цієї мети, необхідно систематизувати комплексні законодавчі і правові механізми; залучасти заклади вищої освіти, які надають послуги з безперервного професійного розвитку; тісно співпрацювати із роботодавцями і стейкхолдерами; посилювати діяльність підприємств, установ, організацій щодо постійного професійного розвитку своїх працівників; проводити профорієнтаційну та мотивувальну діяльність щодо заохочення

дипломованих спеціалістів щодо наполегливого прагнення до саморозвитку та розвитку фахової майстерності і усвідомлення того, що тільки такий підхід дасть можливість задовольнити потребу у професійній самореалізації, та сприятиме успішній кар'єрі.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 роки (2015). URL: https://pon.org.ua/novyny/3549-koncepciya-rozvitku-osviti-ukrayini-na-2015-2025.html

2. Закон України «Про освіту» (2017) Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція. Редакція від 01.01.2025, підстава – 3788-IX, 4113-IX, 4059-Ix. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text

3. Закон України Про фахову передвищу освіту (2019). Документ 2745-VIII, чинний, поточна редакція. Редакція від 17.11.2024, підстава – 4034-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text

4. Закон України Про вищу освіту (2014) Документ 1556-VII, чинний, поточна редакція. Редакція від 01.01.2025, підстава – 4170-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text

5. Указ Президента України № 722/2019 «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (2019). URL: https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825

6. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. Розпорядження Кабінету міністрів України від 12 червня 2019 р. № 419-р URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text

7. Про затвердження плану заходів на 2020-2027 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. Розпорядження Кабінету міністрів України від 29 квітня 2020 р. № 508-р URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/508-2020-%D1%80#Text

8. Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом: навч. посіб. Видання друге, перероблене й доповнене. Київ : «Кондор», 2005. 308 с.

9. Партика І. В., Ожубко Г. В. Сучасні аспекти професійного розвитку персоналу організації. Економіка та управління підприємствами. *Науковий погляд: економіка і управління*. № 2 (68)/2020. С. 154-158. URL: http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2020/2_68_2020/29.pdf

10. Самусь Т. В., Ющенко В. М. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)* : журнал. 2025. № 1 (47) 2025. С. 1036 – 1045.

Муковоз Микола Іванович,
магістрант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Самусь Тетяна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У сучасних економічних умовах України особливе місце посідає потреба у кваліфікованих робітниках. Лише високий рівень кваліфікації робітників, робить їх конкурентоздатними на ринку праці. Науковцями доведено, що тільки майстри виробничого навчання, які володіють високими професійними компетентностями, допоможуть сформувати професійно-моторні навички, розвиток майстерності, вдосконалення індивідуального професійного стилю майбутніх кваліфікованих робітників, що базується на синтезі науково-технічних, економічних, виробничих знань [1, 5].

Формування професійної компетентності майстра виробничого навчання починається в закладах фахової передвищої освіти (ЗФПО), а продовжується впродовж усього життя [6]. До основних складників професійної компетентності майбутнього майстра виробничого навчання відносимо [2, 3, 4]:

1. Технологічний складник: передбачає досконале знання сучасних технологій виробництва, уміння працювати з обладнанням, розуміння виробничих процесів та вміння впроваджувати нові методи роботи.

А також, ознайомлення з передовими технологіями та матеріалами, які використовуються у відповідній галузі; вміння виконувати роботи на сучасному обладнанні та автоматизованих системах управління виробництвом; використання цифрових технологій у виробничих процесах; дотримання норм техніки безпеки та екологічних стандартів на виробництві.

2. Методичний складник: вимагає знання сучасних методик навчання, організації знань, розробки навчальних матеріалів, уміння розробляти навчальні плани та програми відповідно до стандартів професійної освіти; використання активних методів навчання: кейс-метод, проєктне навчання, моделювання реальних виробничих ситуацій.

Інтеграція сучасних технологій в освітній процес (використання симуляторів, VR-технологій, електронних навчальних платформ). Оцінювання рівня знань і практичних навичок здобувачів освіти, корегування освітнього процесу відповідно до їхніх потреб.

3. Психолого-педагогічний складник: майбутній майстер виробничого навчання повинен розуміти психологічні особливості здобувачів освіти, вміти

мотивувати їх до навчання та роботи, створювати сприятливу навчальну атмосферу.

4. Комунікаційний складник: майстер виробничого навчання повинен налагоджувати ефективну взаємодію зі студентам, роботодавцями, адміністрацією закладу освіти, а також бути здатним працювати в умовах міждисциплінарної співпраці.

Для ефективного формування професійної компетентності майбутнього майстра виробничого навчання в процесі фахової підготовки необхідно забезпечити ефективний розвиток технологічних, методичних, психолого-педагогічних та комунікаційних навичок. Все це можливо зробити через інтеграцію сучасних методик навчання та тісну співпрацю з виробничими підприємствами з активним використанням цифрових технологій.

Список використаних джерел:

1. Вдовенко О. І. Формування методичної компетентності майстрів виробничого навчання в процесі фахової підготовки URL: http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/8931/10%B8 (дата звернення 29.03.2025).

2. Геращенко Н. М. Використання методу проблемних ситуацій у професійній діяльності майстрів виробничого навчання. *Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій:* зб. тез VII Всеукр. наук.-метод. сем., м. Глухів, 3 лист. 2023р. Глухів, 2023. С. 43–44.

3. Ігнатенко Г. В. Шляхи формування професійної компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання транспортного профілю. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки».* 2021. № 97. С. 44–50.

4. Кручек В. А. Методичні основи розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти: монографія / за наук. ред. В. А. Кручек. Київ: ІПО НАПН України, 2023. 123 с.

5. Самусь Т. В. Фахова підготовка майбутніх педагогів професійного навчання та напрями її модернізації. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»:* журнал. 2024. № 9 (37) 2024. С. 440 – 452.

6. Самусь Т. В. Сутність професійної компетентності у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук.* Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 82. Том 2. С. 408 – 414.

Муковоз Микола Сергійович,
аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасна система освіти вимагає від педагогів професійного навчання не лише якісної підготовки майбутніх фахівців, а й активної участі у профорієнтаційній роботі. Формування мотивації майбутніх педагогів професійного навчання до профорієнтаційної діяльності є важливим завданням, оскільки саме вони мають допомагати учням закладів загальної середньої освіти у виборі професійного шляху, орієнтуючи їх на свідоме професійне самовизначення.

Актуальність цієї проблеми підкреслюють у своїх дослідженнях вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема В. Сухомлинський, Г. Балл, О. Савченко, І. Зязюн, Л. Ващенко, Н. Ничкало, А. Прахов, В. Кудрявцев, Д. Селевко та інші. Вони зазначають, що професійне самовизначення є складним і тривалим процесом, що потребує створення сприятливого освітнього середовища, впровадження інноваційних методів навчання та активної взаємодії між педагогами, учнями та їхніми батьками.

Значну увагу питанню професійної орієнтації приділяли такі зарубіжні дослідники, як Д. Супер, Дж. Голланд, А. Маслоу, К. Роджерс, які розглядали питання професійного вибору через призму психологічних особливостей особистості, її цінностей, здібностей та соціального середовища. Зокрема, Дж. Голланд розробив теорію типів особистості та професійного середовища, яка є основою для багатьох сучасних профорієнтаційних методик.

Таким чином, забезпечення ефективної профорієнтаційної роботи потребує комплексного підходу, що включає як психологічну підготовку учнів, так і вдосконалення професійної підготовки педагогів, розширення їхніх компетентностей у сфері кар’єрного консультування та впровадження сучасних технологій профорієнтації [1].

Мотивація є ключовим фактором ефективності педагогічної діяльності. Вона визначає рівень залученості майбутніх педагогів у процес профорієнтації, їхню ініціативність, здатність до комунікації з учнями, батьками та роботодавцями. Мотивація до профорієнтаційної роботи формується під впливом низки внутрішніх (інтерес до педагогічної діяльності, прагнення допомагати іншим) та зовнішніх (організаційні умови, суспільний запит, перспективи кар’єрного зростання) чинників.

Формування мотивації майбутніх педагогів до профорієнтаційної діяльності залежить від таких чинників:

1. Професійна спрямованість – розуміння значущості профорієнтації в освітньому процесі.

2. Практична підготовка – участь у реальних профорієнтаційних заходах, ознайомлення з досвідом роботи навчальних закладів.

3. Психолого-педагогічна підготовка – розвиток навичок комунікації, уміння працювати з різними віковими категоріями учнів.

4. Організаційна підтримка – співпраця з освітніми установами, методична допомога, наявність програм професійного орієнтування.

5. Перспективи кар'єрного зростання – усвідомлення можливостей розвитку та професійного вдосконалення через профорієнтаційну діяльність.

Для ефективного формування мотивації майбутніх педагогів професійного навчання до профорієнтаційної діяльності необхідно впроваджувати системний підхід, що охоплює різні напрями підготовки та залучення студентів до активної взаємодії з учнями. До основних складових цього процесу належать [2]:

1. Залучення студентів до проведення профорієнтаційних заходів, таких як дні відкритих дверей, тренінги, тематичні майстер-класи, екскурсії на виробництво, зустрічі з успішними фахівцями. Це дозволяє не лише підвищити інтерес до профорієнтаційної роботи, а й сформувати у студентів практичні навички комунікації та консультування.

2. Впровадження інтерактивних методів навчання, серед яких:

– моделювання ситуацій, що допомагає студентам навчитися аналізувати індивідуальні запити учнів та пропонувати відповідні варіанти професійного розвитку;

– рольові ігри, які дають змогу майбутнім педагогам опанувати навички професійного консультування та мотивації школярів;

– кейс-методи, що ґрунтуються на розгляді реальних або змодельованих ситуацій, пов'язаних із вибором професії, допомагаючи студентам знаходити оптимальні рішення та розробляти індивідуальні траєкторії профорієнтації.

3. Розвиток наставництва та співпраці з педагогами-практиками, що сприяє передачі досвіду та ефективних методик профорієнтаційної роботи. Важливо налагоджувати взаємодію між студентами та досвідченими викладачами, що дозволяє не лише переймати професійні знання, а й формувати у майбутніх педагогів відповідальність за профорієнтаційний супровід учнів.

4. Створення інформаційно-методичних ресурсів, які включають профорієнтаційні рекомендації, дидактичні матеріали, електронні платформи для професійного самовизначення, мультимедійні ресурси, відеоматеріали та інші допоміжні матеріали. Це дозволить студентам мати доступ до сучасних інструментів профорієнтації та вдосконалювати свої компетентності у цій сфері.

5. Забезпечення можливостей для професійного розвитку, що передбачає участь студентів у профільних семінарах, конференціях, круглих столах та науково-дослідницьких проєктах, пов'язаних із питаннями профорієнтації. Важливо створювати умови для залучення майбутніх педагогів до дискусій щодо сучасних тенденцій професійного вибору, впливу технологічних змін на ринок праці та новітніх методик кар'єрного консультування.

Таким чином, ефективне формування мотивації до профорієнтаційної діяльності потребує комплексного підходу, що поєднує теоретичну підготовку,

практичну діяльність, інтерактивне навчання, наставництво та доступ до сучасних інформаційних ресурсів. Це сприятиме підготовці педагогів, здатних якісно виконувати профорієнтаційну роботу та допомагати учням у свідомому професійному самовизначенні [3].

Формування мотивації майбутніх педагогів професійного навчання до профорієнтаційної діяльності є важливим елементом їхньої професійної підготовки. Це сприяє не лише підвищенню якості профорієнтаційної роботи, а й формуванню свідомого підходу до педагогічної діяльності загалом. Реалізація системного підходу до розвитку мотивації дозволить ефективно інтегрувати профорієнтаційну діяльність у навчальний процес, що позитивно вплине на професійне самовизначення учнів та їхню готовність до майбутньої кар'єри.

Список використаних джерел

1. Андрєєв А. А. Психологія професійного самовизначення. Київ : *Вища школа*, 2019. С. 45–78.
2. Савченко О. В. Педагогічні основи профорієнтаційної роботи. Дніпро: *Університетська книга*, 2022. С. 74–99.
3. Шевченко Л. С. Професійне самовизначення учнів: теорія і практика. Полтава : *РВВ ПУЕТ*, 2019. С. 88–115.

Назарак Михайло Степанович,
старший викладач ЗЗНО І-ІІІ ступенів Великокучурівської сільської ради
Чернівецького району Чернівецької області;
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,
доктор технічних наук, професор кафедри професійної та
технологічної освіти і загальної фізики
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

ВИКЛАДАННЯ ІНФОРМАТИКИ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Підготовка та професійне формування майбутніх спеціалістів, майстрів виробничого навчання, інженерів, техніків, викладачів шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів, вищих навчальних закладів, гуртків технічної творчості, підвищення кваліфікації в наш час нерозривно пов'язана із володінням сучасними учнями та майбутніми робітниками цифровими технологіями. Поява нових та вдосконалення існуючих алгоритмічних мов вимагає постійного професійного вдосконалення та росту спеціалістів, які присвятили свою діяльність викладанню інформатики.

Адже – сучасним спеціалістам необхідне постійне вдосконалення навичками та професійною майстерністю, оскільки різноманіття сучасних наукових та виробничих задач стимулює неперервну появу нових програмних

продуктів, спеціалізованих програм, які роблять діяльність сучасних фахівців, викладачів ефективною, високопродуктивною, конкурентоспроможною.

Необхідне постійне оновлення та модернізація обладнання та оснащення сучасних кабінетів інформатики у закладах різного рівня акредитації комп'ютерною технікою, методичною літературою, додатковими довідниковими матеріалами. Слід зазначити, що у сучасних умовах студенти, учні, курсанти слухачі тощо повинні добре володіти також не тільки іноземними мовами, але й також знати тенденції розвитку сучасних виробничих технологій, матеріалознавства, технологіями виробництва сучасних конструкційних та будівельних матеріалів, а також – розуміти в результаті яких факторів ці матеріали можуть суттєво змінювати свої властивості. У свою чергу, володіння навичками та знаннями інформатики на високому, сучасному рівні неможливе без фундаментальних знань з математики, фізики, а також – цілої низки технічних дисциплін: креслення, технічної механіки, технологій машинобудування, матеріалознавства. Отже – сучасний спеціаліст з інформатики повинен володіти комплексом знань із самих різноманітних дисциплін, які складають облік майбутнього, а також сучасного спеціаліста – техніка.

Слід пам'ятати, що сучасний парк верстатного обладнання також постійно змінюється та вдосконалюється. Сама інформатика, як наука теж зазнає постійних трансформацій та перетворень, вдосконалень, пов'язаних із зміненнями суміжних наук і дисциплін. Отже – викладач інформатики повинен добре володіти цілим переліком суміжних дисциплін, які самі по собі постійно змінюються та вдосконалюються.

Тому реалізація та втілення в життя перерахованих вище задач неможливі без комплексного підходу до освітнього процесу, який повинен бути неперервним та таким, що постійно буде не тільки передавати нові знання слухачам, але й здійснювати неперервний моніторинг і контроль якості та рівня знань не тільки у закладах освіти, але й на виробництві, у промислових підприємствах. Здійснення такого процесу неможливе без створення відповідної інфраструктури та побудови навчального процесу таким чином, щоб він і сам міг постійно вдосконалюватись та покращуватись.

Логічно, що реалізація цілої низки згаданих вище задач неможлива без ретельної підготовки викладача, він повинен постійно підвищувати свій науково – методичний рівень. Це, у свою чергу, нерозривно пов'язано із ретельною, постійною проробкою існуючої наукової та методичної літератури, самовдосконаленням та підвищенням свого професійного рівня. Для цього і існують постійно діючі та перервні курси підвищення кваліфікації. Обмін досвідом між спеціалістами, проведення різних семінарів, вебінарів тощо, і як результат – якість знань студентів, суттєво сприяють підвищенню рівня викладачів інформатики.

Зрозуміло, що й юридична база та законодавство, відповідні правові акти, норми та регулюючі вимоги та правила повинні забезпечувати сприяння всім необхідним заходам та можливим й необхідними зміненням, вдосконаленням навчального процесу [1].

Поставлені задачі є комплексними, гармонійно включають у себе різноманітні питання та завдання, які у сукупності сприяють формуванню майбутніх спеціалістів інженерно-технічного профілю, дають можливість підготувати гідну зміну робітників, які зможуть внести вагомий внесок у відбудову зруйнованої війною країни, зроблять можливим підняття країни на певний та необхідний рівень для конкурентоздатності, для можливості у подальшому фігурування України серед найбільш розвинутих та передових країн Земної кулі.

З цією метою і складаються освітні програми та навчальні плани з переважної кількості дисциплін, які вивчаються сьогодні у навчальних закладах різного рівня акредитації. Тому освіта сьогодні є запорукою успішного існування країни у майбутньому, її подальшого успішного росту та прогресу.

Список використаних джерел:

1. Гребньов Г. М. Формування напрямків підвищення ефективності маркетингового механізму управління конкурентоспроможністю будівельних підприємств в ринкових умовах. *Економічний вісник НТУ «КПІ»*. Київ, 2014. № 11. С. 395–400.

Натеса Денис Миколайович,
аспірант відділу змісту і технологій професійної освіти
Інституту професійної освіти НАПН України

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Сучасна система професійної освіти України переживає період активного реформування, що обумовлено як глобальними тенденціями модернізації освіти, так і внутрішніми соціально-економічними та правовими змінами. У цьому контексті особливої значущості набуває питання формування правової компетентності викладачів закладів професійної освіти будівельної галузі. Педагогічний персонал цієї сфери передає знання і формує професійні навички в здобувачів освіти, виступає носіями правової культури, яка є важливою складовою якісної підготовки майбутніх фахівців.

Будівельна галузь є однією з ключових сфер економіки України, яка безпосередньо залежить від дотримання законодавчих норм, зокрема щодо охорони праці, екологічної безпеки, державних будівельних норм (ДБН) та нормативно-правових актів, що регулюють професійну діяльність у цій сфері. У зв’язку із цим виникає необхідність забезпечення викладачів професійної освіти належними знаннями у сфері права, які дозволять їм ефективно виконувати свої професійні обов’язки, орієнтуючись у законодавчих нововведеннях та регулюючи освітній процес відповідно до чинного правового поля.

Додатковим фактором, що посилює актуальність дослідження, є імплементація європейських стандартів в освітню сферу України, що зумовлює необхідність адаптації освітніх програм до міжнародних вимог. У цьому аспекті правова компетентність викладачів набуває загального значення, стає стратегічним фактором підвищення конкурентоспроможності випускників професійної освіти будівельної галузі на європейському ринку праці.

Мета розвідки – теоретично обґрунтувати та розробити ефективні методичні підходи до формування правової компетентності викладачів закладів професійної освіти будівельної галузі в умовах реформування освіти.

Аналіз наукових праць, присвячених розвиткові професійної освіти в Україні, указує на значну роль системного підходу до підвищення кваліфікації педагогів у період повоєнного відновлення економіки. У праці В. Сидоренко, О. Юденкової та С. Шевчук [2] розглядається медіакейс освітньо-професійних програм як інструмент адаптації фахівців до змін в освітньому середовищі, що підтверджує актуальність інноваційних методів підготовки кадрів. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції [3] відображає стратегічні підходи до методичного забезпечення професійної освіти, що є важливим аспектом її модернізації. Дослідження В. Радкевич [4; 5] демонструють значний вплив Інституту професійної освіти НАПН України на формування державної політики у сфері підготовки робітничих кадрів, а також узагальнюють найкращі освітні практики, що сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу. Таким чином, проаналізовані джерела акцентують увагу на необхідності науково-методичного супроводу фахової підготовки педагогів у контексті соціально-економічних трансформацій.

Формування правової компетентності викладачів закладів професійної освіти будівельної галузі значною мірою зумовлене нормативно-правовими вимогами до системи освіти, а також специфічними положеннями, що регулюють будівельну діяльність. Система професійної освіти України перебуває у процесі трансформації відповідно до європейських стандартів, що вимагає підвищення правової культури викладачів, їхньої обізнаності щодо законодавчих змін і впровадження сучасних методик навчання. Основним документом, що регламентує правові аспекти освітньої діяльності, є Закон України «Про освіту» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19). Він визначає права, обов’язки й відповідальність освітян, а також засади професійної підготовки фахівців. Додатково регулятивну функцію здійснюють Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text), Національна рамка кваліфікацій (https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/nrk/2021/11.10/Zvit.pro.samosertyfikatsiyu.NRK-dodatok.1-10.11.pdf) та Державний стандарт професійної освіти (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2021-%D0%BF#Text), що регламентують рівень компетентності педагогів, включаючи їхню правову підготовку. Важливу роль у професійній підготовці відіграє інтеграція стандартів Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS), що передбачає підготовку фахівців відповідно до європейських вимог і розширює потребу викладачів у правових знаннях.

Будівельна галузь в Україні регулюється численними нормативно-правовими актами, серед яких Державні будівельні норми (ДБН) (https://e-

construction.gov.ua/laws/doc_type=2), Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text), Закон України «Про охорону праці» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text) та Кодекс України про адміністративні правопорушення (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text). Ці документи містять положення, що безпосередньо впливають на професійну підготовку фахівців будівельної сфери, а отже, і на діяльність викладачів закладів професійної освіти. В умовах реформи освітньої галузі одним із ключових аспектів є забезпечення відповідності освітніх програм актуальним вимогам законодавства. Викладачі мають володіти знаннями про зміни в трудовому законодавстві, вимоги щодо охорони праці та екологічної безпеки, а також особливості ліцензування і сертифікації будівельної діяльності.

Формування правової компетентності викладачів професійної освіти вимагає створення ефективної системи підвищення кваліфікації. Важливу роль у цьому процесі відіграють курси професійного розвитку, тренінги, семінари й вебінари, що спрямовані на поглиблення знань педагогів у сфері правового регулювання. Досвід європейських країн свідчить про необхідність інтеграції правових дисциплін у професійну підготовку педагогів, зокрема через практикоорієнтовані кейс-методи, симуляційні вправи та аналіз реальних судових справ, пов’язаних із будівельною діяльністю. Важливою складовою є також цифровізація освіти, що сприяє доступності правової інформації й оперативному оновленню навчальних матеріалів відповідно до чинного законодавства.

Однією з ключових проблем правової підготовки викладачів є недостатня кількість спеціалізованих освітніх програм, які б інтегрували правову складову з професійно-практичними дисциплінами. Зокрема, наявні навчальні курси для викладачів професійної освіти здебільшого акцентують увагу на методологічних аспектах викладання, тоді як питання правової грамотності залишаються фрагментарними. Для вирішення цієї проблеми доцільним є створення міждисциплінарних програм, що охоплювали б правові основи будівельної діяльності, юридичну відповідальність викладачів і здобувачів освіти, особливості правового регулювання трудових відносин у сфері будівництва.

Значний потенціал у формуванні правової компетентності викладачів має дуальна освіта, яка передбачає тісну взаємодію закладів освіти з підприємствами будівельної галузі. Такий підхід дає змогу педагогам ознайомлювати студентів з правовими нормами, а також демонструвати їхню практичну реалізацію на виробництві. Крім того, викладачі, які мають досвід роботи на підприємствах або проходять стажування у сфері будівництва, краще розуміють правові ризики та можуть ефективніше передавати ці знання здобувачам освіти.

Ураховуючи тенденції реформування освіти, важливо запроваджувати нові підходи до оцінювання рівня правової компетентності викладачів. Серед перспективних методів можна виділити проведення сертифікаційних тестів, моніторинг правової грамотності через систему безперервного навчання, використання електронних платформ для дистанційного навчання й самоосвіти. Запровадження обов’язкових модулів з правових дисциплін у програми підвищення кваліфікації сприятиме системному розвиткові компетентностей викладачів і відповідатиме сучасним вимогам до якості професійної освіти.

Отже, правова компетентність викладачів закладів професійної освіти будівельної галузі є важливим чинником забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців. В умовах реформування освіти ефективне формування правової компетентності потребує комплексного підходу, що включає оновлення нормативної бази, удосконалення освітніх програм, упровадження інноваційних методів навчання та підвищення кваліфікації викладачів. Лише за цих умов можна забезпечити належний рівень правової культури педагогів, що сприятиме підготовці висококваліфікованих фахівців будівельної галузі, здатних працювати в умовах сучасного ринку праці та правового середовища.

Список використаних джерел:

1. Натеса Д. М. Специфіка правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки.* 2024. № 55. С. 110–117. DOI: 10.31376/2410-0897-2024-2-55-110-117
2. Траєкторія розвитку фахової компетентності педагога професійної освіти в умовах повоєнного відновлення економіки України : медіакейс освітньо-професійних програм підвищення кваліфікації / В. Сидоренко, О. Юденкова, С. Шевчук / за наук. ред. д.пед.н., проф. В. Сидоренко. Біла Церква: БІНПО, 2023. 230 с. https://surl.li/dmzdom
3. Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: збірник матеріалів XII звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 5-19 березня 2018 р.). Київ : ІПТО НАПН України, 2018. 280 с.
4. Радкевич В. О. Вплив Інституту професійної освіти НАПН України на формування й реалізацію державної політики у сфері підготовки робітничих кадрів. Вісник НАПН України, 2024. № 6(2). DOI: https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6206
5. Радкевич В. О. Інститут професійної освіти НАПН України: від наукових досліджень до кращих освітніх практик. *Вісник НАПН України*. 2022. № 4(1). DOI: https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4115

Недух Роман Ігорович,
студент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,
доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ ТЕОРІЇ ПОКОЛІНЬ

Сучасні соціально-економічні умови в Україні значно впливають на функціонування вищої школи. Спостерігається зростання вимог з боку держави та суспільства до якості вищої освіти, відбувається стрімке оновлення технологій

навчання, динамічно змінюються організаційні та економічні умови діяльності закладів вищої освіти, загострюється конкуренція на ринку освітніх послуг. У зв'язку з цим, заклади вищої освіти мають актуалізувати свою соціальну місію через здійснення освітньої діяльності, спрямованої на: істотне підвищення якості вищої освіти, розробку та впровадження нових інтелектуальних та наукоємних освітніх технологій, підручників та навчального обладнання, пошук та розвиток нових джерел фінансування, удосконалення трудових мотивацій, підвищення професійного рівня професорсько-викладацького складу [3].

Сучасні дослідження вказують на необхідність розробки стратегій випереджувального розвитку освіти та створення модульних систем навчання, які зможуть адекватно реагувати на зміни в навколишньому середовищі. Це зумовлює зростання інтересу педагогічної спільноти до теорії поколінь, яка допомагає краще зрозуміти особливості та потреби людей різного віку, а значить, і ефективніше організувати процес навчання.

В умовах динамічних змін, закладам вищої освіти необхідно постійно вдосконалюватися, щоб відповідати викликам сьогодення та виконувати свою соціальну місію. Розробка та впровадження стратегій випереджувального розвитку, створення модульних систем навчання, використання нових освітніх технологій та підходів, а також розуміння особливостей різних поколінь студентів, дозволять забезпечити високу якість вищої освіти та підготувати конкурентоспроможних фахівців [1].

Теорія поколінь привертає все більшу увагу вчених, оскільки одні її підтверджують та прогнозують яким буде наступне покоління, а інші спростовують та зазначають, що вона занадто уособлена. Ця теорія була створена американськими вченими Нейлом Хоув (Neil Howe) і Вільямом Штраусом (William Strauss) у 1991 році. Основи цієї теорії були викладені в книзі «Покоління» (1991).

В останні роки спостерігається значне зростання наукового та практичного інтересу до теорії поколінь. Ця теорія ґрунтується на твердженні, що люди, народжені в один і той же історичний період, формуються під впливом схожих соціокультурних та політичних подій, що робить їх ціннісні орієнтири, поведінку та сприйняття світу подібними. Ціннісні основи, згідно з теорією, визначають особливості спілкування, вирішення конфліктів, побудови взаємин та постановки цілей для представників певного покоління.

Теорія поколінь зародилась у 90-х роках XX століття і й досі залишається предметом дискусій та полеміки серед науковців та практиків.

Сучасні дослідження в галузі соціології та психології свідчать про зростаючу актуальність теорії поколінь. Ця теорія стверджує, що люди, народжені в один історичний період, зазнають схожих політичних, економічних та культурних впливів, що формує їхні спільні цінності, поведінку та сприйняття світу. Ці спільні характеристики дозволяють дослідникам об'єднувати людей в групи, які називаються «поколіннями» [2].

Покоління можна дефініювати як соціально-демографічну та культурно-історичну групу людей, об'єднаних віковими рамками та спільними умовами становлення та життєдіяльності в конкретний історичний період. Перехід від

одного покоління до наступного відбувається послідовно: нові учасники з'являються в культурному просторі, а старі поступово виходять з нього. Ці нові учасники мають можливість брати участь лише в хронологічно обмеженому відрізку, тому важливою стає постійна передача накопиченої культурної спадщини.

Характеристика основних поколінь:

1. GI – Generation Item – Переможці (1900–1923 рр.): цінності: працелюбність, патріотизм, віра в авторитет. Особливості: пережили Велику депресію та Другу світову війну, цінують стабільність та порядок.

2. P – Pensioners – Мовчазне покоління (1923–1943 рр.): цінності: стриманість, відповідальність, ощадливість. Особливості: дорослішали в часи Холодної війни, віддані своїй роботі та сім'ї.

3. BB – Baby Boomers – Бебі-бумери (1943–1963 рр.): цінності: ідеалізм, прагнення до успіху, віра в силу особистості. Особливості: застали економічне зростання та соціальні революції, активні та амбітні.

4. X – Невідоме покоління (1964–1984 рр.): цінності: самостійність, прагматизм, баланс між роботою та особистим життям. Особливості: свідки розпаду СРСР, цінують гнучкість та адаптивність.

5. Y – Міленіали, Next (1985–1999 рр.): цінності: комунікабельність, відкритість до нового, соціальна відповідальність. Особливості: виросли в епоху інформаційних технологій, цінують свободу та самовираження.

6. Z – Центеніали (2000 р. і старше): цінності: технологічність, мультизадачність, візуальне сприйняття інформації. Особливості: не пам'ятають життя без Інтернету, цінують швидкість та інновації.

7. Покоління Альфа (2015-2035 рр.):

Очікується, що на становлення та розвиток цього покоління значний вплив матимуть соціальні мережі.

Розуміння особливостей та потреб різних поколінь є важливим фактором для: підвищення ефективності комунікації, створення кращих умов для співпраці, розробки більш адресних маркетингових стратегій [1].

Сучасні дослідження в галузі соціології та психології дедалі більше уваги приділяють вивченню нового покоління «Альфа», яке з'явиться на світ після 2023 року. Ця генерація, на думку експертів, стане рушійною силою майбутнього прогресу, адже буде виховуватися в умовах стрімкого розвитку технологій та інформатизації суспільства.

Характеристика покоління «Альфа»:

– високий рівень інтелекту та адаптивності: завдяки ранньому доступу до інформації та технологій, представники покоління «Альфа» очікувано матимуть високий рівень інтелекту та зможуть швидко адаптуватися до мінливих умов життя.

– нестандартне мислення та креативність: Необхідність постійно обробляти великі обсяги інформації сформує у них нестандартне мислення та креативний підхід до вирішення проблем.

– прагнення до самореалізації та саморозвитку: Цінності покоління «Альфа» ґрунтуватимуться на прагненні до самореалізації, саморозвитку та особистісного зростання.

– відповідальність за майбутнє планети: Екологічні проблеми та глобальні виклики, з якими стикається сучасний світ, мотивуватимуть «альф» до пошуку рішень та активної участі у збереженні довкілля.

– співпраця та партнерство: На відміну від ієрархічних структур минулого, «альфи» надаватимуть перевагу співпраці та партнерству у досягненні спільних цілей [3].

Висновки. Поточний момент вимагає від педагогічних працівників високого темпу оновлення знань, вільного володіння інформаційними ресурсами та навчальними технологіями. Адже врахування викладачем фізіологічних та психологічних особливостей сучасних студентів дозволить успішно здійснити педагогічний вплив для вирішення освітніх завдань. Починаючи від засвоєння класичних знань, базових істин, загальнолюдських цінностей з переходом до орієнтування студента на вміння орієнтуватися в обраній професії та визначати її актуальні проблеми.

Список використаних джереел:

1. Карташова Л. А., Бахмат Н. А., Пліш І. В. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2019. т 68, №6. с. 193-205.

2. Маринченко І. В. Технологія безшовного виробництва одягу у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання швейної галузі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка*. Випуск 206. 2022. С. 171-175.

3. Маринченко І. В. Проблеми і перспективи розвитку легкої промисловості України. *Modern engineering and innovative technologies. Germany: Sergeieva&Co Karlsruhe.* 2020. Том 13. Випуск 2. С. 49-55. DOI: 10.30890/2567-5273.2020-13-02-025

4. Inna Marynchenko, Mariana Malchyk, Yurii Iliash, Valentyna Papushyna, Mykola Yakymechko. Use of digital technology tools for forming the readiness of future specialists in accordance with the requirements of the current labor market of ukraine. *AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research.* 2023. Vol. 13. Issue 1, Special Issue XXXIV. pp. 222–229. URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130134/papers/J_32.pdf

5. Шелудько І. В. Фахова підготовка педагогів професійного навчання в умовах інноваційних технологій як педагогічна проблема. *Молодь і ринок.* 2017. №6 (149). с 124–130.

Опанасенко Віталій Петрович,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технології сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНІЧНІ ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ ЕЛЕМЕНТ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Технологічна практика є практичним складником освітнього процесу підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, що здобувають освіту за спеціальністю А5 Професійна освіта, спеціалізацією А5 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) і становить важливу ланку в фаховій підготовці висококваліфікованих педагогів для закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти аграрного профілю. Мета технологічної практики полягає у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців з технології виробництва і переробки продуктів сільського господарства шляхом вивчення виробничо-господарської діяльності і структури управління аграрних підприємств, їхніх підрозділів, технологічних процесів виробництва і переробки аграрної продукції, набуття практичних навичок з ремонту, обслуговування та експлуатації машино-тракторних агрегатів та іншої сільськогосподарської техніки, поглиблення і розширення знань отриманих у процесі вивчення технічних дисциплін.

Реалізація проблемного підходу під час проходження майбутніми бакалаврами з професійної освіти технологічної практики здійснюється за допомогою конструктивно-технічних індивідуальних завдань, які ще мають назву – виробничо-технічні. Цей тип індивідуальних завдань є найбільш розповсюдженим, оскільки вони найбільш ефективно сприяють формуванню технічного і технологічного мислення у майбутніх фахівців. Розв’язання конструктивно-технічних індивідуальних завдань дозволяє здобувачу освіти ефективно закріплювати теорію на практиці, забезпечує набуття студентом практичного досвіду та сприяє формуванню професійної майстерності.

На думку М. Гадяцького [1, с. 56], здобувачі освіти повинні виконувати декілька індивідуальних конструктивно-технічних завдань різного спрямування, що охоплюють декілька напрямів виробництва. У такому разі, здобувачі освіти будуть більш ефективно оволодівати професійними компетентностями. Проте, зауважимо, що реалізувати проблемний підхід для виконання індивідуальних завдань такого спрямування досить складно і необхідно забезпечити виконання двох умов:

– завдання повинні містити неповні вихідні дані для забезпечення невизначеності шляхів їх розв’язку;

– завдання повинні передбачати декілька варіантів їх розв’язку.

Тільки за дотримання цих умов можна забезпечити реалізацію проблемного підходу під час виконання конструктивно-технічних індивідуальних завдань та мотивувати майбутніх фахівців до раціоналізаторства

і винахідництва.

Зазначимо, що для виконання таких індивідуальних завдань необхідно забезпечити відповідний рівень самостійності. Тож, цього можна досягти забезпечивши варіативність напрямів індивідуальних завдань, наприклад:

– загальна характеристика структурних підрозділів підприємства;
– організаційні особливості виробництва;
– аналіз технічних засобів механізації та автоматизації технологічних процесів;
– вивчення конструктивних особливостей машин-аналогів інших виробників,
– аналіз технологічних процесів виготовлення, ремонту або відновлення робочих органів або деталей машин та агрегатів;
– техніко-економічні показники виробничих процесів;
– підготовка МТА до роботи (комплектування, перевірка технічного стану);
– визначення показників роботи МТА (продуктивність та якість роботи);
– підготовка тракторів та сільськогосподарських машин до ремонту;
– аналіз видів дефектів і зношень деталей;
– ремонт і технічне обслуговування електроустаткування;
– зберігання МТА в зимовий період;
– організація робіт з охорони праці;

Результати виконання таких індивідуальних завдань повинні стати основою для майбутніх студентських досліджень під час виконання курсових чи кваліфікаційних дослідних робіт.

Список використаних джерел:

1. Гадяцький М. В. Організація навчального процесу в сучасній школі. Харків, 2003. 168 с.

2. Опанасенкко В. П., Самусь Т. В. Реалізація проектної технології під час вивчення педагогами професійного навчання технічних дисциплін циклу професійної підготовки / Опанасенкко В. П., Самусь Т. В. // Наукові інновації та передові технології (Серія «Педагогіка»). – 2022. – № 9(11) С. 167-178.

3. Підготовка майбутн іх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / В. І. Ковальчук, С. В. Ігнатенко, М. Г. Росновський, Г. В. Ігнатенко, Б. І. Вовк, Самусь Т. В. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. – 194 с.

4. Самусь Т. В. Особливості організації самостійної роботи педагогів професійного навчання під час вивчення дисципліни «Електропривод та використання електроенергії в сільському господарстві» / Т. В. Самусь, В. П. Опанасенко// Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи: Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Глухів, 21 жовтня 2022 р.) – Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2022. С. 286 – 290.

5. Самусь Т. В., Опанасенко В. П. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання засобами комп’ютерного

моделювання. «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка»): журнал. 2024. № 6 (40) 2024. С. 415 – 426.

Остапенко Анна Вікторівна,
доктор філософії, старший науковий співробітник
відділу зарубіжних систем професійної освіти
Інституту професійної освіти НАПН України

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В ІСЛАНДІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Одним із пріоритетних завдань розвитку професійної освіти в старшій школі є трансформація її суспільного сприйняття з метою підвищення її привабливості та спростування стереотипів щодо обмеженості подальших освітніх і кар'єрних можливостей для її випускників. Зазначені перетворення часто розглядаються в контексті підвищення суспільного статусу професійної освіти, що безпосередньо пов'язано із зусиллями, спрямованими на розширення контингенту її здобувачів. Статистичні дані щодо Ісландії ілюструють актуальність цієї проблеми: приблизно 15% молоді обирають програми професійної підготовки після завершення обов'язкового етапу навчання, а загальна частка таких здобувачів освіти серед усіх учнів старшої середньої школи становить близько 30%. Відповідальні освітні інституції та інші зацікавлені сторони (стейкхолдери) тривалий час наголошують на потребі розробки та імплементації заходів, спрямованих на посилення системи професійної освіти. Створення можливостей для випускників професійної освіти здобувати вищу освіту, особливо зважаючи на тенденції до розширення вищої освіти та збільшення її доступності.

Згідно аналізу динаміки доступу випускників програм професійної освіти до вищої освіти в Ісландії протягом останніх двох десятиліть. Цей аналіз охоплює як структуру та нормативно-правове регулювання системи освіти, так і можливості й участь у ній здобувачів освіти. Розвиток доступу випускників професійної освіти до вищої освіти розглядаються в двох аспектах, з урахуванням підходів до вирішення цієї проблеми в інших країнах Північної Європи. У вимірі підготовки до здобуття вищої освіти на рівні старшої середньої школи. У період 2008-2011 років було реформовано нормативно-правову базу функціонування старшої середньої школи та запроваджено новий національний навчальний план (Curriculum). Частиною цієї реформи стали Децентралізація навчальних програм та послаблення зв'язку між типом здобутої кваліфікації та конкретною освітньою програмою. Ці зміни створили можливість для розробки ширшого спектру програм ПТО, включно зі створенням гібридних програм, в рамках яких учні здобувають як професійну кваліфікацію, так і атестат зрілості (складають відповідний іспит, що дає право на вступ до закладів ВО), без подовження загального терміну навчання. У вимірі змін, запроваджених на рівні вищої освіти для створення сприятливих умов для випускників професійної

освіти. Програми вищої освіти професійного спрямування є малопоширеними в Ісландії, також у країні відсутні університети прикладних наук чи професійні університети. Ця обмеженість можливостей здобуття вищої освіти зазнавала критики та була предметом нещодавніх ініціатив з реформування системи професійної освіти.

Аналіз трансформаційних процесів у системі професійної освіти та навчання в Ісландії в контексті інтеграції з вищою освітою. Нещодавні реформи в освітній системі Ісландії включали запровадження нових програм професійної вищої освіти та модифікацію вимог до вступу до університетів. Законодавчі зміни, ухвалені навесні 2021 року, формалізували визнання кваліфікацій, здобутих у системі професійної освіти, для загального доступу до вищої освіти випускників професійної освіти. Предметом даного аналізу є імплікації цих реформ для подальшого розвитку системи професійної освіти в Ісландії. Зокрема, досліджується напруженість між різними факторами впливу, що детермінують функціонування та еволюцію цього освітнього сектору. Історично ісландська система професійної освіти характеризувалася значною диференціацією від академічно орієнтованих загальноосвітніх програм, які завершуються іспитом на атестат зрілості. Важливу роль у формуванні змісту та структури програм професійної освіти відігравали стейкхолдери на ринку праці.

Розширення доступу до вищої освіти для випускників професійної освіти ставить під сумнів традиційний вплив представників сфери праці та генерує іманентний конфлікт у рамках програм професійної освіти щодо їхньої подвійної мети: підготовки до професійної діяльності та забезпечення готовності до навчання у закладах вищої освіти. Спосіб вирішення цієї дихотомії визначив майбутню траєкторію розвитку професійної освіти в Ісландії. Можливі два сценарії: збереження системою своєї специфічності та орієнтації переважно на ринок праці, або її трансформація у напрямку плюралістичної моделі зі зростаючою конвергенцією та зменшенням дистинкції між професійними та академічними освітніми траєкторіями. Розгляд цих потенційних векторів розвитку на концептуальному рівні дозволив здійснити компаративний аналіз еволюції системи професійної освіти Ісландії з аналогічними процесами в інших європейських країнах.

Дані Статистичного управління Ісландії про кількість випускників на рівні старшої середньої освіти були використані для того, щоб проаналізувати кількість і відсоток учнів професійної освіти, які завершують навчання академічних програм, а також відсоток студентів професійної освіти, склавши іспит на атестат зрілості протягом 5 років після отримання кваліфікації ПОН. Дані про першокурсників вищих навчальних закладів були використані для того, щоб дослідити, наскільки часто студенти з професійної освіти вступають до університетів Ісландії. Різні офіційні урядові документи та звіти були проаналізовані для дослідження змін, внесених до системи освіти, що визначають доступ до вищої освіти для випускників професійної освіти, включаючи законодавчі матеріали, статути, щорічники міністерств, білі книги, нотатки зустрічей та звіти. Аналіз напрямів розвитку системи професійної освіти ґрунтувався на двовимірній моделі, визначеній у звіті Cedefop (2020) про

майбутні тенденції професійної освіти в Ісландії. Перший вимір стосується загальної позиції професійної освіти в системі освіти Ісландії до академічної освіти (цінність, заснована на загальних або професійних знаннях; професійний або академічний дрейф). Другий вимір стосується зміни характеристик професійної. Використання цієї двовимірної моделі дозволить порівняти розвиток ісландської системи професійної освіти з тенденціями і траєкторіями розвитку систем професійної освіти в Європі.

Зміни в нормативно-правовій базі та децентралізація складання навчальних програм, мало що змінили в цьому відношенні. Лише деякі програми пропонують студентам професійної освіти можливість складати іспити на атестат зрілості, а більшість з них призначені для складання іспитів після отримання кваліфікації професійної освіти. Типові програми професійної освіти тривають чотири роки, а це означає додатковий час у старших класах середньої школи. Ініціативи зі створення програм професійної підготовки у вищій освіті розширили можливості, але результати виявилися досить відмінними від бачення професійної освіти у вищій освіті багатьма зацікавленими сторонами. Нещодавні зміни до вимог до вступу у вищі навчальні заклади багато хто вітав як важливу віху в підвищенні авторитету професійної освіти. Ефективність буде визначатися впровадженням, оскільки подальші вимоги до вступу визначатимуться на рівні відомств, і це визначатиме реальні можливості для вступу. Суперечності проявлятимуться на практиці, частково визначатиме майбутнє професійної освіти в Ісландії, а також те, чи домінуватиме плюралістична освіта, чи професійна освіта залишатиметься відмінною від загальних академічних траєкторій [1].

Ісландія інвестує значні кошти у підвищення кваліфікації та навчання впродовж життя державних службовців, викладацького складу закладів професійної освіти, університетів та педагогічних працівників загальноосвітніх шкіл, що свідчить про системний підхід до професійного розвитку на різних рівнях. Правовою основою для функціонування професійної освіти та навчання є Закон № 92/2008 та ряд наступних нормативних актів. Важливим етапом розвитку системи стала комплексна реформа професійної освіти та навчання, в рамках якої у 2021 році було введено в дію нове положення про навчання на робочому місці, що відображає сучасні тенденції у сфері професійного розвитку. Стратегічні напрями розвитку освіти, включаючи професійну, визначені в нещодавно прийнятій та впроваджуваній Освітній політиці до 2030 року [2, с. 4].

Отже, Ісландія демонструє високий рівень залученості населення до навчання впродовж життя, що підкреслює її відданість розвитку людського капіталу. Держава відіграє ключову роль у фінансуванні різноманітних форм безперервної освіти та освіти дорослих, включаючи вечірні курси при закладах середньої освіти, програми дистанційного навчання та центри навчання впродовж життя, що сприяє розширенню можливостей для професійного розвитку. Особлива увага приділяється підтримці професійної освіти у сферах бізнесу та промисловості через систему державних грантів.

Список використаних джерел:

1. Ейріксдоттір, Е. (2022, 23 серп.–10 верес.). Challenges of vocational education in Iceland: Higher education access [Презентація доповіді]. European Conference on Educational Research (ECER) 2022, Єреван, Вірменія. https://eera-ecer.de/ecer-programmes/conference/27/contribution/52764
2. Cedefop. Vocational education and training policy briefs 2023 – Iceland [Електронний ресурс] / Cedefop monitoring and analysis of vocational education and training policies. – 2024. – Режим доступу: http://data.europa.eu/doi/10.2801/352621.

Пальгуй Інна Вікторівна,
аспірантка Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Полілуєва Інга Володимирівна,
кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри педагогіки,психології, соціальної роботи та менеджменту Глухівського НПУ ім. О. Довженка

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ: ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК У ПРОФЕСІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

На сучасному етапі єдина позиція, викладена у Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти в Україні та Національній стратегії розвитку освіти до 2029 року, полягає у вдосконаленні системи педагогічної освіти. ЇЇ метою є створення якісної бази для підготовки вчителів.

Традиційно психологічну підготовку розглядали у контексті організації освітнього процесу як системи, спрямованої на створення сприятливих умов для професійної майстерності педагога та його успішної професійної діяльності [1,с.162]. Зокрема, наукові дослідження таких учених, як С. Болтівець, Н. Ничкало, Л. Пометун, Т. Шестова, визначають психологічну компетентність як ключовий компонент сучасного фахівця. Вітчизняні науковці систематизували зміст поняття цього явища, трактуючи його як здатність особистості до самопізнання, самоконтролю, ефективного спілкування і взаємодії з іншими людьми, саморозвитку та самореалізації.

У процесі подальшої професійної самореалізації випускників важливими стають їхнє розуміння принципів людської поведінки, впливу різних чинників на навчальний процес, усвідомлення потреб та індивідуальних особливостей кожного учня, а також володіння психологічними методами та стратегіями для покращення емоційного стану здобувачів освіти. Набутий спектр знань сприяє розвитку психологічної культури молодого покоління, формуванню креативного мислення та навичок ухвалення рішень. Загалом усвідомлення психологічних аспектів суспільного життя, різноманітних процесів та подій забезпечує формування у молоді психологічної компетентності.

Мета. Обґрунтувати стан стратегії підготовки педагогів: психологічна компетентність та особистісний розвиток у професійному освітньому середовищі.

Дослідник І. Зязюн наголошував на важливості особистості вчителя, якості його професійно-педагогічної діяльності, а також його ролі як суб'єкта навчально-виховного процесу і педагогічного спілкування. Він підкреслював значення розширення комплексу взаємопов'язаних завдань, які покладаються на педагогічну освіту [4,с.25]. М. Фуллана акцентує увагу на тому, що вчителі є ключовими агентами змін в освіті. Їхнє постійне професійне навчання та розвиток виступають основною умовою для досягнення ефективності та успіху в реалізації реформ [8].

Мету безперервної професійної педагогічної освіти окреслено в Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні: «Забезпечення вчителів необхідними знаннями та навичками для ефективного виконання їхніх професійних обов'язків, інтеграцію психологічних знань у навчальний процес, розвиток особистісних якостей педагогів» [3]. Важливим елементом професійної підготовки є психологічна компетентність педагогічних кадрів, вчителі включають в себе розуміння психологічних процесів, здатність застосовувати психологічні знання в практичній роботі.

Згідно з Законом України «Про освіту» (2017 р.) «освіта є інтелектуального, культурного, духовного напряму, що вказує на необхідність розвитку педагогічних умінь і знань, включаючи психологічні. Обумовлені в розумінні психологічних аспектів навчання та виховання також сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти, формуванню навичок здорового міркування, що своєю чергою підтримує психічне здоров'я» [6].

У педагогіці поняття «освіта» є однією з основних категорій дидактики. Освіта – це цілеспрямований процес і результат опановування учнями системою наукових знань, навичок і вмінь, цінностей, розвитку творчого потенціалу й обдарування, а також формування на цій основі світогляду та моральних якостей. Водночас у контексті правового регулювання відносин у сфері освіти в України виокремлюють три значення поняття «освіта»: безперервний процес навчання та виховання та розвиток особистості (формальна, неформальна, інформувальна); система засобів, освітніх закладів, організацій, установ та інституцій, призначених для зберігання, розвитку, передавання, здобуття означених благ; рівень знань, умінь, навички та компетентностей, які здобуваються особою в процесі навчання [2, с. 35-36].

Дослідниця О. Несіпбаєва (O. Nessipbayeva) стверджує:« За останні роки якість освіти значно змінилася, якщо раніше основною метою було надання певних знань, то сьогодні вся увага зосереджена на видах знань, які студенти зможуть застосовувати в майбутньому, зокрема на «життєвих навичках». Навчити учнів здобувати знання самостійно та генерувати в нові ідеї. Для цього потрібні професіонали, які психологічно компетентні, талановиті, інноваційні та креативні у розв'язання проблем, кваліфіковані та критично мисле здатні» [9].

Готовність до виконання педагогічної діяльності розглядається у різних значеннях, зокрема як наявність здібностей, особистісних якостей,

психологічного стану, а також як психологічна умова, що забезпечує успішне виконання професійної діяльності. Це також розуміється як цілісне явище, засноване на переконаннях, морально вольових якостях, моделях поведінки, усвідомленні значущості професії, а також практичних уміннях і навичках [7]. Цілісна психологічна готовність до педагогічної діяльності має свої особливості, які включають психологічні властивості, що проявляються як у короткочасних, так і тривалих станах особистості. Вона також охоплює професійно-педагогічну спрямованість, виховну орієнтацію, педагогічні здібності й професійно-педагогічну компетентність.

Тому успішна реалізація професійної діяльності фахівця значною мірою залежить від особистості та її внутрішніх характеристик. Цінності, настанови, рівень компетентності, досвід і професійна поведінка педагога є важливими факторами, що впливають на його успішність у професійній сфері. Йдеться про спрямованість, компетентність і гнучкість освітянина, що стосуються не лише його педагогічної діяльності, але й загального способу життя [3].

Інакше кажучи, психологічно компетентні вчителі конструктивно виявляють свою гнучкість, яка ґрунтується на знаннях, розуміють як працюють емоції, вміють оцінити власні інтереси й інтереси інших, що сприяє формуванню правильного настрою та знаходженню спільної мови з іншими учасниками освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Алексеева, О. (2023). Сутність психологічної компетентності педагога в контексті концепції Нової української школи. Pedagogy and education «InterConf», (November 19-20, 2023; Orleans, France), 161–`169.

2. Валєєв Р. Г. Освітнє право України: навч. посіб. Луганськ, 2011. 287 с.

3. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в європейський освітній простір: затв. наказом М-ва освіти і науки України від 16.07.2018 р. № 988. https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti (дата звернення: 05.03.2025).

4. Ничкало Н. Г. Концепція педагогічної майстерності академіка І. А. Зязюна: міждисциплінарні засади. Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціле життєвого навчання: монографія. За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир, 2016. С. 20–31.

5. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 No 1392 (із змінами, внесеними згідно з постановою КМ № 143 від 26.02.2020).

6. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Голос України. 2021. 14 грудня.

7. Скоробагата, О. М (2008) Готовність до діяльності як психолого-педагогічна проблема. URL: https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/200801/08somppp.pf (дата звернення: 10.03.2025).

8. Fullan; per. Z anhl. H. Shyian, R. Shyian. – Lviv : Litopys, 2000. – 269 s.Fullan M. Syly zmin. Vymiriuvannia hlybyny osvitnikh reform / Maikl

9. Nessipbayeva O. The competencies of the modern teacher. Bulgarian Society of Comparative Education. 2012. 4. S. 148–154. URL: https://surl.li/xeglhv

Паскар Андрій,
студент кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,
доктор технічних наук, професор кафедри професійної та
технологічної освіти і загальної фізики
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ ТА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ РОЗРОБКИ ТА ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ З ОПОРУ МАТЕРІАЛІВ

Однією з важливих складових навчального процесу з інженерно-технічних дисциплін взагалі та опору матеріалів зокрема є виконання цілої низки лабораторних робіт, тематика та спрямованість яких нерозривно пов'язана із теоретичною та практичною частинами курсу. Проблема стає ще більш гострою, оскільки сучасний інженер повинен вміти не тільки розраховувати параметри майбутніх виробів, але також вміти їх оцінювати експериментально. Проте, відсутність у переважній більшості шкіл, ліцеїв та коледжів майстерень, вимірювального обладнання робить засвоєння таких навичок та вмінь студентів дуже бажаним та необхідним.

На лабораторних роботах, вході їх виконання слід якнайкраще навчитись здійснювати вимірювання на сучасному (а також – і на застарілому) обладнанні. Вміння працювати з вимірювальною технікою є обов'язковою рисою сучасного спеціаліста, інженера, техніка. Вміння ефективно та вільно поводитись із вимірювальним обладнанням – невід'ємна риса сучасного спеціаліста інженерно-технічного профілю. Вільно працювати на різноманітній сучасній апаратурі, вимірювальному обладнанні – характеризує сучасного інженера, його кваліфікацію. Необхідність вміння вільно себе почувати з апаратурою різних років випуску – цю задачу ускладнює з одного боку. Але з другого – дозволяє порівняти отримані експериментальні результати, що були одержані при використанні апаратури різних класів, різного віку служби, різних систем вимірювання. Тому й стає важливим та актуальним паралельне використання вимірювальних систем із різними технічними характеристиками та можливостями.

Для успішного проектування та побудови механізмів, елементів конструкцій та споруд необхідно забезпечити їх подальшу довготривалу працездатність та надійність. Перш за все – це міцність цих елементів вузлів конструкцій та споруд. Теоретичні методи розрахунку на етапі проектування

дають можливість отримати проектну оцінку, тобто – таку, яка передбачається технічними умовами на майбутній виріб. Проте, – при проектуванні невід'ємним етапом процесу створення виробу є також експериментальна оцінка майбутніх властивостей виробу, порівняння їх із тими, що дають результати розрахунків [1].

Виконання на лабораторних роботах найбільш важливих тем курсу, їх перевірка декількома експериментальними шляхами дає можливість порівняти точність кожного із вимірювальних методів, проаналізувати та порівняти трудомісткість кожного методу та, в решті решт, обрати найбільш доцільний для кожного випадку метод та спосіб вимірювання.

Крім того, специфіка вимірювань будь-яким способом має на увазі також для досягнення більшої достовірності, статистичну обробку експериментальних даних. В більшості випадків – це робота з досить великими масивами даних. Обробка таких масивів практично неможлива без використання спеціальної обчислювальної техніки, а для цього, у свою чергу, необхідна наявність спеціально розробленої програми розрахунку.

Такі спеціалізовані програми, як правило, створюються самими студентами, що дозволяє з одного боку – прискорити проведення розрахункової частини роботи, а з другого – підвищити та розвинути у студентів навички складання спеціалізованих програм, програмування взагалі. Наявність великої кількості алгоритмічних мов також сприяє розвитку у студентів розуміння переваг та недоліків кожної можливої технології, які можливо використати для досягнення поставленої мети. Нарешті, хід виконання більшості лабораторних робіт можливо в певній мірі автоматизувати, зробити його більш швидким та доцільним. Складання плану виконання лабораторної роботи та наступна його реалізація розвиває у студентів вміння програмування, визначати доцільні шляхи та підходи, технології опанування тією чи іншою темою, розділом курсу. А саме головне – розвиває у студентів впевненість у своїх силах, можливостях, підвищує самооцінку учнів та студенів.

Такий підхід дозволяє суттєво покращити якість навчального процесу, поглибити знання, розвинути зацікавленість у учнів та студентів в опануванні тонкощами та нюансами кожної навчальної технічної дисципліни. Оскільки практично всі інженерно-технічні сучасні дисципліни так чи інакше базуються на використанні обчислювальної техніки, викладені вище міркування слід вважати актуальними та доцільними у сучасних умовах навчального процесу.

Запропонований підхід спішно реалізовано при виконання та обробці даних в лабораторному практикумі з опору матеріалів. Отримані результати свідчать про позитивний ефект такого підходу, про підвищення зацікавленості та інтересу у студентів виконанням лабораторних робіт. Слід відмітити також, що студенти з часом самостійно починають пропонувати свої, нові шляхи виконання робіт, вносять досить цікаві, креативні пропозиції що до шляхів виконання, або планування проведення лабораторних робіт.

Список використаних джерел:

1. Писаренко Г. С. Опір матеріалів: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Г. С. Писаренко, О. Л. Квітка, Є. С. Уманський: за ред.. Г. С. Писаренко, -2-ге вид. – К.: Вища школа. 2004. – 654 с.

Пахомов Ілля Володимирович,
старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України;
Овчаренко Віолетта Левонівна,
клінічний психолог відділення радіаційної психоневрології
Національного наукового центру радіаційної
медицини, гематології і онкології

ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ НА РОЗВИТОК ЇХ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСЕРНОСТІ

Мета нашого дослідження полягає у виявленні впливу професійного вигоряння на розвиток педагогічної майстерності педагогічних працівників спеціальної школи-інтернату для дітей з вадами зору.

В дослідженні брали участь 32 викладача спеціальної школи-інтернату №5 для дітей з вадами зору Подільського району м.Києва. Застосовувалася методика: діагностики рівня емоційного вигоряння В.В. Бойко.

Одним з важливих соціально-демографічних показників є вік опитаних: молодий (21-36 років) – 31%, середній (36-50 років) – 28% та передпенсійний (50 років і старші) – 41%. З усіх опитаних повністю незадоволені розміром зарплати 72%, задоволені лише 28%. Переважна більшість задоволені своїми колегами (88%), незадоволеними були 22%. Третина опитаних (31%) повністю задоволені організацією роботи та соціально-психологічним кліматом у колективі; інші (70%) цим не задоволені. Також результати анкетування показали, що переважна більшість опитаних (81%) мають вищу освіту, інші (19%) мають неповну вищу або середню спеціальну освіту. Умовами роботи задоволені майже всі педагоги (97%), інші (3%) ними незадоволені. Авторитарним визнали стиль керівництва у закладі 72% педагогів, демократичним не визнав ніхто, 28% визнали як гнучкий.

Половина опитаних (50%) складають викладачі, трохи менше (44%) є вихователями, 6% педагогів займають адміністративні посаді у даному навчальному закладі. За сімейним станом незаміжні 19% педагогів, заміжні - 56%, розлученими є 25%. Переважна їх більшість (69%) мають дітей.

Вплив сімейного стану на розвиток синдрому професійного вигорання більш помітний у тих респондентів, які заміжні – 85 % та мають дітей – 69%, тоді як незаміжніх з проявами синдрому лише 8%. Це свідчить про обтяжливість жінок сімейним навантаженням, яке впливає на професійну діяльність і на прояв

синдрому емоційно-професійного вигорання. Розлучення чи шлюб особливого впливу не мали. І розлучені, і в шлюбі педагоги мали однакову вірогідність бути підверженими синдрому емоційного вигоряння.

53% респондентів, переважно середньої та поважної груп бажають залишити роботу у державному закладі або залишити педагогіку взагалі і змінити вид діяльності. Заснувати свою справу хочуть 25% педагогів – це переважно молоді люди. Змінити свою педагогічну діяльність на заняття творчістю бажають 22% педагогів у всіх вікових категоріях.

Загалом вважають свій стан як оптимістичний 60% педагогів, а в стані відчаю, тривоги, депресії та відсутності сенсу життя перебувають 41%. Найбільша кількість респондентів (69%) задоволення в житті знаходять в сім'ї, в спілкуванні з друзями. 63% відраду знаходять у спілкуванні з близькими по духу людьми. В творчій праці та в спілкуванні з природою знаходять себе 66% вчителів. 22% педагогів поновлюють своє психічне здоров'я, займаючись хоббі. 25% педагогів займаються фізичною працею або спортом, причому «найдорослі» педагоги займаються фізичною працею на городі або в квітнику та спортивними вправами. Знімають напругу заняттям мистецтвом 19% викладачів, і це знову ж таки поважні та середнього віку педагоги. У релігії та містиці відновлюють свої сили 9% викладачів, причому це люди молодшої та поважної груп. Знімають стрес та напругу за допомогою куріння та алкоголю відповідно по 13% педагогів, в основному це педагоги молодшого та середнього віку. Розраду у сексі віднаходять 9% педагогів переважно молодого віку. І як не дивно, але знімають стрес та емоційну напругу, повністю віддаючись своїй педагогічній роботі 28% педагогів, переважно середнього та поважного віку. Отже, без переключення уваги на інші види занять, стан емоційної напруги у педагогів був би значно вищий.

Всі вікові групи респондентів мають захворювання шлунково-кишкового тракту (97%). Більша половина педагогів страждає на захворювання серцево-судинної системи, це особи середнього та поважного віку, відповідно 70% та 85%. На захворювання нервової системи страждають більше теж педагоги середнього та поважного віку (відповідно 40% та 39%). Серед молодих педагогів захворювання на серцевосудинні хвороби та хвороби нервової системи відповідно 34% та 23%, що складає майже третину опитуваних 66% опитаних страждають захворюваннями серцево-судинної системи; 97% - хронічними захворюваннями органів травлення. Розлади нервової системи відзначили 34% респондентів (порушення сну, головний біль, емоційна лабільність, підвищена вразливість, дратівливість тощо).

Хронічні хвороби всіх трьох органів і систем мають 31% досліджених. Хронічні хвороби двох органів і систем мають теж 31% досліджених. Хронічні хвороби одної системи мають 34%. Повністю здорова лише одна людина (3%). Отже, майже всі респонденти мають захворювання основних систем організму. Це говорить про те, що синдром емоційного вигоряння перейшов у останню свою фазу - фазу соматичного ураження організму.

Виявлення синдрому професійного вигоряння проводилось за допомогою основної методики „Методика діагностики емоційного вигоряння“ В.В.Бойко.

Серед молодих педагогів переважають фази напруги та резистентності, які починають формуватись або вже сформовані. У середній віковій групі переважають в основному фази резистентності та виснаження, які або формуються, або вже сформовані. У старшій віковій групі теж високі показники фаз резистентності та виснаження, але вони більше у фазі формування.

За отриманими даними, більш уразливими до емоційного вигоряння є педагоги віком від 27 до 37 років, які мають сформовані фази синдрому. У віковому періоді 37-50 років відзначається емоційне вигоряння переважно в стадії формування та що вже сформоване. У педагогів віком 50-67 років сформованість синдрому найменша, що говорить про вплив набутого професійного і життєвого досвіду на спроможність протистояти професійним стресорам. Отже, відзначається зворотньо пропорційна залежність віку від рівня формування емоційного вигоряння. Формування синдрому в молодому віці також підтверджує статус самостійності синдрому, як нозологічної одиниці, відрізняє його від професійної деформації.

В результаті дослідження за методикою «Діагностика емоційного вигоряння» В. В. Бойко були виділені три групи педагогів по рівню сформованості емоційного вигорання: з відсутністю емоційного вигорання, (16%), з емоційним вигорянням, що формується (66%), з емоційним вигорянням, що сформувалося (19%). Пееважна більшість педагогів (84%) мають синдром емоційного вигоряння різного ступеню прояву, а саме такий, що формується або вже сформувався. Переважна більшість (84%) перебувають у стані професійного стресу.

Тобто, ознаки синдрому професійного вигоряння різного рівня виявлені у 84% педагогів спеціальної школи-інтернату №5 для дітей з вадами зору. Висока питома вага уражених синдромом свідчить про те, що процес вигоряння носить серед обстежених педагогів масовий характер. Усі три компоненти синдрому притаманні 47% педагогів. Ці розлади вказують на труднощі, пов’язані з управлінням власним життям педагогічними працівниками під час виконання ними професійних обов’язків, що, безумовно, відображається на результатах праці і життя. Таким педагогам вже потрібна професійна психологічна та медична допомога.

Особливістю синдрому «вигоряння у значної частини педагогів також є невизначеність самооцінки професійних досягнень, професійного статусу, що зумовлено прогресуючим падінням престижу педагогічної професії в суспільстві.

У зв’язку з неможливістю виключення з педагогічної діяльності професійних стресорів, які зумовлюють розвиток професійного вигоряння, доцільно направити зусилля на зменшення їх руйнівного впливу на психічне і соматичне здоров’я педагогів з урахуванням виявлених особливостей проявів окремих компонентів синдрому.

Для цього необхідна цілеспрямована робота медичного психолога-консультанта в колективі педагогів спеціальної школи-інтернату №5 по навчанню співробітників прийомам і способам саморегуляції емоційно-вольової, комунікативної і мотиваційної сфери особистості. Враховуючи той факт, що

педагоги працюють з дітьми з вадами зору, які до того мають ще й додаткові психічні вади розвитку, педагогам конче необхідно отримувати вчасно допомогу психолога і регулярно проводити психологічне розвантаження у вигляді спеціальних тренінгів і медитаційних технік. Очікувати максимальну ефективність психологічного консультування і психокорекції педагогів та іншого персоналу школи-інтернату можливо за умови статусу медичного психолога як штатного співробітника спеціальної школи-інтернату №5.

Важливим чинником профілактики професійного вигорання педагогічних працівників є розвиток їх педагогічної майстерності, яке розвиває їх критичне та творче мислення, підвищує задоволеність роботою.

Пащенко Тетяна Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
відділу змісту і технологій професійної освіти
Інституту професійної освіти НАПН України

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БУДІВЕЛЬНИКІВ

Сучасний світ усе більше орієнтується на принципи сталого розвитку, що передбачають раціональне використання ресурсів, зменшення негативного впливу на довкілля та впровадження енергоефективних технологій у всіх сферах життєдіяльності людини. Будівельна галузь відіграє ключову роль у цьому процесі, адже саме від неї залежить, наскільки екологічно безпечним і ресурсозберігаючим буде житловий фонд, промислові об’єкти та соціальна інфраструктура. В умовах післявоєнного відновлення України це питання набуває особливого значення. Масштабні руйнування потребують не просто реконструкції, а комплексного переосмислення підходів до будівництва. Відбудова країни має відбуватися відповідно до сучасних стандартів енергоефективності, що дозволить не лише зменшити витрати на утримання будівель, а й зробити їх більш екологічними та комфортними для проживання.

Одним із найважливіших аспектів цього процесу є підготовка фахівців, які володіють необхідними знаннями й навичками для впровадження енергоефективних технологій у будівельну практику. Саме тому професійна освіта повинна відповідати сучасним викликам і забезпечувати якісну підготовку майбутніх будівельників, формування їх енергоефективної компетентності. Енергоефективна компетентність входить до складу так званих ключових компетентностей, що виходять за рамки конкретних предметних областей та спрямованих на вирішення актуальних соціально-економічних та екологічних проблем. Дослідники, констатують недостатнє висвітлення питань «енергоефективності, а також економічних, екологічних та соціальних переваг енергозаощадження серед учнів ПТНЗ» [2, с. 42].

Енергоефективність у будівництві є проблемою багатоплановою, так як передбачає застосування спеціальних матеріалів, що забезпечують високий рівень теплоізоляції, використання сучасних технологій опалення, кондиціонування та вентиляції, впровадження альтернативних джерел енергії, здатність фахівців ухвалювати рішення, що сприяють зменшенню споживання енергії, оптимальному використанню ресурсів і впровадженню екологічно безпечних технологій у будівництві.

Сьогодні освіта має не лише передавати теоретичні знання, а й навчати практичного застосування енергоефективних технологій у реальних будівельних процесах. Актуальність розроблення та запровадження сучасних технологій та методик навчання основ енерго- і ресурсозбереження з метою ощадливого ставлення до енергоресурсів підкреслено у дослідженнях В. Без'язичного [1], О. Глущенко [2], Н. Кулалаєвої [3] та інших науковців.

Ефективне формування енергоефективної компетентності майбутніх будівельників можливо завдяки використанню сучасних цифрових платформ, інтерактивних навчальних методик, симуляційних технологій та дуальної освіти, яка уможливлює поєднання теорії з практикою.

Сучасний освітній процес дедалі більше орієнтується на цифровізацію та інтеграцію інноваційних методик, що дають можливість підвищити рівень засвоєння матеріалу й адаптувати студентів до реальних виробничих умов. Одним із найбільш ефективних підходів у навчанні майбутніх будівельників є використання цифрових технологій. Наприклад, впровадження BIM-моделювання (Building Information Modeling) надає майбутнім фахівцям можливість працювати з комплексними цифровими моделями будівель, розраховувати їхню енергоефективність, визначати оптимальні варіанти конструктивних рішень та прогнозувати витрати ресурсів. Такі технології роблять навчання більш наочним і практико-орієнтованим.

Значну увагу у процесі формування енергоефективної компетентності майбутніх будівельників викладачі приділяють проєктному навчанню, яке передбачає залучення студентів до розробки реальних енергоефективних рішень. Н. Кулалаєва стверджує, що для формування означеного феномену ефективне «запровадження методу проєктів з використанням знань, отриманих при опануванні матеріалу з інших предметів освітньої програми» [3]. Проєктне навчання є одним із ефективних інструментів особистісно-діяльної та практико-орієнтованої підготовки студентів. Воно надає систематизуючий вплив на процес навчання та дає можливість комплексно реалізувати завдання теоретичної та практичної підготовки, творчого розвитку та виховання майбутнього фахівця. Виконуючи проєкти, студенти освоюють алгоритм творчої діяльності, вчаться самостійно шукати та аналізувати інформацію, інтегрувати та застосовувати отримані раніше та набувати нові знання та вміння. Проєктна технологія сприяє розвитку аналітичного мислення, здатності до вирішення проблем, командної роботи та комунікаційних навичок.

Ще одним потужним інструментом для формування енергоефективної компетентності майбутніх будівельників є кейс-метод, який уможливлює інтеграцію теоретичних знань з практичними навичками, сприяючи

комплексному розвитку студентів та їх готовності до реальних професійних викликів. Розгляд кейсів допомагає студентам розвивати важливі професійні навички, такі як аналітичне мислення, здатність до вирішення проблем і прийняття рішень. Це особливо важливо для будівельників, які часто мають знаходити швидкі та ефективні рішення в умовах обмежених ресурсів і часу. Наприклад, використання кейсів, що описують успішні або невдалі приклади впровадження енергоефективних технологій, дає можливість студентам аналізувати причини успіху або невдачі та робити висновки щодо того, як уникнути помилок у майбутньому.

Значний потенціал у формуванні компетентностей майбутніх будівельників має створення навчальних лабораторій з енергоефективного будівництва, де студенти можуть практично відпрацьовувати навички роботи з сучасними будівельними матеріалами, проводити експерименти та тестування. Не менш важливим є залучення студентів до реальних виробничих процесів, що можливо завдяки дуальній освіті та співпраці навчальних закладів з будівельними компаніями. Відвідування будівельних майданчиків, стажування та практика дають можливість студентам безпосередньо ознайомитися з технологіями, що використовуються на сучасних об’єктах, зробити висновки щодо рівня їх енергетичної ефективності.

Сучасна будівельна галузь потребує кваліфікованих фахівців, здатних працювати з енергоефективними технологіями. Запровадження цифрових технологій, інтеграція проєктного навчання та активна співпраця з підприємствами уможливлюють створення ефективної системи професійної підготовки, що відповідатиме сучасним викликам та сприятиме відбудові України відповідно до принципів сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Без’язичний В. Ф. Методика навчання основ енерго- і ресурсозбереження майбутніх інженерів-педагогів: дис. … канд. пед. наук: 13.00.02 / Укр. інж-пед. акад. Харків, 2017. 235 с.

2. Глущенко О. В. Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівного профілю : дис. … канд.. пед. наук : 13.00.04 / Національна академія педагогічних наук України, Інститут професійно-технічної освіти. Київ, 2017. 304 с.

3. Кулалаєва Н. В. Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю через проектне навчання. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 37. С. 118-124.

Петренко Максим Віталійович,
аспірант кафедри технологічної та професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ СТАРТАП-КУЛЬТУРИ У СТАРШОКЛАСНИКІВ: РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний світ динамічно змінюється, і в умовах глобалізації, цифрової трансформації та нестабільної економічної ситуації підприємницьке мислення стає однією з ключових навичок молодого покоління. Стартап-культура – це не лише про створення бізнесів, а й про розвиток ініціативності, креативного мислення, здатності до ризику та самостійного ухвалення рішень. Саме тому важливо починати формування цієї культури ще в школі, і значну роль у цьому процесі відіграє вчитель технологій.

Стартап-культура – це система цінностей, принципів і підходів, що сприяє розвитку підприємницького мислення та інноваційних рішень. Вона ґрунтується на таких елементах, як:

- готовність до експериментів та інновацій;
- вміння знаходити та вирішувати проблеми;
- підприємницьке мислення та ініціативність;
- гнучкість і адаптивність до змін;
- навички командної роботи та комунікації.

Для старшокласників опанування основ стартап-культури є важливим, адже це допомагає їм:

- розвивати лідерські навички;
- навчитися працювати над власними проєктами;
- розширити кругозір у сфері фінансової грамотності, менеджменту та маркетингу;
- бути конкурентоспроможними в майбутньому на ринку праці.

Вчитель технологій відіграє ключову роль у розвитку підприємницького мислення учнів, оскільки саме цей предмет є найбільш практико-орієнтованим і передбачає роботу над власними проєктами. Основні напрями діяльності вчителя у цьому процесі:

1. Використання проєктного підходу. Проєктне навчання дозволяє учням працювати над реальними проблемами та знаходити до них рішення. Вчитель може організувати роботу над бізнес-ідеями, створенням прототипів, тестуванням продуктів і презентацією результатів.

2. Викладання основ підприємництва через практичні кейси. Важливо не лише теоретично знайомити учнів із поняттями бізнесу, а й залучати реальні кейси з життя. Наприклад, можна розглядати успішні історії українських та світових стартапів, аналізувати причини їхнього успіху чи невдач.

3. Розвиток креативності та інноваційного мислення. Вчитель може використовувати методи брейнстормінгу, дизайн-мислення, рольові ігри та інші творчі завдання, що сприяють розвитку ініціативності.

4. Формування навичок фінансової грамотності. Основи фінансової грамотності – важлива складова стартап-культури. Учням необхідно пояснювати поняття бюджету, інвестицій, управління ресурсами, бізнес-моделей.

5. Створення шкільних стартап-інкубаторів. Вчитель технологій може ініціювати створення шкільного клубу підприємництва або стартап-інкубатора, де учні працюватимуть над власними бізнес-ідеями.

6. Співпраця з бізнесом та підприємцями. Залучення до освітнього процесу підприємців, інвесторів, менторів дозволяє зробити підприємницьку освіту максимально наближеною до реального життя.

Приклади реалізації стартап-освіти у школі:

1. Шкільний ярмарок стартапів – організація події, де учні презентують свої проєкти та отримують відгуки від експертів.
2. Бізнес-гра «Стартап із нуля» – моделювання ситуації, коли учні повинні створити власну компанію та розробити стратегію розвитку.
3. Створення шкільного онлайн-магазину – реальний проєкт, який навчає учнів працювати з маркетингом, продажами, рекламою.
4. Підготовка бізнес-планів – вчитель може запропонувати учням розробити та презентувати власні бізнес-ідеї.

Попри важливість стартап-освіти, її впровадження в освітній процес має певні труднощі:

1. Недостатня підготовка педагогів – не всі вчителі технологій мають підприємницький досвід та можуть ефективно навчати стартап-культурі.
2. Брак фінансування – для створення шкільних стартап-інкубаторів чи лабораторій потрібні кошти.
3. Низький рівень підприємницької мотивації серед учнів – частина школярів не бачить у цьому користі для себе через відсутність прикладів успішного підприємництва у своєму оточенні.
4. Відсутність інтегрованої навчальної програми – стартап-освіта ще не є обов’язковою частиною шкільної програми.

Формування стартап-культури у старшокласників – важливий аспект сучасної освіти, що сприяє розвитку підприємницьких навичок, ініціативності та готовності до самостійної професійної діяльності. Вчитель технологій відіграє провідну роль у цьому процесі, використовуючи інтерактивні методи, проєктне навчання та співпрацюючи з бізнес-середовищем. Впровадження стартап-освіти в закладах загальної середньої освіти дозволить виховати покоління, яке не лише адаптується до змін, а й створюватиме нові можливості для себе та суспільства.

Список використаних джерел:

1. Буга О. І. Аналіз підходів до визначення сутності економічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* 2013. Вип. 35. С. 175–180.
2. Завгородня А. І. Системоутворюючі категорії економічної компетентності. *Вісник Дніпропетровського університету імені*

Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. № 1 (9). 2015. С. 113-118.

Пискун Оксана Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки, психології та методики технологічної освіти
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНИЙ СКЛАДНИК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Педагогічна майстерність – це комплекс особистісних якостей, знань, умінь і здібностей педагога, що забезпечують високий рівень його професійної діяльності. Формування майстерності передбачає невпинний динамічний розвиток особистості, вдосконалення компетентностей, опанування нових знань та вмінь. Так, складовими професіоналізму педагога є, зокрема, його уміння дохідливо викладати навчальний матеріал, зацікавлювати і підтримувати увагу, мотивувати учнів до самостійного здобуття знань, використовувати різноманітні засоби навчання, володіти комп'ютером та інформаційними технологіями. Очевидно, що в умовах сьогодення для ефективної організації сучасного освітнього процесу важливим компонентом педагогічної майстерності стає цифрова компетентність педагога.

Пандемія, війна, перехід на дистанційну форму навчання, поява великої кількості цифрових педагогічних інструментів, розвиток технологій електронного навчання, стрімке проникнення штучного інтелекту в освіту – все це спричинило актуальну потребу у розвитку цифрової компетентності у всіх учасників освітнього процесу. Цифрова компетентність стала однією з найважливіших якостей сучасного педагога. Вона перейшла зі статусу бажаної в статус необхідної [3].

Цифрова компетентність є професійною якістю педагога, що включає в себе сукупність знань, умінь, ставлень і досвіду користування цифровими технологіями під час здійснення педагогічної діяльності. Як і будь-яка інша компетентність, вона є інтегрованою якістю особистості, що має в собі мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний компоненти. Так, мотиваційно-ціннісний компонент включає мотиви, мету, потреби використання цифрових технологій у професійній діяльності, а також у власному навчанні, вдосконаленні, самовихованні, саморозвитку. Когнітивний компонент визначається повнотою, глибиною, системністю знань педагога щодо використання цифрових технологій в його предметній сфері. Діяльнісний – це уміння педагога активно застосовувати цифрові інструменти у професійній педагогічній діяльності. А рефлексивний компонент передбачає самосвідомість, самоконтроль, самооцінку, розуміння процесу і результату своєї професійної діяльності із застосуванням цифрових технологій, усвідомлення себе та інших в

умовах цифрового освітнього середовища.

Науковці по-різному розглядають цифрову компетентність педагога, зосереджуючи увагу на різних її аспектах: як здатність застосовувати цифрові засоби в освітньому процесі; уміння здійснювати e-learning; мультимедійну та інфомедійну грамотність; навички роботи з інформацією та безпеки в Інтернеті тощо. Наголошується, що окрім базових цифрових навичок (підготовки текстових документів, презентацій та інших дидактичних матеріалів, організації дистанційного навчання, проведення занять у формі онлайн-конференцій тощо), педагог має володіти інноваційними практиками такими, як інтерактивне навчання, змішане навчання, гейміфікація, «перевернутий клас», адаптивне і персоналізоване навчання, імерсивне навчання, цифровий сторітеллінг тощо [2].

До галузей цифрової компетентності належать такі: інформація та уміння працювати з даними; комунікація та співпраця; створення цифрового контенту; безпека; розв’язання проблем.

Науковці Бідюк Н. М. і Бідюк Д. Є. зазначають, що цифрова компетентність педагога являє собою систему підкомпетентностей, які формуються і розвиваються симетрично, у комплексному поєднанні. Такими підкомпетентностями вони називають технологічно-практичну, алгоритмічно-модельну та дослідницько-навчальну [1].

Європейська рамка цифрової компетентності для освітян (DigCompEdu) [4] визначає складові компетентності, що згруповані за чотирма сферами, та рівні їх розвитку. Так, у сфері «Цифрові ресурси» виділяють такі компетентності: пошук та вибір цифрових ресурсів; створення та модифікація цифрових ресурсів; управління, захист та розповсюдження цифрових ресурсів. До сфери «Професійний розвиток і взаємодія» входять: постійний професійний розвиток; дослідницька діяльність; рефлексія та вдосконалення педагогічних практик; професійна співпраця; організаційна комунікація. Сфера «Освітня діяльність» включає: навчання; керівництво; саморегуляцію навчання; спільне навчання; оцінювання та аналіз результатів; зворотній зв’язок та планування; диференціацію та персоналізацію навчання; доступність та інклюзію; активне залучення учнів. До сфери «Сприяння формуванню цифрової компетентності учнів (студентів)» включено такі компетентності: інформаційна грамотність та вміння працювати з даними; цифрова комунікація та співпраця; створення цифрового контенту; безпека; цифрове розв’язування проблем.

Рівні розвитку складових цифрової компетентності можуть бути різними – від базового (новачка) до високого (лідера) [4], і сучасний педагог повинен постійно розвиватись, прагнучи до вищого рівня.

Отже, цифрову компетентність розглядають як таку, що ґрунтується на готовності педагога постійно, впевнено, ефективно, безпечно та етично застосовувати цифрові технології в різних аспектах освітнього середовища, до яких передусім належать: 1) робота з освітнім контентом (створення, пошук, відбір, аналіз, оцінка) та його використання для різних потреб освітнього процесу; 2) комунікація й організація освітнього процесу (планування, спілкування, підтримка відносин, зворотній зв’язок, інтерактивна взаємодія); 3) технічні навички (вільне володіння комп’ютером та іншими електронними

засобами навчання і програмним забезпеченням) [3].

Основними професійними уміннями у роботі з цифровими технологіями є здатність педагога:

- доцільно і раціонально використовувати цифрові засоби в освітньому процесі на основі загальнопедагогічних, психологічних та ергономічних вимог, аналізувати досвід їх використання;
- користуватися готовими цифровими педагогічними продуктами, а також самостійно створювати або модифікувати необхідний освітній контент;
- використовувати цифрові технології для розвитку творчих здібностей здобувачів освіти, задоволення їхніх пізнавальних і професійних потреб;
- використовувати цифрові засоби для організації і спрощення власної педагогічної праці;
- перебувати в курсі актуальних освітніх трендів і педагогічних інновацій, опановувати нові цифрові інструменти, впроваджувати їх в освітній процес, експериментувати.

Як висновок можна зауважити, що цифрова компетентність стала в наш час дійсно необхідною складовою майстерності сучасного педагога. Це вимагає від освітян постійного професійного розвитку, підвищення кваліфікації, самовдосконалення шляхом здобуття нових знань та формування нових умінь в галузі цифровізації освіти.

Список використаних джерел:

1. Бідюк Н. М., Бідюк Д. Є. Цифрова компетентність педагогічного працівника в сучасному інформаційно-освітньому середовищі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки.* Вип. 211. С. 22-28.

2. Вербівський Д. С., Карплюк С. О., Фонарюк О. В. Цифрова компетентність майбутніх педагогів професійного навчання. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Вип. 198. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2021. С. 78-82.

3. Кривонос М. П. Цифрова компетентність сучасного педагога. *Електронний збірник наукових праць ЗОІППО*. 2023. № 3(55).

4. Рамка цифрових компетентностей для освітян (DigCompEdu). URL: (https://fit.knu.ua/wp-content/uploads/2020/07/DigComp-framework-UA-for-educators.pdf (дата звернення: 04.03.2025).

Пілюгіна Тамара Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правничої лінгвістики
Державного податкового університету

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЦИФРОВУ ЕРУ

Освіта є ключовим фундаментом суспільства, яка не лише формує і розвиває інтелектуальні та професійні здібності особистості, але й створює основу для економічного, соціального та культурного розвитку країни.

У сучасному світі, що відзначається стрімким технологічним розвитком, освіта переживає значні зміни. Цифрова ера вносить суттєві перетворення у спосіб навчання та отримання знань. Технології відіграють ключову роль у цьому процесі, допомагаючи удосконалювати освітній процес та забезпечувати доступність навчання для усіх.

Технології революціонізують спосіб, яким ми навчаємося та сприймаємо знання. Вони розширюють можливості доступу до навчання, зробивши його більш гнучким, інтерактивним та індивідуалізованим.

Від інтерактивних дошок в аудиторіях до платформ відеоконференцій для дистанційного навчання – технології забезпечують здобувачам вищої освіти та викладачам інструменти для ефективного спілкування, співпраці та навчання.

Однією з можливостей, які відкривають інформаційні технології для сучасного процесу навчання, є різноманітність способів передачі знань. Цікаві конспекти, безліч навчальних фото і відео, 3D-моделі різних об’єктів, яскрава інфографіка, захопливі інтерактивні завдання тощо [2].

Одним із найважливіших елементів у сучасному освітньому просторі є опція швидкої та простої комунікації з викладачами та студентами: можливість написати викладачу будь-якого предмета повідомлення у чаті та отримати змістовну відповідь; відвідування онлайн-консультацій з викладачами; спілкування, взаємодія і навіть виконання спільних проєктів з одногрупниками, що перебувають у різних містах.

Це все дає змогу зробити процес навчання заточеним на індивідуальний підхід до кожного студента, а соціалізацію студентів – звичнішою та зручнішою для їхнього повсякденного життя.

Віртуальні навчальні платформи (ВНП) – це нові знання в онлайн-середовищі, які надають здобувачам доступ до навчальних ресурсів та інструментів. Вони можуть мати в собі й інтерактивні вправи, і відеоуроки, й ігри. ВНП характеризується доступом до різних матеріалів для навчання (відеоуроки, тексти, аудіозаписи, тестування та завдання); взаємодією з матеріалами, наприклад, через вирішення завдань, участі у дискусіях, спільній роботі над проєктами тощо; засобами для оцінювання знань та відстежування прогресу учасників; спільнотою, де студенти можуть обговорювати матеріали, допомагати один одному та обмінюватися досвідом; елементами гейміфікації (бали, досягнення, рейтинги) для стимулювання інтересу та мотивації [1].

Онлайн-навчання набуває усе більшої популярності у цифрову епоху. Віртуальні платформи дають можливість здобувати знання у будь-якому місці та у будь-який час, забезпечуючи гнучкість та доступність.

Окрім того, вони дозволяють створювати інтерактивні заняття, тести та завдання, а також забезпечують можливість індивідуалізованого навчання шляхом персоналізованих курсів та відстеження прогресу кожного учасника.

У цифрову епоху володіння цифровими навичками стає необхідністю, особливо в освіті. Важливість цифрової грамотності та уміння користуватися технологіями у сучасній освіті важко переоцінити [1].

В освіті цифровізація постає умовою реформування освітньої галузі, головним і першочерговим завданням ефективного розвитку інформаційного суспільства в Україні. Тут неможливо обійтися без урахування світових трендів, зокрема розвитку таких технологій, як доповнена реальність (AR), віртуальна реальність (VR), штучний інтелект (AI), інтернет речей (IoT), роботизація, блокчейн, медіаосвіта, хмаро орієнтовані середовища, гейміфікація, міждисциплінарність та інше [5].

Освітній процес передбачає зустрічну трансформацію: з одного боку – самого освітнього процесу та використовуваних у ньому педагогічних технологій; з іншого – цифрових технологій та комп'ютерно орієнтованих засобів навчання.

В умовах цифрової трансформації системи освіти існує достатня кількість прогнозів щодо результатів її реформування. Серед них: повноцінна персоналізація освітнього процесу; підтримка сталої навчальної мотивації на усіх етапах; забезпечення оперативного зворотного зв'язку з кожним студентом; забезпечення проєктного характеру навчальної діяльності та максимально глибока інтеграція теоретичного та практичного навчання; суттєве скорочення термінів розроблення та освоєння освітніх програм; підвищення інформаційної відкритості та прозорості системи освіти [4].

Цифрова грамотність – це здатність людини знаходити, оцінювати та передавати інформацію за допомогою друку або цифрових медіа платформ. Цифрова грамотність поєднує у собі як технічні, так і когнітивні здібності, та полягає у використанні інформаційних і комунікаційних технологій для створення, оцінки та обміну інформацією [3].

Цифрова грамотність охоплює різноманітні аспекти, включаючи розуміння принципів роботи комп'ютерних систем, уміння користуватися програмним забезпеченням та веб платформами, здатність критично оцінювати інформацію в Інтернеті та розв'язувати проблеми, що виникають у цифровому середовищі.

У сфері освіти ці навички не лише сприяють полегшенню процесу навчання та підвищують ефективність викладача, але й готують здобувачів освіти до успішного життя у сучасному суспільстві.

Цифрові технології також відкривають нові можливості для навчання та викладання. Вони дозволяють створювати інтерактивні заняття, навчальні ігри та симуляції, що залучають студентів та розширюють їхні знання. Крім того, цифрові інструменти дозволяють розробляти персоналізовані навчальні

програми, які ураховують індивідуальні потреби та стилі навчання кожного студента [5].

У сучасному освітньому середовищі усе більше уваги приділяється гнучким моделям навчання, які ураховують індивідуальні потреби кожного студента.

Однією з таких моделей є гнучке навчання, де здобувачі можуть обирати курси, теми та способи навчання відповідно до своїх інтересів та потреб. Це дозволяє їм самостійно визначати свій шлях навчання та забезпечує їм більшу мотивацію та зацікавленість у процесі навчання [2].

Іншою моделлю є навчання за запитом, де студенти можуть звертатися за необхідною інформацією або підтримкою саме у той момент, коли вони цього потребують. Це дозволяє їм зосередитися на конкретних темах або проблемах та забезпечує більш ефективне навчання.

Отже, виявляється, що постійне навчання та адаптація до нових умов стають ключовими факторами для успіху в сучасному світі. Освіта є основою для майбутнього успіху суспільства, тому важливо забезпечити доступ до неї якомога більшої кількості людей. Застосування нових способів навчання, таких як онлайн-курси та використання новітніх технологій, допомагає зробити освіту більш доступною та ефективною.

Список використаних джерел:

1. Віртуальні навчальні платформи. URL: https://goiteens.com/blog/virtualni-navchalni-platformy
2. Сучасні тенденції у галузі освіти. URL: https://osvita.ua/news/91458/
3. Цифрова грамотність. URL: https://surl.li/brpcfc
4. Цифрова трансформація освіти і науки. URL: https://surl.li/mykqqi
5. Цифровізація освіти – імператив інтеграції України у світовий інформаційний простір. URL: https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2936

Подворнюк Ольга Олександрівна,
викладач циклової комісії діловодства та інформаційної діяльності
Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського

МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА: СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

В умовах сучасної динамічної соціокультурної ситуації, коли система освіти зазнає значних змін, питання розвитку педагогічної майстерності набуває особливої актуальності.

Сучасний педагог повинен бути не тільки професіоналом, який володіє глибокими знаннями з предмету, але й творчою особистістю, здатною до саморозвитку та інноваційної діяльності.

Розвиток педагогічної майстерності є запорукою успіху в професійній

діяльності, адже саме від рівня професіоналізму педагога залежить якість освіти та виховання майбутнього покоління.

Як говорив В. О. Сухомлинський: «Педагогічна майстерність – це висока культура педагогічної діяльності, що ґрунтується на глибокому знанні психології дітей, на вмінні бачити і розуміти їх внутрішній світ» [3].

Розвиток педагогічної майстерності – це безперервний процес, який передбачає вдосконалення професійних знань, вмінь та навичок педагога, а також розвиток його особистісних якостей, необхідних для успішної педагогічної діяльності. Існує безліч технологій, які сприяють розвитку педагогічної майстерності.

Професійна компетентність – постійне оновлення та поглиблення знань, вмінь та навичок, необхідних для ефективної педагогічної діяльності. Методична майстерність – володіння сучасними методами та технологіями навчання, вміння їх творчо застосовувати в залежності від конкретних умов та потреб учнів. Комунікативна майстерність – вміння встановлювати контакт з учнями, батьками та колегами, створювати атмосферу співпраці та взаєморозуміння. Організаторська майстерність – вміння ефективно організовувати навчально-виховний процес, створювати умови для розвитку творчих здібностей учнів. Особистісні якості педагога – любов до дітей, терпіння, емпатія, відповідальність, ініціативність, творчий підхід до роботи.

У педагогічній науці існує безліч теорій та концепцій, які розкривають сутність та зміст педагогічної майстерності. Серед них можна виділити:

- теорія особистісно-орієнтованого навчання: в центрі уваги педагога знаходиться особистість учня, його індивідуальні особливості, потреби та інтереси. Педагог створює умови для розвитку творчих здібностей учнів, сприяє їх самореалізації.
- теорія компетентнісного підходу: педагог допомагає учням набути ключових компетентностей, необхідних для успішної життєдіяльності в сучасному суспільстві.
- теорія інтерактивного навчання: педагог організовує навчальний процес як активну взаємодію учнів між собою та з педагогом, сприяє розвитку їх комунікативних та соціальних навичок.

Розвиток педагогічної майстерності є багатогранним і безперервним процесом, спрямованим на вдосконалення професійних якостей педагога. Цей процес охоплює постійне збагачення знань, розвиток вмінь та навичок, необхідних для ефективної педагогічної діяльності, а також формування особистісних якостей, що сприяють успіху в роботі з учнями.

Важливим аспектом є професійна компетентність педагога, що передбачає постійне оновлення та поглиблення знань відповідно до сучасних вимог. Не менш значущою є методична майстерність, яка полягає у володінні різноманітними методами та технологіями навчання, а також в умінні їх творчо застосовувати з урахуванням індивідуальних потреб учнів та конкретних умов освітнього процесу.

Комунікативна майстерність є необхідною умовою для встановлення контакту з учнями, їхніми батьками та колегами. Педагог повинен вміти

створювати атмосферу співпраці, взаєморозуміння та поваги. Організаторська майстерність, у свою чергу, передбачає ефективне управління навчально-виховним процесом, створення умов для розвитку творчих здібностей учнів та їх самореалізації [7].

Особистісні якості педагога відіграють важливу роль у формуванні його професійної майстерності. Любов до дітей, терпіння, емпатія, відповідальність, ініціативність та творчий підхід до роботи є запорукою успіху в педагогічній діяльності.

Для розвитку педагогічної майстерності існує безліч конкретних технологій, серед яких можна виділити:

- самоосвіта та саморозвиток: педагог постійно працює над собою, розширює свій кругозір, вивчає новітні досягнення педагогічної науки та практики, аналізує власну діяльність та шукає шляхи її вдосконалення;
- наставництво та менторство: досвідчені педагоги передають свої знання та вміння молодим фахівцям, допомагають їм адаптуватися до професійної діяльності та розвинути необхідні якості;
- участь у методичній роботі: педагоги беруть участь у роботі методичних об’єднань, семінарів, конференцій, де обмінюються досвідом, обговорюють актуальні питання освіти та шукають шляхи вирішення проблем;
- освіта впродовж життя: педагог постійно підвищує свою кваліфікацію, проходить курси перепідготовки, бере участь у тренінгах та майстер-класах;
- використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій: педагог використовує у своїй роботі сучасні технології, такі як комп’ютер, інтерактивна дошка, інтернет, що дозволяє зробити процес навчання більш цікавим та ефективним;
- рефлексія: педагог аналізує свою діяльність, виявляє успіхи та недоліки, робить висновки та коригує свою роботу [7].

Отже успіх педагога залежить від багатьох факторів, серед яких професійна компетентність, методична майстерність, комунікативні навички, організаторські здібності та особистісні якості. Педагог повинен бути не тільки джерелом знань, але й наставником, другом, психологом, здатним створити атмосферу співпраці та взаєморозуміння.

Список використаних джерел:

1. Носенко Т. І. Інформаційні технології навчання: навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2021. 184 с.
2. Сервіс для підтримки процесів навчання та викладання. URL: https://learningapps.org/
3. Таран І. Б. Сучасні інфрмаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті: навч. посіб. Бердянськ: Видавець Ткачук А. В. 2019. 168 с.
4. Шахіна І. Створення інфографіки за допомогою сучасних Інтернет-сервісів. Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2020. Вип. 8(2). С. 58–64.

5. Пшенична О. С. Сучасні інформаційні технології в освіті. URL: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=6869

6. Гущіна Н. І. Путівник світом цифрових технологій : посібник для вчителів. Київ : Видавничий центр «Освіта», 2018. 32 с.

7. Науково-методичний журнал «Нова педагогічна думка» №2/2024 Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. URL: http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/issue/view/20/7.

Приходько Наталія Анатоліївна,
викладач географії вищої категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ОСОБИСТІСНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Вступ України до європейського освітнього простору спрямовує освітній процес на гуманістичні цінності, розвиток особистісного потенціалу здобувача освіти та впровадження компетентнісного підходу. Суспільство потребує людей, які є самостійними, креативними, здатними орієнтуватися в мінливому світі, організовувати й контролювати своє життя, а також нести відповідальність за наслідки своїх вчинків. Однією з актуальних проблем сучасної професійної освіти є підготовка педагогів, здатних сприяти особистісному та громадянському становленню здобувачів освіти в сучасних умовах. Тому основним завданням закладів вищої освіти є не лише забезпечення якісної професійної підготовки майбутніх педагогів, але й формування особистісної компетентності здобувачів освіти, виховання в них активної життєвої позиції, моральних цінностей та розвитку цілеспрямованого наукового світогляду й гармонійної особистості.

Аналіз наукових джерел показує, що особистісна компетентність є предметом досліджень як вітчизняних, так і закордонних науковців, звичайно в контексті професійної компетентності. Вона розглядається як одна з її складників і часто як набір професійно важливих якостей. В українському науковому просторі сьогодення активно досліджують проблематику компетентнісного підходу науковці: Н. М. Бібік, І. І. Смагін, О. І. Власова, І. Г. Єрмаков, О. В. Овчарук, Л. І. Паращенко та ін. Більшість дослідників, як стверджує Н. М. Бібік, «компетентність» розглядають як оцінну категорію, яка характеризує людину як суб'єкта професійної діяльності, її здатність успішно виконувати свої повноваження[1, с. 48].

У розгляді сутності поняття фахової компетентності ми орієнтуємося на праці Дж. Равена, А. Н. Кузьминої, А. Маркової, які підкреслюють, що головна відмінність компетентності від знань, умінь і навичок полягає у тому, що її сутність зумовлена нерозривним зв'язком з особистісним аспектом діяльності, зокрема – із внутрішньою умотивованістю суб'єкта діяльності щодо отримання найкращих результатів, його ціннісними орієнтаціями, уявленнями,

очікуваннями, цілепокладанням, здібностями й психологічними характеристиками, зокрема – мірою цілеспрямованості, впевненості у своїх можливостях, витривалістю тощо.

Модель особистісно-професійної компетентності майбутнього педагога можна представити у формі сфери, де ядро – особистісна компетентність, а її зовнішня оболонка – професійна компетентність. Внутрішня частина цієї моделі визначається ставленням людини до себе та ґрунтується на її уявленнях про власне місце в соціальному й природному середовищі. Особистісна компетентність виявляється в здатності індивіда усвідомлювати та оцінювати свою роль у суспільстві, розпізнавати власні можливості, розробляти та реалізовувати життєві плани, які спираються на особистісно значущі орієнтири та мотивацію. Тому до особистісних властивостей педагога професійної освіти, які визначають сформованість особистісної компетентності, відносять низку важливих якостей, серед яких духовність, відданість суспільним та етичним цінностям, моральність, самостійність, самоповага, надійність, толерантність, соціальна значущість, а також особистісна, соціальна й професійна відповідальність, громадянська свідомість і вихованість. Вона має інтегративний характер і охоплює сукупність різних компетенцій.

На основі тлумачення змісту й наповнення особистісної компетентності, що існує в сучасній педагогічній науці – це інтегральна характеристика людини, здатність особистості виявляти, осмислювати, проявляти, оцінювати, розвивати, довільно регулювати власні особистісні ресурси, здібності, обдарування та соціальні позиції, розробляти, вдосконалювати та втілювати в життя свої плани, що ґрунтуються на усвідомленні соціальних потреб та особистісних цінностей [3, с.29].

Успішне та ефективне формування особистісної компетентності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки залежить від створення сприятливих педагогічних умов, зокрема:

– розвитку рефлексивних якостей особистості та адекватного сприйняття власного «Я»;

– формування цілісного й реалістичного світогляду, наукової картини світу та усвідомлення життєвих і професійних смислів;

– набуття навичок довіри до власного досвіду, впевненої поведінки, мобілізації внутрішніх ресурсів для подолання труднощів і досягнення цілей;

– виховання духовних цінностей;

– гармонізації соціальних та індивідуальних потреб, а також балансу між професійними й особистими інтересами;

– формування корисних звичок, таких як саморефлексія та усвідомлення власних почуттів;

– здатності наполегливо йти до своїх цілей та підтримувати себе у складних ситуаціях;

– уміння дотримуватися оптимального ритму життя, не перевантажувати себе надмірними зобов’язаннями;

– готовності сприймати невдачі та помилки як частину досвіду;

– визнання гідності інших людей, довіри і вміння прощати [2, с. 82].

Рис. 1. Критерії та показники оцінки особистісної компетентності майбутніх педагогів

Професійна підготовка майбутніх педагогів спрямована на формування у випускників особистісної компетентності, яка охоплює:

1. Мотиваційно-ціннісний компонент – відображає систему особистісних цінностей, здатність визначати життєві цілі, прагнення до успіху, мотивацію до здобуття нових знань і особистісного розвитку.

2. Когнітивний компонент – охоплює необхідні знання для особистісного становлення, уміння формулювати, планувати та вирішувати завдання саморозвитку, а також оцінювати результати власної діяльності; сприяє розкриттю творчого потенціалу.

3. Емоційно-вольовий компонент – забезпечує усвідомлену, відповідальну та ефективну діяльність, спрямовану на самовдосконалення й

особистісне самовизначення, сприяє емоційній стійкості, самостійності та задоволенню процесом навчання.

Розвинута особистісна компетентність майбутнього педагога професійного навчання відповідає встановленим критеріям і показникам для оцінки особистісної компетентності (Рис. 1).

Таким чином, особистісна компетентність є комплексною характеристикою майбутнього педагога професійного навчання. Вона проявляється у його здатності свідомо мотивувати себе, організовувати діяльність, керувати власними діями, контролювати та об'єктивно оцінювати їхню ефективність. Крім того, вона передбачає вміння творчо та соціально прийнятно самовиражатися, успішно розв'язувати проблеми, реалізовувати свій потенціал, орієнтуватися на духовні цінності, здобувати унікальний досвід і досягати життєвого успіху. Розвиток складників особистісної компетентності сучасного педагога, що охоплює вдосконалення його внутрішніх ресурсів, здібностей, талантів та соціального статусу, а також готовність і вміння застосовувати їх у власній поведінці, безперечно сприятиме підвищенню рівня його професійної майстерності.

Список використаних джерел:

1. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ, 2004. С. 45–50.

2. Кононко О. Л. Особистісна компетентність майбутнього педагога: зміст, структура, умови формування. *Інноватика у вихованні*: зб. наукових праць. Рівне. 2019. Вип 10 .С 75-84. URL: https://ojs.itup.com.ua/index.php/iiu/article/view/187/188 (дата звернення 08.02.2025).

3. Шевченко О. М. Професійна компетентність учителя Нової української школи: формування, розвиток та удосконалення: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. В. М. Чайки. Тернопіль: ТНПУ, 2020. С. 18-21. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/10/part_2/28.pdf (дата звернення 08.02.2025).

Рибак Ольга Петрівна,
аспірантка кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Львівського національного університету імені Івана Франка

«ЦИФРОВИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР» ТА «ЦИФРОВЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ» СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Сучасний педагог працює в умовах цифрового суспільства та швидких технологічних змін. Освіта сьогодення ґрунтується на високотехнологічних засобах навчання, що вирізняються гнучкістю, універсальністю та

фундаментальністю. Зважаючи на це, рівень професійної підготовки майбутніх учителів має відповідати сучасним викликам та перспективам розвитку. Учитель нового покоління має не лише володіти інформацією, а й уміти керувати та обробляти інформаційні потоки, а також творчо й нестандартно розв'язувати навчально-виховні завдання.

Аналіз наукових досліджень показує, що сьогодні в цифровій освіті доречно вживати термін «цифрових освітній простір» та «цифрове освітнє середовище». Розглянемо динаміку розвитку цієї категорії детальніше.

На думку науковців Р. Елліс, П. Гудієр [4], цифровий освітній простір є багатовимірним, у якому перетинаються віртуальні, гібридні та фізичні реальності.

Дослідники наголошують, що цифровий освітній простір створений завдяки великий цифровій інфраструктурі, тобто взаємопов'язаним системам і мережам університету та іншим Інтернет-ресурсам, що дає можна одночасно впроваджувати нові можливості та зберегти придатність для навчання в різних контекстах, що змінюються [7].

Цифровий освітній простір, на думку дослідників Б. Бігстада, Е. Овреліда, С. Людвігсена, М. Делена [1] створений завдяки великій цифровій інфраструктурі, тобто взаємопов'язаним системам і мережам університету та іншим Інтернет-ресурсам, що можна одночасно впроваджувати нові можливості та зберегти придатність до навчання в різних контекстах, що змінюються.

О. Гулай, В. Шемет, В. Кабак [2, с. 175] вважають, що цифровий освітній простір створюється та підтримується технічним рішенням, однак наповнюють життям його студенти та викладачі. Це дає можливість експериментувати з новими формами та методами навчання, такими як нові ролі для учасників освітнього процесу, захоплення зовнішніх стейкхолдерів, дослідження великих обсягів даних. Змінюється траєкторія навчання – традиційна лекція тривалість 90 хв трансформується в коротші відеосесії.

Вужчим поняттям до поняття «цифровий освітній простір» є «цифрове освітнє середовище». Детальніше розглянемо поняття «цифрове освітнє середовище» у наукових пошуках дослідників.

Н. Яремчук [6, с. 264] стверджує, що цифрове освітнє середовище – це інноваційне явище у системі професійної дистанційної підготовки вчителя початкової школи та передбачає перспективність та мобільність в оновленні теоретико-методологічних та методичних засад відповідно до програмно-технічного розвитку цифрових технологій.

На думку Н. Гуц [3, с. 88], цифрове освітнє середовище відкриває широкі можливості для інтерактивного навчання, співпраці, індивідуалізації освітнього процесу й доступу до великої кількості навчальних ресурсів.

На думку В. Марченко, А. Єфремова [5, с. 223] цифрове освітнє середовище – це «реальність, у якій живе сучасне суспільство, а його ефективне використання в навчальній діяльності сприяє розвитку у здобувачів освіти медіаграмотності, інформаційної активності, глобального мислення, комунікативності, командної роботи, творчого вирішення поставлених завдань».

На основі наукових підходів характеристики понять «цифровий освітній простір» та «цифрове освітнє середовище» окреслимо характеристику відмінностей дефініцій цих понять. Розглянемо відмінні характеристики «цифрового освітнього простору»:

- «цифровий освітній простір» доступний тільки через Інтернет в онлайн-середовищі;
- передбачає широкий спектр можливостей використання збережених матеріалів, документів та ресурсів для навчання майбутніх учителів;
- домінує синхронне, так і асинхронне навчання двох і більше закладів вищої освіти;
- широке поняття, яке охоплює всі цифрові ресурси та інформацію в Інтернеті;
- враховуючи практичні аспекти включає розвиток навичок користування цифровими технологіями, створення доступних ресурсів для навчання, підтримку фахівців у використанні цифрових інструментів.

Розглянемо відмінні характеристики «цифрового освітнього середовища»:

- «цифрове освітнє середовище» може бути доступним не тільки в онлайн-середовищі, а є в аудиторіях, класах оснащених технічними засобами навчання;
- передбачає вужчий спектр можливостей, тобто майбутні вчителі в цифровому освітньому середовищі використовують такі цифрові платформи, ресурси, які доступні й застосовують у зазначеному контексті;
- домінує синхронне, так і асинхронне навчання одного закладу вищої освіти;
- вузьке поняття, який охоплює конкретну платформу з цифровими ресурсами;
- враховуючи практичні аспекти включає використання онлайн платформ для залучення майбутніх учителів, застосуванням інтерактивно-цифрових завдань та вправ.

Таким чином, цифровий освітній простір передбачає широке впровадження набору цифрових інструментів та форм організації у ЗВО. Використання таких інструментів сприяє досягненню високого рівня програмових результатів навчання здобувачів вищої освіти. До цифрових форм відносимо онлайн-курси, міжнародні вебінари, дистанційні конференції та зустрічі, електронні наукові бібліотеки, освітні ресурси. Такий простір може бути доступним майбутнім учителя в онлайн-навчанні. Цифрове освітнє середовище передбачає вузьке впровадження набору цифрових інструментів, цифрових технологій, цифрових платформ в ЗВО та охоплює конкретні інструменти для викладання та навчання. Застосування таких інструментів сприяє ефективному досягненню програмних результатів навчання. До цифрових інструментів відносимо освітні додатки, форуми, відеоконференції. Зазначимо, що цифрове освітнє середовище ґрунтується на принципі інтерактивності, що включає використання інтерактивних вправ, тому може бути доступним для майбутніх учителів як в офлайн-форматі (в аудиторіях, оснащених технічними засобами), так і під час онлайн-навчання.

Список використаних джерел:

1. Бігстад Б., Оврелід Е., Людвігсен С., Делен М. Від подвійної цифровізації до цифрового навчального простіру: вивчення цифрової трансформації вищої освіти. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360131522000343?ref=pdf_ (дата звернення: 02.03.2025).
2. Гулай О. І, Шемет В.Я, Кабак В.В. Цифровий освітній простір як основна інновація XXI століття. URL: https://www.researchgate.net/publication/374210597 (дата звернення: 06.03.2025).
3. Гуц Н. Цифрове освітнє середовище у вищій школі України: аналіз особливостей використання на тлі російсько-української війни. URL:http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/5477/5508 (дата звернення: 04.03.2025).
4. Елліс Р., Гудієр П. Моделі навчального простору: інтеграція досліджень простору, місця та навчання у вищій освіті. Огляд освіти. 2016. № 4, С. 149-191.
5. Марченко В.М., Єфремова А.П. Цифрове освітнє середовище закладу позашкільної освіти. URL: www.researchgate.net/publication/374224913 (дата звернення: 17.03.2025).
6. Яремчук Н. Особливості цифрового освітнього середовища в умовах професійної дистанційної підготовки вчителів початкової школи. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна.* 2023. Вип. 39. С. 258-267.

Рожков Олександр Миколайович,
аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗВО

У сучасному освітньому просторі питання збереження здоров'я та формування здоров'язбережувальної компетентності набуває особливої актуальності. Професійна діяльність педагога вимагає не лише високого рівня знань та педагогічної майстерності, але й уміння дбати про власне здоров'я та сприяти збереженню здоров'я освітян. У зв'язку з цим формування готовності до здоров'язбереження в майбутніх педагогів професійного навчання в умовах закладів вищої освіти (ЗВО) стає важливим напрямом професійної підготовки.

З огляду на негативні тенденції у стані здоров'я молоді, важливо, щоб кожен, хто отримує педагогічну освіту, володів компетентністю у сфері збереження здоров'я. Це потребує вдосконалення існуючих та розробки нових освітніх технологій, спрямованих на формування готовності здобувачів до

збереження здоров’я та охорони природного середовища, що, у свою чергу, сприятиме покращенню їхнього здоров’я.

На основі аналізу соціологічної, філософської, медичної та психолого-педагогічної літератури з питань здоров’я можна зробити такі висновки:

— На державному рівні в Україні здоров’я людини визнається найвищою соціальною цінністю. Відповідно до Конституції України (ст. 3), «людина, її життя і здоров’я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1].

— Здоров’я визначається як стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя, а не лише відсутність захворювань чи фізичних вад [2].

— Здоров’я є станом гармонійного благополуччя на фізичному, психічному та соціальному рівнях, що забезпечує активність людини та розвиток її особистого потенціалу. Воно є важливим соціальним ресурсом, який формується завдяки спільним зусиллям держави, суспільства та кожного індивіда [3].

— Для здобувачів освіти здоров’я — це стан фізичного, психічного та соціального благополуччя, що сприяє успішній професійній підготовці та майбутній діяльності [4].

— Здоров’я педагогів професійного навчання — це стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя, який забезпечує ефективність професійної діяльності, сприяє особистісному розвитку та реалізації потенціалу [5].

Дослідження наукових праць [3,4,5,6,7] з проблеми показало, що одним із головних чинників у формуванні готовності майбутніх педагогів професійного навчання до здоров’язбереження є застосування сучасних освітніх технологій. Зокрема, значну роль у цьому процесі відіграє проблемне навчання, яке допомагає вирішувати професійні завдання, пов’язані із збереженням здоров’я та формуванням у студентів культури здорового способу життя. Особистісно орієнтоване навчання є дієвим засобом розвитку індивідуальних навичок та здібностей студентів у сфері здоров’язбереження. Крім того, ефективність процесу підвищує використання технології ситуативного навчання (кейс-стаді), яка передбачає аналіз конкретних професійних ситуацій у групах, спільне обговорення проблем і пошук оптимальних практичних рішень.

Ігрові та проєктні технології, які базуються на дослідницькій і творчій роботі, відіграють важливу роль у цьому контексті. Вони спрямовані на створення конкретного продукту (зовнішній результат) та набуття досвіду діяльності (внутрішній результат) у сфері збереження здоров’я. Ці технології стимулюють творчий та дослідницький підхід до вивчення, сприяють активній участі студентів у формуванні навичок здоров’язбереження.

Процес формування готовності до здоров’язбереження в майбутніх педагогів професійного навчання включає такі основні етапи:

1. Теоретична підготовка.

— Вивчення основ валеології, фізичної культури, психології здоров’я.

— Засвоєння знань про вплив факторів довкілля та способу життя на здоров’я людини.

2. Практична підготовка.

— Проведення тренінгів, занять із фізичної культури, психогігієни та профілактики стресів.

— Формування навичок управління стресом та подолання професійного вигорання.

3. Психологічна підготовка.

— Формування мотивації до збереження здоров’я та відповідального ставлення до власного фізичного та психічного стану.

— Розвиток стресостійкості та самоконтролю в складних педагогічних ситуаціях.

4. Впровадження здоров’язбережувальних технологій у навчальний процес.

— Введення активних методів навчання, що сприяють збереженню здоров’я.

— Організація навчального процесу з урахуванням принципів ергономіки та гігієни.

Зважаючи на наведені аспекти, можна стверджувати, що формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до здоров’язбереження є багатокомпонентним процесом, який вимагає комплексного підходу. Важливу роль у цьому відіграють як теоретичні знання, так і практичні навички, психологічна підготовка та впровадження сучасних освітніх технологій. Розвиток компетентності у сфері здоров’язбереження сприятиме не лише підвищенню ефективності професійної діяльності педагогів, а й створенню сприятливого освітнього середовища, що забезпечуватиме гармонійний фізичний, психічний і соціальний розвиток усіх учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30, ст. 141. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 24.01.2024).

2. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров’я» від 19.11.1992 № 2801- XII (Редакція від 01.01.2024). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text (дата звернення: 24.01.2024).

3. Гунько В. М. Соціально-економічні фактори здоров’я населення : автореф. дис. … д-ра екон. наук : 08.00.05. Київ, 2021. 32 с.

4. Смірнова Л. В. Теоретико-методологічні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки : автореф. дис. … д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2021. 36 с.

5. Британ Ю. А. Формування здоров’язберігаючих компетентностей майбутніх інженерів-педагогів із країн Середньої Азії у вищих навчальних закладах України : автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 24 с.

6. Вовк Б.І., Рожков О.М. Формування готовності до здоров'язбереження майбутніх педагогів професійного навчання в умовах ЗВО «Вісник Глухівського НПУ ім. О. Довженка», випуск 1 (54), 2024 С.

7. Самусь Т. В. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Глухів, 2016. 246 с.

Рожкова Анастасія Юріївна,
асистент кафедри професійної освіти, ресторанного і туристичного бізнесу
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

ЦИФРОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ: ВИХОВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНИХ ЦИФРОВИХ ГРОМАДЯН У СУЧАСНОМУ СВІТІ

У даній роботі розглядається актуальне питання виховання відповідальних цифрових громадян у сучасному світі. Аналізуються ключові аспекти цифрової грамотності, включаючи технічні, інформаційні, комунікаційні, креативні та аналітичні навички. Висвітлюються складові цифрової відповідальності: етична поведінка онлайн, захист персональних даних, захист авторських прав, цифрова безпека та свідоме використання технологій. У роботі пропонується комплексний підхід до виховання, що передбачає спільні зусилля сім'ї, освітніх закладів та суспільства, та наголошує на важливості розвитку критичного мислення та постійного навчання.

Сучасний світ переживає стрімку цифровізацію, що трансформує всі сфери життя, від міжособистісного спілкування до глобальної економіки. Цифрові технології стали невід'ємною частиною нашого буття, надаючи безпрецедентні можливості для навчання, роботи, творчості та спілкування. Однак, поряд з перевагами, цифрова революція породжує нові виклики, пов'язані з безпекою, етикою та відповідальністю. Тому виховання відповідальних цифрових громадян – це не просто актуальне, а й критично важливе завдання сучасної освіти та суспільства загалом. Ця задача тісно пов'язана з двома ключовими поняттями: цифровою грамотністю та цифровою відповідальністю.

Цифрова грамотність – це не просто вміння користуватися комп'ютером чи смартфоном. Це комплексний набір знань, навичок та вмінь, необхідних для ефективного, безпечного та етичного використання цифрових технологій та інтернет-ресурсів. Вона охоплює декілька ключових аспектів:

Технічні навички: вміння користуватися різними пристроями, програмами та онлайн-сервісами; розуміння основних принципів роботи комп'ютерних систем та мереж; вміння вирішувати технічні проблеми.

Інформаційні навички: вміння знаходити, оцінювати та використовувати інформацію з різних джерел; розрізняти достовірні та недостовірні джерела; виявляти дезінформацію та маніпуляції; розуміння авторських прав та інтелектуальної власності.

Комунікаційні навички: вміння ефективно спілкуватися в онлайн-середовищі, використовуючи різні формати та канали комунікації; розуміння нюансів онлайн-комунікації та потенційних небезпек; вміння будувати позитивні та продуктивні стосунки в інтернет-спільнотах.

Креативні навички: вміння створювати та редагувати цифровий контент (тексти, зображення, відео); використання цифрових інструментів для творчості та самовираження.

Аналітичні навички: здатність критично оцінювати інформацію, аналізувати дані та робити обґрунтовані висновки; розуміння алгоритмів та їх впливу на формування інформаційного поля.

Цифрова відповідальність – це усвідомлення та прийняття відповідальності за свої дії в цифровому середовищі. Це не просто знання правил, а й готовність їх дотримуватися та нести наслідки за свої вчинки. Ключовими аспектами цифрової відповідальності є:

Етична поведінка онлайн: дотримання етичних норм та правил поведінки в інтернет-спільнотах; уникання кібербулінгу, розповсюдження ненависницьких висловлювань та дезінформації; повага до приватності інших користувачів.

Захист персональних даних: розуміння ризиків, пов’язаних з розголошенням персональних даних; вміння захищати свою персональну інформацію від несанкціонованого доступу; обережне ставлення до обміну конфіденційною інформацією онлайн.

Захист авторських прав: розуміння та дотримання авторських прав та інтелектуальної власності; уникання плагіату та несанкціонованого використання чужого контенту.

Цифрова безпека: вміння захищатися від кіберзагроз, використовувати надійні паролі, розпізнавати фішингові атаки та інші види шахрайства.

Свідоме використання цифрових технологій: усвідомлення впливу цифрових технологій на життя та суспільство; здатність критично оцінювати інформацію та джерела; готовність до постійного навчання та адаптації до змін у цифровому середовищі.

Виховання відповідальних цифрових громадян – це комплексне завдання, яке потребує спільних зусиль сім’ї, освітніх закладів та суспільства загалом. Ефективні стратегії включають:

Інтеграція цифрової грамотності та відповідальності в навчальні програми: включення відповідних тем у навчальні плани з раннього віку; використання інтерактивних методів навчання, практичних завдань та проектів.

Розвиток критичного мислення: навчання учнів аналізувати інформацію, розрізняти факти та думки, виявляти маніпуляції та дезінформацію; формування навичок медіаграмотності.

Формування етичних норм поведінки в онлайн-середовищі: обговорення етичних дилем, розробка та дотримання кодексів поведінки в онлайн-спільнотах; виховання поваги до інших користувачів та їхньої приватності.

Співпраця з батьками та громадськістю: інформування батьків про ризики та можливості цифрового середовища; залучення громадських організацій до просвітницької роботи; створення безпечного та підтримуючого цифрового середовища для дітей та молоді.

Постійне навчання та адаптація: цифрове середовище постійно змінюється, тому важливо забезпечити постійне навчання та адаптацію до нових технологій та викликів.

Цифрова компетентність українців, а особливо, підростаючого покоління, має вирішальне значення для розвитку країни загалом та освіти зокрема. Тому надважливо приділяти ретельну увагу її розвитку у здобувачів освіти, враховуючи сучасні тенденції та запити цифрового середовища.

Виховання відповідальних цифрових громадян – це не просто навчання технічним навичкам, а формування свідомого та відповідального ставлення до цифрових технологій. Цифрова грамотність та цифрова відповідальність є двома взаємопов’язаними стовпами, які забезпечують безпечне, етичне та продуктивне використання цифрових можливостей. Тільки спільними зусиллями сім’ї, освітніх закладів та суспільства ми зможемо підготувати нове покоління до успішного та відповідального життя в цифровому світі.

Список використаних джерел:

1. Дослідження цифрових навичок українців. Третя хвиля. URL: https://osvita.diia.gov.ua/research.

2. Ковчин Наталія. Інформаційно-цифрова компетентність учня в контексті економічної шкільної освіти URL: https://core.ac.uk/download/pdf/211003425.pdf

Руда Олена Олександрівна,
учитель інформатики
Глухівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №2
Глухівської міської ради Сумської області

EDTECH ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ: ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК РЕСУРС ПЕДАГОГІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Сучасний світ стрімко змінюється, і освіта не може залишатися осторонь цього процесу. EdTech – освітні технології, що стали невіддільною частиною навчання, забезпечуючи його гнучкість, доступність і сучасність. Це не просто набір цифрових інструментів, а поєднання педагогіки та технологій, що допомагає вчителям удосконалювати свої методики й ефективніше взаємодіяти з учнями. Адже сьогоднішні діти народилися в цифровому світі, а завдання педагогів – не лише йти в ногу з ними, а й вести їх уперед.

Цифрові технології відкривають перед освітянами безліч можливостей для саморозвитку. Онлайн-платформи, такі як Prometheus, EdEra, Coursera, пропонують курси, що не лише розширюють знання, а й формують критичне мислення. Google for Education, Microsoft Learn створюють спільноти, де педагоги можуть навчатися одне в одного. Завдяки цифровим портфоліо та мікросертифікатам можна офіційно підтверджувати свою експертність і професійне зростання.

Розглянемо декілька цифрових інструментів для ефективного викладання, які можемо використовувати щодня – для економії часу, залучення учнів, розвитку власної креативності. Наприклад, для візуалізації, презентації, пояснення складного простими засобами можна застосовувати Canva, Genially, що дають можливість створення яскравих презентацій, постерів, інфографіки, вікторин, анімацій. Спільна робота здобувачів освіти з цими ресурсами розвиває візуальне мислення та покращує сприйняття інформації.

Реалізація під час уроку інтерактиву та ігрових методів навчання забезпечує послуговування онлайн-платформами Kahoot, Quizizz, Wordwall. Наприклад, після вивчення теми запускаємо Kahoot, учні змагаються, повторюють, сміються, а ви бачите, хто і що не засвоїв. Wordwall дає змогу розробити пазли, кросворди, ігри на відповідність лише за кілька хвилин. Це – активне навчання, де здобувач освіти відкривається як емоційно, так і розумово.

EdTech сприяє оптимізації в організації освітнього процесу та взаємодії зі здобувачами: можливість викладати матеріали, розміщувати завдання, перевіряти їх онлайн. Платформи Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams заощаджують час на роздачу матеріалів, фіксацію оцінок, комунікацію, розміщують весь матеріал в одному місці: календар, файли, обговорення, оцінки. Це особливо корисно для змішаного чи дистанційного навчання, але й у традиційному форматі це зручно, бо структурує процес.

Використання таких сервісів як Padlet, Mentimeter дає можливість здійснювати зворотній зв’язок, забезпечувати колективну взаємодію, обмін думками.

Padlet – це інтерактивна дошка, де учні можуть залишати повідомлення, картинки, ідеї. Наприклад, ви ставите запитання*:* «Що ви знаєте про космос?» і отримуєте «хмару думок» від учнів.

Mentimeter – сервіс для живих опитувань, збору відповідей анонімно у форматі графіків, слів, рейтингу. Чудово працює для рефлексії. Діти бачать, що їхня думка є важливою. Навіть ті, хто боїться відповідати вголос, долучаються.

EdTech – це не просто додаткове навантаження для педагога, а реальна можливість спростити та покращити освітній процес. Цифрові інструменти допомагають заощаджувати час, автоматизувати рутинні завдання та урізноманітнювати заняття, роблячи їх цікавими та ефективними. Навіть часткове впровадження EdTech в освітній процес дає значні результати, змінюючи не лише сам урок, а й ставлення учнів до навчання. Головне – почати, а згодом цифрові технології стануть невіддільною частиною успішного викладання.

Самусь Тетяна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ НА РИНКУ ПРАЦІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗВО

У Стратегії розвитку професійно-технічної освіти зазначено, що «стратегічним баченням модернізації професійної (професійно-технічної) освіти є створення достатніх умов для становлення здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти як всебічно розвинених особистостей, кваліфікованих робітників, формування у них ціннісних орієнтацій і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, здатних до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству задля реалізації власного потенціалу та забезпечення сталого розвитку України» [1].

Забезпечення виконання цієї стратегічної мети можливе лише завдяки дотриманню низки умов, однією з яких є ґрунтовна підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних педагогів професійного навчання для закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, які володіють інноваційними технологіями в освіті й у відповідній галузі виробництва. Саме вони реалізовуватимуть основні функції щодо організації та здійснення фахової підготовки кваліфікованих робітників згідно вищезазначеної стратегії.

Сучасними дослідниками розглядались різні методологічні аспекти підготовки педагогів професійного навчання. Так, фундаментальні основи та теоретико-методичні засади їх фахової підготовки та професійної діяльності розкрили у своїх працях С. Артюх, Н. Ничкало, С. Щербак, Р. Гуревич, В. Козаков, А. Кузьмінський, Л. Лук'янова, В. Радкевич, О. Пометун, С. Солдатенко та ін.

Професійний стандарт «Педагог професійного навчання», що затверджений наказом № 1182 від 20.06.2020 р. Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України містить назву професії та її код згідно з Національною рамкою кваліфікації України ДК 003:2010 «Класифікатор професій) «3340 Педагог професійного навчання». Аналіз наукових праць дозволив констатувати, що науковці у своїх психолого-педагогічних дослідженнях у різні роки використовували терміни: «інженер-педагог», «викладач практичного навчання» та «викладач спеціальних дисциплін», які ототожнювались [2].

В. Кремінь в енциклопедії освіти надає визначення дефініції «педагог професійного навчання», під яким розуміє «…педагогічного працівника закладу професійно-технічної освіти або ЗВО, який поєднує функції майстра

виробничого навчання і викладача спеціальних та профільно-орієнтованих дисциплін». На його думку, підготовка таких фахівців перш за все зумовлена впровадженням у сучасну освіту інноваційних та інформаційних технологій навчання, що породжує необхідність формування якісно нового типу педагога професійної школи, підготовленого до роботи в сучасних умовах. Майбутній педагог професійного навчання повинен бути здатний швидко адаптуватися до педагогічних інновацій і реагувати на сучасні та перспективні процеси соціально-економічного розвитку [3].

Упродовж останніх років прослідковується систематичне скорочення кількості закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Відповідно до даних Єдиної державної електронної бази з питань освіти, Державної служби статистики України та даних інституту освітньої аналітики [4] у 2016 році налічувалось 812 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, тоді як станом на січень 2023 року уже – 670.

Серед регіонів України найбільшу кількість закладів професійної (професійно-технічної) освіти мають Дніпропетровська та Львівська області, а найменшу – Чернівецька. Щодо закладів вищої та фахової передвищої освіти, що здійснюють підготовку фахівців спеціальності А 5 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» бакалаврського рівня, то найбільшу кількість спеціалізацій забезпечує Українська інженерно-педагогічна академія у Харкові. Зауважимо, що є й регіони в яких підготовка за даною спеціальністю взагалі не ведеться, наприклад: Одеська та Івано-Франківська області.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 23 вересня 2019 року № 1223 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 21 березня 2016 року № 292» з метою ефективного розміщення державного замовлення на підготовку фахівців спеціальності А 5 Професійна освіта скоротили перелік із 22 до 9 спеціалізацій.

Зрозуміло, що таке майбутнє незабаром очікує фахівців переважної більшості професій не тільки в Україні, а й в усьому світі. Причина цього, на нашу думку, полягає у достатньо високому темпі цифровізації та роботизації виробництва, освіти й багатьох інших галузей економіки. Тож, професійну освіту чекають кардинальні зміни, адже підготовка майбутніх фахівців для високотехнологічного цифрового суспільства потребує відповідної модернізації освіти, нових педагогічних та методологічних підходів до освітнього процесу, матеріально-технічного забезпечення, педагогів професійного навчання з високим рівнем готовності до використанні інноваційних педагогічних та виробничих технологій в освітньому процесі [5].

Останні роки спеціальність А 5 Професійна освіта має державну підтримку державного замовлення на підготовку майбутніх педагогів професійного навчання. Так, у 2022 році кількість місць державного замовлення на підготовку педагогів для закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти за всіма спеціалізаціями було збільшено на 104 та становило 850 осіб. Дещо незначне зменшення державного замовлення спостерігалось у 2023 році, коли цей показник становив 810 осіб. Вступна ж компанія 2024 року продемонструвала потребу держави у підготовці викладачів та майстрів для

професійної освіти, збільшивши державне замовлення на підготовку бакалаврів до 1197, що більше за попередні роки відповідно на 28,9 % (2022 р.) та 32,3 % (2023 р.) [6].

Безумовно, держава підтримує професійну освіту й надалі зазначена тенденція буде тільки посилюватися через: втрати кваліфікованих педагогів, самих закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, що зумовлені війною; зростання потреби у висококваліфікованих робітниках.

Список використаних джерел:

1. Самусь Т. В. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах змішаного навчання. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»:* журнал. 2024. № 5 (33) 2024. С. 875 – 885.

2. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460. Вид. офіц. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2019. 19 с.

3. Кремень В. Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Український педагогічний журнал.* 2015. № 1. С. 8–15.

4. Сайт «Освіта.ua» Основні освітні статистичні дані (2022/23 навчальний рік). URL: https://osvita.ua/news/data/90287 (дата звернення: 15.03.2025).

5. Самусь Т. В. Фахова підготовка майбутніх педагогів професійного навчання та напрями її модернізації. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»:* журнал. 2024. № 9 (37) 2024. С. 440 – 452.

6. Сайт Міністерства освіти і науки України «Державне замовлення 2024». URL: https://surl.lu/yeqmcq (дата звернення: 15.03.2025).

Свірнюк Катерина Олегівна,
магістрантка Навчально-наукового інституту педагогіки і психології
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

В умовах сучасної модернізації шкільної освіти особливого значення набуває питання засвоєння школярами рідної мови не лише як інструменту пізнання, а й засобу спілкування, залучення до культурних надбань українського народу. Важливим завданням є формування мовленнєвої компетентності, яка охоплює знання, уміння та навички, необхідні для використання державної мови в різних сферах життя та діяльності. Головна мета навчання рідної мови у школі полягає у вихованні особистості, здатної вільно володіти мовними засобами.

Із початком реалізації Концепції НУШ початкова школа зазнає значних змін, спрямованих на розширення професійної компетентності вчителів молодших класів. Одним із пріоритетів є формування мовної компетентності майбутніх педагогів, що дозволяє їм ефективно розвивати мовленнєві здібності учнів.

Згідно з Державним стандартом початкової освіти, до ключових компетентностей належать:

- вільне володіння державною мовою, що передбачає здатність усно й письмово висловлювати свої думки, почуття, аргументовано пояснювати факти, розуміти значення читання та естетичну цінність слова. Важливо також усвідомлювати значення мови для успішного спілкування, культурного самовираження та бути готовими використовувати українську мову як рідну у різноманітних життєвих ситуаціях;
- здатність спілкуватися рідною (якщо вона відрізняється від державної) та іноземними мовами, що включає активне застосування рідної мови в різних ситуаціях – побутових, освітніх, культурних. Крім того, передбачається здатність розуміти прості висловлювання іноземною мовою, використовувати її у відповідних комунікативних ситуаціях і розвивати навички міжкультурного спілкування [1].

Мовленнєва компетентність є однією з ключових характеристик особистості, яка формується в процесі її розвитку. Важливу роль у цьому відіграє початкова освіта. Саме на цьому етапі виявляються та поступово розвиваються мовленнєві здібності дитини, формуються необхідні вміння, навички та мотивація до навчання, створюються умови для всебічного розвитку особистості та її самовираження. Питання розвитку мовленнєвої компетентності молодших школярів є одним із центральних у сучасній педагогіці, що підкреслює необхідність цілеспрямованої та систематичної роботи над мовленнєвою підготовкою учнів. Адже мовленнєвий розвиток особистості є важливим критерієм її гармонійності та самодостатності.

Проблематику професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти досліджували такі науковці, як В. Андрущенко, О. Антонова, С. Гончаренко, О. Дубасенюк, І. Зязюн, Н. Ничкало, О. Семеног, С. Сисоєва, Л. Хомич та інші. Психологічні аспекти формування мовленнєвої компетентності висвітлювалися у працях І. Синиці та Л. Щерби. Сучасні науковці, такі як В. Бадер, Т. Ладижинська, Л. Мацько, В. Мельничайко, М. Пентилюк, Г. Шелехова, детально аналізували педагогічні та методичні аспекти розвитку мовленнєвої компетенції.

Мовленнєва компетентність є складним, багатокомпонентним явищем. І. Сойко зазначає, що вона охоплює систему мовленнєвих умінь, які є основою культури слухання та мовлення. Їх формування має відбуватися у початкових класах відповідно до вимог освітньої програми, що забезпечує поступовий і цілісний розвиток мовленнєвих навичок у дітей [2].

На думку Торчинської Т. і Роєнко Л., у процесі підготовки майбутніх учителів до формування мовної особистості молодших школярів важливу роль

відіграє технологічний підхід до освіти. Водночас враховуються професійні особливості мовленнєвої діяльності педагога, зокрема:

а) учитель цілеспрямовано організовує мовленнєву діяльність і керує нею, адаптуючи до умов педагогічної взаємодії;

б) кінцева мета цієї діяльності – гуманістично спрямоване виховання учнів;

в) вибір мовних і мовленнєвих засобів здійснюється відповідно до завдань і потреб взаємодії з учнями;

г) мовленнєва діяльність учителя під час реального спілкування базується на рефлексії станів, поведінки та реакцій учнів і коригується на основі отриманого зворотного зв'язку;

д) мовлення педагога є об'єктом його педагогічного аналізу та самоаналізу, що сприяє постійному самовдосконаленню [3, с. 96-97].

Як бачимо, професійна мовленнєва діяльність учителя передбачає не лише володіння мовними знаннями, а й уміння ефективно використовувати їх у навчально-виховному процесі.

Ознайомлення майбутніх педагогів із психолого-педагогічними, лінгвістичними та методичними основами формування мовленнєвої компетентності учнів відбувається на лекціях, практичних заняттях із методики викладання української мови, під час самостійного опрацювання окремих тем курсу та участі у науково-дослідній роботі. Важливо надати студентам орієнтири щодо того, які вимоги до знань учнів варто ставити та як поєднувати настанови на запам'ятовування лінгвістичних знань із розвитком творчої мовленнєвої діяльності школярів.

Відомо, що у структурі мовленнєвої діяльності ключову роль відіграє лексико-семантичний рівень. Тому під час підготовки майбутніх учителів значна увага приділяється роботі зі словом, спрямованій на розширення, уточнення та активізацію лексичного запасу учнів.

Сучасний учень на уроці рідної мови виступає не просто як слухач, а як активний співрозмовник, доповідач, коментатор навчальних ситуацій. У процесі участі в діалогах та полілогах він не лише набуває мовленнєвих навичок, а й соціалізується, готуючись до мовленнєвої діяльності в старших класах і майбутньому дорослому житті.

На сучасному етапі важливо готувати педагогів, здатних змінити акценти навчання з інформаційного на проблемно-діяльнісний підхід, працювати в умовах особистісно орієнтованого навчання. Майбутній учитель має засвоїти ці принципи ще під час навчання у вищому педагогічному закладі [2].

Таким чином, мовленнєва компетентність молодших школярів є важливим аспектом їхнього особистісного, інтелектуального та соціального розвитку. Це не лише здатність правильно та ефективно висловлювати свої думки, а й розуміти інших, брати участь у діалогах, обґрунтовувати свою точку зору, слухати та аналізувати мовлення співрозмовників.

Формування мовленнєвої компетентності у початковій школі закладає основу для успішного навчання на подальших етапах освіти. Діти, які добре володіють мовленнєвими навичками, легше адаптуються до навчального

процесу, демонструють кращі результати у вивченні предметів, особливо мовних дисциплін, мають вищий рівень мисленнєвої активності та творчого потенціалу.

Крім цього, мовленнєва компетентність сприяє соціалізації дитини: розширює її можливості для взаємодії з однолітками та дорослими, розвиває здатність співпрацювати, висловлювати власні думки та емоції, розуміти інших. Це також допомагає дітям опановувати культурні норми спілкування, збагачувати свій словниковий запас, формувати комунікативну культуру.

Майбутні вчителі мають бути готовими не лише передавати знання, а й розвивати комунікативні навички учнів. Підготовка таких фахівців – багатогранний процес, що вимагає інтеграції знань, методичних умінь та психологічної готовності до роботи з дітьми. Удосконалення цієї підготовки сприятиме ефективному розвитку мовленнєвої діяльності учнів початкової школи.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF.

2. Сойко І. М. Готовність майбутніх учителів початкової школи до формування мовленнєвих компетентностей на уроках рідної мови. URL: https://surl.li/bstpfq

3. Торчинська Т., Роєнко Л. Підготовка майбутніх учителів до формування мовно-мовленнєвої компетентності молодших школярів на основі лінгво-культурологічного підходу. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. № 18, 2018. С. 94-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2018_18_13

Сергєєва Лариса Миколаївна,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри освіти дорослих і цифрових технологій
Навчально-наукового інституту менеджменту і психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

ЗЕЛЕНІ НАВИЧКИ (GREEN SKILLS) Є АКТУАЛЬНИМИ ДЛЯ ВСІХ ПРОФЕСІЙ

Досвід ЄС у побудові зеленої економіки може бути успішними в період повоєнного відновлення України – і це відновлення, має бути «зеленим»: супроводжуватися екоінноваціями, формуванням креативного класу та креативних індустрій; циркулярним виробництвом та розумним споживанням; стрімким розгортанням процесів цифровізації та платформізації – тобто створювати нову якість здорового стилю життя, конкурентоспроможної праці, креативного дозвілля та бережливого ставлення до людини та дикої природи [2].

Центр екологічних ініціатив «Екодія» наголошує, що за три роки війни рф знищує не тільки українські міста, а й природу [1]. Наслідки російського

вторгнення доводять, що проблема впливу бойових дій на довкілля потребує глобального підходу та довгострокових рішень, відповідно чим більше екологічно освіченої молоді є в Україні, то більше розвинутим є українське суспільство [3].

Зелений перехід вимагає оволодіння особливим набором умінь та навичок, які люди повинні отримати в процесі навчання на всіх рівнях освіти. Перехід суспільства до більш «зеленішої» та справедливої економіки також потребує значного перерозподілу робочої сили (тобто обсягу) і професійної адаптації (тобто вмінь та навичок), оскільки сектори поступово переходять до декарбонізації своєї діяльності й переходу до моделей циклічної економіки.

Це стає запорукою важливих наслідків для професій та кваліфікацій і, зокрема, необхідністю значної перекваліфікації та підвищення кваліфікації. Зелені навички є невід'ємною частиною будь-якої людини в XXI столітті, але надто мало закладів освіти включають їх до освітніх програм.

Відповідно до Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти, атвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12 травня 2023 року № 552 (зі змінами), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07 липня 2023 року за № 1155/40211 за ініціативи Науково-освітнього альянсу ДЗВО «Університет менеджменту освіти» у лютому 2025 р. розпочалось проведення прикладного наукового дослідження з теми: «Формування зелених навичок (gree skills) здобувачів освіти в освітньому середовищі закладу освіти» (лютий 2025 року – лютий 2028 рр.).

Фундаментальні узагальнення у галузі природничих та соціальних наук були здійснені у працях українських дослідників, серед яких; Большак Л., Воскресенський М., Голубець М., Гродзинський Д., Дробноход М., Злобін Ю., Кисельов М., Крисаченко В., Левітт М., Межжерін В., Ситник К., Холодний М., Шеляг-Сосонко Ю. та ін., а також зарубіжних: Абер Дж. (Aber, J.), Барлетт, П. (Barlett, P.), Чейз, Г. (Chase, G.), Кортезе, А. (Cortese, A.), Хаттан, А. (Hattan, A.), Маніка, Дж. (Manyika, J.), Реннер М. (Renner, M.), Лундваль, Б.А. (Lundvall, B.A.) та ін.

Передбачено, що основними векторами дослідження будуть напрями наукового пошуку: розвиток та підтримка ресурсоощадного суспільства; формування емпатійного освітнього середовища закладу професійної освіти; екологізації освітнього процесу у закладі професійної/ фахової перед вищої освіти (далі – ЗП(ПТ)О/ЗФПО).

За результатами здійснення експериментальної роботи очікуємо що:

► випускники ЗП(ПТ)О/ЗФПО мають сформовані знання про необхідність збереження якості навколишнього середовища і раціональне використання природно-ресурсного потенціалу;

► відбудуться покращення соціальних навичок та емпатії. Учасники програми показують кращі результати у здатності до співпереживання, розуміння почуттів інших та прагнуть до розвитку співпраці. Це сприяє кращим міжособистісним стосункам серед здобувачів освіти;

► зросте покращення емоційної стійкості. Програма допомагає учням і ученицям навчитися справлятися з ризикованими емоціями, такими як страх,

роздратування та стрес. Це позитивно впливає на їхню здатність адаптуватися до нових умов і вирішувати складні ситуації;

► заклади професійної/фахової передвищої освіти-учасники прикладного наукового дослідження активно відповідають на запити сучасності, стали динамічним інституціями, «лабораторіями соціальних інновацій», що завжди на крок попереду будь-яких суспільних змін;

► здобувачі освіти активно залучаються до природоохоронної суспільної діяльності, розширюється соціальнео партнерств, через підтримку ініціатив неурядових організацій, суспільних молодіжних об'єднань в сфері екологічного виховання.

Гіпотезою дослідження припускається, що ефективне формування «зелених» навичок (green skills) здобувачів освіти в освітньому середовищі закладу професійної/ фахової перед вищої освіти можливе за умови розвитку готовності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О/ЗФПО до використання сучасних педагогічних технологій якщо буде визначено, обґрунтовано та втілено в практику комплекс організаційно-педагогічних умов, в яких здійснюватиметься формування, створення сучасних навчально-методичних продуктів, що забезпечуватимуть економізацію та екологізацію професійної підготовки тощо.

Для реалізації цілей і завдань дослідження розроблено курікулум тематичного модуля «Формування «зелених» навичок (green skills) в освітньому середовищі закладу професійної / фахової передвищої освіти» (30 годин, 1 кредит ЄКТС), метою якого є мотивація та озброєння педагогічних працівників знаннями, інструментами та технологіями формування зелених навичок, потрібними для досягнення сталого розвитку закладу освіти, шляхом розвитку загальної, нормативно-правової, інтегральної, освітологічної компетентностей. Курікуломом передбачено різноманітні форми роботи із слухачами, як то: лекція з елементами тематичної дискусії, тематична дискусія, консультація, науково-практична конференція та ін.

До творчої групи учасників прикладного наукового дослідження долучились педагогічні колективи 12 ЗП(ПТ)О/ЗФПО з восьми областей України: Закарпатської, Дніпропетровської, Київської, Луганської, Одеської, Сумської, Харківської, Чернівецької.

Джульєтта Хінга радить використовувати пристрасть молодих людей та навчати адвокації, адже у цьому просторі є широкий сектор інновацій; розробляти політику, яка підтримує кращі шляхи розвитку навичок; залучати молодь, адже вони мають чудові ідеї, а педагоги надають їм навички, впевненість і простір для висловлення своїх поглядів; починати розмову якомога раніше. Освіта є ключовою: молоді люди повинні раніше дізнаватись про екологічні навички та роботу, щоб сформувати чіткий шлях кар'єри. Практичне навчання, засноване на проектах, активно залучити молодих людей до ознайомчих сесій з людьми, які подолали подібні виклики та досягли успіху у зеленому секторі [4].

Отже, серед сучасних завдань закладів освіти є мотивування педагогів перебудувати зміст і методологію освітнього процесу у всіх ланках системи освіти таким чином, щоб вона стала здатною вчасно підготувати людей до нових

умов існування, дати їм такі знання й уміння, які дозволили б не тільки успішно адаптуватися у новому соціальному та інформаційному середовищі, але й активно впливати на нього в інтересах збереження й подальшого гармонічного розвитку людського суспільства та навколишньої природи.

Список використаних джерел:

1. Корягіна Анна. Центр екологічних ініціатив «Екодія». Офіційний сайт." URL: https://ecoaction.org.ua/try-roky-vijny-iak-rosiia-znyshchuie.html

2. Політика ЄС щодо зеленої економіки та інновацій: підручник. Орловська Ю.В., Чала В.С., Глущенко А.В. / під аг. ред. Орловської Ю.В. Д.: ПДАБА. 2023. 193 с.

3. Стрілець Руслан. ЮНІСЕФ та Міндовкілля об'єднують зусилля для орієнтованого на дітей відновлення України та залучення молоді до кліматичних дій. Глобальний сайт ЮНІСЕФ. 29 липень 2024 р. URL : https://surl.li/wmtmuv.

4. Хінга Джульєтта. Розширення можливостей молоді з екологічними навичками для сталого майбутнього в умовах кризи зміни клімату. Бізнес-школа Стратморського університету. Танзанія. 2025 р. URL: https://sbs.strathmore.edu/contact/

Середіна Інна Анатоліївна,
доктор філософії, доцент кафедри філософії
та педагогіки Національного транспортного університету

ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦЯ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасний розвиток технологій, цифровізація виробничих процесів та динамічні зміни на ринку праці вимагають від фахівців з професійної освіти не лише ґрунтовних знань у своїй галузі, а й здатності до інноваційної діяльності. Інноваційна компетентність стає важливим компонентом професійної підготовки, що дозволяє випускникам освітніх установ адаптуватися до нових викликів, упроваджувати сучасні технології та вдосконалювати освітній процес.

У наукових джерелах інноваційна компетентність розглядається як інтегральна характеристика особистості, що відображає її здатність до розроблення, впровадження та ефективного використання інноваційних технологій у професійній діяльності. Ця компетентність передбачає не лише наявність знань і навичок, але й сформовану мотиваційну та рефлексивну готовність до постійного оновлення професійної діяльності відповідно до сучасних тенденцій та викликів.

Структура інноваційної компетентності є багатокомпонентною і охоплює кілька ключових складових. До когнітивного компонента належить сукупність знань про сучасні інноваційні технології, методи їх впровадження та тенденції розвитку у відповідній професійній сфері. Операційно-діяльнісний компонент визначає здатність застосовувати отримані знання на практиці, використовувати

інноваційні методи та інструменти для підвищення ефективності професійної діяльності. Не менш важливою складовою є мотиваційний компонент, який відображає внутрішню готовність особистості до творчого пошуку, розроблення нових ідей та їх активного впровадження у професійне середовище. Завершальним елементом є рефлексивний компонент, що передбачає здатність до критичного аналізу власної діяльності, оцінювання результативності інноваційних рішень і коригування власних підходів відповідно до отриманих результатів. Сукупність зазначених компонентів забезпечує формування фахівця, здатного до ефективного функціонування в умовах динамічного технологічного розвитку та високої конкуренції на ринку праці.

Фахівець у сфері професійної освіти поєднує дві ключові функції: педагогічну та інженерну. Як педагог, він забезпечує підготовку майбутніх кваліфікованих працівників, передаючи їм необхідні теоретичні знання та практичні навички. Водночас його інженерна компетентність дозволяє розуміти особливості виробничих процесів, аналізувати їх ефективність і сприяти їх модернізації відповідно до сучасних технологічних тенденцій. Така подвійна роль зумовлює потребу у високому рівні інноваційної компетентності, що є визначальним чинником у забезпеченні якісної професійної підготовки фахівців відповідно до вимог сучасного ринку праці.

Формування та розвиток інноваційної компетентності у фахівців професійної освіти передбачає застосування сучасних освітніх і технологічних підходів. Зокрема, важливим напрямом є впровадження інноваційних освітніх технологій, таких як STEM-освіта, доповнена та віртуальна реальність, а також адаптивне навчання, що дозволяє створювати індивідуальні освітні траєкторії для здобувачів освіти.

Ключову роль у забезпеченні інноваційної діяльності відіграє цифровізація освітнього процесу та виробничої підготовки. Використання хмарних технологій, автоматизованих систем управління виробництвом та інтелектуальних освітніх платформ сприяє підвищенню ефективності професійної підготовки, надаючи можливість працювати в умовах, максимально наближених до реального виробництва.

Важливим аспектом розвитку інноваційної компетентності є інтеграція проєктної та дослідницької діяльності в освітній процес, зокрема в межах дуальної освіти. Такий підхід забезпечує практичну спрямованість навчання та сприяє формуванню у здобувачів освіти навичок самостійного прийняття рішень у реальних виробничих умовах.

Крім того, необхідною умовою для підготовки конкурентоспроможних фахівців є розвиток критичного мислення та креативності. Це досягається шляхом інтеграції методів проблемного навчання та кейс-методу, що дозволяє майбутнім фахівцям аналізувати нестандартні ситуації, розробляти оптимальні рішення та впроваджувати інноваційні підходи у професійну діяльність.

Формування інноваційної компетентності фахівців у сфері професійної освіти є багатокомпонентним процесом, що передбачає використання сучасних педагогічних методів і технологій. Зокрема, одним із ефективних підходів є проблемне навчання, яке сприяє розвитку креативного мислення у здобувачів

освіти через залучення їх до вирішення актуальних виробничих завдань. Завдяки цьому здобувачі освіти навчаються аналізувати проблемні ситуації, розробляти оптимальні рішення та застосовувати інноваційні підходи у професійній діяльності.

Сучасні освітні технології також включають гейміфікацію освітнього процесу, яка полягає у використанні ігрових механік для стимулювання мотивації та розвитку творчого підходу до вирішення професійних завдань. Такий підхід дозволяє підвищити залученість здобувачів освіти у освітній процес, а також сприяє формуванню навичок командної роботи, стратегічного планування та адаптивності до нових викликів.

Попри важливість розвитку інноваційної компетентності, існує низка проблем, що перешкоджають її ефективному формуванню в системі професійної освіти. Однією з ключових перешкод є недостатнє фінансування освітніх закладів, що значно обмежує можливості впровадження сучасних технологій і методик навчання. Крім того, недостатня підготовка викладачів у сфері інноваційної діяльності часто ускладнює інтеграцію новітніх підходів у освітній процес. Важливим викликом залишається також низький рівень співпраці між закладами освіти та підприємствами, що гальмує ефективне впровадження дуальної освіти та інших практико-орієнтованих методів навчання.

Перспективи розвитку інноваційної компетентності передбачають низку стратегічних напрямів, спрямованих на подолання існуючих проблем. Зокрема, активізація міжнародного співробітництва у сфері професійної освіти дозволить переймати найкращі практики та адаптувати їх до національних умов. Впровадження механізмів державно-приватного партнерства сприятиме модернізації матеріально-технічної бази освітніх закладів, що забезпечить можливість використання сучасного обладнання та технологій у освітньому процесі. Крім того, підвищення кваліфікації викладачів через тренінги, стажування у сучасних виробничих компаніях та участь у науково-дослідних проєктах сприятиме покращенню якості професійної підготовки та забезпечить відповідність освітнього процесу актуальним вимогам ринку праці.

Отже, інноваційна компетентність є ключовою характеристикою фахівця з професійної освіти, яка визначає його здатність до ефективного виконання професійних обов’язків в умовах сучасного технологічного розвитку. Формування цієї компетентності потребує комплексного підходу, що включає впровадження інноваційних методів навчання, співпрацю з підприємствами та постійне вдосконалення професійних навичок викладачів.

Сєврюкова Валентина Єгорівна,
викладач фахових дисциплін вищої категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ПІДГОТОВКА КОМПЕТЕНТНОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВИМОГ ЧАСУ ТА РЕАЛІЙ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Стрижень нової філософії виховання студентської молоді – життєтворча домінанта виховання особистості, здатної до саморозвитку, професійного самовизначення. Творча компетентність – це здатність до виявлення й постановки проблем. Розвиток творчої компетентності студентів повинен мати науковий, системний, комплексний характер. Творчість завжди індивідуальна. Якщо студенти виконують роботу, яка їм не під силу або занадто проста, не потребує розумової діяльності, то вони не виявляють до неї особливої цікавості, працюють пасивно. Тому дуже важливо так спланувати їхню роботу, щоб кожен отримував завдання відповідно до його можливостей і здібностей.

Для всебічного розвитку особистості необхідно впроваджувати індивідуальний підхід під час підготовки майбутніх фахівців швейного профілю, що дасть можливість «розкритися» кожній особистості.

За загальноприйнятим визначенням, індивідуальний підхід у навчанні – це принцип педагогіки, згідно з яким формування знань, умінь та навичок, а також особистості студента в ході навчання всієї групи досягається шляхом педагогічного впливу на кожного. Спочатку слід визначити рівень знань і вмінь студентів з ручної та механічної обробки матеріалів, а потім уже, з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей, проводити заняття.

При індивідуалізації навчання в студентів формується світогляд, вимогливе ставлення до себе та оточуючих, розвивається почуття відповідальності, наполегливості. Організація навчального процесу пов’язана з активізацією роботи з обдарованими студентами. Ефективним засобом роботи з ними в процесі навчання є модульна система оцінювання, яка поєднує в собі позитивні риси традиційного, проблемного та програмованого навчання.

В основі модульного навчання лежить принцип гнучкості, який вимагає такої перебудови модулів, щоб можна було швидко перебудувати й пристосувати їх до індивідуальних особливостей обдарованих студентів. Модульне навчання дає змогу організувати процес навчання студентів на основі індивідуального підходу.

Під час підготовки студентів коледжу, зокрема майстрів виробничого навчання швейного профілю, звертаємо увагу на активні форми навчання та індивідуальний підхід до здобувачів освіти. Також з метою підвищення ефективності навчального процесу ми розробили індивідуальні технологічні завдання, виконання яких передбачає аналіз, планування та контроль процесу виготовлення виробів.

Творчий педагогічний процес усуває монотонність та пасивність. Взаємодія у векторі «студент – викладач» забезпечується здатністю педагога

викликати інтерес, інтелектуальне напруження, добровільний пошук істини самими студентами.

Є правило: співтворчість і співдружність студентів та педагога здійснюється тоді, коли останні можуть вільно робити вибір. У цьому процесі й проявляється творча індивідуальність педагога як компонент самовдосконалення особистості [3].

У процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання предметна фахова підготовка значною мірою спрямована на індивідуальне виготовлення одягу. А підготовка фахівців легкої промисловості передбачає орієнтацію переважно на процес масового промислового виробництва на підприємствах.

Стрімкий розвиток виробництва потребує від фахівців певних змін, удосконалення. Якщо раніше обладнання, матеріали, технології виробництва були тривалий час сталими, то й вимоги до формування фахових компетентностей були відносно постійними. Невпинне вдосконалення виробничих процесів легкої промисловості впливає на зміст фахової підготовки фахівців з текстильного матеріалознавства.

В останні роки на ринку праці спостерігається певна боротьба за інтелектуальних і талановитих працівників. Фахівці з добору персоналу шукають компетентних професіоналів своєї галузі. Формування компетентної особистості майбутнього фахівця – головне завдання педагогічної освіти, розв'язання якого значною мірою залежить від викладача закладу освіти. Тому головним сьогоднішнім завданням є підготовка компетентних фахівців, здатних застосувати свої знання в умовах, що змінюються [1].

Отже, підготовка майстра виробничого навчання в умовах вимог ринку праці та реалій життя має бути системно спланованою, творчою та гнучкою.

Список використаних джерел:

1. Драч І. І. Оцінювання творчого потенціалу студентів вищих навчальних закладів. *Проблеми освіти* : наук.-метод. зб. Київ : Наук.-метод, центр вищої освіти, 2005. Вин. 41. С.153–160.

2. Кузь В. Г. Організація педагогічного дослідження. Київ : Знання України, 2006. 48 с.

3. Свищ Л. У пошуках нової педагогічної альтернативи. *Професійно-технічна освіта.* 2005. № 4. С. 17–19.

4. Сисоєва С. О. Сучасні аспекти професійної підготовки вчителя. *Педагогіка і психологія*. 2005. № 4/49. С. 60–66.

5. Тхоржевський Д. О. Концепція педагогічної освіти та підготовка вчителя трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 1999. № 3. С. 25.

6. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2005. 208 с.

7. Яновський А. О. Зміст пошуково-дослідної діяльності. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград : РВВКДПУ ім. В. Винниченка, 2009. Випуск 83. С. 234.

Синиця Ніна Олексіївна,
викладач вищої математики вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ СТУДЕНТАМИ ФАХОВИХ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

Цифровізація освітнього процесу стала невід'ємною частиною сучасної педагогіки. Особливо актуальним це питання стало в умовах дистанційного навчання, коли цифрові технології стали єдиним способом забезпечення якісного освітнього процесу. Вища математика, як одна з ключових дисциплін, потребує особливої уваги під час упровадження цифрових інструментів, оскільки її засвоєння вимагає високого рівня взаємодії між викладачем і здобувачем освіти, а також потребує практичної роботи.

Цифрові технології надають широкі можливості для ефективного викладання вищої математики. Серед ключових інструментів можна виокремити:

- віртуальні платформи для проведення занять (Zoom, Google Meet) – забезпечують синхронну комунікацію між викладачем та здобувачами освіти;
- онлайн-сервіси для розв'язання математичних задач (GeoGebra, Wolfram Alpha) – допомагають студентам візуалізувати складні математичні концепції;
- освітні платформи (Moodle, Google Classroom) – створюють можливості для організації асинхронного навчання, надання матеріалів і перевірки завдань;
- цифрові дошки (ClaverMaths, Jamboard, Microsoft Whiteboard) – дозволяють інтерактивно пояснювати математичні теореми та проводити спільні обчислення [1, с. 132].

Розглянемо переваги використання цифрових технологій.

1. Гнучкість навчального процесу: здобувачі освіти мають змогу засвоювати матеріал у зручний для них час.
2. Інтерактивність: використання візуалізації та анімацій спрощує розуміння складних математичних понять.
3. Миттєвий зворотний зв'язок: автоматизовані системи перевірки завдань дозволяють здобувачам освіти швидко дізнаватися про свої помилки.

Проте, незважаючи на численні переваги, цифровізація навчання вищої математики має певні недоліки:

- технічні проблеми: недостатня якість інтернет-зв'язку може перешкоджати ефективному проведенню занять;
- втрата особистого контакту: дистанційне навчання обмежує можливості безпосереднього спілкування між викладачем і студентом;

- самоорганізація здобувачів освіти: для успішного засвоєння матеріалу необхідна висока дисципліна та мотивація.

Для ефективного використання цифрових технологій у навчанні вищої математики здобувачів освіти фахових коледжів доцільно дотримуватися таких рекомендацій:

1) використовувати комбінований підхід, поєднуючи синхронні та асинхронні форми навчання;

2) застосовувати інтерактивні платформи для розв'язання математичних задач;

3) створювати навчальні відео для пояснення складних тем;

4) проводити регулярні консультації для надання індивідуальної допомоги студентам [2, с. 52].

Отже, цифрові технології є потужним інструментом для забезпечення якісного дистанційного навчання вищої математики. Їх ефективне впровадження дозволяє підвищити рівень засвоєння матеріалу та адаптувати навчальний процес до сучасних викликів. Однак важливо враховувати як переваги, так і виклики цифрового навчання, забезпечуючи баланс між технологічними інноваціями та педагогічними принципами.

Список використаних джерел:

1. Беседін Б. Б., Чечетенко В. О. Активізація пізнавальної діяльності на уроках математики. Збірник наукових праць фізико-математичного факультету ДДПУ. 2018. Випуск 8. С. 134–138.

2. Литвинова С. Г., Буров О. Ю., Семеріков С. О. Концептуальні підходи до використання засобів доповненої реальності в освітньому процесі. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців. 2020. Вип. 55. С. 46–62.

Ситніков Олег Миколайович,
аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Дослідження проблеми опису та формування цифрової компетентності педагога в цифровому освітньому середовищі – один з напрямків, що активно розвиваються в галузі дослідження професійної діяльності педагога. Сьогодні це поняття залишається недостатньо вивченим: відсутні чіткі визначення даного феномену, опис його компонентної структури та шляхів формування.

Модель цифрової компетенції педагога ЮНЕСКО складається з п'яти основних галузей професійної цифрової компетентності: мотивація до навчання у цифровому середовищі; освітня діяльність та оцінювання; моделювання та

проєктування освітнього середовища; поширення цифрового контенту; професійний розвиток педагога [2].

Цифрова компетентність педагога передбачає готовність до професійної діяльності в цифровому освітньому середовищі, його здатність до пошуку, аналізу та творчого перетворення інформації, здатність до оволодіння вміннями та навичками в галузі цифрових технологій, володіння вміннями та навичками відбору, проєктування та розробки цифрових засобів навчання, вибору цифрових технологій для реалізації освітнього процесу [1].

Структура цифрової компетентності педагогічного працівника в більшості досліджень представлена чотирьома ключовими компонентами, що враховують особливості професійно-педагогічної діяльності: мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та оцінювально-рефлексивний.

Мотиваційний компонент цифрової компетентності майстра виробничого навчання в сучасних умовах становить особливий інтерес, тому що він відображає усвідомлену потребу особистості в застосуванні цифрових технологій у професійній діяльності.

Реалізація моделі з формування цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання здійснюється за допомогою застосування викладачем цифрових освітніх ресурсів та цифрових технологій під час проведення лекційних та практичних занять, самостійним створенням здобувачем освіти цифрових ресурсів для представлення свого виступу на практичних заняттях. У процесі навчання використовуються як традиційні, так і сучасні форми та методи навчання, сучасні цифрові технології та можливості цифрового освітнього середовища [3].

Спираючись на результати науково-педагогічних досліджень, мотиваційний компонент цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання розглядається як сукупність внутрішніх та зовнішніх мотивів до своєї майбутньої професійної діяльності, що характеризується прагненням майбутнього педагога до застосування цифрових технологій, бажанням самовдосконалюватись у сфері цифрових освітніх технологій, прагнення до досягнення успіху під час розв’язання нестандартних завдань. Показниками сформованості мотиваційного компонента є: професійно-особистісна позиція стосовно професійної діяльності в умовах цифровізації освіти; зацікавленість до проблем цифровізації освіти; психологічнbq комфорт у процесі освоєння цифрових технологій; власні мотиви до освоєння цифрових технологій та використання цифрових освітніх ресурсів; потреба у досягненні результатів освоєння цифрових технологій тощо [4].

Для формування цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання необхідно розробити комплекс завдань, який являє собою спеціальний дидактичний засіб, що об’єднаний єдиною дидактичною метою – сформувати цифрову компетентність та всебічно розвивати здобувача освіти. Розроблений комплекс завдань повинен реалізовувати загальні дидактичні функції (розвиваючу, навчаючу та виховну), а також специфічні функції (мотиваційну, інформаційну, рефлексивну).

Високий рівень сформованості мотиваційно компонента цифрової компетентності дозволить майстру виробничого навчання вдосконалюватися в галузі цифрових технологій, вивчати нові цифрові та педагогічні технології та їх дидактичні можливості для ефективної організації освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Ottestad G., Kelentrić M. Professional Digital Competence in Teacher Education. *Nordic Journal of Digital Literacy*. 2014. Vol. 9. № 4. P. 243–249.
2. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers (Version 3). France: United Nations Educational, 2018. 66 p.
3. Моісеєнко М. В., Ків А. Ю. Дидактичні умови формування цифрової компетентності студентів педагогічних університетів. *Educational Dimension*. 2020. Vol. 54. Issue 2. P. 165–178.
4. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І. Організація педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу в комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі закладу вищої освіти. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2018. Том 67. № 5. С. 199–212.

Сідельник Надія Валеріївна,
кандидат педагогічних наук,
викладач Державного навчального закладу
"Сумське вище професійне училище будівництва та автотранспорту"

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

У сучасному суспільстві, яке характеризується стрімким розвитком інформаційних технологій, медіаграмотність стає важливим аспектом освіти. Вона є невід'ємною складовою інформаційної культури та необхідною компетенцією для кожної людини, особливо для здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Саме ця категорія здобувачів освіти готується до активної участі в ринку праці, де інформаційні технології та медіа відіграють ключову роль.

Медіаосвіта в закладі професійної освіти – це процес формування уявлень про медійний простір, шлях удосконалення та урізноманітнення освітнього процесу, успішна соціалізація здобувачів освіти. Чинні освітні програми закладів професійної (професійно-технічної) освіти передбачають стратегію розвитку життєвих компетентностей здобувачів освіти; формування основ соціальної адаптації та комунікативної культури; розвиток потреби в реалізації власних творчих здібностей. Розвиток культури, зокрема медіакультури, – важлива складова особистісного зростання здобувачів освіти [2].

Одним із основних завдань медіаосвіти, визначених Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні [1], є розвиток рефлексії і критичного мислення як психологічних механізмів, які забезпечують свідоме споживання медіапродукції і саморегуляцію взаємодії з медіа на основі ефективного орієнтування в медіапросторі та осмислення власних медіа потреб, адекватного та різнобічного оцінювання змісту, джерела, форми і якості надання інформації, її повноцінного і критичного тлумачення з урахуванням особливостей сприймання мови різних медіа. Відповідно до концепції впровадження медіа освіти в Україні, медіаграмотність визначено, як сукупність знань, навичок та умінь, що дозволяють людям аналізувати, критично оцінювати і створювати різноманітні повідомлення для різних типів медіа[1].

На думку Михайла Сташенка, результатом і доповненням цього феномену є потреба навчити здобувачів освіти безперешкодно оцінювати релевантність і надійність контенту. Варто зауважити, що у сучасних умовах розвитку каналів комунікації інформаційне поле медіа здатне формувати діаметрально протилежні соціальні, моральні, художні, інтелектуальні цінності та інтереси. Медіаосвіта та медіаграмотність як інноваційна освітня лінія навчального середовища: освітні категорії та виклик часу можуть сприяти суспільному прогресу, освіті, розвитку сучасного суспільства, але водночас володіють і деструктивним потенціалом, що загрожує духовному, моральному, естетичному спустошенню [3].

Тому сучасним педагогам закладів професійної освіти необхідно змінити ставлення до змісту та функцій освіти, враховуючи особливості інформаційного суспільства, інакше кажучи, змінити аудиторію медіа за допомогою медіаосвіти, кінцевим результатом якої стане медіаграмотність як фундамент гуманітарної безпеки держави, розвитку й консолідації громадянського суспільства та протидії зовнішній інформаційній агресії. Попри те, що теорію та практику медіаосвіти в світі розробляють уже протягом тривалого часу, остаточної визначеності стосовно цього терміну ще немає.

На думку фахівців ЮНЕСКО, медіаосвіта - частина основних прав кожного громадянина будь-якої країни світу на свободу самовираження і права на інформацію та інструмент підтримки демократії. При цьому медіаосвіту вони рекомендують усім державам запровадити в свої національні навчальні плани, в систему додаткової, неформальної та «пожиттєвої» освіти. Медіаосвіта включає вироблення технічних навичок роботи зі ЗМІ та ІКТ, критичного ставлення до інформації в них, і знання достовірних фактів про медіа.

Технічні навички — передбачають можливість доступу та використання комп’ютерів, мобільних та інших технічних пристроїв, що надають інформацію зі ЗМІ. ЮНЕСКО визначає цей аспект медіаосвіти як «отримання інформації точно й ефективно». В багатьох країнах медіаосвіті проєкти починаються з базових курсів, де надається доступ до медіаресурсів і відбувається навчання користуванню ними.

Навички декодування вмісту — передбачають можливість деконструювати та аналізувати повідомлення в ЗМІ, відсіювати головне від другорядного, та самим створювати медіавміст.

Знання фактів — про те, як медіа змінюють інформацію, як формують громадську думку, яка роль медіа в функціонування спільноти, уряду, громадянського суспільства [4].

Інтеграція медіаграмотності, як складової інформаційної культури в освітній процес закладів професійної освіти може здійснюватися через:

1. Впровадження окремих курсів з інформаційної та медіаграмотності; використання інтерактивних методів навчання (дебати, аналіз медіатекстів, проєктнадіяльність);
2. Розвиток навичок безпечного використання цифрових ресурсів;
3. Організацію тренінгів та майстер-класів з медіаграмотності для педагогів та студентів.

Отже, формування медіаграмотності у здобувачів освіти закладів професійної освіти покликане закласти фундамент сукупності мотивів, знань, умінь і можливостей, які в подальшому сприятимуть формуванню інформаційної культури та розвитку критичного аналізу, оцінювання, використання, створювання власних медійних текстів.

Список використаних джерел:

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: https://surl.gd/xrmuzy.
2. Конкурс грантів «Медіаграмотність та стійкість до дезінформації». URL: https://surl.li/dcivys.
3. Медіаграмотність: корисні матеріали. Мукачівський державний університет. URL:https://msu.edu.ua/library/mediahramotnist-korysni-materialy.
4. Медіаосвіта та медіаграмотність як інноваційна освітня лінія навчального середовища: освітні категорії та виклик часу: зб. м-лів Всеукр. інтернет-конференції / упорядн. Рудь О.В., Луцьк: ВІППО, 2021. URL: https://sites.google.com/view/media2021rud/.

Скібіна Олена Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти,ресторанного і туристичного бізнесу
Луганського Національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Актуальність необхідності переходу до використання цифрових освітніх технологій в освіті викликана насамперед трансформацією економічних та соціальних взаємодій суспільства у цифрове середовище. Існуюча ідеологічна суперечність між поколіннями, народженими до суттєвого розвитку цифрових технологій і народженими в період їх активного становлення, необхідно враховувати при формуванні нового освітнього простору. Жодна із сторін цього конфлікту не готова інтегрувати у своє світосприйняття парадигми протилежної

сторони: ні потреби нового цифрового суспільства, ні методи та форми класичного педагогічного процесу. При цьому важливо осмислити дидактичний потенціал освітніх технологій, щоб на їх основі вибудовувати нові моделі навчання. Розвиток та впровадження нових технологій та інформаційних систем у виробничі ланцюжки неминуче веде до трансформації запитів ринку праці. При цьому система освіти стикається з новими проблемами, характерними для XXI ст.: змінюється статус учнів, підвищується мобільність навчання, що здійснюється протягом усього життя, посилюється ринкова конкуренція з новими постачальниками освітніх послуг.

Зростає особлива роль держави та системи освіти в організації роботи навчальних закладів, підвищуються відповідальність та вимоги на надання освітніх послуг та реалізацію дослідницьких практик до навчальних закладів, що продиктовані впливом цифрових технологій, інтернаціоналізацією вищої освіти та зростанням глобального змагання. Впровадження цифрових технологій у процес отримання знань – дистанційного навчання, складних систем управління, онлайн-мереж, віртуальних та доповнених реальностей, освітніх ресурсів, масових відкритих онлайн-курсів та інших інновацій – сприяє забезпеченню рівних освітніх можливостей для всіх бажаючих, появі доступу до якісного освітнього контенту [1].

Науковці О. Ігнатенко, О. Карєвік, Н. Морзе та ін. свідчать про значну увагу до впровадження інноваційних технології у навчальний процес ЗВО. Багато інших вітчизняних і зарубіжних авторів С. Архангельський, Г. Атанов, Г. Гергей, Б. Гершунський, Є. Машбиць, Н. Тверезовська пов’язували питання оптимізації процесу навчання з використанням у ньому сучасних комп’ютерних технологій.

Процес трансформації освітнього процесу спрямований, з одного боку, на формування цифрового освітнього простору за допомогою електронних засобів, з іншого боку, необхідна професійна підготовка кадрів для нової цифрової економіки. Виникає суперечність між необхідністю збільшення та розширення освітніх середовищ та систем для цифрової модернізації та недостатньою компетентністю кадрів, готових до ефективного вирішення завдань у всіх сферах професійної діяльності. У зв’язку з цим необхідно переглянути підготовку фахівців на всіх рівнях освіти, зокрема й у системі професійної освіти.

Освіта як невід’ємна частина соціуму, як професійна діяльність, що пов’язана взаємодіями всередині групи людей, не зникне з життя суспільства, а значить цифровізація та автоматизація частково чи повністю також будуть інтегровані в цю сферу. Серед учасників освітнього процесу можна виділити два основних суб’єкта, які в різній мірі взаємодіють з цифровими технологіями та інструментами: з одного боку – це учні, для яких створення цифрового освітнього середовища тягне за собою підвищення наочності і доступності в процесі отримання нових знань, більше поширення застосування ігрових механік в освітньому процесі, активне впровадження в освітньому процесі; а з іншого боку – викладачі, для яких впровадження подібних технологій пов’язане, і з новими можливостями, і професійними викликами одночасно [2].

Нам було цікаво дослідження D. Dichev C., Agre G. «Gamification in

education: a systematic mapping study», які вивчали феномен гейміфікації в освітньому процесі: «Багато школярів та студентів вважають освіту нудним і монотонним і навіть стомлюючим процесом, тоді як елементи гри могли б допомогти створити штучну мотивацію до навчання. Незважаючи на широке впровадження ігрових практик у різні сфери життя (маркетинг, бізнес тощо), гейміфікація освіти досі, як і раніше, не настала. Всупереч існуючому розмаїттю ігрових підходів в освітньому процесі, вони досі недостатньо емпірично досліджені, питання впливу та якості знань, що отримуються в результаті проходження гейміфікованого навчання ще до кінця не вирішено» [3]. У дослідженні наголошується, що «першими у своїй педагогічній практиці елементи гейміфікації використовують викладачі інформатики, що говорить про наявність проблеми відсутності у педагогів інших спеціалізацій необхідних технологій для створення та впровадження ігрових елементів.

Таким чином, можна зробити висновок, що впровадження елементів гри в освіту поки що недостатньо досліджений процес, що вимагає певних сприятливих технологічних умов та розробки відповідних програмних продуктів. М. Кадемія, розглядаючи цифрові технології навчання, вважає, що для ефективного інтерактивного навчання студентів необхідно, щоб надавався доступ до якомога більшого спектру різних інтерактивних середовищ або програм. Тобто, крім оснащеності класів, або набуття освітніми установами різного програмного забезпечення, техніки в рамках традиційної освіти, необхідно розробляти програмні продукти для можливостей мобільного навчання. Так, В. Ткачук, С. Семеріков, Ю. Єчкало розглядають створення електронних навчально-методичних комплексів у мобільно орієнтованому середовищі навчання ЗВО. Вони вводять поняття «мобільно орієнтований ЕНМК» – реалізований у мобільно орієнтованому середовищі навчання ЗВО комплекс навчально-методичних матеріалів, що має визначену структуру та в повному обсязі забезпечує вивчення дисципліни

Отже, результати дослідження сигналізують про існування суттєвих відмінностей у підході до використання цифрових технологій серед різних поколінь користувачів. Цифрове середовище, що розвивається, створює фундаментально нові умови для соціальної ідентифікації та самовираження.

Цифрові технології та їх впровадження в освітній процес залежать: від рівня складності освітньої програми, генерації персональної освітньої траєкторії кожного учня, різноманітності форм та методів освітнього процесу, обліку індивідуальних особливостей у швидкості сприйняття інформації учня, розмаїтості форм отримання зворотного зв’язку від викладача. До таких технологій, що мають перспективну практику застосування та впровадження в освітній процес, належать: технології використання мережі інтернет, технології застосування віртуальної та доповненої реальності, технології обробки великих обсягів даних, технології штучного інтелекту та різні адитивні технології, а також технології автоматизованого виробництва та проєктування.

Таким чином, цифрові технології в перспективі свого впровадження можуть значно сприяти вирішенню гострих педагогічних проблем, що виникають у рамках традиційного підходу у навчанні та його модернізації.

Список використаних джерел:

1. Ігнатенко О. Електронні освітні ресурси як невід'ємна складова освітнього процесу / Олена Ігнатенко, Віта Перевозник / Освіта. Технікуми, коледжі: навчально-методичний журнал. Київ: Науково-методичний центр аграрної освіти, 2016. № 3/4. С. 15-18.
2. Шевчук Б. В. Психолого-педагогічні аспекти організації інформаційної взаємодії в умовах використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання. *Науковий вісник Ужгородського університету.* Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2017. Випуск 3 (42). С. 71-82.
3. Dicheva D. Dichev C., Agre G., Angelova G. Gamification in education: a systematic mapping study. *Journal of Educational Technology & Society.* 2015. Т. 18. No. 3. С. 75. URL: http:// dx.doi.org/10.1145/3134302.3134305

Смирнова Ірина Олександрівна,
методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області

ШКОЛА ІТ НМЦ ПТО У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЯК ПРОСТІР РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ

Вимогою сьогодення є не тільки використання цифрових технологій для створення електронних засобів навчання, але й уміння педагога ефективно здійснити освітній процес дистанційно. При цьому варто враховувати необхідність забезпечення навчання здобувачів освіти як синхронно, так і асинхронно.

Відповідно для кожного викладача та майстра виробничого навчання гостро постає необхідність формування та розвитку таких компетентностей [4]:

– здійснення пошуку якісних цифрових навчальних ресурсів, їх використання;

– розробка власних цифрових навчальних ресурсів, їх захист, поширення;

– проведення синхронних уроків, у т.ч. з використанням технологій групової роботи, їх запис та поширення з метою забезпечення можливості перегляду в зручний для здобувачів освіти час.

На задоволення вищезазначених освітніх потреб педагогів Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Сумській області створено Школу розвитку ІТ-компетентності (далі Школа ІТ), навчання в якій здійснюється за програмами курсів та онлайн-майстер-класів, що розроблені на основі типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти [3], згідно з чинним Законом України «Про освіту» [1] та Порядком підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників [2].

Основною метою Школи ІТ є: удосконалення професійної компетентності педагогів та підвищення ефективності освітнього процесу шляхом формування в них знань, умінь та навичок щодо роботи в середовищах для дистанційного навчання, комп'ютерних програмах, Інтернет-сервісах.

Отже, процес набуття педагогами закладів професійної (професійно-технічної) освіти цифрових умінь та навичок набув системного характеру. Так, у 2024 році в рамках Школи розвитку ІТ проведено: 1 віртуальний стрим, 4 онлайн-майстер-класи та 2 дистанційні курси. Видано 389 сертифікатів про підвищення кваліфікації різним категоріям педагогічних працівників.

За цей же період у рамках Школи ІТ розроблено 7 авторських програм дистанційних курсів та майстер-класів:

– «Все про online-дошки в освіті»;

– «Створення навчальних відео для онлайн-курсів: як зробити навчання ефективним і доступним»;

– «Використання електронних демонстрацій та симуляцій»;

– «Використання штучного інтелекту в освіті»;

– «Штучний інтелект на YouTube: як створювати та просувати контент»;

– «Штучний інтелект для графічного дизайну: як створювати креативну графіку»;

– «Нові можливості у створенні навчальних інфографік».

За результатами навчання викладачами та майстрами ЗП(ПТ)О, слухачами Школи ІТ, розроблено:

- більше 50 онлайн-дошок у додатках Classroomscreen, Conceptboard, IDroo, Wakelet, готових для використання в освітньому процесі (https://cutt.ly/6eCPoBNo);

- більше 50 освітніх відеороликів, що згенеровані та поширені за допомогою штучного інтелекту (далі ШІ) (https://cutt.ly/1eCPhO66);

- більше 70 дидактичних матеріалів, що згенеровані з використанням ШІ (https://cutt.ly/peCPagYX);

- більше 50 презентацій, розроблених разом зі ШІ (https://cutt.ly/WeCPlcAv);

- більше 60 навчальних е-інфографік (https://cutt.ly/NeCPZGEw);

- більше 20 навчальних відео (https://cutt.ly/veCPNuvF).

- навчальні вправи для співпраці в групах у додатках Google Jamboard, Google Документи та Презентації, електронні класи з навчальним контентом, онлайн-тести у Google Формах тощо.

Протягом навчального року розроблено навчальний е-контент для оволодіння педагогічними працівниками компетентностей:

– створення та використання онлайн-дошок, розроблених в різних конструкторах;

– запису, монтажу та поширення навчальних відеороликів.

Зазначений електронний контент, що використано під час проведення дистанційних курсів, містить:

– комплекс навчальних відео;
– завдання та критерії оцінювання практичних робіт;
– електронні інструкційні картки;
– електронні презентації;
– тести.

У 2024 році проведено заняття для 147 педагогів в рамках інших секцій загальноосвітньої та професійної підготовки НМЦ ПТО у Сумській області щодо використання ШІ для створення тестів, навчальних програм; графічного дизайну навчального е-контенту; способів оцінки та визначення напрямів підвищення цифрових компетентностей тощо.

Для визначення рівня та напрямів удосконалення цифрової компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О проведено опитування, в якому взяли участь 247 осіб. Результати дали можливість сформувати питання, які потребують подальшого розвитку у межах освітніх івентів Школи ІТ:

– цифрова безпека;
– інформаційна грамотність;
– термінологія у цифровій галузі;
– захист цифрових освітніх ресурсів, відкриті ліцензії та авторське право;
– створення власного е-контенту з професій.

Відтоді вони вводяться в навчальні програми електронних курсів та онлайн-майстер-класів.

У рамках Тижня професійної (професійно-технічної) освіти-2024 проведено онлайн-семінар «Інструменти для сучасної професійної освіти», під час якого 150 педагогів отримали знання та навички використання цифрової навчальної платформи «Професійна освіта онлайн» для навчання.

З метою залучення педагогічних працівників до неперервного процесу вдосконалення своїх цифрових навичок активно функціонують навчальні вебресурси Школи ІТ: сайт та відеоканал.

Сайт постійно оновлюється, вносяться дані про отримані педагогами електронні сертифікати про підвищення кваліфікації, записи майстер-класів та занять, розклад навчальних івентів на рік та форми для реєстрації на них.

Відеоканал Школи ІТ наразі налічує 966 підписників. За останній місяць фіксується 868 переглядів. Це свідчить про актуальність тематики навчальних відео.

Педагогічним працівникам надаються консультації щодо створення електронних засобів навчання, використання та налаштування Google Workspace For Education та інших електронних додатків.

У підсумку варто зазначити, що педагоги, які беруть участь у навчанні в Школи ІТ активно використовують цифрові додатки для створення е-контенту, формують креативність, розвивають творчу активність, підвищують і розвивають цифрову компетентність своїх здобувачів освіти, можуть індивідуалізувати і диференціювати роботу під час своїх занять, обираючи темп і обсяг навчального матеріалу, рівень його складності тощо.

Школа ІТ є окремою «гілкою» STUDY Школи Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Сумській області щодо здійснення науково-методичного супроводу навчання у регіоні. Таким чином, формується якісно новий тип педагогічного працівника, який органічно поєднує функції педагога, тьютора, технічного розробника дидактичних матеріалів.

Список використаних джерел:

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII : станом на 25 лют. 2025 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text (дата звернення: 25.03.2025).
2. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова Каб. Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800 : станом на 27 груд. 2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text (дата звернення: 25.03.2025).
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.01.2018 № 36 «Про затвердження Типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти». URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0036729-18#Text (дата звернення: 25.03.2025)
4. Професійна освіта (цифрові технології) : магістерський курс /за загальною редакцією О. І. Гулай. Луцьк: ЛНТУ, 2023. 256 с. URL: https://surl.li/jdwjnx (дата звернення: 25.03.2025)

Сорока Валерій Вікторович,
доктор філософії, викладач вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРСОНАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ

Сучасний розвиток цифрових технологій змінює всі аспекти життя людини, зокрема й систему освіти. Одним з ключових чинників цих змін є штучний інтелект (ШІ), який сприяє індивідуалізації навчального процесу. Персоналізоване ж навчання дозволяє студентам отримувати знання відповідно до їхніх індивідуальних потреб, здібностей і темпів засвоєння навчального матеріалу. У професійній освіті це особливо важливо, оскільки майбутні фахівці

повинні опановувати практичні навички, що відповідають реальним викликам на ринку праці.

В умовах воєнного стану та дистанційної освіти актуальним компонентом освітнього процесу стає персоналізоване навчання, яке передбачає адаптацію до потреб кожного студента. Це означає, що, замість уніфікованого підходу до навчання, використовуються технології, які аналізують індивідуальні здібності та стиль навчання кожного студента. ШІ відіграє ключову роль у такій адаптації, пропонуючи студентам найбільш ефективні навчальні матеріали, тестові та інтерактивні завдання [1].

ШІ може аналізувати великі обсяги даних про здобувачів освіти, їхній стиль навчання, рівень засвоєння матеріалу та освітній прогрес. Це дозволяє викладачам використовувати індивідуальний підхід, спрямований на підвищення ефективності навчання. Крім того, технології ШІ дозволяють виявити слабкі місця в знаннях студентів і пропонувати адаптивні рішення для їх усунення.

Штучний інтелект стає дедалі більш актуальним для використання в професійній освіті в таких аспектах:

- індивідуалізація навчального контенту – алгоритми ШІ аналізують знання та навички студента й пропонують навчальні матеріали, що відповідають його рівню підготовки;
- адаптивне тестування – тестові завдання можуть автоматично змінювати рівень складності залежно від відповідей студента та рівня його знань;
- віртуальні наставники та чат-боти – допомагають студентам отримувати відповіді на запитання в режимі реального часу;
- аналіз навчального прогресу – ШІ може визначати слабкі місця в знаннях студента та рекомендувати повторення певних питань тем або теми в цілому;
- доповнена та віртуальна реальність – моделювання реальних виробничих ситуацій для кращого засвоєння практичних навичок;
- автоматизовані навчальні платформи – використовують ШІ для адаптації навчальної програми відповідно до індивідуальних потреб кожного студента.

Можна виділити ряд переваг персоналізованого навчання з використанням штучного інтелекту [2]:

1. Підвищення ефективності навчального процесу: студенти отримують лише актуальну та корисну інформацію.
2. Гнучкість навчання: можливість навчатися в зручний час і в індивідуальному темпі.
3. Підвищення мотивації: адаптований підхід сприяє зниженню стресу та підвищенню зацікавленості в навчанні.
4. Економія часу викладачів: автоматизовані системи перевірки знань дозволяють викладачам більше уваги приділяти індивідуальній роботі зі студентами.
5. Зменшення когнітивного навантаження: навчальний процес оптимізується, що дозволяє студентам засвоювати матеріал без перевантаження.

Попри численні переваги, упровадження ШІ в професійну освіту має й свої виклики:

– високі витрати на впровадження: розроблення та інтеграція ШІ-рішень потребують значних фінансових ресурсів;

– потреба у кваліфікованих фахівцях: для роботи з такими технологіями необхідні спеціалісти з ІТ та освіти;

– проблеми з етичністю та конфіденційністю: важливо гарантувати безпеку персональних даних студентів;

– обмеження у творчих професіях: хоча ШІ добре адаптується для технічних спеціальностей, у творчих сферах його можливості ще обмежені;

– проблеми з довірою до автоматизованих систем: викладачі та студенти можуть скептично ставитися до використання ШІ в навчанні.

На сьогодні штучний інтелект відкриває нові можливості для персоналізованого навчання в професійній освіті. Його використання дозволяє створити більш ефективну, гнучку та адаптивну систему підготовки фахівців. Проте для повноцінної реалізації таких рішень необхідно подолати ряд викликів, пов’язаних із технічними, фінансовими та етичними аспектами. Подальший розвиток технологій ШІ зробить навчальний процес ще більш інноваційним, сприяючи підготовці висококваліфікованих кадрів для сучасного ринку праці.

Загалом, інтеграція штучного інтелекту в професійну підготовку є важливим кроком на шляху до створення досконалої системи освіти, яка зможе відповідати викликам сучасного світу. Використання адаптивних технологій, аналізу великих даних та автоматизації навчальних процесів сприятиме покращенню якості освіти та підготовці конкурентоспроможних фахівців у різних галузях.

Список використаних джерел:

1. Локарєва Г. В., Бажміна Е. А. Персоналізація в освіті: управління студентами власною траєкторією навчання засобами цифрових технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т. 86, № 6. С. 187–207.

2. Назар М. М. Штучний інтелект: на початку ери нових можливостей системи освіти. *Вісник НАПН України*. 2024. 6 (2). С. 1–4.

Сорока Юрій Миколайович,
викладач спецдисциплін, в. о. директора
Сосницького професійного аграрного ліцею Чернігівської області

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Сучасна система освіти спрямована на підготовку компетентних і відповідальних громадян, здатних орієнтуватися в реальних життєвих ситуаціях та діяти відповідно до норм безпеки. Однією з ключових складових такої

підготовки є вивчення правил дорожнього руху (ПДР), що має особливе значення в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О), де готують майбутніх водіїв транспортних засобів. Адже вони повинні не лише знати правила дорожнього руху, але й застосовувати їх у реальних умовах, демонструючи високу культуру поведінки на дорозі.

У зв'язку з розвитком технологій та зміною соціально-економічних умов постає необхідність удосконалення методів викладання ПДР. Традиційні підходи вже не забезпечують належного рівня засвоєння матеріалу та практичних навичок. Тому інноваційні методи викладання, орієнтовані на використання інтерактивних технологій, моделювання ситуацій та застосування цифрових інструментів, стають важливим чинником підвищення ефективності навчального процесу.

Викладання правил дорожнього руху в ЗП(ПТ)О має низку специфічних викликів:

- високий рівень відповідальності майбутніх фахівців за безпеку дорожнього руху;
- необхідність засвоєння не лише теоретичних знань, але й набуття практичних навичок керування транспортними засобами;
- часті зміни в законодавстві та нормативних актах, що регулюють дорожній рух;
- психологічна підготовка до дій у стресових і критичних ситуаціях на дорозі.

Зважаючи на це, упровадження інноваційних методів навчання сприяє підвищенню рівня мотивації здобувачів освіти, розвитку критичного мислення, швидкості прийняття рішень і здатності діяти в екстремальних умовах. Інноваційні підходи дозволяють урізноманітнити навчальний процес, зробити його цікавим та ефективним.

Активну участь здобувачів освіти в навчальному процесі та покращення засвоєння матеріалу забезпечує використання інтерактивних технологій, а саме:

– мультимедійних презентацій – дозволяють візуалізувати правила дорожнього руху, показати відео реальних дорожніх ситуацій та аналізувати помилки водіїв;

– онлайн-платформ для тестування (наприклад, ПДР-онлайн) – забезпечують можливість закріплення теоретичних знань і підготовки до іспитів у зручному форматі;

– мобільних додатків для вивчення ПДР – дозволяють проводити самоперевірку та тренувати навички вирішення ситуаційних задач у будь-який зручний час [2].

Розвивати в здобувачів освіти навички аналізу, швидкого реагування та прийняття правильних рішень дозволяє моделювання реальних дорожніх ситуацій, до яких можна віднести: віртуальні тренажери (дають можливість відтворити різні дорожні ситуації в безпечних умовах, оцінити дії учня та виправити помилки); ситуаційні задачі (майбутні кваліфіковані робітники отримують завдання здійснити аналіз дорожніх ситуацій із визначенням

правильного алгоритму дій); рольові ігри (відтворення дорожніх ситуацій із розподілом ролей між учнями – водій, пішохід, поліцейський тощо) [1].

Використання проєктної діяльності на заняттях з ПДР дає можливість майбутнім водіям виявляти творчі здібності та закріплювати знання на практиці:

– створення макетів дорожніх ситуацій: підготовка учнями моделей транспортних розв'язок із подальшим аналізом потенційних загроз;

– розроблення інформаційних буклетів: створення матеріалів на тему безпеки дорожнього руху для популяризації серед населення;

– підготовка соціальних проєктів: участь у заходах із підвищення культури поведінки на дорозі серед місцевої громади [3].

На особливу увагу заслуговує використання в навчальному процесі підготовки майбутніх водіїв транспортних засобів ігрових елементів, що сприяє підвищенню мотивації та покращує засвоєння матеріалу. Квести та вікторини дозволяють вирішувати завдання, пов'язані з правилами дорожнього руху, у форматі командної гри [4].

Зустрічі з представниками поліції, інструкторами з водіння та водіями-професіоналами допомагають учням краще зрозуміти реалії професії та специфіку роботи в транспортній сфері.

Упровадження інноваційних методів на заняттях з ПДР сприяє підвищенню рівня знань та практичних навичок здобувачів освіти, зростанню відповідальності та свідомості щодо безпеки на дорозі, розвитку навичок швидкого аналізу та прийняття рішень у складних ситуаціях, формуванню культури поведінки на дорозі серед молоді, зниженню рівня дорожньо-транспортних пригод за участю молодих водіїв у майбутньому.

Використання інноваційних методів у процесі викладання правил дорожнього руху є необхідним кроком для підвищення ефективності навчального процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Інтерактивні технології, моделювання реальних ситуацій, проєктна діяльність та гейміфікація створюють умови для активного залучення учнів до процесу навчання та формують у них відповідальне ставлення до безпеки на дорозі. Упровадження таких підходів сприятиме вихованню покоління відповідальних та компетентних водіїв, що забезпечить безпеку на дорогах України.

Список використаних джерел:

1. Базаренко В. І. Інноваційні засоби вивчення правил дорожнього руху та основ безпеки дорожнього руху майбутніми фахівцями. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9553/1/158-160.pdf (дата звернення: 18.03.2025).

2. Використання ІКТ на різних етапах уроку з предметів «ПДР», «Будова та експлуатації автомобіля» та при самопідготовці. URL: https://surl.li/gvaxpd (дата звернення: 18.03.2025).

3. Проєктні технології навчання учнів професійно-технічних навчальних закладів (для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів) : довідник / Л. А. Романов, Т. М. Пащенко, Т. В. Пятничук,

О. В. Глущенко, М. М. Шимановський; за заг. ред. Л. А. Романова. Київ : ІПТО НАПН України, 2018. 92 с.

4. Упровадження сучасних освітніх технологій при підготовці кваліфікованих робітників. *Електронний зб. матеріалів регіон. наук.-практ. семінару* (м. Черкаси, 24 квітня 2020 р.) / за заг. ред. С. В. Соболєвої, І. В. Арестової. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2020. 114 с. URL: https://surl.li/uioamp (дата звернення: 18.03.2025).

Строілова Дар'я Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри фізкультурно-спортивної реабілітації
Харківської державної академії фізичної культури

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ: ЯК ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІНЮЮТЬ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ

В умовах стрімкого розвитку інформаційного суспільства та всеосяжної цифровізації, освіта переживає значні трансформації. Для педагогічних працівників, як науково-педагогічних, так і педагогічних, безперервне навчання стає не просто можливістю, а життєвою необхідністю. Тому, в сучасному динамічному світі, використання цифрових технологій для створення умов, що сприяють їхньому професійному розвитку, набуває особливої актуальності [2, с. 51; 3, с. 89]. Сьогодні, коли технології розвиваються з неймовірною швидкістю, цифрові інструменти стали невід'ємною частиною професійного розвитку. Для тих, хто прагне до успіху в своїй галузі, постійне навчання та вдосконалення навичок є ключовими. Цифрові технології надають безліч унікальних можливостей для підвищення кваліфікації [1, с. 75; 4, с. 92]. Використання цифрових технологій для професійного розвитку фахівців надає безліч переваг, які можна узагальнити наступним чином:

Доступ до глобальних знань та ресурсів:

– Онлайн-платформи, вебінари, електронні бібліотеки та бази даних надають можливість отримати доступ до найновішої інформації та знань з будь-якої точки світу.

– Це дозволяє фахівцям бути в курсі останніх тенденцій та інновацій у своїй галузі.

Гнучкість та зручність навчання:

– Цифрові технології дозволяють навчатися у зручний час та темпі, що особливо важливо для зайнятих фахівців.

– Онлайн-курси та навчальні матеріали доступні 24/7, що дозволяє поєднувати навчання з роботою та особистим життям.

Персоналізоване навчання:

– Цифрові платформи дозволяють адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб та стилю навчання кожного фахівця.

– Алгоритми машинного навчання можуть рекомендувати навчальні матеріали та курси, які відповідають інтересам та потребам користувача.

Розвиток цифрових навичок:

– Використання цифрових технологій у процесі навчання сприяє розвитку цифрових навичок, які є необхідними для успішної кар'єри в сучасному світі.

– Фахівці вчаться використовувати різні цифрові інструменти та платформи, що підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

Співпраця та обмін досвідом:

– Онлайн-платформи та соціальні мережі дозволяють фахівцям спілкуватися, співпрацювати та обмінюватися досвідом з колегами з усього світу.

– Це сприяє створенню професійних мереж та розширенню можливостей для кар'єрного зростання.

Економічна ефективність:

– Онлайн-навчання часто є більш економічно ефективним, ніж традиційні форми навчання, оскільки дозволяє заощадити на витратах на проїзд, проживання та навчальні матеріали.

– Також, дає змогу навчатись не покидаючи робочого місця, та не втрачати прибуток.

Постійне оновлення знань:

– Світ постійно змінюється, і з'являються нові технології, цифрові інструменти дозволяють постійно оновлювати свої знання, та залишатись професіоналом своєї справи.

Загалом, використання цифрових технологій для професійного розвитку є важливим фактором успіху в сучасному світі.

Використання цифрових технологій для професійного розвитку фахівців, хоч і має багато переваг, також супроводжується певними проблемами:

Цифровий розрив: Не всі фахівці мають рівний доступ до цифрових технологій та інтернету, що створює нерівні можливості для професійного розвитку. Люди старшого віку можуть відчувати труднощі з опануванням нових технологій.

Інформаційне перевантаження: Велика кількість інформації в інтернеті може ускладнити пошук якісних та достовірних джерел. Фахівці можуть відчувати труднощі з фільтрацією та обробкою інформації.

Відсутність особистого контакту: Онлайн-навчання може обмежити можливість особистого спілкування та обміну досвідом з колегами. Відсутність особистого контакту може ускладнити процес навчання та мотивацію.

Технічні проблеми: Технічні збої, проблеми з інтернетом або програмним забезпеченням можуть перешкоджати навчанню. Необхідність постійного оновлення програмного забезпечення та технічного обладнання.

Безпека та конфіденційність: Використання цифрових технологій пов'язане з ризиками кібербезпеки та витоку особистих даних. Необхідність захисту конфіденційної інформації та дотримання правил кібербезпеки.

Недостатня цифрова грамотність:

Не всі фахівці мають достатній рівень цифрової грамотності для ефективного використання цифрових технологій. Необхідність навчання та розвитку цифрових навичок.

Якість онлайн-контенту: Існує велика кількість неякісного онлайн контенту, та потрібно прикласти значні зусилля для пошуку якісного навчального матеріалу. Необхідно критично оцінювати онлайн курси та навчальні матеріали.

Сучасний освітній простір справді характеризується великим розмаїттям онлайн-платформ та інструментів, що відкривають широкі можливості для навчання та розвитку. Ось деякі ключові аспекти цього розмаїття:

Різноманітність платформ: в залежності від потреб:

Платформи для онлайн-курсів: Такі платформи, як Coursera, edX, Udemy, Prometheus, надають доступ до тисяч курсів від провідних університетів та експертів у різних галузях.

Платформи для вебінарів та відеоконференцій: Zoom, Google Meet, Microsoft Teams дозволяють проводити онлайн-лекції, семінари, тренінги та зустрічі.

Платформи для створення та поширення навчального контенту: YouTube, Vimeo, SoundCloud дозволяють створювати та поширювати відео- та аудіоматеріали.

Платформи для інтерактивного навчання: Kahoot!, Quizizz, Mentimeter дозволяють створювати інтерактивні вікторини, опитування та ігри. Платформи для дистанційного навчання в закладах освіти: Moodle, Google Classroom, Canvas.

Різноманітність інструментів:

Інструменти для створення презентацій: PowerPoint, Google Slides, Canva дозволяють створювати візуально привабливі презентації.

Інструменти для спільної роботи: Google Docs, Google Drive, Trello дозволяють спільно працювати над проектами, обмінюватися документами та організовувати роботу.

Інструменти для створення інтерактивного контенту: H5P, ThingLink, Genially дозволяють створювати інтерактивні відео, інфографіку та інші форми навчального контенту.

Інструменти для візуалізації даних: Tableau, Google Charts, Infogram дозволяють візуалізувати дані у вигляді графіків, діаграм та інфографіки.

Тенденції розвитку:

Персоналізація навчання: Технології штучного інтелекту дозволяють адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб та стилю навчання кожного учня.

Гейміфікація: Використання ігрових елементів у навчанні робить його більш захоплюючим та мотивуючим.

Віртуальна та доповнена реальність: VR та AR технології дозволяють створити імерсивне навчальне середовище та зробити складні концепції більш зрозумілими.

Мобільне навчання: Мобільні додатки та платформи дозволяють навчатися в будь-який час та в будь-якому місці.

Висновки: Отже, сучасний освітній простір пропонує безліч можливостей для навчання та розвитку. Важливо вміти вибирати та використовувати відповідні онлайн-платформи та інструменти, щоб максимально ефективно використовувати ці можливості. Однак, я впевнена, що завдяки спільним зусиллям, застосуванню кращих практик та інноваційному підходу ми зможемо створити сприятливе середовище для професійного розвитку науково-педагогічних працівників, яке сприятиме їхньому постійному зростанню. Інвестування в професійний розвиток співробітників за допомогою цифрових технологій є вигідним як для самих фахівців, так і для організацій. Це сприяє підвищенню продуктивності та ефективності, зменшенню плинності кадрів та підвищенню конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Грищенко О. А. Інтерактивні методики навчання на основі цифрових технологій. *Педагогічні науки.* 2021. № 4. С. 73–80.
2. Ковальчук І. М. Використання цифрових технологій в освітньому процесі: переваги та виклики. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2022. № 2. С. 45–52.
3. Петренко В. В. Адаптивне навчання з використанням цифрових технологій. *Освітній простір.* 2023. № 3. С. 88–97.
4. Сафонов Ю., Коротун О. Цифровізація освіти в у країні: технології та методики навчання. *Трансформаційна економіка.* 2024 (2 (07), С.89-94.

Тарасюк Ірина Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник директора з виховної роботи
ВСП «Технологічний фаховий коледж
Національного лісотехнічного університету України»

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ ДО КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Підвищення якості підготовки майбутніх менеджерів спричиняє необхідність реформування підготовки таких фахівців у системі фахової передвищої та вищої освіти. Особливу роль у сфері управління відіграють комунікативні навички, що сприяють ефективному виконанню професійних обов'язків, встановленню взаємодії з колегами та партнерами, а також дозволяють аналізувати й оцінювати результати власної роботи.

Професійна комунікативна взаємодія менеджерів передбачає рольову комунікацію, учасники якої є носіями певних ролей (менеджер – підлеглий, менеджер – керівник вищої ланки, менеджер – клієнт тощо). Учасник рольової

комунікативної взаємодії позиціонується не лише як індивідуальність, а й як соціальна одиниця, що виконує певні функції, передбачені поведінковою роллю. Домінантним чинником порозуміння під час такої взаємодії є готовність її учасників до спілкування певного типу, продиктованого виконуваною роллю [1].

Аналіз літератури з питань професіоналізму в менеджменті свідчить про те, що будь-який професійний менеджер: 1) галузі; 2) володіє спеціальними знаннями й навичками у своїй предметній володіє інформацією, уміє її збирати, структурувати і правильно використовувати; 3) знає своїх колег, організовує свою комунікаційну мережу, тобто забезпечує собі відповідну репутацію, підтримує стосунки з колегами, суміжниками, потенційними роботодавцями, наявними та потенційними клієнтами та замовниками; 4) володіє основами менеджменту та самоменеджменту; 5) володіє мистецтвом ділового спілкування [4, с. 34].

Комунікаційний процес, за визначенням В. П. Кубко, це неперервна паралінгвістична або вербальна взаємодія учасників комунікацій. У комунікативних актах залучені учасники комунікацій – комуніканти (відправник і отримувач), які формують і інтерпретують повідомлення. Комунікантами можуть бути людські індивіди і суспільні інститути (суспільні організації, партії, підприємства, уряд тощо) [2, с. 9].

Комунікативна компетентність майбутнього менеджера виокремлюється як критерій комунікативної готовності з інформаційно-комунікаційними здатностями налагодження зв’язку професійної комунікативної взаємодії; інтегрованим результатом сформованості є динамічний комплекс комунікативних якостей, здібностей, здатностей, знань, умінь, навичок, готовності, сформованості, спроможності та відповідальності, які необхідні та оптимально достатні для забезпечення комунікативного зв’язку у виконанні функціонально цільових професійних завдань майбутніми менеджерами (комунікативними виявами яких є мультимодусна компонентність зв’язку, семантична динаміка, доступність та відкритість універсалізації засобів інформаційно-технологічного забезпечення) [5, с.70].

Процес підготовки майбутніх менеджерів до комунікативної взаємодії у професійній діяльності вимагає застосування різноманітних методів та підходів, а саме:

− організація спеціальних курсів або семінарів з комунікаційних навичок, що допомагає студентам усвідомити та систематизувати теоретичні аспекти ефективної комунікації;

− використання рольових ігор та тренінгів, що надає можливість студентам активно застосовувати теоретичні знання на практиці;

− використання методу кейсів сприяє аналізу реальних ситуацій з акцентом на комунікаційний аспект;

− організація відкритих дискусій сприяє розвитку критичного мислення та аналітичних здібностей студентів;

− організація лекційних занять випускниками, які вже мають практичний досвід у сфері управління [3].

Отже, підготовка майбутніх фахівців з менеджменту до комунікативної взаємодії є важливим аспектом їхньої професійної компетентності. Ефективне оволодіння комунікативними навичками підвищує ефективність управлінської діяльності. Таким чином, формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів сприятиме їхній професійній успішності, адаптації до змінних умов бізнес-середовища та ефективному вирішенню управлінських завдань.

Список використаних джерел:

1. Коваль М. С., Руденко Л. А. Підготовка майбутніх менеджерів до професійної комунікативної взаємодії. *Науковий вісник Льотної академії.* Серія: Педагогічні науки: збірник наук. праць / гол. ред. Т. С. Плачинда. Кропивницький: ЛА НАУ, 2021. Вип. 10. С. 27–33.

2. Комунікативний менеджмент : конспект лекцій для здобувачів вищої освіти гуманітарного факультету та навчально-наукового інституту дистанційної та заочної освіти / Уклад. : В.П. Кубко. Одеса : ДУ «Одеська політехніка», 2021. 92 с.

3. Мельничук Л. Б., Пилипчук В. В., Шкабаріна М. А. Особливості підготовки майбутніх менеджерів організації до комунікативної взаємодії. *Наука, освіта і технології в XXI столітті: наукові ідеї та механізми реалізації:* збірник тез доповідей Міжнар. наук.-прак. конф. (Ізмаїл, 2 квітня 2024 р.). С. 16.

4. Теорія та практика професійної підготовки менеджерів інноваційного розвитку освіти: матеріали методологічного семінару / За заг. ред. Т. М. Хлєбнікової. Харків, 2020. 75 с.

5. Тимошенко В. І. Формування комунікативної компетентності зв’язку в майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; наук. керівник Титова Наталія Михайлівна; Міністерство освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2021. 250 с.

Токмаков Антон Володимирович,
студент кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Самусь Тетяна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Використання цифрових інструментів сприяє формуванню ключових компетентностей здобувачів освіти, серед яких: інформаційна грамотність,

комунікація, співпраця, критичне мислення, самостійність у навчанні та креативність. Інформаційна грамотність є основою успішного навчання у цифровому середовищі.

Цифрові технології відіграють ключову роль у формуванні компетентностей здобувачів освіти, забезпечуючи гнучкість, доступність та індивідуалізацію навчання. Успішна інтеграція цифрових технологій сприятиме не лише підвищенню ефективності освітнього процесу, а й підготовці студентів до викликів майбутнього в умовах цифрової трансформації суспільства [3].

Аналіз нормативно-правових актів та останніх праць дослідників засвідчує рух України у напрямку розвитку інформаційного суспільства та цифрової освіти, про що висвітлено у працях О. Андрющенка, В. Кременя, В. Лугового, Ю. Мальованого, С. Сисоєвої, О. Топузова та ін.

Вчені розглядали термінологію, завдання, спільне та відмінне, переваги і недоліки, проблеми цифрової трансформації освіти. Розглядаючи цифрову освіту, дослідники розуміють її як процес організації та управління взаємодією учасників освітнього процесу, що спрямований на досягнення результатів навчання за допомогою використання цифрових технологій, інструментів і засобів [1].

На думку А. Кузьмінського наразі відбувається становлення інноваційної моделі закладу вищої освіти під назвою «Цифровий університет», яка передбачає не лише впровадження нових цифрових технологій, але й стратегічну трансформацію усіх процесів, матеріально-технічного забезпечення, кадрового складу науково-педагогічних працівників тощо [2, с. 212].

С. Сисоєва зазначає, що цифровізація освіти передбачає трансформацію освітнього процесу у глобальну мережу з використанням мобільних і хмарних технологій та інтелектуальних систем управління ними. На її думку, забезпечення цього потребує створення «загальнодоступних баз знань» на основі всіх відцифрованих навчально-методичних матеріалів, а також «широке впровадження відкритих навчальних курсів», що сприятиме формуванню індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти та забезпечить особисте управління власними результатами навчання [4].

Студенти повинні вміти знаходити, аналізувати, систематизувати та використовувати інформацію. Для цього застосовуються такі цифрові технології: Google Scholar – безкоштовна пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій, використовується для пошуку наукових статей та перевірки достовірності інформації; Scopus та Web of Science – платні бази даних для пошуку наукових досліджень, що допомагають оцінити якість джерел та їх впливовість у науковому середовищі; Coursera, EdX, Udemy – платформи для проходження онлайн-курсів, що розширюють знання у різних галузях; Kahoot, Quizlet, Socrative – інтерактивні платформи для перевірки знань та самоперевірки.

Дистанційне навчання передбачає активне використання онлайн-комунікації. Викладачі та здобувачі освіти взаємодіють за допомогою: Zoom, Microsoft Teams, Google Meet – сервіси для відеоконференцій, що сприяють розвитку комунікативних навичок та навичок роботи в команді; Google

Classroom, Moodle, Edmodo – освітні платформи для організації освітнього процесу; Google Docs, Miro, Trello – хмарні сервіси для колаборативної роботи.

Спільне виконання завдань, групові дискусії та використання інтерактивних елементів сприяють розвитку комунікативних навичок та навичок роботи в команді.

Один із викликів дистанційного навчання – необхідність самостійно організовувати освітній процес. Для цього використовуються: Todoist, Notion, Evernote – планувальники та застосунки для керування завданнями; ClassDojo, Coursera Progress Tracker – системи відстеження освітнього прогресу; Google Calendar, Microsoft Outlook – календарі та системи нагадувань.

Зазначені вище цифрові інструменти допомагають здобувачам освіти ефективно планувати час, ставити цілі та досягати їх в освітньому процесі.

Застосування сучасних технологій сприяє розвитку творчого мислення.Як інструменти використовуються різні додатки, а саме: Duolingo, Minecraft Education Edition – гейміфікація навчання; Google Expeditions, ARLOOPA – віртуальна та доповнена реальність; Prezi, Canva, Powtoon – сервіси для створення презентацій та графічного контенту.

Онлайн-сервіси, що допомагають здобувачам освіти розвивати ключові уміння: 1) критичне мислення та аналіз інформації: Google Scholar, Web of Science, Scopus; 2) цифрова грамотність та навички програмування: Codecademy, Khan Academy, Udacity; 3) співпраця та командна робота: Microsoft Teams, Slack, Trello, Miro; 4) комунікація та презентаційні навички: Zoom, Google Meet, Prezi, Canva; 5) самостійне навчання та самоорганізація: Coursera, EdX, Udemy; 6) креативність та дизайн-мислення: Adobe Spark, Figma, Sketch.

Попри всі переваги цифрових технологій, існують певні недоліки, до яких відносимо: відсутність належної цифрової інфраструктури в деяких регіонах, проблеми з академічною доброчесністю та списуванням, психологічні аспекти – зниження мотивації через брак особистої взаємодії. Однак подальший розвиток цифрової освіти, використання штучного інтелекту, адаптивного навчання та інклюзивних технологій відкриває нові можливості для підвищення якості освіти.

Список використаних джерел:

1. Гуц Н. А., Ячменик М. М., Руда О. Ю. Дистанційні платформи для навчання і саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах воєнного часу. *Академічні візії.* Випуск 16/2023. URL : academy-vision.org/index.php/av/article/view/156 (дата звернення : 17.03.2025).

2. Кузьмінський А. І. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах *змішаного навчання. Естетика і етика педагогічної дії.* 2023.Вип. 28.С. 209–221.

3. Самусь Т. В. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах змішаного навчання. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»*: журнал. 2024. № 5 (33) 2024. С. 875–885.

4. Сисоєва С. О. Цифровізація освіти: педагогічні пріоритети. *Освіта і суспільство.* 2021. № 10-11. С.9–10.

Туряниця Зоя Василівна,
кандидат педагогічних наук, заступник директора
з навчально-виховної роботи,
викладач фахових дисциплін вищої категорії,
викладач-методист ВСП «Професійно-педагогічний
фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка»;
Коропець Сергій Михайлович,
викладач історії вищої категорії,
заступник директора з навчально-виховної роботи
Сосницького професійного аграрного ліцею Чернігівської області

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ТА ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Національно-патріотичне та військово-патріотичне виховання є важливими складовими формування громадянської свідомості та національної ідентичності молоді в Україні. У період російсько-української війни питання патріотичного виховання набуло особливого значення, оскільки воно безпосередньо пов’язане з питаннями збереження державності, національної ідентичності та територіальної цілісності України.

З початку війни у 2014 році, а особливо після повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року, українське суспільство пережило докорінні зміни в ставленні до власної держави, мови, культури та історії. Молодь, як найактивніша частина суспільства, стала важливим рушієм у цих процесах. Формування патріотичної свідомості здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти відбувається як через безпосередню участь у подіях, так і через культурні, освітні та медійні впливи.

Розглянемо визначення понять «національно-патріотичне виховання» та «військово-патріотичне виховання». У Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України національно-патріотичне виховання трактується як усебічна та скоординована діяльність державних і місцевих органів влади, освітніх установ, сім’ї, громадських і благодійних організацій, релігійних громад та інших інституцій, спрямована на формування в молодого покоління глибокої патріотичної свідомості. Воно включає виховання вірності та любові до Батьківщини, турботи про добробут українського народу, а також готовності захищати національні інтереси, територіальну цілісність і незалежність України [1].

У статті 6 Закону України «Про освіту» серед засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності названо й «виховання

патріотизму, поваги до культурних цінностей Українського народу, його історико-культурного надбання і традицій» [2].

Важливим завданням національно-патріотичного виховання є сприяння утвердженню України як правової, демократичної та соціальної держави. Ключовим пріоритетом цього процесу є формування в особистості усвідомленого та ціннісного ставлення до українського народу, своєї країни, держави та нації.

Важливим елементом патріотичного виховання, що набуває особливого значення в умовах воєнної загрози, є військово-патріотичне виховання. Воно спрямоване на формування в молоді готовності захищати Україну, розвиток мотивації до опанування військових професій та проходження служби в Збройних Силах України як особливій формі державної служби. Зміст військово-патріотичного виховання визначається національними інтересами України і покликаний забезпечити активну участь громадян у захисті державної безпеки від зовнішніх загроз [1].

Національно-патріотичне та військово-патріотичне виховання молоді в Україні має глибокі історичні корені, пов’язані з боротьбою за незалежність і національну ідентичність. Від часів Київської Русі та Козаччини український народ прагнув до збереження власної державності, культури та мови.

У XX столітті національно-патріотичне виховання зазнало значних викликів через радянську політику русифікації та уніфікації. Однак у період відновлення незалежності України в 1991 році було відроджено традиції національно-патріотичного виховання, що базувалися на історичній пам’яті, державній символіці та національній культурі.

Російсько-українська війна, що почалася у 2014 році, стала переломним моментом у процесі формування патріотичної свідомості. Війна в Криму та на Донбасі, а згодом і повномасштабне вторгнення привели до активізації патріотичних настроїв у суспільстві та створення нового підходу до виховання здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти в дусі громадянської відповідальності та захисту державності.

У Відокремленому структурному підрозділі «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка» здійснюється підготовка майстрів виробничого навчання на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник». Вважаємо, що доцільним буде розглянути особливості організації національно-патріотичного та військово патріотичного виховання у фаховому коледжі та закладі професійно (професійно-технічної) освіти, зокрема Сосницькому професійному аграрному ліцеї Чернігівської області.

Російсько-українська війна суттєво вплинула на особливості організації виховної роботи зі здобувачами освіти закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, зокрема національно-патріотичного та військово-патріотичного спрямування. Тематика виховних заходів, що проводяться в закладах освіти, спрямована на реалізацію Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності; Стратегії ветеранської політики; підняття престижу військової служби в українській армії, формування

позитивного образу військовослужбовця, ушанування та заохочення військових; відзначення подвигів ветеранів війни, проявлених під час захисту суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України; протидію російській пропаганді; протимінну безпеку тощо.

З-поміж форм, методів та тематики виховних заходів з реалізації національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання на особливу увагу заслуговують:

- лекції та бесіди на патріотичну тематику: «Роль українських військових у забезпеченні незалежності України», «Внесок молоді в перемогу: волонтерство та громадська активність», «Історія українських військових традицій», висвітлення подвигів українських захисників у війні, обговорення актуальних подій та викликів, пов'язаних із війною;
- тематичні круглі столи: «Сучасний патріотизм: що це означає для молоді?», «Війна і національна ідентичність: уроки для майбутніх поколінь», «Волонтерство як прояв громадянської відповідальності», запрошення до участі ветеранів, волонтерів, військових, громадських активістів;
- тематичні виховні години та години спілкування: «Чому важливо пам'ятати про героїв сьогодення?», «Символи української державності та їх значення у часи війни», «Як молодь може підтримати Україну в умовах війни?», запрошення учасників бойових дій та ветеранів війни для відкритого діалогу;
- концерти, виставки та творчі заходи: організація концертів патріотичної пісні, виставки малюнків здобувачів освіти на тему «Захисники України очима молоді», конкурси на створення патріотичних плакатів, віршів та прозових творів тощо;
- панельні дискусії: «Як війна вплинула на формування національної свідомості?», «Військово-патріотичне виховання як запорука державної безпеки», «Роль молоді у відновленні України після війни», створення команди модераторів із залученням здобувачів освіти та викладачів;
- перегляд та обговорення документальних і художніх фільмів: «Кіборги», «Зима у вогні», «Іловайськ 2014», «Наші котики»; дискусії після перегляду («Що мотивує українських військових?», «Як війна вплинула на національну ідентичність?», «Чому важливо пам'ятати про героїв сучасності?») тощо;
- інтерактивні квести та ігри на патріотичну тематику: квест «Українські герої» (виконання завдань, пов'язаних із відомими подіями війни), гра «Символи України» (відгадування національних символів та їх значення);
- участь у волонтерських проєктах: плетіння маскувальних сіток, збір та передача гуманітарної допомоги для військових, підтримка внутрішньо переміщених осіб та постраждалих від російської агресії, залучення здобувачів освіти до ініціатив зі збору коштів на потреби армії;
- організація військово-спортивних змагань: проведення турнірів та змагань з військово-прикладних видів спорту, організація командних змагань, проведення товариських матчів із залученням військовослужбовців;

- моделювання кризових ситуацій: симуляції тактичних операцій (у межах навчального процесу), вироблення навичок поведінки в надзвичайних ситуаціях (евакуація, перша допомога);
- спілкування з представниками військових та волонтерських організацій: проведення уроків мужності, уроків слави із залученням військовослужбовців, учасників бойових дій, ветеранів тощо.

Реалізація різноманітних форм і методів національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання сприяє формуванню в здобувачів освіти активної громадянської позиції, глибокої поваги до українських захисників та готовності захищати незалежність і територіальну цілісність України.

Російсько-українська війна стала потужним каталізатором національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання молоді в Україні. Молоде покоління демонструє високий рівень громадянської свідомості та готовності захищати незалежність держави. Підвищена увага до національної культури, мови та історії сприяє формуванню нового типу громадянина – відповідального, свідомого та патріотично налаштованого.

Список використаних джерел:

1. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України : наказ від 29 липня 2019 № 1038 / Міністерство освіти і науки України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text (дата звернення: 25.03.2025).
2. Про освіту : Закон України від 17 вересня 2020 р. № 190-IX / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text (дата звернення: 25.03.2025).

Фань Пейсі,
аспірант кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Сучасна професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва відбувається в умовах динамічних соціокультурних змін, цифрової трансформації освіти та розширення міждисциплінарних зв’язків. Відбір ефективних педагогічних технологій є ключовим завданням, що забезпечує якісну мистецьку освіту та формування високопрофесійних фахівців, здатних до творчої та педагогічної діяльності. Цій проблематиці присвятили свої наукові зусилля О. Барановська, Н. Бібік, Д. Блум, Г. Гейс, І. Дячківська, В. Кремень, В. Лозова, П. Мітчелл, О. Пєхота, Р. Томас та ін.

У дослідженнях Н. Басай, М. Букача, Н. Гоголь, В. Гури, І. Зязюна, І. Княжевої, М. Лисакової, В. Тушевої та інших науковців доведено, що культурологічний підхід передбачає використання комплексу методологічних прийомів, які дозволяють досліджувати освіту й педагогіку крізь призму ключових культурологічних категорій (культура, цінності, символи, комунікація тощо). Культурологічний підхід має виразну ціннісну спрямованість, що дає змогу визначати основні регулятиви формування змісту освіти через призму взаємозв'язку та взаємодії різноманітних досягнень людства. Він дозволяє не лише інтегрувати знання про культуру в освітній процес, а й усвідомлювати їхню значущість у формуванні світогляду особистості. При аналізі наукового доробку різних шкіл і традицій важливо враховувати не лише їхні теоретичні засади, а й культурно-історичний контекст, у якому вони формувалися. Це сприяє глибшому розумінню еволюції ідей та їхнього впливу на сучасну педагогічну практику. Культурологічний підхід забезпечує глибокий аналіз освітніх процесів, враховуючи їхній зв'язок із культурними традиціями, духовними цінностями та соціокультурними тенденціями, здійснення не лише структурного осмислення педагогічної діяльності, а й визначення її ролі у формуванні особистості, здатної до творчої самореалізації та активної взаємодії в суспільстві [1; 2].

Культурологічний підхід в освіті майбутніх учителів музичного мистецтва є необхідним для розуміння музичного мистецтва як феномену культури, що розкриває його глибокий духовний та соціальний зміст, адже майбутній учитель має бути не лише виконавцем і педагогом, а й культурним просвітником, здатним використовувати сучасні технології для популяризації мистецтва.

Водночас активне впровадження цифрових технологій у мистецьку освіту вимагає перегляду принципів відбору методик навчання, традиційні методи навчання потребують адаптації до сучасних умов викладання, зокрема дистанційних форматів, інтерактивних платформ і мультимедійних засобів.

Щоб адаптувати підготовку вчителів музичного мистецтва до сучасних реалій, необхідно розробити систему принципів, яка дозволить ефективно інтегрувати культурологічний підхід у професійну підготовку й здійснювати на цій основі відбір сучасних освітніх технологій.

Актуальність визначення принципів відбору сучасних технологій професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на основі культурологічного підходу обумовлена необхідністю забезпечення високого рівня мистецької освіти, відповідності освітнього процесу сучасним вимогам та розвитку інтегративних педагогічних технологій. До таких принципів відносимо:

- відповідність змісту навчання культурному контексту, що реалізується через те, що освітні технології мають враховувати культурний контекст, у якому формується майбутній учитель, інтегруючи світові та національні музичні традиції в освітній процес;
- інтегративність, що передбачає забезпечення міждисциплінарної взаємодії музичного мистецтва з педагогікою, психологією, філософією, соціологією, естетикою, історією культури тощо, що сприяє цілісному сприйняттю мистецьких явищ;

- діалогічність, що націлює на створення навчального середовища, у якому взаємодія студентів і викладачів будується на основі діалогу культур, стилів і мистецьких традицій;
- креативність і варіативність передбачає впровадження технологій, які стимулюють творче мислення, імпровізацію та розвиток індивідуального виконавського стилю майбутніх учителів музичного мистецтва;
- особистісна зорієнтованість націлює на врахування індивідуальних особливостей студентів, їхніх мистецьких здібностей та рівня професійної компетентності для оптимального вибору технологій навчання;
- технологічна адаптивність – передбачає використання інноваційних цифрових та інтерактивних технологій (віртуальні середовища, мультимедійні ресурси, онлайн-платформи) для підвищення ефективності мистецької освіти.
- автентичність мистецького досвіду націлює на використання технологій, що дозволяють здобувачам освіти долучатися до реальної мистецької практики через концертну діяльність, проєктну роботу, співпрацю з професійними музикантами та культурними установами тощо.

Застосування цих принципів відбору сучасних освітніх технологій для професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах культурологічного підходу сприятиме підвищенню її якості, забезпечуючи здатність майбутніх педагогів-музикантів ефективно вивчати, зберігати та розвивати музичну культуру в сучасних умовах.

Список використаних джерел:

1. Княжева І. А. Культурологічний підхід в педагогічній освіті. Наша школа. 2009. № 2. С. 7–12.

2. Левенець М. В. Моделювання культурологічної освіти у сучасних вищих навчальних закладах. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2013. No 2. С. 83–86.

Федоров Олег Валерійович,
аспірант, асистент кафедри
комп'ютерних технологій та інформатики
Бердянського державного педагогічного університету

ВИХОВАННЯ В ПРОЦЕСІ ОСВІТИ КУЛЬТУРИ РОБОТИ ЗІ СТРУКТУРОВАНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ

Сучасні комп'ютерно-інформаційні технології у більшості спрямовані на автоматизацію праці. Технології або дозволяють користувачеві виконати певний обсяг дій швидше; або дозволяють виконати те, що користувач зробити не взмозі. Тобто, або зменшують обсяг витрачених зусиль на той самий обсяг роботи, або розширюють обсяг можливостей.

Іншою складовою комп'ютерно-інформаційних технологій є технології, які саме своєю інформаційною складовою змінюють процеси. До таких належать: а)

засновані на комунікативній складовій (використовують засоби зв'язку, як-от можливість комп'ютерно-інформаційних технологій передавати інформацію на значні відстані зі значною швидкістю та у значних обсягах); б) засновані на репрезентативній складовій (використовують можливості синтетичного відображення інформації, зокрема інтерактивно керованого, як-от комп'ютерну графіку, або перетворене комп'ютерне аудіо-відтворення, тощо); в) засновані на явищах інформації та інформатики, саме інформаційно-алгоритмічні принципи лежать в основі цих технологій.

Слід зважити, технології, що "роблять за людину" – з цих технологій у вжитку зазвичай відносно нові, застосовують новітні можливості й інструменти зручності, нові алгоритми та рішення автоматизації. Люди мають тенденцію прагнути використовувати більш нове, хоча така тенденція не завжди є оптимальною. Проте, технології, що розширюють людині її горизонт можливостей – іноді досить старі, у розробку комп'ютерно-інформаційних технологій 50 і більше років тому були залучені найкращі, найпотужніші фахівці з математики й інформаційних технологій, які мали видатні знання й навички та тенденцію думати значно наперед, потужно випереджати культуру свого часу, і ці технології було закладено глибоко у архітектуру комп'ютерно-інформаційних систем. Були заяви розробників обладнання та програмного забезпечення як-от "у більшості користувач використовує лише базові можливості нашого пристрою" – зрозуміло, йдеться, що обсяг участі пристрою в житті людини, потенціал якого був закладений виробником – є набагато ширшим за той, що здебільшого застосовано. Підкреслимо: закладений реальний для застосування і протестований потенціал розширити життєві можливості користувача. Цей потенціал переважною частиною не вжито.

Бази даних, моделі інформаційних структур – технології відомі та достатньо реалізовані вже понад 40 років тому. Проте, вживані вони досі обмежено. Навіть фахівцями технічних професій бази даних часто не застосовані у повсякденному житті, а іноді навіть і в робочих цілях.

Тут ми приходимо до основного протиріччя: у нас є технології, які мають дуже потужний потенціал, але ми їх не використовуємо. До причин належать: а) ці технології менш емоційно привабливі за інші, не дають "захоплення новизною"; б) вимагають інвестиції зусиль для застосування. Тобто причина у нестачі певної дисципліни застосування. Відповідно, для застосування таких технологій необхідний вплив, що дозволяє сконцентрувати на них увагу, а це: привчання в процесі освіти, створення культури застосування засобу.

Давайте розглянемо перспективи технологій, уявімо собі процес, коли саме технологія може виховувати користувача. Уявімо приклади:

1. Нехай візуальні системи відображення у ПК навчають викладача краще наочно представляти матеріал. Успішно змінюється сама культура розуміння того, що є "показати, пояснити, продемонструвати".

2. Нехай процес ведення структури свого навчального процесу зробить здобувача будь-якої форми освіти: а) більш відповідальним (через усвідомлення явища здобуття знань); б) таким, що навчається ефективніше (через бачення

структури процесу); в) більш мотивованим (через причетність і роздуми про перспективи).

3. Нехай процес створення власного структурованого конспекту-довідника зробить учня більш натхненним і освіченим під час вивчення хімії, біології, математики та інших дисциплін. Нехай учень з нетерпінням чекає нового знання як можливості вклеїти новий екземпляр картинки у журнал-колекцію.

Розглянемо приклади технологій, що можуть "виховати" користувача:

Табличні бази даних – технологія виховує культуру ведення таблиць, структурування записів, класифікації, каталогізації.

Ієрархічні деревоподібні бази даних – вирощують і формують: а) навичку ієрархізувати інформацію, будувати структуру знання та інформації; б) культуру структурованого ієрархічного мислення; в) навичку розробки рішень і текстових матеріалів методом нарощування деталізації; г) здатність опрацьовувати величезні інформаційні структури завдяки правильному розподілу ресурсу уваги по ієрархізованих ділянках. Це приводить до якісних планів, статей, письменницьких робіт – таких що мають якість цілісності та логічності через те, що людина бачила загальну структуру того, що створює.

Графові структури – зрощують здатність до багатозв’язного мислення.

Технології візуального дизайну – привчає до підходу побачити, візуально оцінити систему, що розробляється.

Тривимірна комп’ютерна графіка – виховує просторове сприйняття.

Системи управління проектами – такі часто надають готові підходи до виконання завдання планування, таким чином привчаючи людей до навичок: а) організації, б) декомпозиції.

Технології автоматизації, скрипти та макроси: а) вирощують навичку оптимізації процесів; б) формують дисципліну перевірки та тестування.

Текстові інтерфейси (а також системи розпізнавання мовлення та голосові асистенти) – зрощують: а) звичку до чіткого формулювання запитів (розвиток навички стислої та ясної передачі інформації); б) культуру взаємодії зі ШІ.

Системи моделювання даних – виховують: а) вміння структурування складних процесів в аналітичній формі; б) навички візуалізації даних у наочному форматі.

Відеомонтаж, анімація, створення презентацій – формують у людині: а) стиль і образ викладу (зокрема за рахунок бібліотек готових візуальних шаблонів); б) навичку візуального оповідання (створення зв’язного наративу за допомогою візуальних засобів); в) відчуття ритму та часу(стосовно візуального та інформаційного сприйняття).

Тепер розглянемо, як застосування технологій зберігання структурованої інформації може сприяти навчанню, життєдіяльності та роботі майбутнього фахівця.

Якісна інформаційна база з дисциплін, що вивчаються, наявна під рукою в учня – значно покращує процес навчання. Час, витрачений на створення власної інформаційної бази – це час, проведений зі своїм знанням у когнітивній взаємодії – це фактично повноцінне інтерактивне повторне вивчення матеріалу. Власна інформаційна база завдяки підсвідомим оцінкам людини набуває

особистісної цінності – робить вивчене знання більш цінним за сприйняттям. Водночас, зрощує сприйняття цінності себе та своєї роботи, тому що людина бачить, яку роботу вона виконала задля оволодіння цим знанням та вміннями.

У повсякденному житті – вміння вести інформаційну базу та застосування цього вміння вагомо покращує якість життя людини. Завдяки такому вмінню людина успішно веде менеджмент: а) життєвих цінностей, б) потоку життєвих подій, в) власного майна, г) обладнання, що потребує догляду, д) планів і цілей, е) контактів і зв'язків, ж) власного здоров'я, з) процесу безперервного навчання впродовж життя. Вміння сприяє застосуванню тайм-менеджменту. Людина успішно керує своїми інформаційними базами, що містять: а) наукове та побутове знання; б) процедури та налаштування обладнання; в) досвід виконання різних дій, операцій, вирішення завдань.

У роботі – застосування такої бази робить людину фахівцем вищого рівня. а) Завдяки культурі ведення бази знань фахівець діє як більш освічена людина – застосовує складніші процедури та операції, оперує більшим обсягом знань. б) Фахівець здатний до організованості та тайм-менеджменту. в) Якісно накопичує новий досвід і нове знання. г) Здатний якісно передавати знання та досвід далі – тому що такі ретельно занотовані.

Явище нерівномірного вивчення матеріалу. Знання з кожної дисципліни, отримані на початку та наприкінці навчання – мають властивість "забуватися". Значна частина студентів забуває "вступні лекції", тому не може отримати закладену в них користь. Записи, що дозволяють і провокують переглянути початкові лекції вирішують цю проблему. Аналогічне явище з дисциплінами перших курсів, та кінця періоду навчання.

Якщо людина веде системну структуру дисциплін які вивчає – вона постійно опрацьовує для себе тему зв'язків між цими дисциплінами, це стирає межу між дисциплінами, формується "єдине знання".

Наявність повної бази опанованих знань при роботі з реальними робочими завданнями є дуже перспективною. Зазвичай, зошит-конспект не вирішував цього завдання, та на практиці його просто не було з собою на робочому місці, здебільшого ще 20 років тому фахівці не мали з собою навіть конспекти навіть на своєму першому робочому місці. Зараз це може вирішити смартфон або мобільний комп'ютер із записами. Зазначимо, кожне нове робоче місце вимагає знань, що не були вживані на попередніх робочих місцях, але вивчалися фахівцем. Сучасні комп'ютерно-інформаційні засоби здатні вирішити це завдання, але наявність у потрібний момент повноцінної колекції власного опрацьованого навчального матеріалу є питанням культури роботи зі структурованою інформацією. Нестача такої культури призводить до того, що фахівці орієнтуються не на свої записи, а на Інтернет, і за сучасною тенденцією – мовні ШІ, і різниця в якості та надійності матеріалу зрозуміла: чужий сирий неперевірений матеріал проти свого – пережитого та опрацьованого.

Застосування технологій зберігання структурованої інформації є міцною основою для принципу освіти впродовж життя. Людина після набуття освіти може продовжувати накопичувати цю свою базу впродовж життя, та ще й взаємодіяти з іншими спеціалістами.

Перспективною складовою – як для покращення процесу навчання, так і для формування культури ведення структурованої інформаційної бази – є створення структурованої бази знань з кожної з дисциплін. Це можна порівняти зі створенням свого власного максимально розширеного підручника.

Слід акцентувати на збереженні бази знань в одному місці. Це провокує створення ієрархічності записів – оскільки увага людини обмежена, людина намагається впорядкувати для себе інформацію. База знань втрачає сприйману цінність у момент, коли її стає незручно застосовувати. Якщо учень зможе зберегти свою базу знань, побудовану в процесі навчання, у зручному для себе стані до часу роботи в реальному виробництві – це може стати зручним помічником на тривалий подальший робочий період.

Коли йдеться про складні системи, виникає завдання використання внутрішніх взаємозв'язків, виникає завдання формування графового (в загальному випадку) індексу матеріалу. У процесі індексування учень проводить повторний інтегральний перегляд матеріалу, переоглядаючи загальну структуру системи вивченого матеріалу.

Уявимо собі процес, як структурована колекція записів про предмет у викладача урок за уроком перетворюється на таку ж саму в учня. Це в прямому сенсі передача знання, це наша мета – виростити в учня в розумі структуру знання з дисципліни. Потреба у читанні лекцій та конспектуванні їх відпадає. Натомість викладач може зосередитися на асистуванні у вивченні матеріалу, формуванні правильного розуміння, створенні та формуванні необхідних навичок, компетентностей. Відтепер неякісно ведений конспект не ставатиме на заваді, а час, відведений на лекції, не обмежує обсяг доступного навчального матеріалу.

Запропонуємо спосіб реалізації підходу.

1. Нехай на початку викладання дисципліни у викладача вже є структурована база знань у вигляді бази даних, що містить дисципліну, яка вивчається, а саме: а) структуровану базу знань з дисципліни; б) додаткові відомості для ознайомлення, які можуть зацікавити допитливого учня, стимулювати його пізнавальний інтерес; в) вправи та практичні завдання для оволодіння дисципліною; г) способи оцінити ступінь оволодіння смисловими складовими дисципліни та дисципліною в цілому.
2. Учень отримує копію цієї бази знань або доступ до примірника, і починається процес навчання. Одразу виникає можливість ввести учня в сенс дисципліни та поле знань, що вона охоплює, коло завдань, що вирішує.
3. Викладач ініціює учня у вивчення дисципліни.
4. Після цього йде процес навчання, де напрямки навчання та рух по базі знань учень і викладач можуть вибирати відповідно до динаміки персональних інтересів / властивостей учня.

Фактично, в кожний момент учень не обмежений пройденим набором тем. Замість цього учень одразу бачить усе поле дисципліни, не затираються початкові та кінцеві теми. Дисципліна знаходиться "перед очима" учня протягом усього процесу навчання. Вище якість вбудовування як у власний тезаурус учня, так і в його систему цінностей та прийняття рішень.

Висновок:

Нам потрібно не лише впровадження баз даних у постійний вжиток здобувачем освіти з самого першого дня, але й формування культури застосування всього набору засобів, які придатні для роботи з різними типами інформації. Нам потрібно привчати майбутніх спеціалістів та фахівців: а) до роботи з файловою системою як з базою даних; б) до культури збереження, ведення та переробки інформації; в) до культури рефакторингу системи свого знання; г) до культури оптимального вжитку всього доступного інструментарію; д) до культури й науки роботи з інформацією.

Федотенко Людмила Григорівна,
викладач, спеціаліст вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГА XXI СТОЛІТТЯ ЧЕРЕЗ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. ВИМОГИ РИНКУ ПРАЦІ ТА РЕАЛІЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Сучасний світ швидко змінюється, і система освіти повинна стрімко адаптуватися до цих змін, щоб готувати компетентних фахівців, здатних успішно працювати в умовах XXI століття. Педагог відіграє ключову роль у цьому процесі, тому формування його професійних компетентностей є надзвичайно важливим завданням.

ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка» готує майбутніх педагогів XXI століття – майстрів виробничого навчання зі спеціальностей: 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості), 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології), 015.38 Професійна освіта (Транспорт).

Реалії сучасності диктують вимоги ринку праці до майстрів виробничого навчання.

Насамперед майстер повинен володіти знаннями про сучасні технології та обладнання, що використовуються в сільськогосподарському виробництві та переробці продуктів, у сфері транспорту, харчової та легкої промисловості; має розуміти та вміти застосовувати інноваційні методи в освітньому процесі для підготовки конкурентоспроможних фахівців; володіти основами управління виробничим процесом та вміти організовувати роботу учнів; знати вимоги до якості та безпеки організації виробничої діяльності; розуміти принципи екологічно чистого виробництва та передавати ці знання своїм учням.

А ще має навчитися ефективно спілкуватися з учнями, колегами та представниками підприємств; використовувати цифрові інструменти, онлайн-платформи, інтерактивні методи навчання для створення цікавого та

ефективного освітнього середовища; швидко адаптуватися до змін на ринку праці та впроваджувати нові технології в освітній процес.

Недостатнє фінансування, зношеність вітчизняного обладнання можуть ускладнювати освітній процес. Відсутність актуальної інформації та сучасних підручників знижують якість навчання здобувачів освіти. Обмежена кількість практичних занять також може ускладнювати закріплення теоретичних знань.

Одним зі шляхів подолання недоліків у здобутті якісної освіти майбутніми педагогами та формування в них професійних компетентностей є знання англійської мови на професійному рівні.

Насамперед це доступ до міжнародних ресурсів: наукової літератури (більшість сучасних досліджень у галузі педагогіки публікується англійською мовою. Володіння мовою дозволяє педагогам бути в курсі новітніх методик, технологій та тенденцій); освітніх платформ (провідні онлайн-платформи пропонують курси та матеріали англійською мовою); міжнародних конференцій та семінарів (участь у міжнародних заходах дозволяє обмінюватися досвідом з колегами з усього світу).

Вивчення англійської мови сприяє розвитку когнітивних навичок, таких як аналіз, синтез та оцінювання інформації, а знайомство з англомовною культурою під час занять з англійської мови розширює світогляд майбутніх фахівців і сприяє формуванню толерантності та поваги до культур європейських країн [3].

Значно підвищується конкурентоспроможність студентів та випускників коледжу: володіння англійською мовою є значною перевагою на ринку праці, особливо в умовах глобалізації. Педагоги, які володіють англійською мовою, можуть викладати в міжнародних школах, мовних центрах або працювати з іноземними студентами.

З прийняттям закону України «Про застосування англійської мови в Україні» володіння англійською мовою стає необхідністю для працівників багатьох професійних сфер.

Англійська мова є мовою технологій та інновацій. Володіння нею дозволяє педагогам використовувати сучасні освітні технології та програмне забезпечення. Доступ до англомовних ресурсів дозволяє педагогам упроваджувати новітні методики викладання, такі як CLIL (Content and Language Integrated Learning).

Крім того, відбувається розвиток особистісного та професійного зростання. Адже вивчення англійської мови сприяє розвитку впевненості в собі та комунікативних навичок і відкриває можливості для подорожей, навчання, культурного обміну.

В умовах глобалізації знання англійської мови стає необхідністю для будь-якого фахівця, включаючи педагогів. МОН України активно підтримує вивчення англійської мови в закладах освіти, починаючи з раннього віку.

Знання англійської мови відкриває майбутнім фахівцям можливості для участі в міжнародних програмах обміну для педагогів, що дозволяє отримати досвід роботи чи проходження практики в інших країнах, ознайомитися з різними освітніми системами та налагодити міжнародні зв’язки [1].

Використання здобувачами освіти підручників, словників та інших навчальних матеріалів для самостійного вивчення англійської мови сприяє їхньому самовдосконаленню та самоосвіті.

Отже, знання англійської мови на професійному рівні є необхідною умовою для розвитку успішної кар'єри сучасного педагога. А формування професійних компетентностей педагога XXI століття – це складний та багатогранний процес, який потребує спільних зусиль держави, суспільства та самих педагогів. Тільки тоді ми зможемо забезпечити якісну освіту для наших дітей та молоді, щоб підготувати їх до успішного життя в сучасному світі.

Список використаних джерел:

1. Сучасний учень у світі мультимедій: нові виклики та можливості. URL: https://arbook.info/suchasnij-uchen-u-sviti-multimedij-novi-vikliki-ta-mozhlivosti/ (дата звернення: 18.02.2025).
2. Формування професійної компетентності студентів у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням. URL: https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/223 (дата звернення 17.02.2025).
3. Чому важливо вивчати англійську мову в сучасному світі? URL: https://www.e-land.com.ua/uk/chomu-vazhlyvo-vyvchaty/ (дата звернення: 18.02.2025).

Франкевич Любов Семенівна,
заступник директора з навчальної роботи,
викладач спецдисциплін будівельного профілю
Вище професійне училище № 14, Івано-Франківська обл., м. Коломия;
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,
доктор технічних наук, професор кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ВИКЛАДАННЯ БУДІВЕЛЬНИХ ДИСЦИПЛІВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Формування та професійна підготовка майбутніх спеціалістів, майстрів виробничого навчання, інженерів, будівельників, техніків, викладачів шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів, вищих навчальних закладів, гуртків технічної творчості, підвищення кваліфікації в наш час нерозривно пов'язана із постійним самовдосконаленням. Адже – відбудовування країни, її господарства, підприємств, виробництв різного роду неможливі без активної, плідної діяльності підготовлених спеціалістів будівельного профілю.

Цей важливий та відповідальний вид роботи неможливий без участі високопрофесійних спеціалістів. Адже, слід враховувати, що будівельні

технології, їх призначення та властивості, уже жваво змінюються з часом, з'являються нові матеріали, які раніше не використовувалися, не існувало технологій та рекомендацій для їх вживання. Проте, такі нові склади, матеріали, яким притаманні нові, раніше не відомі властивості починають широко використовуватися у будівельній галузі: як у цивільному , так і в промисловому будівництві, будівництві спеціальних споруд. Вимоги для таких споруд та будівель стають все вище, оскільки сучасні споруди повинні бути наділеними все більш сучасними та високими параметрами. До сучасних будівель ставляться все більш підвищені вимоги, задовільнити які без застосування сучасних, прогресивних технологій або вкрай важко, або – взагалі неможливо.

Отже - сучасним спеціалістам необхідне постійне вдосконалення своїх професійних навичок, та професійної майстерності, оскільки це сьогодні актуальні вимоги часу. Слід також враховувати, що сучасні спеціалісти-будівельники повинні вільно володіти однією, або двома іноземними мовами: сучасна технічна та наукова література випускається на англійській, німецькій, французькій мовах, необхідно також враховувати бурхливий розвиток східних країн, зокрема Китаю. Сінгапуру, Таїланду тощо. Необхідне постійне оновлення та модернізація обладнання та оснащення сучасних кабінетів, лабораторій з будівельних дисциплін, наукового обладнання. З врахуванням тяжкого матеріального становища сучасних закладів освіти, ця задача стає ще більш важливою та актуальною. Поповнення та розширення матеріальної бази кафедр і лабораторій може здійснюватися різними шляхами. Одним з них, і досить ефективним є можливість розширити та вдосконалити свою матеріальну базу шляхом самостійної розробки, або модернізації старого обладнання, яке в силу тих чи інших причин вичерпало свій ресурс, прийшло у стан, який вимагає ремонту, модернізації, вдосконалення. Слід зазначити, що у сучасних умовах студенти, учні, курсанти слухачі тощо повинні добре володіти також не тільки іноземними мовами, але й також знати тенденції розвитку сучасних виробничих технологій, матеріалознавства, технологіями виробництва сучасних конструкційних та будівельних матеріалів, а також – розуміти в результаті яких факторів ці матеріали можуть суттєво змінювати свої властивості. Тому, сучасний спеціаліст-будівельник повинен добре володіти методиками експериментальних досліджень, повинен вміти чітко планувати, а також обробляти отриману експериментальну інформацію. У свою чергу, володіння навичками та знаннями інформатики на високому, сучасному рівні неможливе без фундаментальних знань з математики, фізики, а також – цілої низки технічних дисциплін: креслення, технічної механіки, технологій машинобудування, матеріалознавства. Отже – сучасний спеціаліст з будівельних спеціальностей повинен володіти широким комплексом знань із самих різноманітних дисциплін, які складають облік майбутнього, а також сучасного спеціаліста – будівельника.

Слід пам'ятати, що сучасний парк верстатного обладнання також постійно змінюється та вдосконалюється. Сама наука про будівництво та будівельні метаріали теж зазнає постійних трансформацій та перетворень, вдосконалень, пов'язаних із зміненнями суміжних наук і дисциплін. Тому реалізація та

втілення в життя перерахованих вище задач неможливі без комплексного підходу до освітнього процесу, який повинен бути неперервним та таким, що постійно буде не тільки передавати нові знання слухачам, але й здійснювати неперервний моніторинг і контроль якості та рівня знань не тільки у закладах освіти, але й на виробництві, у промислових підприємствах. Здійснення такого процесу неможливе без створення відповідної інфраструктури та побудови навчального процесу таким чином, щоб він і сам міг постійно вдосконалюватись та покращуватись[1].

Наробки з цього питання вже декілька років постійно втілюються та вдосконалюються у навчальному процесі закладу.

Список використаних джерел:

1. Гребньов Г. М. Формування напрямків підвищення ефективності маркетингового механізму управління конкурентоспроможністю будівельних підприємств в ринкових умовах / Г. М. Гребньов // Економічний вісник НТУ «КПІ». – Київ, 2014. – № 11. – С. 395–400.

Хе Шицзя,
аспірант кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ТЕХНОЛОГІЯ РЕФЛЕКСИВНОГО ДІАЛОГУ ЯК ІННОВАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Сучасні тенденції розвитку освіти вимагають пошуку інноваційних підходів, технологій і методів професійної підготовки майбутніх педагогів, які здатні ефективно працювати в конкурентних умовах динамічного суспільства. Однією із таких інновацій є метод рефлексивного діалогу, що сприяє самостійному професійному вдосконаленню, глибокому усвідомленню власного педагогічного досвіду, критичному осмисленню професійних ситуацій і пошуку ефективних рішень, розвитку здатності до інноваційної діяльності, формуванню дидактичної культури і професійної майстерності.

Рефлексивний діалог є технологією взаємодії, що передбачає активне осмислення суб'єктами освітнього процесу власних думок, емоцій та дій у процесі професійного навчання. Його теоретичний фундамент складають діалогічний підхід, який акцентує увагу на поліфонічності мислення, відкритості до іншої думки, здатності до саморозвитку [2] та рефлексивний підхід, що ґрунтується на усвідомленому аналізі власного досвіду, пізнавальної діяльності, міжособистісної взаємодії, спрямований на розвиток у здобувачів освіти здатності критично осмислювати свої знання, оцінювати власні навчальні стратегії та формувати індивідуальну освітню траєкторію. Рефлексія тут виступає як ключовий механізм самосвідомості, особливий процес самодослідження, під час якого суб'єкт аналізує не лише зміст свого знання, а й

способи його отримання, критично оцінюючи власні переконання, уявлення та методи пізнання [1; 3].

Виокремлюємо такі основні принципи реалізації рефлексивного діалогу в умовах професійно-педагогічної освіти: принцип діалогічності, що передбачає взаємодію, яка базується на взаємоповазі та співпраці суб'єктів освітнього процесу; принцип рефлексивності, що його розуміємо як здатність аналізувати й усвідомлювати власний досвід і позицію; принцип колективності, що націлює на об'єднання зусилля для досягнення спільної мети; принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії, який передбачає рівноправне спілкування між учасниками освітнього процесу; принцип критичності, що націлює на розгляд й оцінювання педагогічних явищ і процесів з різних позицій та принцип інноваційності, що стимулює пошук нових підходів та методів у педагогічній діяльності.

Етапами технології рефлексивного діалогу є постановка проблеми або теми, коли визначається актуальне питання, що потребує обговорення; обмін думками, під час якого учасники діляться своїм досвідом, емоціями, висловлюють різні думки; рефлексивний етап передбачає аналіз кожним учасником власного внеску в діалог, усвідомлення нових ідей та інформації; під час дієво-планувального етапу визначаються конкретні кроки для впровадження отриманих знань у практику, які допомагають знайти спосіб вирішення проблеми або нові підходи до роботи; на підсумковому етапі відбувається аналіз результатів, формулювання висновків, коригування освітнього процесу.

Рефлексивний діалог є багатогранним процесом, який може розгортатися в різних формах, залежно від контексту, учасників і педагогічних завдань. Він може відбуватися як у безпосередньому, так і в опосередкованому вигляді, сприяючи глибшому осмисленню знань, власного досвіду та світоглядних позицій. Розглянемо безпосередній навчальний рефлексивний діалог. У такій формі діалог здійснюється через активне спілкування між учасниками освітнього процесу. Це можуть бути: дискусії та дебати, де майбутні педагоги обговорюють різні думки, аналізують аргументи та відстоюють власну позицію; «Сократівський діалог», коли викладач через систему запитань підводить студентів до самостійного відкриття істини; групова робота з елементами рефлексії, коли здобувачі освіти в процесі виконання завдань коментують свої дії та прийняті рішення. Рефлексивний діалог у формі опосередкованого рефлексивного осмислення не завжди потребує безпосереднього обміну репліками між співрозмовниками. Він може мати форму внутрішнього діалогу або роздумів над певною проблемою. Наприклад: аналіз власного досвіду після виконання складного завдання; написання рефлексивного есе, у якому студент осмислює свої помилки, досягнення та труднощі; аналіз педагогічних ситуацій або відеоуроків із подальшою рефлексією тощо. Розглянемо рефлексивний діалог через виконання завдань. Будь-яке завдання, запропоноване в освітньому процесі, не є нейтральним – воно містить закладені ідеї, цінності та концептуальні орієнтири автора. Майбутній педагог, виконуючи завдання, веде внутрішній діалог із його автором, інтерпретуючи зміст, погоджуючись або критично переосмислюючи запропоновані думки. Рефлексивний діалог на життєво важливі теми використовується тоді, коли освітній процес виходить за

межі суто академічних питань і переходить у площину особистих переживань та ціннісних орієнтацій. Обговорення таких тем сприяє їх глибокому особистісному осмисленню й розвитку критичного мислення.

Отже, технологія рефлексивного діалогу є ефективним інноваційним засобом модернізації професійно-педагогічної освіти, спрямованим на розвиток особистісного та професійного потенціалу майбутніх фахівців, формування їхньої професійної майстерності.

Список використаних джерел:

1. Княжева І. А. Педагогічна рефлексія як чинник професійного становлення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. № 2 (65), травень 2019. С. 35–139.
2. Кремень В. (2017). Діалогічне навчання як засіб забезпечення розвитку критичного мислення учнів, підвищення їхньої мотивації до навчання та формування соціальних навичок. Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Педагогіка. 2017. № 2 (45). С. 39–44.
3. Phillipson N., Wegerif R. Dialogic education: mastering core concepts through thinking together. London: Routledge, 2017. 206 p.

Хоменко Олександр Григорович,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Сталий розвиток визначається як процес збалансованого соціально-економічного та екологічного прогресу, спрямований на задоволення потреб сучасного покоління без шкоди для можливостей існування майбутніх поколінь. Цілі сталого розвитку – ключові орієнтири виведення світу на траєкторію життєстійкого розвитку, що були ухвалені на Генеральній асамблеї ООН у 2015 році .В Україні триває процес імплементації міжнародних ініціатив зі сталого розвитку у національну політику. Тому концепція сталого розвитку має особливе значення в контексті трансформації вітчизняної освіти системи для забезпечення її нової якості (інклюзивної, справедливої та якісної освіти) та «сприяння можливостям навчання протягом усього життя для всіх» [2].

Концепція освіти для сталого розвитку, розроблена науковцями ЮНЕСКО, має на меті формування компетентностей, які допомагають молодому поколінню діяти відповідально та свідомо, враховуючи їхній теперішній та майбутній соціальний, культурний, економічний вплив на навколишній світ. Учені ЮНЕСКО вважають, що освіта для сталого розвитку – це сукупність засобів,

методів і прийомів, що стимулюють молодь приймати усвідомлені рішення, відповідально діяти, сприяти розвитку економічної стабільності та формувати справедливе суспільство для сучасного і майбутніх поколінь, водночас поважаючи культурну різноманітність [2, с. 12].

Формування компетентностей для сталого розвитку (глобальних компетентностей) привертає значну увагу та присутнє в науково-педагогічному дискурсі в усьому світі. У працях закордонних науковців Ґ. де Хаан, М. Рікман, А. Вік, визначено компетентності, якими повинна володіти людина для досягнення цілей для сталого розвитку:

1. Системне мислення.
2. Прогностична компетентність.
3. Нормативна компетентність.
4. Стратегічна компетентність.
5. Компетентність співпраці.
6. Компетентність.
7. Критичне мислення.
8. Компетентність вирішення проблем [1, с. 10].

Експерти ЮНЕСКО поглибили розуміння компетентностей сталого розвитку і визначили таку їх структуру:

− набуття знань (можливість збирати необхідну інформацію з різних джерел, оцінювати її якість і здобувати знання для вирішення проблемних питань);

− вирішення проблем і конфліктів (розвиток здатності вирішувати проблеми місцевого, національного і глобального рівнів, долати соціальні та культурні та етнічні бар'єри, ідеологічні відмінності);

− критичне мислення (уміння оцінювати норми, ставлення й інші думки, розвивати здатність до самокритики);

− спілкування і ведення переговорів (можливість вести конструктивний діалог);

− розуміння систем (здатність аналізувати системи і процеси розвитку, розуміти взаємозв'язок між місцевим, національним і глобальним рівнями, оцінювати вплив втручань людини);

− погляд у майбутнє (здатність аналізувати ризики, оцінювати наслідки дій і ухвалених рішень);

− реакція на цінності (здатність і бажання реагувати на власні та чужі цінності з готовністю перегляду поглядів);

− співпраця (участь у сталому трансформаційному процесі, уміння ефективно співпрацювати з іншими людьми для досягнення спільних цілей);

− зміна пріоритетів (здатність реагувати на ситуації, співчувати, ситуативно змінювати бачення і ставлення до світу);

− комплексне мислення (можливість співпрацювати з іншими людьми, незважаючи на їхню стать, релігію, соціальний статус, походження тощо);

− вияв солідарності та відповідальності (виявляти солідарність до тих, хто переживає прояви нерівності, розділяти відповідальність за будь-які ризики) [3, с. 21]

Науковці наголошують, щоб досягти означених компетентностей, необхідно зробити сталим освітній процес. Однак, як зазначають дослідники, питання формування компетентностей сталого розвитку недостатньо враховуються в освітньому середовищі закладах вищої освіти [4, с. 117]. Учасникам освітнього процесу не вистачає інтересу та мотивації; крім того, труднощі виникають й під час професійної підготовки майбутніх педагогів до реалізації принципів сталого розвитку [4, с. 122].

Наукові розвідки дозволили нам визначити структуру ключових компетентностей сталого розвитку майбутніх магістрів професійної освіти: системне мислення, прогностична (стратегічна) компетентність, інноваційна компетентність, компетентність колективної співпраці, правова компетентність, критичне мислення, самосвідомість, компетентність системного вирішення проблем (табл. 1).

Таблиця 1

Структура ключових компетентностей сталого розвитку магістрів професійної освіти

Ключові компетентності	**Зміст компетентностей**
Системне мислення	Знання, розуміння, аналіз функціонування і економічних, природних, та соціально-культурних систем, їх взаємозв'язків та проблеми на місцевому, національному і глобальному рівнях.
Прогностична (стратегічна)	Вміння передбачати зміни в розвитку у професійній освіті галузі і визначити їх вплив на екологічні соціальні та економічні системи; вміти оцінювати можливі наслідки екологічних і соціальних викликів у професійній діяльності
Правова	Розуміння норм і принципі, що зумовили прийняття тих чи тих рішень, розуміння відповідальності за дотримання правових норм; усвідомлення необхідності досягнення компромісу в умовах конфлікту
Інноваційна	Здатність сприймати, розвивати й імплементувати нові ідеї та інтегрувати інновації які сприяють сталому розвитку в середовище професійної освіти
Колективної співпраці	Здатність розуміти й поважати потреби, точку зору та дії інших людей, виконувати активну роль у колективній діяльності для забезпечення сталого розвитку
Критичного мислення	Здатність критично осмислювати усталені норми, правила та підходи, власну діяльність, аргументовано відстоювати свої позиції для забезпечення сталості
Самосвідомості	Здатність оцінювати власну роль у команді, вміти мотивувати людей, та рухатися до спільної мети, знає етичні принципи стійкості, справлятися з власними емоціями та почуттями
Системного вирішення	Вміння використовувати різні підходи для вирішення актуальних проблем професійної освіти зі забезпечення

проблем	сталого розвитку й приймати ефективні рішення щодо їх розв'язання, здатність розробляти та керувати освітніми проєктами для розвитку інновацій, стійкості економічних і екологічних процесів та соціальної відповідальності.

Розроблена нами структура ключових компетентностей сталого розвитку магістра професійної освіти містить не лише когнітивні компоненти, а й здатність розуміти розвиток екологічних, соціальних та економічних систем, соціальні навички та цінності тощо.

Вважаємо, що освітня програма фахівців професійної освіти та традиційні технології їх підготовки у закладах вищої освіти потребують теоретичного переосмислення та практичного оновлення. Тому перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні можливостей удосконалення освітньої програми «Професійна освіта (Будівництво)» та змістового наповнення її освітніх компонентів принципами сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Education for Sustainable Development Goals – Learning Objectives / M. Rieckmann et al. France : UNESCO, 2017. 67 p.
2. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. URL:https://sdgs.un.org/2030agenda
3. Mahatma Gandhi Institute of Education for Peace and Sustainable Development. *Textbooks for Sustainable Development:* a guide to embedding.Paris : UNESCO, 2017. 186 p.
4. Klimková A. Competencies for sustainability as way to equitable, caring and sustainable society. Educ.Sci.-Prof. J. 2017. 2. P. 117–125.

Храпач Дмитро Миколайович,
майстер виробничого навчання кафедри технологічної та
професійної освіти і декоративного мистецтва
Хмельницького національного університету

МОТИВАЦІЯ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДО ВИВЧЕННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ

Якість підготовки фахівців будь-якої спеціальності залежить від умотивованості здобувачів вищої освіти під час навчання до опанування майбутнього фаху. Згідно з українським педагогічним словником «мотив» (франц. motif, від лат. Moveo – рухаю) – спонукальна причина дій і вчинків людини (те, що штовхає до дії) [1, с. 217]. Мотивами можуть бути потреби й інтереси, прагнення й емоції, установки й ідеали.

З психологічного погляду мотиви є внутрішніми рушіями навчальної діяльності. Від рівня сформованості мотивів багато в чому залежить успішність і результативність засвоєння навчальної інформації. Педагоги виділяють кілька

груп мотивів: соціальні, спонукальні, пізнавальні, професійно-ціннісні, меркантильні. Професійно-ціннісні мотиви вступають у дію на етапі вибору професії і безпосередньо оволодіння професійною освітою [2]. У навчанні переважають соціальні та пізнавальні мотиви.

Мотиви навчальної діяльності за характером поведінки учасників можна умовно поділити на внутрішні і зовнішні [3]. Важливість внутрішніх мотивів полягає у тому, що вони стимулюють мотиви навчальної діяльності, мотивують студентів до самостійного навчання, розвитку власних здібностей та досягнення особистих цілей. Зовнішня мотивація заснована на заохоченнях, покараннях та інших видах стимуляції, які спрямовують або гальмують поведінку людини. Поєднання внутрішньої та зовнішньої мотивації сприяє ефективному навчанню й розвитку особистості.

Мотивування здобувачів вищої освіти використовується педагогами на усіє етапах підготовки фахівців, формування їх професійної компетентності. Формування ключової техніко-технологічної компетентності (ТТК) бакалаврів професійної освіти за спеціалізацією «Транспорт» відбувається під час вивчення фахових дисципліни автотранспортного профілю впродовж усього періоду навчання, що охоплюють відомості про будову автомобіля, процеси його технічного обслуговування та ремонту.

Умовно можна виокремити три етапи формування ТТК бакалаврів професійної освіти за спеціалізацією «Транспорт»: мотиваційний, діагностичний, формувальний, систематизуючий [4], на кожному з яких *м*отивація є ключовим аспектом ефективного навчання студентів. При цьому, використовують як класичні так і нестандартні методи і прийоми мотивування здобувачів освіти, кожен з яких має свої переваги та спрямований на підвищення зацікавленості студентів до процесу навчання.

На першому етапі формування ТТК здобувачі вищої освіти набувають усвідомлену спрямованість на майбутню професійну діяльність в межах спеціалізації, а саме обслуговування та ремонту автомобілів, засвоюють соціальні та професійні ціннісні орієнтири, у них формується позитивне ставлення та стійка мотивація до професійного навчання за фахом.

Поряд із традиційними методами навчання використовуються й методи мотивації: діагностики та аналізу, метод створення доброзичливої атмосфери, метод підтримки іміджу спеціальності, метод комунікативної атаки тощо.

Дієвим методом розвитку пізнавальних інтересів студентів на початку навчання є екскурсії (реальні та віртуальні), що передбачають знайомство з реальними автотранспортними підприємствами, дільницями та цехами, а також використання онлайн-екскурсій для демонстрації передових технологій і процесів ремонту автомобілів.

Другий етап формування ТТК полягає у розширенні понятійно-категоріального апарату, вивченні теоретичних основ в галузі «Транспорт», формуванні стійкого інтересу до професійної діяльності, а також розвиток базових умінь і навичок технічного обслуговування та ремонту автомобільного транспорту. На цьому етапі застосовуються методи стимулювання і мотивування до учіння, метод досягнення успіху, методи доведення та переконання тощо.

Важливу роль відіграє позитивний зворотний зв'язок, який полягає у постійному інформуванні студентів про їхні досягнення, поясненні помилок та похвалі за успішні рішення. Крім того, в освітній процес активно впроваджується гейміфікація, що передбачає використання ігрових елементів, зокрема конкурсів, змагань і квестів, які сприяють підвищенню зацікавленості та мотивації студентів до навчання.

Мотивація до опанування фахових знань відбувається під час організації круглих столів та дискусій, які дають можливість студентам висловлювати власну думку, аналізувати різні точки зору та брати активну участь в обговоренні актуальних тем в автотранспортній сфері. Значну роль у підготовці фахівців відіграють зустрічі з роботодавцями, під час яких представники провідних підприємств діляться досвідом, розповідають про вимоги до працівників та надають студентам інформацію про реальні перспективи працевлаштування. Додатково проводяться майстер-класи та практичні тренінги за участю експертів галузі, що дозволяє студентам отримати цінні практичні навички та закріпити теоретичні знання. Такий комплексний підхід до формування мотиваційної сфери особистості можливий за умови створення у закладі освіти практико-орієнтованого середовища, він дозволяє сформувати стійкий інтерес студентів до майбутньої професійної діяльності.

На третьому, систематизуючому етапі, мотивація бакалаврів професійної освіти до вивчення фахових дисциплін автотранспортного профілю забезпечується через застосування таких методів як метод долання перешкод, метод делегування та метод закріплення позитивного враження.

Важливим аспектом мотивації є усвідомлення студентами значущості набуття професійних компетентностей, що досягається через опанування специфічних способів мислення, формування професійних цінностей та розвиток особистісних якостей, необхідних для ефективного виконання трудових функцій у транспортній галузі. На цьому етапі реалізується компетентнісний підхід, спрямований на розвиток техніко-технологічної компетентності бакалаврів, що розглядається як динамічна комбінація знань, умінь, навичок та особистих якостей, які забезпечують їхню готовність до професійної діяльності в сфері обслуговування та ремонту автомобілів.

Застосування різноманітних методів мотивації навчально-пізнавальної діяльності бакалаврів професійної освіти, поєднання класичних і нестандартних підходів до мотивації сприяють підвищенню інтересу здобувачів вищої освіти до навчання, формуванню у студентів готовності до майбутньої кар'єри. Отже, мотивація бакалаврів професійної освіти за спеціалізацією «Транспорт» до вивчення фахових дисциплін є обов'язковим компонентом освітнього процесу, вона забезпечує ефективність формування техніко-технологічної компетентності майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко, С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко ; [гол. ред. С. Головко]. – Київ : Либідь, 1997. – 373 с.

2. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка у запитаннях і відповідях: навч. посіб. – Київ : Знання, 2006. – 311 с.

3. Психологічна діагностика мотивації особистості до навчання в умовах інформаційного суспільства : монографія / Н. В. Пророк, Л. О. Кондратенко, Л. М. Манилова та ін. ; за ред. Н. В. Пророк. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 131 с.

4. Храпач Д.М. Етапи формування техніко-технологічної компетентності бакалаврів професійної освіти за спеціалізацією «Транспорт» // Академічні візії. – 2023. – №23. – 7 с. DOI: http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8362033.

Цимбалюк Світлана Миколаївна,
викладачка кафедри іноземних мов і методик їх навчання,
аспірантка кафедри освітології та психолого-педагогічних наук
Факультету педагогічної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ДОСВІД РОБОТИ ЦЕНТРІВ ПІДТРИМКИ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ: ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Освітнє середовище закладу вищої освіти є складною, багатосуб’єктною та багатопредметною системою, яка здатна цілеспрямовано впливати на професійний і особистісний розвиток майбутнього фахівця. Воно сприяє формуванню готовності до професійної діяльності або подальшого навчання, а також забезпечує успішну соціальну адаптацію, ефективне виконання соціальних ролей і можливість самореалізації в різних сферах життєдіяльності [1].

Створення в закладі вищої освіти інноваційного освітнього середовища особистісного розвитку майбутнього педагога передбачає впровадження сучасних педагогічних технологій, інтеграцію науково-дослідницької діяльності та практико-орієнтованого навчання. Таке середовище сприяє формуванню професійних компетентностей, розвитку критичного мислення, креативності та рефлексивних умінь студентів. Завдяки використанню інтерактивних методів, цифрових ресурсів і міждисциплінарного підходу забезпечується гармонійне поєднання теоретичних знань із практичною підготовкою, що сприяє особистісному зростанню та професійному самовизначенню майбутніх педагогів.

У Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка на Факультеті педагогічної освіти з 2017 року функціонує Центр самопізнання та саморозвитку, діяльність якого координується Кафедрою освітології та психолого-педагогічних наук.

Метою діяльності Центру є створення організаційних, педагогічних і технологічних умов, необхідних для самопізнання та особистісного розвитку майбутніх вихователів дітей дошкільного віку та вчителів початкових класів.

Основними завданнями Центру є:

- адаптація студентів першого курсу до освітнього процесу в закладі вищої освіти;
- формування у студентів знань з анатомо-фізіології, психології та педагогіки щодо особливостей розвитку людини на різних етапах її життєвого циклу;
- надання психолого-педагогічної підтримки студентам;
- формування готовності студентів до професійної самоідентифікації та особистісно-професійного розвитку;
- проєктування індивідуальної освітньо-професійної траєкторії.

Діяльність Центру реалізується через такі основні форми роботи:

- індивідуальне консультування та надання психологічної підтримки студентам;
- організація тренінгів, семінарів, круглих столів, лекторіїв, диспутів, воркшопів, присвячених питанням самопізнання, особистісного розвитку, психологічної адаптації до освітнього та соціокультурного середовища закладу освіти;
- проведення лабораторних, практичних занять і семінарів з навчальних дисциплін, зокрема "Людинознавство", "Психологія", "Педагогіка", "Технології досліджень в освітній галузі";
- виконання індивідуальних та групових навчально-дослідницьких проєктів;
- надання консультацій щодо проведення психолого-педагогічної діагностики особистісного розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в межах психолого-педагогічної практики.

За підсумками звітного періоду 2024 року в Центрі було проведено 24 заходи, серед яких: 4 педагогічні майстерки, 4 рефлексійні зустрічі, 2 дослідницькі проєкти, 1 наукові дебати, 3 тренінги, 2 гостьові лекції, 1 педагогічний дискурс, 2 вебінари, 3 засідання історико-педагогічних студій, 2 студентських рандеву "ProУспіх та навіть більше". За звітний період до діяльності Центру було залучено 217 студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та 18 студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти [3].

У Плані роботи на 2025 рік прослідковується дослідження актуальних проблем, таких як: використання штучного інтелекту для написання дослідницьких робіт, травма-інформоване навчання студентів, а також організація тематичних зустрічей з інфлюєнсерами – психологами, видатними педагогами та експертами освітньої сфери.

Розширення освітнього простору сприяє підготовці фахівців у форматі безпосередньої професійної інтеграції, що забезпечує формування у студентів стійкого інтересу до обраної спеціальності, розвиток рефлексії щодо особистісних і професійних компетенцій, а також усвідомлення необхідності самопізнання та саморозвитку.

Організація пошукової діяльності сприяє формуванню спеціалізованого дослідницького середовища, що забезпечує студентам можливість глибшого розуміння духу епох, аналізу передумов і чинників, які визначали розвиток освіти в різні історико-педагогічні періоди. Це сприяє більш глибокому

зануренню в досліджувану проблему, а також усвідомленню взаємозв'язків і взаємозалежностей між педагогічними явищами та процесами [2].

Таким чином, Центр самопізнання та саморозвитку Київського столичного університету імені Бориса Грінченка забезпечує комплексну підтримку майбутніх педагогів у їхньому особистісному й професійному становленні. Діяльність центру спрямована на адаптацію студентів до освітнього процесу, розвиток їхніх психолого-педагогічних компетенцій, формування професійної самоідентифікації та проєктування індивідуальних освітніх траєкторій. Важливим аспектом професійної підготовки є не лише засвоєння теоретичних знань, але й безпосереднє занурення у професійну діяльність, що сприяє формуванню практичних навичок, розвитку фахових компетентностей та набуттю досвіду в реальних умовах професійної взаємодії. Окрім того, значну роль відіграє організація дослідницької роботи, яка забезпечує студентам можливість проведення самостійних наукових досліджень, аналізу актуальних проблем галузі, критичного осмислення отриманих результатів та формування навичок науково-дослідницької діяльності. У результаті розвивається аналітичне мислення, професійна рефлексія та формується готовність до застосування інноваційних підходів у майбутній професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Братко М. (2015). Освітнє середовище вищого навчального закладу: функціональний аспект. Педагогічний процес: теорія і практика. Вип.1-2. С.11-17

2. Венгловська О.А., Куземко Л.В., Новик І. М. (2017). Особистісно-професійний розвиток студентів педагогічних спеціальностей у центрах компетентностей. Молодий вчений. №11. С. 281–284.

3. Факультет педагогічної освіти. Центр самопізнання та саморозвитку. URL: https://surl.li/kejsib

Чіка В'ячеслав Юрійович,
магістрант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Самусь Тетяна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Серед педагогічних професій майстер виробничого навчання займає особливе місце. Він повинен поєднувати високий професіоналізм,

компетентність, глибокі педагогічні знання та володіти найскладнішими навичками відповідно до сучасних досягнень науки і техніки. Щоб ефективно навчати майбутніх кваліфікованих працівників, майстер виробничого навчання повинен не тільки досконало володіти професією, але й мати відповідну фахову підготовку. Здорове оточення, яке має значний вплив на всіх учасників освітнього процесу, включає в себе як фізичні, психологічні так і соціальні аспекти. Тому, створення у закладі освіти сприятливого здоров'язбережувального середовища, яке б забезпечило збереження і розвиток здоров'я майбутніх фахівців, є необхідним.

Збереження психологічного та фізичного здоров'я педагога, є критично важливим, не лише для нього самого, але й для формування здорового освітнього процесу [3]. Оскільки педагоги часто зазнають значного стресу, емоційного вигорання та перевантажень, необхідно розробляти та впроваджувати стратегії, що підтримують їхнє здоров'я й розвивають навички саморегуляції.

Основним із завдань здоров'язбережувальної педагогіки є з одного боку – формування спеціальних знань, умінь, навичок для збереження і зміцнення власного здоров'я, а з іншого – надання своєчасного прогнозування можливостей впровадження інноваційних педагогічних технологій, які допомагають здійснювати самостійні спроби поліпшити себе, своє тіло, психіку, емоції, розвивати комунікативні навички, враховуючи гуманне ставлення до світу, до навколишнього середовища, до себе [2, с. 44].

Здоров'язбережувальні підходи реалізуються через створення умов для покращення здоров'я майбутніх фахівців, та з урахуванням впливу освітнього процесу на психічний і фізіологічний стан студентів [1, с. 237].

Особливості професійної діяльності майбутніх майстрів виробничого навчання визначають педагогічні умови формування їхньої здоров'язбережувальної культури. Перша умова формування здоров'язбережувальної культури – це інтеграція здоров'язбережувального компоненту в навчальні дисципліни та практичну діяльність. Це включає акцентування уваги на безпеці праці, гігієні та здоровому способі життя [4].

Друга умова – застосування сучасних здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі. До них належать: інтерактивні методи (групові обговорення, проєктна діяльність, рольові ігри), мультимедійні інструменти (відеолекції, онлайн-платформи), а також фізичні вправи та релаксаційні техніки [4]. Поєднання традиційних та інноваційних методів і форм навчання сприяє ефективному засвоєнню теоретичного матеріалу майбутніми фахівцями, що в подальшому стимулює розвиток здоров'язбережувального мислення. Принцип наочності та візуалізації дозволяє відобразити отриману інформацію, звертаючи увагу на ключові елементи змісту фахової підготовки, яка створює основу для розвитку когнітивних та практичних навичок і активізує здоров'язбережувальне мислення майбутніх майстрів.

Навчально-тренувальні заняття мають на меті формування готовності до майбутньої професійної діяльності, а також досягнення та підтримування певного рівня функціональної підготовки майбутніх кваліфікованих майстрів

виробничого навчання. Значну роль в цьому відіграє розвиток власного досвіду студентів щодо вдосконалення власного фізичного розвитку, а також оволодіння здоров'язбережувальними та професійно необхідними навичками й психофізичними якостями. Під час фахової підготовки важливо використовувати такі методи навчання, які сприятимуть усвідомленню значущості здорового способу життя та формуванню стійкої мотивації до його підтримання. Це передбачає засвоєння знань про здоров'я, способи його збереження та зміцнення, а також розвиток умінь не лише підтримувати власне здоров'я, а й передавати ці знання іншим у майбутній професійній діяльності.

Здоров'язбережувальна діяльність в освітньому процесі залежить від усіх його учасників. В умовах воєнного стану в Україні науковці активно рекомендують пропагувати позитивний настрій, який допомагає людині краще долати труднощі, швидше досягати цілей та створювати позитивне враження на оточення [5]. Тому важливо, щоб викладачі сприяли формуванню цього настрою серед здобувачів освіти, допомагаючи їм залишатися оптимістичними і зосередженими на освітньому процесі, незважаючи на складні обставини.

Отже, впровадження здоров'язбережувального підходу до організації фахової підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання є необхідним кроком для забезпечення високої якості освіти та підготовки кваліфікованих фахівців, які здатні не лише професійно виконувати свої обов'язки, але й підтримувати власне здоров'я та сприяти збереженню здоров'я інших [6]. Важливу роль в цьому процесі відіграє застосування різних методів та форм навчання, зокрема, поєднання теоретичних знань з практичними навичками, які посприяють розвитку професійних якостей та здоров'язбережувальних умінь.

Список використаних джерел:

1. Бєлкова Т. О. Здоров'язберігаючі технології в контексті освітнього середовища. *Health & Education.* 2023. № 4. С. 235-239. URL : https://doi.org/10.32782/health-2023.4.33 (дата звернення : 15.03.2025).

2. Марушкевич А. Здоров'язбережувальні освітні технології в навчанні студентів: необхідність забезпечення. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2024. № 2(18). URL : https://doi.org/10.17721/2415-3699.2023.18.09 (дата звернення : 15.03.2025).

3. Цуркан М., Лясковська А.-Х., Харовська І. Здоров'язбережувальна компетентність педагога як основа компетентнісного підходу в сучасному освітньому процесі. *Педагогічна Академія: наукові записки.* 2025. № 14. URL : https://doi.org/10.5281/zenodo.14834426 (дата звернення : 15.03.2025).

4. Самусь Т. В. Теоретико-методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів професійного навчання у процесі професійної підготовки. *Сучасні здоров'язбережувальні технології:* монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків: Оригінал, 2018. С. 383 – 388.

5. Ковальчук В. І., Ігнатенко С. В., Росновський М. Г., Ігнатенко Г. В., Вовк Б. І., Опанасенко В. П., Самусь Т. В., Ігнатенко О. В. *Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного*

підходу : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.

6. Ihnatenko H., Samus T., Ihnatenko O., Opanasenko V., Vovk, B. (2022). Forming intending teachers' health preserving competence in the educational environment of higher educational institution. ScienceRise: Pedagogical Education, 2 (47), 27 – 34. URL : http://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.254495 (дата звернення : 15.03.2025).

Шевель Борис Олександрович,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
технологічної та професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Дуальна освіта є однією з ключових складових сучасної системи підготовки фахівців, зокрема в технологічній освітній галузі. Вона спрямована на інтеграцію теоретичних знань із практичною діяльністю, що дозволяє здобувачам освіти отримати досвід безпосередньо в умовах реальної професійної діяльності. Цей підхід відіграє важливу роль у формуванні економічної компетентності майбутніх вчителів технологій, оскільки надає їм змогу не лише здобути знання з дисциплін економічного напрямку, але й застосувати їх на практиці в умовах сучасного закладу загальної середньої освіти.

Дуальна освіта передбачає тісну співпрацю між навчальними закладами, що забезпечує здобувача освіти можливість навчатися в реальному освітньому середовищі. Такий підхід дозволяє поєднати теоретичні знання з практичними вміннями, що є важливим аспектом для майбутніх вчителів технологій. Зокрема, у контексті економічної компетентності, дуальна освіта допомагає студентам здобути знання та навички у таких сферах, як управління, планування, економічний аналіз, фінансовий облік і маркетинг, які необхідні для ефективного управління освітніми проєктами, а також для розуміння економічних аспектів технологічних процесів.

Економічна компетентність майбутнього вчителя технологій охоплює знання та вміння, що дозволяють ефективно організовувати та оптимізувати освітні процеси, здійснювати економічне планування і бюджетування у закладах освіти, аналізувати витрати та доходи в освітній діяльності. Вчитель технологій, який має розвинену економічну компетентність, здатен не лише організувати освітній процес, але й приймати раціональні рішення щодо використання ресурсів, забезпечення ефективності навчання та впровадження інноваційних технологій.

Основні завдання економічної діяльності на уроках технологій:

1. Формування економічного мислення – учні вчаться оцінювати витрати на матеріали, прогнозувати прибутковість продукції та планувати ефективне використання ресурсів.
2. Розвиток підприємницьких навичок – засвоєння основ бізнес-планування, маркетингу та фінансового аналізу в процесі виготовлення виробів.
3. Опанування економічної термінології – знайомство з поняттями «собівартість», «рентабельність», «інвестиції», «конкурентоспроможність» у реальних виробничих ситуаціях.
4. Виховання відповідального ставлення до праці – учні розуміють цінність трудових ресурсів та необхідність ефективного використання матеріалів.
5. Розвиток самостійності та креативності – виконання творчих проєктів із розрахунком економічної доцільності.

Однією з основних переваг дуальної освіти є можливість отримання практичного досвіду. Це дає студентам можливість не лише побачити теоретичні аспекти економіки, але й зрозуміти, як вони реалізуються в реальному освітньому середовищі. Вони навчаються аналізувати витрати, планувати бюджети та оптимізувати економічні процеси, що є безцінним досвідом для їх подальшої педагогічної діяльності.

Наприклад, у межах теми «Виготовлення дерев'яної скриньки» можна організувати таку економічну діяльність:

1. Підбір матеріалів та інструментів з розрахунком вартості.
2. Оцінка собівартості виробу (витрати на матеріали, електроенергію, оплату праці).
3. Аналіз рентабельності (за яку ціну можна продати виріб, яка буде можлива прибутковість).
4. Оцінка ринкової конкурентоспроможності (які аналоги існують, чи можна запропонувати кращу якість або нижчу ціну).

Дуальна система навчання дозволяє поєднати теоретичні знання з реальними практичними навичками, що є важливим для формування економічної компетентності. Студенти мають змогу застосовувати знання з економіки, фінансів, бухгалтерії, управління ресурсами на практиці, вирішуючи конкретні задачі, які виникають у виробничих умовах. Це дозволяє їм глибше розуміти, як економічні принципи працюють у реальному житті та як їх можна застосовувати в освітній діяльності.

Освітні установи мають можливість впливати на формування майбутніх кадрів, передаючи свої знання та досвід, а також сприяючи розвитку економічної компетентності у студентів. Вчителі технологій, здобувши практичний досвід, зможуть ефективніше передавати ці знання своїм учням, формуючи у них розуміння економічних процесів та важливості раціонального використання ресурсів.

Дуальна освіта є важливим інструментом формування економічної компетентності майбутніх вчителів технологій. Вона забезпечує поєднання теоретичних знань з практичним досвідом, що дозволяє студентам розвивати навички, необхідні для ефективної професійної діяльності в умовах сучасного

світу. Крім того, дуальна освіта сприяє інтеграції навчальних закладів та підприємств, що забезпечує більш ефективну підготовку фахівців та розвиток економічної компетентності в рамках технологічної освіти.

Список використаних джерел:

3. Назаренко Т. Г. Формування в учнів ліцею економічної компетентності. *Проблеми сучасного підручника*. 2018. Вип. 20. С. 261-271.

4. Падалка О. С. Економічна освіта в системі професійної підготовки вчителя. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. У 3 ч. За ред.: Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський. Харків,* 2010. Вип. 27 (31). Ч. 1. С. 205–211.

Шустик Ігор Сергійович,
аспірант Інституту професійної освіти НАПН України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМАТИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР

Стрімкий розвиток сучасних медичних технологій, соціальний запит на якість медичних послуг, посилення тенденцій чіткого правового регулювання медичної діяльності обумовлюють особливі вимоги до професійної діяльності майбутніх фахівців цієї галузі. Досить затребуваними стають гуманне ставлення до людини, милосердя, відповідальність, глибоке розуміння загальнолюдських моральних цінностей та усвідомлення громадянського обов’язку, толерантність, емпатія та екологізація професійної діяльності. Враховуючи це, особливої актуальності набуває проблема формування екологічної компетентності майбутніх медичних сестер в освітньому середовищі фахових коледжів.

Одним із стратегічних завдань, що постає перед охороною здоров’я, є забезпечення належного рівня якості надання сестринської допомоги. Вирішення цього завдання нерозривно пов’язане з професійною підготовкою кваліфікованих спеціалістів сестринських служб та реалізацією усіх потенційних можливостей і здібностей особистості. Концепція розвитку охорони здоров’я в частині розвитку сестринської справи та Стратегія розвитку освіти і науки України до 2030 року визначають основним завданням професійної освіти – підготовку висококваліфікованого, компетентного фахівця сестринської справи, який володіє суміжними медичними спеціальностями, готового до професійного зростання, здатного до самоосвіти і самовдосконалення. При цьому основною метою професійної освіти в Україні визнана підготовка компетентного фахівця, здатного до ефективної професійної роботи за фахом і конкурентного на ринку праці [1, с. 24]. Розробка засобів реалізації формування екологічної компетентності, дослідження проблем її впровадження в практику медсестринства, технологізація цього процесу перебуває в центрі сучасних наукових, на сучасному етапі становлення нового типу фахівця ланки первинної

медико-санітарної допомоги. Процес формування вищезазначеної компетентності та підвищення професійного рівня відбувається за допомогою проблемного навчання з урахуванням пізнавальної діяльності здобувачів фахової передвищої освіти, екологізації освітнього процесу та об'єднання теоретичної і практичної підготовок.

Екологічна компетентність майбутніх медичних сестер є важливою складовою її професійної діяльності, оскільки саме цей фахівець відповідає за ефективну взаємодію з пацієнтами, колегами та іншими учасниками лікувального процесу. Цю компетентність майбутньої медичної сестри можна розглядати як інтегративну характеристику, що передбачає здатність забезпечувати достатній рівень екологічних знань, формувати сучасний науковий стиль екологічного мислення, розвивати пізнавальні інтереси здобувачів фахової передвищої освіти, формувати світогляд і моральні основи екологічно доцільної поведінки [2, с. 378]. Це включає не тільки знання медичних протоколів, але й вміння підтримувати пацієнтів емоційно, враховувати їхні індивідуальні потреби та створювати умови для комфортного лікування. Формування екологічної компетентності майбутніх медичних сестер базується на наступних специфічних принципах: екологічності, конструктивності, позитивності, особистої вмотивованості та відповідальності, усвідомлення наслідків екологічної діяльності. Усі висунені принципи екологічної компетентності майбутніх медичних сестер на основі реалізації взаємопов'язані і відбивають певні особливості побудови змісту екологічного навчання у фахових коледжах в нових умовах розвитку суспільства.

У свою чергу, обізнаність майбутніх медичних сестер щодо вирішення питань збереження довкілля та можливостей поліпшення екологічної ситуації, усвідомлення почуття власної причетності до екологічних проблем і відповідальності за результати власних дій і вчинків в інтересах особистої екологічної безпеки навколишнього середовища, своєчасне надання актуальних питань екологічної безпеки своїм хворим, може допомогти в майбутньому подолати екологічну кризу, що буде надважливо у період відновлення нашої країни після війни.

Узагальнюючи погляди чисельних авторів на проблему екологічної компетентності майбутніх медичних сестер, можна відзначити, що більшість з них наголошують на необхідності посилення методичної складової процесу інформаційної підготовки майбутніх медичних працівників, а саме: запровадження додаткових факультативів, проведення лабораторних робіт, використання екоорієнтованих технологій у викладанні професійних дисциплін, розробку електронних методичних посібників тощо [3, с. 154].

Таким чином, аналіз наявних аспектів досліджень екологічної компетентності майбутніх медичних сестер та власний досвід роботи у цій галузі дозволяє зробити висновок, що організація професійної підготовки молодшого медичного персоналу в коледжі повинна здійснюватися шляхом комплексного впливу екоорієнтованих технологій навчання на всі суб'єкти педагогічної системи за умови використання інформаційних ресурсів для організації освітнього процесу не лише при вивченні навчальних, а й також спеціальних та

професійних дисциплін, та у період проходження виробничих практик у різних лікувально-профілактичних закладах.

Список використаних джерел:

1. Герлянд Т. М. Педагог професійної школи: методичний посібник. Київ: ІПТО НАПН України, 2009. 232 с.

2. Лінєвич К. А. Роль природничих дисциплін у забезпеченні професійної спрямованості навчання майбутніх медичних сестер. The Third International Scientific Congress of Scientists of Europe and Asia. Proceedings of the III International Scientific Forum of Scientists «East–West», Vienna, April 19-20, 2018. Premier Publishing. s.r.o. *Vienna*. 2018. С. 376–389.

3. Поплавська С. Д. Формування готовності студентів медичних коледжів до комунікативної взаємодії у професійній діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир. 2019. 226 с.

Євтушенко Данило Сергійович,
магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,
доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Сучасне українське суспільство характеризується докорінними змінами у системі євроінтеграційних процесів, що супроводжуються посиленням конкурентної взаємодії країн, об’єктивним прийняттям викликів глобального людського розвитку, у тому числі його інформатизацією.

Нині в Україні відбувається об’єктивний процес цифровізації суспільства, що стала одним із головних трендів на ринку праці. Саме тому збільшується потреба у фахівцях, котрі володіють цифровими навичками та здатні швидко адаптуватися до постійно зростаючих вимог інформаційного суспільства.

У проєкті Концепції Цифрової адженди України – 2020 зазначено, що цифровізація має стати об’єктом фокусного та комплексного державного управління. Її варто розглядати як інструмент, а не як самоціль [2]. Про потребу в розвитку «електронного навчання і формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу» зазначається й у наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Національну освітню електронну платформу» (2018).

Окремі аспекти проблеми підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства розкрито в працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Інформатизація освіти, а також інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес представлена у дослідженнях таких учених, як В. Биков, К. Власенко, І. Герасименко, А. Гуржій, М. Жалдак, Ю. Запорожченко, С. Семеряков, О. Співаковський, О. Спірін та ін. Питання формування загальних компетентностей ІТ-фахівців досліджували: П. Беспалов, В. Биков, В. Вембер, А. Гуржій, О. Єлізаров, М. Жалдак, А. Кочарян та ін. Особливості формування фахових компетентностей ІТ-фахівців із використанням хмаро орієнтованого навчального середовища досліджувати Т. Вакалюк, Г. Дацiв, І. Герасименко, Л. Зубик, В. Круглик, Т. Морозова та ін. Поняття персоніфікованого навчання та персонального навчального середовища розглядали Ю. Носенко, М. Шишкіна, T. Anderson, D. Buckley, A. Chatti, S. Epstein, S. Fiedler, S. Wheeler та ін.

Однак, незважаючи на проявлений науковою спільнотою інтерес, проблеми підготовки викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства потребують системного вивчення.

З огляду на це одним із першочергових завдань у напрямі цифровізації освітнього процесу в закладах вищої освіти є чітке окреслення сутності поняття *«цифровізація»* та визначення її основних орієнтирів в освіті.

У Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки зазначено, що *цифровізація* − насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично вможливлює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [3].

Термін *«цифровізація»* має тенденцію використовуватися для опису трансформації, яка йде далі, ніж просто заміна аналогового або фізичного ресурсу на цифровий. Наприклад, книги не просто перетворюються на електронні книги, а надають цілий спектр інтерактивних і мультимедійних ресурсів.

В освіті цифровізація спрямована на забезпечення безперервності процесу навчання, тобто *life-long-learning* – навчання протягом життя. Водночас зауважимо, що цифровізація освіти безпосередньо залежить й від рівня володіння цифровими технологіями викладача.

Як показує досвід, до першочергових завдань розвитку вищої освіти в умовах цифровізації слід віднести не лише ресурсне наповнення освітнього середовища сучасними цифровими засобами навчання, а й підготовку викладачів закладів вищої освіти до ефективного їх використання. Саме вміння користуватися цифровими технологіями забезпечують готовність викладачів до використання їх у професійній діяльності та створює основу для формування цифрової грамотності. За допомогою медіа- та інтерактивних засобів викладачам легше використовувати підхід до викладання на основі впровадження інноваційних підходів, включаючи використання «кейсів», дослідно-пошукової роботи, ділових ігор. Заняттям, що побудовані на засадах використання

цифрових технологій, властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, а також часова необмеженість навчання. Крім того, цифрові технології надають ряд нових можливостей як для викладачів, так і для студентів, зокрема: отримання задоволення від захопливого процесу спілкування і пізнання; автоматизація більшої частини викладацької роботи, вивільнення часу на пошук, спілкування, самовдосконалення, індивідуальну роботу зі студентами; забезпечення зворотного зв'язку; підвищення ефективності управління освітнім процесом.

Використання цифрових технологій у ЗВО висуває нові вимоги до професійної майстерності сучасного викладача, вимагає чіткої організації та індивідуальної роботи з кожним учасником освітнього процесу. Важливим є створення якісного навчального контенту, розроблення та популяризація загальнодоступних онлайн- та офлайн-курсів із цифрової грамотності; вимірювання та сертифікація цифрових навичок; популяризація важливості цифрової грамотності серед освітян. Також доцільно розробити перелік цифрових навичок і компетентностей для викладачів та здобувачів вищої освіти.

Таким чином, із вищезазначеного можна зробити висновок, що цифрові технології сприяють створенню інноваційного цифрового середовища у закладах вищої освіти; інтенсифікують комунікативні зв'язки всіх учасників освітнього процесу, створюючи умови для самореалізації, співпраці, рефлексії; збагачують традиційні методики навчання інноваційними формами представлення інформації; забезпечують інтерактивно-інформаційну взаємодію в процесі навчання. Процес навчальної взаємодії з використанням цифрових технологій стає більш гнучким, персоналізованим, доступним.

Список використаних джерел:

1. Проект Концепції Цифрової адженди України – 2020. URL: https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf.

2. Рамка цифрової компетентності: інструмент для підвищення рівня компетентності громадян у галузі цифрових технологій. *Інформаційний бюлетень*. 2017. № 3. URL: http://iitlt.gov.ua/upload/medialibrary/4e9/4e98178912cf9558aac84b388fd9da39.pdf.

3. Цифровізація. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80.

Ющенко Валентина Михайлівна,
асистент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ УМОВАХ

З огляду на стрімкий розвиток суспільства та технологій, формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання набуває особливої значущості. Від фахівців, які працюють у сфері професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, очікується глибоке оволодіння теоретичними знаннями, здатність ефективно застосовувати їх у професійній діяльності, відповідність вимогам сучасного виробництва та сприяння розвитку інноваційного мислення у здобувачів освіти.

Визначена проблема є однією з найбільш важливих та водночас однією з найскладніших для вирішення. Вона знайшла своє відображення в ряді освітніх документів, зокрема у Законі України «Про вищу освіту», Концепції розвитку педагогічної освіти, Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» до 2027 року та інших нормативних актах [1].

У Концепції розвитку педагогічної освіти окреслюються стратегічні напрямки, цілі та завдання модернізації педагогічної освіти з урахуванням викликів, які постають перед сучасним суспільством. Її мета — створення умов для підготовки висококваліфікованих, компетентних та творчих педагогів, здатних ефективно виконувати завдання освітньої політики. За концепцією компетентнісного підходу, акцент ставиться на формуванні у майбутніх педагогів ключових компетентностей, які є необхідними для ефективної професійної діяльності, серед яких педагогічна майстерність, критичне мислення, емоційний інтелект, а також соціальна та цифрова грамотність [2].

Основні аспекти компетентнісного підходу до підготовки майбутніх педагогів досліджували як українські, так і зарубіжні науковці, серед яких варто відокремити праці Р. Горбатюка, О. Коваленко, В. Ковальчука, В. Курок, Н. Ничкало, О. Лаврентьєвої, О. Пометун, В. Радкевич та інших. Залишається актуальним твердження І. Зязюна, який підкреслює, що завдання вищої освіти полягає у формуванні «цілісної та цілеспрямованої особистості, здатної до гуманістично орієнтованого вибору, інтелектуальної самостійності та володіння багатофункціональними компетентностями» [3, с. 23].

Особливу увагу заслуговують дослідження науковців Н. Брюханової, О. Кошук, В. Манька, О. Тітової, які аналізують питання формування професійної компетентності фахівців у різних аспектах. Проте, незважаючи на значущість цих досліджень, питання формування професійних знань, умінь і навичок майбутніх педагогів професійного навчання з урахуванням обраної спеціалізації залишається недостатньо вивченим.

Наразі існує потреба у фахівцях, які є активними як в соціальній, так і в професійній сферах, мають високий рівень професійної компетентності, професійної мобільності, здатність до самостійної роботи та безперервного вдосконалення своїх професійних навичок, а також можуть реалізовувати свій творчий потенціал і професійне зростання. Забезпечити таку підготовку здатні лише педагоги професійного навчання, які самі мають високий рівень професійної компетентності, що включає не тільки знання сучасних технологій, але й здатність адаптувати навчальні підходи відповідно до актуальних вимог галузі. Формування таких компетентностей є основною метою системи професійної освіти.

Термін «професійна компетентність педагога професійного навчання» визначає «здатність фахівця успішно провадити професійну педагогічну діяльність, що ґрунтується на основі комплексу предметно-галузевих (спеціальних), науково-педагогічних, методичних знань, умінь, практичних навичок і досвіду зі спеціалізації, потреб і мотивів самовдосконалення, морально-етичних цінностей та особистісно-професійних якостей, ціннісного ставлення до цієї діяльності, необхідних для високоефективного виконання трудових функцій у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти» [4, с. 261 – 273].

В процесі формування та вдосконалення професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в сучасних освітніх умовах важливою є інтеграція теоретичних знань та практичних навичок, що дозволяє ефективно підготувати фахівців, здатних адаптуватися до швидко змінюваних умов ринку праці та вимог професійної освіти. Формування професійної компетентності має бути спрямоване на розвиток не лише предметних знань, але й на розвиток умінь критичного мислення, емоційного інтелекту, соціальних і цифрових навичок, що дозволяють майбутньому педагогу бути гнучким і мобільним у професійному середовищі. Важливим є також розвиток особистісно-професійних якостей, морально-етичних цінностей та здатності до постійного самовдосконалення. Успішне впровадження компетентнісного підходу в підготовку педагогів професійного навчання залежить від інтеграції новітніх освітніх технологій, актуалізації методичних підходів та гнучкої адаптації до сучасних вимог навчального процесу. Це дозволяє підготувати висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно виконувати свої обов’язки та сприяти розвитку професійної освіти.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження плану заходів на 2020-2027 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року : розпорядження Кабінету міністрів України від 29.04.2020 № 508-р. URL : http://surl.li/oxtihp (дата звернення: 07.02.2025).

2. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2018 № 776. URL : http://surl.li/kzjdwn (дата звернення: 07.02.2025).

3. Сисоєва С. О. Компетентнісно зорієнтована вища освіта: формування наукового тезаурусу. С. 23. URL : http://surl.li/umjyzh (дата звернення 07.02.2025).

4. Самусь Т. В. Сутність професійної компетентності у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук.* Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 82. С. 261 – 273.

Ямковий Олександр Юрійович,
кандидат педагогічних наук, молодший науковий
співробітник відділу фахової передвищої освіти
Інституту професійної освіти НАПН України

КЛАСИФІКАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ КОЛЕДЖІВ

Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників коледжів є однією з найважливіших складових підвищення якості освіти. Сучасний світ характеризується стрімкими змінами в науці, технологіях та суспільстві, що вимагає від педагогів безперервного вдосконалення знань, навичок і професійних якостей. В умовах освітніх реформ і цифрової трансформації освітнього процесу викладачі повинні не лише опановувати нові методики й інструменти навчання, а й адаптувати їх до потреб здобувачів освіти.

Професійна компетентність педагога включає в себе не тільки глибокі знання у своїй предметній галузі, але й здатність до ефективної комунікації, критичного мислення, творчого підходу та використання сучасних технологій у навчанні. Розвиток цих компетентностей сприяє підвищенню мотивації здобувачів освіти та ефективнішій організації освітнього процесу.

У цьому контексті використання сучасних інноваційних технологій відіграє ключову роль у процесі розвитку педагогічної майстерності. Інформаційно-комунікаційні технології, дистанційне навчання, адаптивні освітні середовища, цифрові платформи та методики активного навчання дозволяють педагогам не лише вдосконалювати власні компетенції, а й створювати сприятливі умови для розвитку кожного студента.

Професійна компетентність педагогічних працівників є важливим фактором забезпечення якісної освіти. Вона включає такі основні компоненти, як методична, комунікативна, інформаційно-технологічна, психологічна та рефлексивна компетентність. Ефективний розвиток цих складових сприяє підвищенню професійного рівня педагогів, їхній здатності адаптуватися до змін у сфері освіти, а також успішно інтегрувати сучасні педагогічні технології в освітній процес.

Протягом останніх років вчені-педагоги багато уваги приділяють розробці та впровадженню педагогічних технологій. Однак на сьогодні все ще не існує єдиного погляду і розуміння щодо змісту цього терміну. В. Кремень розглядає педагогічну технологію як вивчення, розробку й системне використання

принципів організації навчального процесу на основі новітніх досягнень педагогіки, психології, теорії управління та менеджменту, інформатики, соціології тощо для розробки таких засобів навчання, що підвищують ефективність навчального процесу [1, с.55]. П. Сікорський визначає педагогічну технологію як алгоритм організації ефективного засвоєння знань та умінь, що забезпечує досягнення запланованих результатів [2].

У контексті розвитку професійної компетентності педагогічних працівників важливо розглядати технології, які сприяють їхньому навчанню, саморозвитку та вдосконаленню педагогічної майстерності. Технології розвитку професійної компетентності педагогічних працівників спрямовані на формування та вдосконалення ключових компетентностей, необхідних для успішної педагогічної діяльності.

Технологія професійного розвитку педагогічних працівників включає цілісну систему методів, засобів і форм навчання, спрямованих на оновлення та вдосконалення знань, навичок і компетентностей педагогів відповідно до сучасних вимог освіти. Вона охоплює такі аспекти, як безперервне навчання, інтерактивні форми підвищення кваліфікації, використання цифрових ресурсів, наставництво, педагогічний коучинг та рефлексивну практику. Розвиток професійної компетентності викладачів через застосування відповідних технологій сприяє їхній готовності до інноваційної діяльності, підвищує якість освітнього процесу та забезпечує відповідність сучасним викликам у сфері освіти.

Сучасні технології розвитку професійної компетентності педагогічних працівників можна класифікувати за кількома критеріями:

- *за формою навчання:* очні (семінари, тренінги, курси підвищення кваліфікації), дистанційні (онлайн-курси, вебінари, відео лекції), змішані (поєднання очного та дистанційного навчання), самоосвіта (читання фахової літератури, перегляд навчальних відео, участь у професійних форумах);

- *за методами навчання:* традиційні (лекції, консультації, наставництво), інноваційні (кейси, майстер-класи, тренінги, проблемно-орієнтоване навчання), ІКТ-засоби (електронні платформи, віртуальні симулятори, інтерактивні підручники), гейміфікація (використання ігрових механік у навчальному процесі), колаборативне навчання (робота в групах, мозкові штурми, спільні проекти);

- *за спрямованістю компетентностей:* методичні технології (аналіз педагогічного досвіду, рефлексивні практики), комунікативні технології (рольові ігри, дебати, моделювання ситуацій), інформаційні технології (робота з цифровими ресурсами, програмами управління навчальним процесом), емоційно-інтелектуальні технології (методи розвитку емоційного інтелекту, робота з мотивацією), лідерські технології (коучинг, наставництво, розвиток управлінських навичок).

Сучасний розвиток освіти передбачає активне використання цифрових технологій та інтерактивних методів навчання. Серед найпопулярніших інструментів: онлайн-платформи для підвищення кваліфікації (Coursera, Prometheus, EdEra), вебінари та відеоконференції (Zoom, Google Meet),

електронні освітні ресурси та платформи (Moodle, Google Classroom), мобільні додатки для самоосвіти (Khan Academy, Duolingo, TED-Ed), соціальні мережі та професійні спільноти (Facebook-групи, LinkedIn, інформаційні канали для освітян).

Для ефективного професійного розвитку педагогам варто регулярно проходити курси підвищення кваліфікації, брати участь у конференціях, форумах та професійних спільнотах, використовувати цифрові ресурси для самоосвіти, впроваджувати сучасні методики викладання, розвивати навички комунікації та роботи в команді, займатися рефлексією власної педагогічної діяльності.

Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників є ключовим фактором підвищення якості освіти. Використання різноманітних технологій сприяє ефективному засвоєнню нових знань та навичок, забезпечує професійне зростання та адаптацію до сучасних викликів. Тому важливим є подальше вдосконалення методів навчання та розвиток цифрових освітніх технологій. Успішна реалізація новітніх підходів до професійного розвитку сприятиме підвищенню рівня компетентності педагогічних працівників та створенню якісного освітнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Кремень В.Г. Дистанційна освіта – перспективний шлях розв’язання сучасних проблем професійної освіти / В.Г. Кремень // Вісник Академії дистанційної освіти. – 2003. - №1. – С. 4-11.

2. Сікорський П. І. Кредитно-модульна технологія навчання : навчальний посібник /. – К. : Європейський університет, 2004. – 126 с.

Наукове видання

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Матеріали
V Всеукраїнської науково-практичної конференції
4 квітня 2025 року

Підп. до розповсюдження 30.04.2025.
Формат 60х84/8. Умов. друк. арк. 37,68. Зам. № 3516
Видавництво Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка.
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Київська, 24,
тел/факс (05444) 2-33-06.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №678 від 19.11.2001.

Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2025